

10091

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

'A M M E T E F S İ R İ
(İnceleme - Metin - Sözlük - Tıpkıbasım)

Ahmet DOĞU

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Tez Danışmanı

PROF.DR.AHMET BİCAN ERCİLASUN

KONYA - 1989

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	3-5
SÖZ BAŞI	6-9
KISALTMALAR	10-11
METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR	12-13
İMLÂ HUSUSİYETLERİ	14-73
A. Ünlülerin Yazılışı	15-22
1. "a" Ünlüsü	15
2. "e" Ünlüsü	16-17
3. "ı-i" Ünlüleri	18-20
4. "o-ö-u-ü" Ünlüleri	20-22
B. Ünsüzlerin Yazılışı	22-31
1. "p" Ünsüzü	22-23
2. "ç" Ünsüzü	23-25
3. "ñ" Ünsüzü	25
4. "t-d" Ünsüzleri	25-29
5. "s" Ünsüzü	29-31
C. Bitişik Yazılan Kelimeler	32-34
1. "ile" Edatı	32
2. "çün-içün" Edatı	32
3. "i-" Fiilinin Değişik Kipleri	33
4. "iken" Zarf Fiili	33
5. "ne" Sorusunun Yazılışı	34
6. Birleşik Yazılan Diğer Kelimeler	34
D. Şeddenin Yazılışı	34-35
E. Cezmlerin Yazılışı	35
F. Tenvinin Yazılışı	35-36

G. Ablatif Ekinin Değişik Yazılışları	36
H. Akkuzatif Ekinin Değişik Yazılışları	37
I. Hemzelerin Yazılışı	37-38
İ. Yuvarlak ve Açık "Te" lerin Yazılışı	38
K. Birden Fazla Yazılışı Olan Kelimeler	38-40
GRAMER ÖZELLİKLERİ	41-72
I.SES BİLGİSİ	41-58
A. Ses Hadiseleri	41-48
1. Ses Türemesi	41-43
2. Ünlü Düşmesi	43-44
3. Ünsüz Düşmesi	44
4. Ünsüz Tekleşmesi	45
5. Ünsüz İkileşmesi	45
6. Benzeşme	45
7. Yer Değiştirme	46
8. Birleşme	46
9. Sedâlılık - Sedâsızlık	46-48
B. Ses Uyumları	48-54
1. Ünlü Uyumu	48-54
C. Ses Değişmeleri	54-58
1. e/i Değişmesi	54
2. t,i/a Değişmesi	54
3. a/ı,i Değişmesi	54
4. i/e Değişmesi	54-56
5. k/h Değişmesi	56
6. g/v Değişmesi	56
7. t/d Değişmesi	56-58
II.ŞEKİL BİLGİSİ	59-62
A. İsimler	59

1. İsim Çekim Ekleri	59-62
B. Zamirler	62-64
1. İşaret Zamirleri	62-63
2. Belirsizlik Zamirleri	63-64
C. Edatlar	64-65
1. Sona Gelen Bağlama ve Kuvvetlendirme Edatı "da"	64
2. Son Çekim Edatı "gibi"	64-65
3. Bağlama Edatı "ile"	65
D. Fiiller	66-72
1. Bildirme Ekleri ve Cevherî Fiil	66-67
2. Fiil Çekimi	67-72
Görülen Geçmiş Zaman	67
Dilek - Şart	67
Anlatılan Geçmiş Zaman	68
Geniş Zaman	68
Gelecek Zaman	69
İstek	70-71
Emir Çekimi	71-72
Gereklilik	72
E. İkilemeler	73
III.ESERDE GEÇEN BAZI KELİMELER	74-77
METİN	78-182
SÖZLÜK	183-256
ŞAHIS ADLARI İNDEKSİ	257-265
BİBLİYOGRAFYA	266-272
TIPKIBASIM	273...

S Ö Z B A Ş I

Eski Anadolu Türkçesi'nin nesir dalında yazılmış örnekleri arasında Kur'ân tefsîrleri mühim bir yer tutar. Müslümanlığı kabul eden Türkler, yeni dinlerinin mukaddes kitabını, önce Türkçe'ye çevirme işine koyulmuşlar, daha sonraları da Kur'ân'a yorumlar getiren tefsîrler kaleme almışlardır.

Tefsîrlerin bir kısmı, Arapça veya Farsça'dan tercümedir. Bu tercüme-lerden bazısı metnin Türkçe karşılığını vermekle yetinir, bazısı da geniş açıklamalar yaparak ve hikâyelerle zenginleştirerek, konuyu daha kolay anlaşılabilir bir tarzda işler.

Fertlerin ibadetlerinde arzu edilen vecde ulaşabilmeleri ve ondan zevk duyabilmeleri, mensubu buldukları dinin mahiyetini kavramalarıyla mümkündür. Bu da, o dine ait mukaddes kitabın okunup yeterince anlaşılmasına bağlıdır.

Bunun içindir ki Türkler, Kur'ân'ın tercüme ve tefsîrine büyük önem vermişler; mukaddes kitaplarının muhtevasına tam manâsıyla vâkıf olmaya çalışmışlardır.

Kur'ân tercüme ve tefsîrleri Eski Anadolu Türkçesi devresinde yazılmış veya tercüme edilmiş eserler arasında sayıca önemli bir yer tutmasına rağmen bunlar üzerindeki araştırma ve çalışmalar, edebî eserlerle ilgili çalışmalara kıyasla daha dar bir çerçeve içerisinde kalmaktadır. Bunda, söz konusu eserlerin daha hacimli olması ve dağınık bulunmasının tesiri olabilir.

Kur'ân'ın Türkçe'ye kazandırılması, ister kelime kelime yapılan satır altı tercüme, isterse bazı hikâyelerle genişletilen tefsîrli tercüme şeklinde olsun, o dönemin dil hususiyetlerini bize yansıtması açısından son derece önemli bir olaydır.

Satır altı tercümelerinin sözlük çalışmalarına olan önemli katkısına karşılık, hikâyelerle hacimleri artırılmış tefsîrlerin de özellikle sentaks yönünden, büyük kıymete haiz oldukları muhakkaktır.

Elimizdeki Amme tefsîri, âyetlerle ilgili geniş açıklamalar yanında hikâyelere de geniş yer veren mufassal bir tefsîr olup Mevlânâ Müzesi Kütüphânesinde 2270 numarada, "Tefsir" adıyla kayıtlı bulunmaktadır. Tefsîr, nesih tarzı bir yazıyla ve baştan sona hareketli olarak yazılmıştır.

Eserin başı ve sonu eksiktir. Dolayısıyla müellifi ve istinsah tarihi

belli değildir. Bundan başka, arada da pek çok sayfanın eksik olduğu görülmektedir. Şimdiki durumuyla tamamı 255 varak olan tefsîrin tarafımızdan incelenen 1-125 varaklık kısmında (Nebe, Abese, Tekvîr, Mutaffifîn, İnşikak, Bürûc, Târık, Alâ, Ğaşiye, Fecr, Beled, Şems sûreleri), beş ayrı yerde (2b/3a, 5b/6a, 19b/20a, 40b/41a, 78b/79a) metnin kesintiye uğradığı görülmür. Buralarda bazı sayfaların eksik olduğu muhakkaktır. Hattâ, yine bu kısımda, "Nazîât" ve "İnfitar" sûrelerinin bulunmayışı da söz konusu eksiklik dolayısıyladır. Ancak tarafımızdan sayfa numaralarının verilmesinde, yazmada hâlen mevcut varaklar esas alınmıştır.

Araştırma konumuz Amme tefsîri, adından da anlaşılacağı üzere, Kur'ân'ın XXX. cüz'ünün tefsîridir. Cüz'ün ilk sûresi Naba (Nebe), "amme" (عَمَّة) sözü ile başladığından, bu cüz'e "Amme Cüz'ü" demek gelenek hâlini almıştır.

Yazma, Naba sûresinin 5. âyetinden başlamaktaysa da bu âyet bulunmamaktadır. Ayetin tefsîrisi ise baş tarafı noksan olarak verilmiştir. Yazmanın özellikleri hakkında Abdalbâkî Gölpinarlı, hazırladığı kütüphâne kataloğunda şu bilgilere yer vermektedir:

"...Kâğıt aharlı kalın ve hafif fligranlı. Müfessîr adları, hususî adlar surhla yazılı.

13-244. sayfaların alt kısımlarını fare yemiş. 255 yaprak. Her sayfada 11 satır var...

Bu kitabın Türkçesi, H.VII-VIII. yüzyıl (M.13-14. yüzyıl) Türkçesine benzemektedir. Resm-i imlâ da bunu göstermekte..."

Tefsîrde sûreler âyet âyet ve âyetler de genellikle bütün olarak, bazan da kelime kelime açıklanmaktadır. Yorumlamalar ise çoğu defa, değişik müfessirlerin ve ravîlerin görüşlerine de yer verilerek mukayeseli bir şekilde yapılmaktadır.

Metinde, (10a)'da geçen "musannif eydür işitdüm Muhammedi'bni Hüseyin'den ol eyitdi işitdüm Mansûr'bni Abdullah'dan kim eyitdi" sözleri, Gölpinarlı'nın da işaret ettiği gibi bunun, tercüme bir eser olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Eserde, metin arasında önemli bazı şahsiyetlerin beyitlerine veya sözlerine de yer verilmiştir. Üzerinde çalıştığımız 1-125 varaklık kısımda, Nizamî'den (72b), "Şeyh oğlu"nın Hurşiz'inden (72b), Mevlânâ'nın Mesnevi'sinden (72b, 73a), Sanâ'î'den (68a, 91a, 102a, 103b) beyitlerle; Bayezid-i Bostamî'nin (1a-1), Selmân-ı Fârisî'nin, Ata-yı Horasânî'nin (29b-11) adla-

rı ve sözleri geçmektedir.

Bundan başka , İmâm Gazâlî'nin (H.505, m.1111) İhyâ'u Ulumü'ddîn'inden (101b, 102a); Tevrat'tan (8b) ve Mevlânâ'dan nakiller yer almakta; Teşrîh-i A'za (101b-5), Acaibü'l Kalb (102b-2) adlı müellifi belirtilmemiş eserler zikredilerek okuyucuya tavsiye olunmaktadır.

Metnimizdeki açıklamalar arasında, Amme Cüz'ü dışında Kur'ân'dan bazı âyetler verildiği gibi iki üç yerde de Arapça olarak "Hadis-i Kudsi" geçmektedir.

Çalışmamızın imlâ hususiyetleri bölümünde, ünlülerin ve problemlü ünsüzlerin yazılışları ile metnimize has, bazı değişik yazılış özellikleri üzerinde durulmuştur.

Gramer özellikleri bölümünde de, metnimizde geçen fonetik ve morfolojik özellikler sıralanmış, daha önce çeşitli vesilelerle tafsilâtli olarak incelenmiş bulunan konular, inceleme dışı bırakılmış, sadece bazı problemlü konuların metnimizdeki durumu gösterilmiştir. Bölümün sonunda ise, önemli addedilen bazı kelimelere işaret edilmiştir.

Metnin icap eden yerlerinde dip notu düşülerek gerekli açıklamalarda bulunulmuştur.

Eserin sözlük bölümünde ise metnimizdeki kelimelerin tamamına yakın bir kısmı verilmiştir. Sadece, bugün çok iyi bilinen ve yaygın bir kullanılışa sahip olan "gelmek", "gitmek"; "el", "ayak" vb. kelimeler sözlük dışı bırakılmıştır. Yine, metinde geçen deyim ve birleşik şekillerin metindeki manâları verilmiş; ait oldukları dil belirtilmiş; metinde ilk geçtikleri yerler sayfa ve satır numarasıyla gösterilmiştir.

Sözlük bölümünden sonra gelen şahıs adları indeksinde ise, eserde geçen şahıs isimleri alfabetik sıraya göre verilmiştir. Çoğu müfessir ve ravî ismi olan şahıs adlarının metinde oldukça kabarık bir sayı teşkil ettikleri görülmüştür.

Ayrıca, eser ile ilgili incelemelerin daha iyi anlaşılabilmesi gayesiyle, çalışmamızın sonuna bir tıpkıbasım da eklenmiştir.

Kur'ân'ın doğu ve batı Türkçesiyle yapılmış tercümelerinin tarihçesi, Türkçe Kur'ân tefsîrleri ile Türkiye ve dünya kütüphanelerinde mevcut doğu ve batı Türkçesinde yazılmış Kur'ân tercüme ve tefsîrleri hakkında, Mehmet Kara'ya ait yüksek lisans tezinin (Bkz. Kur'ân Tefsirleriyle İlgili Basılmamış Bazı Tezler, sh.271) giriş bölümünde tafsilâtlıca bilgi verildiğinden, çalışmamıza, bu hususların yer alacağı "giriş" bölümünü eklemeyi, aynı

şeylerin tekrarı olacağı düşüncesiyle gereksiz gördük.

İtiraf etmeliyim ki bu inceleme, derin bilgisiyle samimi rehberliğini benden esirgemeyen değerli hocam Prof.Dr.Ahmet B.Ércilasun'un çalışmalarına ışık tutmasıyla sonuca ulaştı. O, yoğun işlerine rağmen her müracaatımda beni kabul etme lûtfunda bulundu; eşsiz sabrı ve engin müsamahasıyla hatalarımı düzelitti. Şayet başardımса bunu kendilerine borçluyum. Bu vesileyle sonsuz minnet ve şükran duygularımı arz ederim. Bu arada araştırma ve incelemelerim esnasında büyük teşvik ve desteklerini gördüğüm muhterem hocalarım Prof.Dr.O.Cenap Tekinşen ile Prof.Dr.Önder Göçgün'e de teşekkür borçluyum. Saygılarımla.

Konya, Eylül 1989

Ahmet Doğu

K I S A L T M A L A R

- a : Arapça.
- a.a.t. : Arapça-Arapça-Türkçe.
- a.cm. : Arapça cümle.
- a.f.i.tm. : Arapça-Farsça isim tamlaması.
- a.f.t. : Arapça-Farsça-Türkçe.
- a.i.tm. : Arapça isim tamlaması,
- a.n. : Arapça nidâ.
- a.s.tm. : Arapça sıfat tamlaması.
- a.t. : Arapça-Türkçe.
- bk. : Bakınız.
- BN. : Bibliothéque Nationale.
- BM. : Biritish Museum.
- ç. : Çokluk.
- DTCF. : Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi.
- DİBD. : Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi.
- DİBY. : Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- e. : Edat.
- f. : Farsça.
- f.a.b.s. : Farsça-Arapça birleşik sıfat.
- f.b.s. : Farsça birleşik sıfat.
- f.i.tm. : Farsça isim tamlaması.
- f.s.tm. : Farsça sıfat tamlaması.
- f.t. : Farsça-Türkçe.
- fr. : Fransızca.
- ing. : İngilizce.
- i. : İsim.
- İTED. : İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi.

MM.	: Mevlânâ Müzesi.
n.	: Nida.
s.	: Sıfat.
sd.	: Soğdca.
sh.	: Sahife.
tm.	: Tamlama.
t.	: Türkçe.
TDAY.	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı.
TDD.	: Türk Dili Dergisi.
TDED.	: Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi.
TDK.	: Türk Dil Kurumu.
TDA.	: Türk Dünyası Araştırmaları.
TM.	: Türkiyat Mecmuası.
TD.	: Türkoloji Dergisi.
TTK.	: Türk Tarih Kurumu.
VD.	: Vakıflar Dergi
VGM.	: Vakıflar Genel Müdürlüğü.
y.	: Yunanca.

METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR:

1. Metinde geçen âyetler ile Arapça olarak verilmiş hadisler, olduğu gibi yazılmış. Eğer âyet, tefsiri yapılan sûre dışından ise, sûre ismi ile âyet numarası dipnotta gösterilmiştir.

2. Metinle ilgili gerekli izah ve düzeltmeler de dipnotu düşülerek yapılmıştır.

3. Metinde görülen eksiklikleri tamamlamak amacıyla tarafımızdan yapılan eklemeler parantez içinde verilmiştir.

4. Metnin tahrip olmuş ve okunması mümkün olmayan kısımları, şeklinde sıra noktalar ile belirtilmiştir.

5. Metinde geçen şahıs, yer ve eser isimlerinin ilk harfleri büyük yazılmıştır.

6. Metin bölümünde, varak numaraları sayfa kenarında, satır numaraları da satırın ilk kelimesinden önce üst kısımda gösterilmiştir.

7. Âyetlerden önce gelen "kavlühü te'âlâ" sözünü, buradaki gibi lâtin harfleriyle verdik.

8. Hemze (◌) 'si konulmamış bazı kelimeler, hemze (◌) 'li şekilleri esas alınarak okunmuştur.

9. Metinde değişik yazılışı bulunan kelimeler de oldukları gibi okunmuş ve yazıya geçirilmiştir.

10. Metindeki Arap harflerine, eserde karşılık olarak verilen harf ve işaretler ise şunlardır :

آ	ā, a	ص	s
ا	a, e	ض	ḏ, z
ب	b	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	c
ث	ṯ	غ	g
ج	c	ف	f
چ	č	ک	k
ح	h	گ	k, g
خ	ḫ	ن	n
د	d	م	m
ذ	ḏ	ن	n
ر	r	و	v, o, ö, u, ü
ز	z	ه	h, a, e, l, i
س	s	ی	y, l, i
ش	š		

İNCELEME

İMLÂ HUSUSİYETLERİ

Türkçe kelimelerin yazılışında bir birlikten söz etmek, Eski Anadolu Türkçesi metinleri için imkânsızdır. Ele aldığımız bir eserde, aynı sayfada, hatta bazen aynı satırda bile, bir kelimenin değişik yazılışları ile karşılaşmanız tabii bir hadisedir. Tez konumuz "Amme Tefsir"inde de farklı yazılışlar vardır. Bununla ilgili olarak tespit ettiğimiz örnekler, yazılış özelliklerinin sonunda verilmiştir.

Metnimizde, ünlülerin ve ünsüzlerin yazılışında belirli bir kural bulunmuyor. Türk dilinin tarihî seyri içerisinde süregelen yazılış özellikleriyle, Arap ve Fars imlâsının tesiriyle beliren şekilleri bir arada görebilmekteyiz.

A-Ünlülerin Yazılışı:

1- "a" Ünlüsü:

a- Kelime Başında "a" Ünlüsü: Kelime başında a ünlüsü, üstünlü elif (اَ) ve medli elif (أَ)'le yazılmıştır. Üstünlü elif (اَ)'le yazılanı, diğerine göre daha fazladır:

أَنْلَارِي anları (80b-7)	أَتَا ata (10a-2)
أَبْرَغَا ayruga (5b-4)	أَنْدَا anda (1a-4)
أَلَا ala (8a-8)	أَجْحَقْ açuk (83a-5)
أَرِي arı (6a-10)	أَرِنَا arına (5a-8)
أَجْ aç (22a-1,2)	أَلْ al (65b-11)
أَدِي adı (4b-7)	أَيَّ ayı "ay"(14b-2)
أَلِجْ acı (75a-11)	

b- Kelime İçinde "a" Ünlüsü: Kelime ortasında a ünlüsü, üstün (أَ), üstün ve elif (اَ)'le yazılmıştır. Üstün (أَ)'le olan yazılış, üstün ve elif (اَ)'le yazılışa göre daha yaygındır. Ancak, iç seslerde "a" sesinin üstün ve he (أَ), yukarıya çeker işareti ve elif (اَ)'le yazılan örneklerine metnimizde rastlamadık. Yalnız "zekât" kelimesinde, "a" ünlüsünün daima üstün ve vav (و) ile yazıldığını tespit ettik:

زَكَاةٌ zekât (44b-11)	
طَاغٌ tağ (27b-11)	طَاشٌ taş (94a-9)
دَيَاقٌ dayak (21b-11)	طَاطَلَدِي tañladı (89a-3)

دَاشِرَا daşra (88b-10)	تَرَلَا tarla (88b-1)
طَوَارِلُو tavarlu (88a-10)	طَامُو tamu (85a-11)
دُغ dogar (83b-2)	طُتْلُو tatlu (68a-2)
أَلَام olam (98b-10)	سَا saña (1a-10)
كَبَار كَبَار kapkara (11b-4)	كَبَار كَبَار kapkara (11b-10)

c- Kelime Sonunda "a" Ünlüsü: a ünlüsü, kelime sonunda üstün (ـَ), üstün ve he (هَ) ve üstün ve elif (أَ)'le yazılmıştır:

أَجَاغ uçmağa (41a-1)	وُجُود vücuda (7a-8)
بُلَا bula (88b-9)	أَلَا ola (4a-2)
يَقَايَه yakaya (13b-6)	طَاشِرَ taşra (20b-8)
بُلَارَ bulara (17a-6)	أَرَلُو arada (2a-6)
طَاغ tağa (51b-11)	دُتَا duta (5a-9)
سِرْمَا sırma (93b-5)	قُورِسَا kurısa (14b-10)
سَاغِشِينَا sağışınca (44a-6)	دُدَاغِنَا dudagina (10b-9)
كَبَار كَبَار kapkara (11b-7)	كُوپَاسِنَا kopasına (3a-5)

2- "e" Ünlüsü:

a-Kelime Başında "e" Ünlüsü: Kelime başında e ünlüsü, daima üstünlü elif (أَ)'le yazılmıştır:

أَلَك elek (33a-4)	أَيْلَا eyle (38a-8)
أَتَاك etegi (82b-3)	أَيْدُور eydür (1a-6)
أَشْتَدُّم eşitdüm (32a-11)	أَمْرَجَا emerce (97b-3)
أَلُونُزِي elüñüzi (84a-9)	

b- Kelime içinde "e" Ünlüsü: Kelime içinde e ünlüsü üstün (ـَ), üstün ve elif (اِ), bir kaç yerde de üstün ve he (هَ)'yle yazılmıştır:

كَلَا gele (4a-2)	نِتَاكِم nitekim (1b-2)
سِنَاكِ sinegi (61b-6)	اِشْلِمَايَا işlemeye (2a-3)
يَاَر yer (82a-3)	وِرَاسِلَرْدُونِ viresilerdür (81a-7)
اَزِرْ مُونِزْ دَرِ üzerümüzüdür (81a-8)	
نَسْنَلِرْلَه nesnelerile (39a-10)	

c- Kelime Sonunda "e" Ünlüsü: Kelime sonunda e ünlüsü, üstün ve elif (اِ), üstün ve he (هَ) ve üstün (ـَ)'le yazılmıştır. En yaygın yazılış üstün ve elif (اِ)'le olanıdır:

نِجَا nice (67a-11)	نَفْسِنَا nefsine (41a-11)
اِرْمَعَا irmege (18b-11)	كُونِنَا gözine (50a-11)
بِرَا bize (10b-5)	يِرَا yire (14a-4)
اَسْدِرَا esdüre (14b-3)	اَيْلِيَا eyleye (1a-3)
سِرَا size (2a-5)	كَنْدِيَا kendüye (5a-2)
كَلَا gele (4a-2)	سَوْسَا sevse (1b-3)
يِلَا yile (84a-9)	شَوْبِلَا şöyle (3a-7)
نَسْنَه nesne (5a-3)	اِرْتَه irte (82b-8,10)
بِرْلَه birle (67a-5)	اَيْلُوْكَ eylüğe (67b-6)
كُوْكَد gökde (60b-10)	بِلُوْء belüre (15a-2)

كَلِيحِيَّ كَلِيحِيَّ kılıcılar (35b-9)	دِيْدُكِي دِيْدُكِي didügi (36a-5)
أَرْمِدُوتْ er midür (11a-9)	أَنْدِيْنْ öndin (21a-4)
يَلْقِيَارْ يَلْقِيَارْ yılkılar (15a-6)	دِيْرْ dir (12a-7)
بِيْشْ bişi (3b-3)	كِيْشِيْ كِيْشِيْ kişiyi (39a-2,4)
أِيَارْمِيْشْ uyarımış (4b-3)	بِرِيْنْ birini (89a-3)
دِيْشِلُوْ dişilü (85a-7)	أَتِيْجِيْ atıcı (62a-2)
شَاذِلِفِلَا şāzılığıla (4a-2)	يُومَارِيْدِيْ yumarıdı (16b-9)
كِيْجِيْ kiçi (83a-4)	دِيْجِيْنْ degin (15b-3)

c- Kelime Sonunda "ı-i" Ünlüleri: Son seste "ı-i"

Ünlüleri genellikle esre (ـِ), esre ve ye (ـِي) ile, bir kaç örnekte de esre ve hemze (ـِْ) ile yazılmıştır:

دُكَلِيْ dükeli (2b-8)	يُوزِيْ yüzi (4a-1)
كِيْبِيْ gibi (55a-10)	كَاپُوْنِيْ kapuñı (79b-9)
بُلَارِيْ buları (4a-7)	بُونِيْ bunı (34a-11)
أَلْتِيْ altı (15a-1)	كِرَالِيْغِيْ karalığı (12a-1)
بِيْنِيْ beñi (90b-7)	سِيْنِيْ seni (1a-10)
دِيْدِيْ didi (2a-3)	يِيْتِيْدِيْ yitdi (82b-3)
يُوزِيْنِيْ yüzini (4b-1)	كِنْدِيْ كِنْدِيْ kendüyi (1a-4)
سُورِيْ sūreyi (12a-8,9)	نَسْنِيْ nesneyi (101b-6)
زُمْرِيْ zümreyi (101b-9)	كِيْ ki (116b-7)

4- "o-ö-u-ü" Ünlüleri:

a- Kelime Başında "o-ö-u-ü" Ünlüleri: Kelime başında bu ünlüler, ötreli elif-vav (أُ) ve ötreli elif (إِ) ile yazılmışlardır. Metinde her iki yazılışın da yaygın olduğunu tespit ettik.

أُورِدِي urdı (21a-3)	أُوَدِّينُ öndin (21a-4)
أُولِ ol (1a-4)	أُوْنِدَا unıda (14a-1)
أُورِترِ örter (2b-8)	أُوْمَلِيَادِ olmayadı (63b-2)
أُولا ola (1a-1)	أُوتُرُ ötürü (10a-3)
أُورْتُو örtü (2b-7)	أُولُو ulu (1a-3)
أُولِنِحَا olunca (16b-10)	أُؤْتَلِنَا öğütlene (6a-5)
أُيَارْمِشِ uyarımış (4b-3)	أُأَمَارِدِي umarıdı (4a-7,8)
أُجَارِنِي omcalarını (9a-7)	أُيَانُقُ uyanuk (84a-7)
	أُتَلَارِي otları (23b-10)

b- Kelime içinde "o-ö-u-ü" Ünlüleri: Kelime içinde o-ö-u-ü ünlüleri, ya ötre (ؤ) ile veya ötre ve vav (وؤ)'la olmak üzere iki şekilde yazılmıştır. "hoca" kelimesinde ise "o" ünlüsünün ötre ve vav-elif (ؤا)'le yazıldığını görmekteyiz:

كُؤْسُوْزِ gözsüz (4a-8)	قَامُؤِسِيْجِ kamosını (61b-1)
دُؤْنِ dün (87a-9)	دُؤْنِ dün (87a-7)
دُؤِدِيْجِي didügi (36a-5)	يُؤَمَارِدِي yumarıdı (16b-9)
قُلُؤُونِ kulunu (1b-3)	بُؤُورُ buyurur (1b-2)

قِرْجُوغِيْ kızcuğazı (97b-1)	كُوكِ köki (75b-1)
خُوْلَجِه hoca (102b-10)	شُوْل شول (83b-2)
بُوْس bor (14b-3)	خُوْرْلِيْغِ horlığı (2a-1)
اُلُوْلَرِيْ uluları (4a-6)	قِلُوْر kılur (1a-11)
قُوْيَلَلَر koyılalar (14b-6)	دُوْشَك döşek (2a-5)
اَيْرُق ayruk (5b-8)	سُوْكُلُو sevgülü (1b-11)
	اَيْلُك eylük (7a-1)

c- Kelime sonunda "u-ü" Ünlüleri: Bu ünlüler son ses-
te genellikle ötre ve vav (و) 'ile seyrek olarak da yalnız
ötre (ة) 'ile yazılmışlardır:

بِرَكُو biregü (69b-1)	كِنَلُو gizlü (56b-10)
بِرُو berü (98a-2)	اَلُو ulu (69a-4,7)
دُرَلُو dürlü (51a-11)	شُو şu (62a-2)
بُو bu (60a-11)	اِسْتَايُو isteyü (88b-7)
قَرَشُو qarşu (49b-5)	اِنَلُو inlü (77b-6)
نَفْسَلُو nefslü (11a-7)	اِلَرُو ilerü (49b-1)
دَلُو delü (19b-1)	يَاْتَسُو yatsu (42a-3)
قَمُو kamu (14a-4)	اَتْرُو ötürü (56b-8)
كِرُو girü (1a-9)	نُوْرَلُو nürü (4a-2)
دِشِلُو dişilü (85a-7)	اَغِيْلَقَلُو ağırliklü (6a-6,11)

B- Ünsüzlerin Yazılışı:

1- "P" Ünsüzü: Türkçe kelimelerin başında, (p)'li yazılışa metnimizde rastlamadık. Günümüzde p sesiyle karşılaştığımız kelimeler, metinde b ünsüzüyledir. Buna "parmak", "pınar", "pek" gibi kelimeleri örnek gösterebiliriz. Metinde bu kelimeler "barmak (93b-2)", "bınarlar (77b-1)", "berk (75b-1)" şeklindedir.

Ancak, Türkçe "pas" kelimesinin metinde (پ) ile yazıldığını tespit ettik: پَاس pas "kir, leke" (32b-6).

"p" Ünsüzü kelime içinde kimi zaman (ب), kimi zaman da (پ) ile karşılanmaktadır. Metinde "p" (پ) ile karşılananlar diğerine göre çoğunluktadır:

قِوُ kapu (38a-8)	قِوُ kopara (7b-9)
قِوُ kopsa (17b-9)	يَيدُ yapduk (2b-11)
دِپِلَچِلْ depelegil (80b-8)	قَپِلِرِنَا kaplarına (36b-6)
يَپِرَاقِلْرْ yapraklar (24a-2)	قَپْكَارَا kapkara (68a-6)
	قُوبُ kopup (41b-4)

"P" Ünsüzü , Farsça kelimelerde yalnız (پ) ile karşılanmıştır:..

يَغَامِبْرْ peygamber (3a-1)	پِرْدْ perde (34a-8)
پِشِمَانْ peşimān (109a-11)	پَارْ pāre (51b-5)
پَالَسْ palas (94b-11)	پَازِشَاهْ pāzišāh (102b-4)
پَاکْ pāk (65b-2)	پِرَاکِنْدِ perākendedür (125a-6)

Arapça fil kelimesi ise metinde "p" ünsüzü (پ) ile yazılmıştır:

pil "fil" (79a-8)

Kelime sonunda "p" Ünsüzüne ise "-up,üp" gerundium ekleri dışında, yalnız "ip" kelimesinde rastladık. Gerundium eklerinde daima "ب" ile karşılanan "p" ünsüzü "ip" kelimesinde "پ" ile yazılmıştır:

دِيُوبُ diyüp (4b-10)

أُتْرِبُ oturup (4a-4)

أَلُوبُ alup (26b-3)

وَرِبُ varup (37b-1)

إِنُوبُ inüp (36a-6)

كَاقِشِبُ kakışup (37a-11)

إِيْبُ ip (79b-7)

2- "Ç" Ünsüzü: Bu ünsüz, Türkçe'de başlangıçtan beri ç'li olan ve hiç değişmeyen kelimelerin başında ve ortasında (چ) ve (ج) ile karşılanmıştır. Kelime sonunda ise "ç" ünsüzünün yalnızca (ج)'le karşılandığını görüyoruz:

چَاغِرِبُ çağırup (4a-8)

چَالَابُM çalabum (99a-5)

چُورْدَانُ çopurdan (16a-9)

چَالْقَنْدِي çalkandı (52a-11)

جُورِدِي çüridi (68a-7)

جُوقُ çok (6b-11)

چَايِرُ çayırı (23b-11)

جُوكِرِرُ çökerir (2a-11)

سِيْجَانُ sıçan (79b-5)

كُوكْجَا gökçe (78a-5)

إِجْلُورِي içegüleri (76b-6)

إِلْجِي ilçi (19a-6)

بَالْجُوقُ balçık (21a-2)

أَجُوقُ açuk (10b-6)

اِچَرُ içeri (4a-8)

كِيچِ kiçi (83a-4)

گِيچِ giç (49b-9,10)

اَچِ aç (22a-1)

قَازِ kaçan (3a-5)

اِچُونِ için (2b-4)

اُچِ üç (3b-8)

يَلَوَاجِ yalavaç (6b-1)

Daha önceleri ç'li olup Eski Anadolu Türkçesi'nde c'li kullanıldığını gördüğümüz -"cuk,-cük", "ca,-ce",-"ıncı,-inci",-"cak,-cek" gibi eklerde ve bu eklerin değişik şekillerinde söz konusu ünsüzün (ç)'le karşılandığını görmekteyiz:

حَيَوَانِجُقُلَرُ hayvāncuklar (42a-8)

اَزَلِجُقُ azacuk (18b-11)

اَغْلَانِجُقُلَرُ oğlancukları (44a-8)

اِکِنجِ ikinci (39a-7)

سُوجَاقُ şovucak (1119b-1)

اُچُجِ üçüncü (39a-11)

اَهْشَامَجِهْ ahşamca (3a-8)

يَالِیْنِجَاقُ yalıncaç (10b-7)

قُوشَلُجُچَا kuşlukça (3a-9)

Metinde geçen yabancı kelimelerde de "ç" ünsüzü, kelime başında ve içinde olduğu gibi kelime sonunda da yalnızca (ç)'le karşılanmıştır:

چَارْدَاقُ çardak (89a-8)

چَاشِنِیَلِرِ çāšnileri (71a-5)

çĀRE (47a-9)

çEMENİ (23b-11)

çENGELLER (118a-5)

çIRKİNDEN (121b-3)

جُونُ çün (1a-5)

سُوْجُ suç (55a-6)

اُجَاقُ uçmak (13a-3)

هَيْحُ hiç (3a-8)

3- "ñ" Ünsüzü: Metnimizde ñ ünsüzü, bütün kelimelerde (ك) ile karşılanmıştır. "ñ" ünsüzünün (ظ) ile karşılanan herhangi bir örneğine eserde rastlamadık:

بِيْئُ biñ (91b-2)

تَنْرِيْ Tañrı (4a-9)

اَنْئُ añuñ "añ-" (92a-6)

تَنْرِيْ Tañrı (3b-11)

اَنْئُ anuñ (4a-1)

كِيْمِيْ kimüñ (8b-2)

سِيْنِيْ siñe (95b-1)

اَنْئُ eñ (82b-2)

گُوْنِيْ göñli (32b-2)

تَاغِيْ tağ (74b-9)

شُوْنَا şuña (8a-11)

اَيْدِيْ aydıñ (4a-1)

شُوْنَا şoñra (1b-8)

سُوْئُ sevüñ (1b-7)

يُوْنْدِيْ yünden (16a-9)

اَزْرُوْكَ azuruñe (5b-5)

اُوْنِيْ öñince (15a-1)

بِلَارُوْ bularuñ (14a-6)

4- "t-d" Ünsüzleri: Bu ünsüzlerin kelime başındaki durumu biraz karışıkçadır. Kalın ünlülü kelimelerde daha çok (ط) kullanılmış ise de (>)'in kullanıldığı örnekler de az değildir. Sayıca az olmakla birlikte, bazı kelimeler de bazan (ط) ile bazan da (>) ile yazılmışlardır:

تَاغُ tağ (27b-11)

تَاشُ taş (94a-9)

تَامُوْ tamu (85a-11)

تَاتْلُوْ tatlu (68a-2)

طَوَّارِلُو tavarlu (88a-10)	طُشْلُو tuşlu (94a-9)
طَلْسَا tolsa (14b-8)	طُقُونُ tokuz (44a-1)
طَلُو tolu (89b-2)	طَنْقَلِقُ tanuqlıq (70b-8)
دَيَّاقُ dayaq (21b-11)	دَوِّرَقُ dopraq (94b-3)
دُونُ duz (24a-2)	دَارْتَبُ dartup (88b-11)
دَغَّرِجُ dağarcuq (22a-1)	دُتَالَرُ dutalar (10a-7)

Şu örneklerin de bazan (ط) ile bazan da (>) ile yazıldıklarını tespit ettik:

طَغْرُو togru (6b-9)	دَغْرُو dogru (7a-3)
طَاشْرَا taşra (119b-1)	دَاشْرَا daşra (21b-7)
طُونُ ton (39a-8)	دُونُ don (26a-9)

"Tañrı" ve "tarla" kelimeleri ise, daima (ت) ile yazılmışlardır:

تَرَلَا tarla (88b-1)	تَاڭرِي Tañrı (86b-4)
-----------------------	-----------------------

İnce ünlülü kelimelerin ön seslerinde ise (>) ile yazılışın hâkim olduğunu tespit ettik:

دُكَلِي dükeli (1a-11)	دَرَلَرِينِه derlerine "ter" (10b-7)
دَپَلَرِيدِي depeleridi (17a-5)	دَیتَرَدِي ditredi (52a-4)
دُرْلُو dürlü (12b-2)	دُکَنْدِي dükendi (58a-1)
دَپَا depe (51b-7)	

Kelime içinde -t-, -d- sesleri, kelimenin ünlüsü ister kalın, ister ince olsun, ya (>) veya (ت) ile karşılanmıştır. Kelime içinde (ط)'lı yazılışa, hiç bir Türkçe örnekte rastlamadık:

خَانُونِ hatunı (10b-5)

يُوقَدُ yokdur (3a-5)

دُتَارِسَامِ dutarısam (26b-10)

إِلِدَا ilede (79b-6)

دُتْرُكُ dutruk (69a-4)

أَدِيمِ adım (23b-6)

يَسْتَقْلَرُ yastuklar (77b-6)

إِلْتُورِنِ iltürin (16b-5)

يَارْتَدُومُ yaratdum (2b-2)

بُرُونْدُ وَاغِلَا burundurugıla (106b-9)

Günümüzde d sesiyle karşıladığımız bazı kelimeler, metinde t ünsüzüyledir:

طَاغِ tağ "dağ" (27b-11)

طُقُونُ tokuz "dokuz" (44a-1)

طُلُوْ طolu "dolu" (89b-2)

طُغْرُوْ toğru "doğru" (6b-9)

طَارِ tar "dar" (101a-3)

طَوَارِ tavar "davar" (100b-9)

طُونُ ton "don" (39a-8)

Günümüzde t sesiyle karşılanmakta olan bazı kelimelerin ise metinde d ile yazıldığını görmekteyiz:

دُرْلُو dürlü	"türlü" (12b-2)
دَر der	"ter" (10b-7)
دِترِدِي ditredi	"titredi" (52a-2)
دُكِنْدِي dükendi	"tükendi" (58a-1)
دَارْتِيبْ dartıp	"tartıp" (88b-11)
دَپَا depe	"tepe" (51b-7)
دَرَاق darak	"tarak" (96b-1)
دُون duz	"tuz" (24a-2)

Bugün de t sesiyle karşıladığımız bazı kelimeler, metnimizde, daima t ile yazılmışlardır.

تَن ten	(44b-9)
طَاتْلُو tatlu	(68a-2)
طَاش taş	(94a-9)
تِيز tiz	"tez" (69 a-2)

Metinde, Türkçe kelimelerin son sesinde (>)'li yazılış hakimdir:

(1) عَيْد eyid	(1b-5)	أَد ad	(12b-1)
سُود sūd	(60a-7)	أَرْد ard	(82b-3)
(2) دُورْد dörd	(116a-6)		

(1) Bu kelimenin عَيْت eyit (102a-3) şekli de geçmektedir.

(2) Bu kelimenin دُورْت dört (95a-8) şekli de geçmektedir.

Dilimize Farsçadan geçmiş bazı kelimelerde bulunan ve XV. yüzyıl ortalarına kadar (ذ) ile karşılanan d sesleri (1) metnimizde de (ذ) ile yazılmıştır:

فِرْيَاذُ feryāz (41a-5)	پَاذِشَاهُ pažišāh (91a-1)
اُوسْتَاذُ üstāz (11a-1)	دِيزَارُ dizār (13a-3)
قِزْلِيقُ kızlıq (27b-6)	كَاغِزُ kāğız (13a-9)
يَاخُوذُ yahūz (120b-11)	يَاذُ قِلْدِي yaz kıldı (58b-4)
خُوذُ hoz (113a-1)	خِشْنُوذُ hoşnūz (110a-2)

5- "s" Ünsüzü: Metnimizde, Türkçe kelimelerde, kelime başı "s" ünsüzünün karşılanması için, ince ünlülü kelimelerde (س), kalın ünlülü olanlarda ise çoğunlukla (ص), seyrek olarak da (س) kullanılmıştır:

صَارُو şaru (67b-11)	صِغَايِدُمْ şıgayıdum (79b-10)
صَوْنُ soñra (4b-11)	صَاغُ şağ (25b-7)
صَوِي şuyı (62a-10)	صَوْلُ şol (25b-7)
صِدْمُ sıdum (28a-3)	صَانَالرُ şanalar (3a-7)
صُوْجَاقُ şovucak (119b-1)	صِغْرُ şığır (93a-10)
سِجَارُ sıçan (84b-7)	سُوْجُ suç (55a-6)

(1)- Levent, Agah Sırrı, Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme. Evreleri, 3. Baskı, TDK., Ankara, 1972, Sh.57.

سَوَاشِفِلْ savaşığıl (80b-7)	سِرْمَا sırma (93b-5)
سَاغِشِجَهْ sağışınca (44a-6)	سَوَيْلِدِي söyledi (4a-10)
سُونُغِي sünügi (73b-6)	سَمْرِيرْ semrir (77a-3)
سُونُزْ sözünü (5b-1)	سُوجِيَا süciye (36a-4)
سُودِينْ südin (13b-9)	

Kelime içinde ise, "s" ünsüzünün karşılığı olarak metnimizde (س) ve (ص) kullanılmıştır:

أَشْمَالِرْ aşmaları (9a-7)	أَشْشِ aşşı (10a-2)
أَشْغِيلْ aşğıl (52b-4)	شَارْشِيلَا şarşıla (15a-4)
يُوكْسَكْدَهْ yüksekde (6a-10)	أَشْدُرَا esdüre (14b-3)
قِشْرَاقْ kısrak (20a-7)	كُؤْسْتَرْدِي gösterdi (21a-5)
اَسْرِدَايِدِي esrideydi (35b-6)	كُؤْسْتَكْ köstek (21b-5)

Yabancı asıllı kelimelerde ise, aslı yazılışa uygun olarak, (س) ve (ص)'la karşılandığını görmekteyiz:

حَاصِلْ hāşıl (12a-1)	غُؤْشَسَاŞI güşşası (12b-2)
رَسُولْ resül (12a-11)	سُورَة süre (12a-3)

Eklerde ise, kelimenin kalın veya ince ünlü olması bakılmaksızın, s ünsüzünün tek (س) ile karşılandığını görüyoruz:

شِيسَالَرْ şısalar (9a-7)	يُؤْشُلْ yohşul (5b-10)
---------------------------	-------------------------

بِرَاغِلْسَا birağılsa (13a-9)	يَارْتِدِيسَا yaratdısa (7b-2)
اَيْغِرْسَاْ ayğırsak (20a-6)	اِدِيسَرْ idiser (93a-3)
اَتَاْسِنْدَرَنْ atasından (9b-8)	اَبَاْاَسُوْزِيْنْ apañsuzın (15a-3)
كِلِيسَرْوَا kılısarvan (43b-6)	

C- Bitişik Yazılan Kelimeler:

Metnimizde, edat ve ek-fiil niteliğindeki bazı kelimelerin kendilerinden önceki kelimelere bitiştirilerek yazıldığını tespit ettik. Bu durumdaki kelimeler şunlardır:

1- "ile" Edatı:

أَتِلَا etile (8a-10)	أَدِلَا adıla (66a-7)
دَمْلًا بِكَلًا dökmeçligile (9a-)	بَايْلًا baylıçıla (85a-11)
سَنُو كَلًا senüñile (82a-3)	يَا قُو تِلًا yakıtıla (89a-1)
إِيْلِكَلًا ipligile (91a-6)	أُحْمَا قَلًا uçmakıla (35a-10)

Sonu ünlü ile biten kelimelerle birleşme, esreli ye (پ) 'nin yardımıyla olmaktadır:

إِنجُو يَلًا incüyile (89a-2)	سُو يَلًا şuyıla (60a-9)
كَنْدِيْلًا kendüyile (39b-5)	قُوْر قُو يَلًا korkuyıla (59b-7)
كِيْشِيْلًا kişiyile (39a-4)	أَلُوْسِيْلًا ulusıyıla (28a-1)

Şu örneklerdeki yazılış ise değişiktir:

بِرْبِرِلَه birbirile (37a-11)
جَرِيْسِيْلًا çerisile (90b-3)
كُوْجِيْلًا gücile (80b-6)

2- "Çün" ve "içün" Edatı: "çün", "içün" edatı, metnimizde genellikle bitişik yazılmıştır. Ancak "içün" şeklinin az sayıdaki örnekte, "çün" şeklinin de bir örnekte ayrı yazıldı-

ğını tespit ettik:

بَنُوْمِجُوْنُ benümiçün (46a-11)	كَلْدُجُوْنُ geldügiçün (4b-7)
اَنُوْمِجُوْنُ anuñiçün (10a-5)	كِشِيْجُوْنُ kişiçün (7b-2)
كُوْمِجُوْنُ küniçün (29a-2)	حَقِيْجُوْنُ haqqiçün (60b-3)
يَاْزْدُوْمِجُوْنُ yazduğıçün (73b-9)	تَاْنِرِيْجُوْنُ Tañrıçün (74b-3)
بُوْمِجُوْنُ bunuñiçün (70b-4)	اَدَمْلَرُ اِجُوْنُ ademler için (9a-8)
دُوْنْدُرْدُوْمِجُوْنُ dönderdügi çün (4b-4)	يِلْغَلَرُ اِجُوْنُ yılğılar için (9a-9)
	اَيُوْلَرُ اِجُوْنُ eyüler için (36a-9)

3- i- Fiilinin Değişik Kipleri: i- Yardımcı fiilinin değişik kipleri de daima bitişik yazılmıştır. Ayrı yazılışa metnimizde rastlamadık:

مَالُوَيْسَا malluyısa (5a-11)	اِيْنَانْدِيْسَا inandısa (57b-2)
دِيْلَرْلَرِيْسَا dilerlerise (78b-4)	وَارِيْسَا varısa (61a-6)
اَوْقُرِيْسَا okurısa (81a-4)	اِرَارِيْسَا ırarısa (11a-1)
اَسْرِدَايْدِيْ esrideyidi (35b-6)	اَيَاْرْمِيْشْ uyarımış (4b-3)
	دِيْلَلَرِيْدِيْ depeleridi (17a-5)

4- "İken" Zarf Fiili:

وِيْرْمِيْشِيْكَنْ virmişiken (7a-1)	وَارُورِيْكَنْ varuriken (11a-1)
دُرُشُورِيْكَنْ dürüşürken (10b-11)	يُوكْلُويْكَنْ yüklüyiken (13b-6)

قُولِكُنْ kuliken (58a-7) تَحْتَدَايِكُنْ tahtdayiken (58a-8)
وَرُوكُنْ varuken (11a-2)

5- "ne" Sorusunun Yazılışı: (نه) ve (تا) şeklinde ayrı yazıldığı gibi, çoğu örneklerde bitişik olarak da yazılmıştır:

نَه نَسْنَه ne nesne (7a-4) نَه مَعْنِيَادُرْ ne ma'niyadur (48b-4)
نَه اَوْلَايِ ne oldı (43a-4) نَه نَسْنَدَنْ ne nesneden (61b-10)
نَه يَزَايِنْ ne yazayın (59b-5) نَه كِشِيْسِيْنْ ne kişisin (47b-8)
نَه كِيْمْ ne kim (18a-5) نَه دِيْمَكْ ne dimek (29b-6)
نَه دُرْلُوْ ne dürlü (45b-3) نَه گِرَاسِيْنْ ne göresin (16b-8)
نَه نَوَقْتْ ne vakt (112b-4) نَه يِرْدَنْ ne yirden (116a-4)
نَه يِلْدِيْ n'eyledi (99a-11) نَه يْتِدُوْ n'itdün (70b-3)

6- Birleşik Yazılan Diğer Kelimeler:

شَوْلَقَدَارْ şolkadar (4a-10)
حَقَّقُوْكُمْ hâkkiçünkim (19a-3)
اَيْتِدُوْكُمْ eyitdümkim (71b-7)
حَقَّقِدُوْغِيْنْ hâkkiğuğın (59b-1)
بُوْنِدَالِغْ bunıdahı (98b-11)

D- Şedde (ـِ)'nin Yazılışı: Metindeki Türkçe Kelimelerde, yanyana aynı türden iki ünsüzün geldiği yerlerde şedde (ـِ) kullanılmıştır. Genellikle tek ünsüz yazılıp üstüne şedde (ـِ) konulmuştur. Arapça kelimelerde ise şedde (ـِ) düzenli olarak kullanılmıştır:

تَوْنَدًا tozdan /116b-11)

شَرْدًا şerden (45b-3)

مُزْدًا müzdden (17b-7)

حَضْرَتِنْدًا hazretinden (45b-2)

دُشْمَدِ دüşmedin "düşmeden" (54b-8)

أُغْلَانِ oğlanın "oğlanını" (115a-10)

رِزْقِ rızkın "rızkını" (67a-8)

قُوَّتِ kuvvetin "kuvvetini" (78b-3)

طَاعَتِ tā'atın "ta'atını" (74b-7)

نِعْمَتِ ni-metin "nimetini" (30b-5)

Şu örneklerdeki tenvinler ise değişik yerlerde kullanılmışlardır:

يُرِيًّا yürüyen (41b-3)

يُجَاوًا güceven (65b-4)

يَرَادًا yaradan (125a-4)

دُونْمَازَوًا dönmezven (97b-1)

كُونٌ güneş (65b-8)

G- Ablatif Ekinin Değişik Yazılışları: Metinde, ablatif eki olarak, genellikle "-dan, den" kullanılmaktadır. Bir kaç yerde de "-dın,-din" ekinin kullanıldığını tespit ettik:

طَاغِدْرِنِ tağdan (51b-9)

يَازُقْدَرِنِ yazukdan (17b-7)

أَكُوْتَدْرِنِ öğütten (69a-3)

يُولِيدْرِنِ yolından (6b-9)

تَكْرِكْرِيْنِ Tanrından "Tanrından" (40b-4)

مَشْرِقْدَرِنِ maşrıkdın "maşrıktan" (19b-2)

بِرْدِنِ bizdin "bizden" (81a-5)

H- Akkuzatif Ekinin Değişik Yazılışları:

Metnimizde "n" akkuzatif ekinin kullanılışı oldukça yaygındır "-ı,-i" akkuzatifi ise çok seyrek kullanılmıştır. 3. şahıs iyelik eklerinden sonra da -n- yardımcı sesi alan "-ı,-i" eki kullanılmaktadır. Bu arada akkuzatif hâlinin, metnimizdeki bazı örneklerde, eksiz olarak karşılandığını tespit etmiş bulunuyoruz:

سَوَّكْسِي sevgüsini (1b-10)	سُزُوكِ sözüni (5a-11)
يُوزِنِي yüzini (4b,1)	يُوزِنِي yoncayı (9a-6)
أُزُومِ üzümü "üzümü"(9a-6)	بُونِ bunu (10b-1)
أَدِنِ adın "adını"(44b-4)	سِزِي sizi (2b-2)
يُزِينِ yüzün "yüzünü"(4a-11)	أَيِ ayı (14b-2)
بَاشِنِ başın "başını"(20b-2)	أَنْدِينِ andın "andını"(21b-6)

Aşağıdaki örneklerde ise akkuzatif eksizdir:

"Her kim ki baña 'âsi olsa sözüm dutmazsa (104a-7) "

"Elüm Hâzrete karşı götürüm (108b-2) "

"Hak Te'âlâ uçmak içindeki nesnelere bir bir vaşf eyledi (77b-11)".

"Katında kerâmetüm varısa yüzüm Ka'be'den yaña döndürgil (112a-8)"

I- Hemze (هـ)'lerin Yazılışı: Metinde geçen bazı kelimelerde hemze (هـ) bulunması gerektiği halde konulmamıştır. Bu gibi kelimeler hemze (هـ)'liymiş gibi okunmuştur:

قُرْآنًا Kur'āndan (4a-10)

سُؤَالٍ su'al (22a-9)

Arapça asılları hemze (ء)'li olan bazı kelimelerde ise hemze (ء)'nin yerini ye (ي)'ye bıraktığı görülmektedir:

عَآيِشَهَ Ayiše (24b-11)

فَآيِدَسِي fāyidesi (69a-11)

طَآيِفَهَ t̄āyife (66b-1)

Aşağıdaki örneklerde ise hemze (ء), kelime sonundaki he (ه) ile birlikte kullanılmaktadır:

سُورَةٍ sūreyi (4b-5)

كَعْبَةٍ Ka'beyi (23b-7)

نَسْنَةٍ nesneyi (101b-7)

زُمْرَةٍ zümreyi (101b-9)

I- Yuvarlak ve Açık Te (ت - ظ)'lerin Yazılışı:

Metinde yuvarlak te (ظ)'nin bir iki örnek dışında kullanılmadığını tespit ettik. Açık te (ت)'nin kullanılışı ise oldukça yaygındır:

زَكَوَاتٍ zekat (44b-11)

حَيْرَاتٍ hayrāt (6b-8)

قُوَّةٍ kuvvet (19a-6)

أَكْوَاتٍ ögüt (5a-9)

سَعَادَاتٍ sa'ādet (109b-1)

قَاتٍ kat (1b-4)

رَآحَاتٍ raḥāt (11a-8)

تَوْرَاتٍ Tevrat (8b-8)

شَقَاوَاتٍ şekāvet (85a-8)

K- Birden Fazla Yazılışı Olan Kelimeler:

Metnimizdeki kelimelerin yazılışında tam bir birlik-

ten söz edemeyiz. Bu sebeple, bir kelimenin birden çok yazılış şekilleriyle karşılaşırız. Yazılışları çeşitli olan kelimeler, yalnızca burada gösterdiklerimizden ibaret olmayıp, eserde çokça geçmektedir:

أَنِ anı (60a-8)	أَنِ anı (60b-1)
دُونِ dün (87a-7)	دُنِ dün (87a-9)
دُورَاقِ doprak (11b-8)	دُورِقِ doprak (94b-3)
سُكُوكِ süügi (62a-7)	سُكُوكِ süügi (73b-6)
دُونِدِ döndi (8b-8)	دُونِدِ döndi (8b-10)
(1) بَنِ beñi (90b-7)	بَنِ beñi (90b-7)
كَنْدُ kendü (16b-4)	كَنْدُ kendü (54b-8)
دُغْرُو doğru (7a-3)	طُغْرُو togru (6b-9)
نَكِيمِ nekim (40a-6)	نَكِيمِ nekim (61a-5)
قِزِينِ kızını (97a-7)	قِزُونِ kızını (97a-9)
نَسْنَيْ nesneyi (2b-8)	نَسْنَيْ nesneyi (101b-7)
دُورِدِ dörd (116a-6)	دُورِتِ dört (95a-8)
قَامُو kamu (49a-7)	قَامُو kamu (18a-4)

(1) Tende ki leke, ben.

کہ ki (122a-5)

کے ki (1b-2)

کے ki (1b-3)

بُلَارِدَا bulardan (10a-3)

بُلَارِدَات bulardan (10a-5)

بُونَلَرَا bunlara (24b-8)

دَاشِرَا daşra (88b-10)

دَاشِرَا daşra (21b-7)

طَاشِرَا taşra (119b-1)

وَرُرِکِن varuriken (11a-1)

وَرُرِکِن varuriken (11a-1)

وَرُرِکِن varuken (11a-2)

GRAMER ÖZELLİKLERİ

Bu kısımda, Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili, daha önceki çalışma ve eserlerde seyrek rastlanılan veya hiç görülmeyen gramer özellikleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca, problemli bazı gramer konularının metnimizdeki durumu da örneklerle dayanılarak incelenmiştir.

Eski Anadolu Türkçesi'nin gramer özellikleri, bugüne kadar çeşitli vesilelerle incelenmiş bulunduğundan metnimizde geçen bütün gramer özelliklerini incelemeye lüzum görmedik.

I. SES BİLGİSİ

A. Ses Hadiseleri

Bu kısımda metnimizde görülen ses hadiseleri verilmiştir.

1. Ses Türemesi:

a. Ünlü Türemesi: Arapça ve Farsçadan Türkçeye girmiş olan ve sonunda çift ünsüz bulunan bazı kelimelerin bu iki ünsüzü arasında bir ünlü türemesi görülmektedir. "ı" Ünlüsünün türediği kelimeler şunlardır:

عَاجِزٌ لغ	عَاجِزٌ لغ (10a-6)	غَايِبٌ	gayıbı (71a-6)
(1) صَبْرٌ	şabırdan (75b-6)	حَيْرٌ	hayır (24a-7)
عَقْلٌ	akıl (101b-9)	مِصْرٌ	Mısır'dan (20b-9)

"i" Türemesi olan kelimeler de şunlardır:

بَدْرٌ	Bedir (64a-9)	نَفِيسٌ	nefis (103a-7)
عِلْمٌ	ilim (11a-2)		

(1)- Bu kelimenin "u" türemesi görülen şekli de vardır.

"a" Türemesine ise bir örnekte rastladık:

أَزَاجُ azacuk (18b-11)

"u","ü" Türemesi ise şu kelimelerde görülmektedir:

قَوْمٌ kavüm (22b-2)

عُمْرٌ ömür (73b-5)

مُهِرْلُو mühürlü (25b-2)

حُكْمٌ hükümler (73b-6)

قَوْلٌ kavül (42b-3)

كُفْرًا küfürden (101b-7)

صَبْرٌ şabura (118b-9)

Sonu çift ünsüzlü birçok Arapça ve Farsça asıllı kelimelerde ise ünlü türemesi olmamıştır:

رِزْقٌ rızık (8b-4)

شَهْرٌ şehhr (88a-1)

شُكْرٌ şükür (44b-6)

حَوْضَاتٌ havzlar (89b-2)

عَيْبٌ ayb (55a-6)

وَقْتَدَانٌ vaktiden (97b-7)

ذِكْرٌ zikr (66b-10)

b. Ünsüz Türemesi: Dilimize Arapçadan geçmiş bazı kelimelerde, yan yana bulunan iki ünlünün arasında bir "y" türemesi görülür:

دَائِمٌ dayim (3a-1) <da'im

عَائِشَةٌ Äyişe (24b-11) <A'iş

طَائِفَةٌ tayife (66b-1) <ta'ife

غَائِبٌ gäyıbı (71a-6) <ga'i

فَائِدَةٌ fayidesi (69a-11) <fa'ide

Ünlü ile sona eren isimlerin akkuzatif ve datif halleri ile i- fiilinin kullanılışında da iki ünlü arasında "y" ünsü-

zünün türediği görülür:

نُؤَلَايِدِي n'olaydı (79b-9) ne +ola + idi

سِغَايِدُمْ sığaydım (79b-10) sıga + idüm

نَسْنَيْدُكِي nesneyidügi (86b-1)

نَيْدُكِي neyidügi (86b-2)

2. Ünlü Düşmesi:

Ünlü düşmesi, daha ziyade, Türkçe kelimelerin vurgusuz orta hecelerinde görülür:

اَيِدِيڤِي eydivirdi (5a-5)

بَنْزِي beñzi (107b-5)

اِيْتُوْرِي iltürin (16b-5)

دِيْرِيكْ dirlik (69b-5)

اَيِ كِيْلَانْ ey kılan (50b-11)

بُوْرِيَا burya (59a-4)

گُوْنْلي göñli (32b-2)

Aşağıdaki örneklerde ise, orta hece ünlüsünün düşmediğini görmekteyiz:

وَارِيڤِي varıdı (102b-10)

يَالْگُوْنْ yalūnuz (87a-5)

سِيْزِيْلَامَاڤِي sızılamağı (73b-6)

گُوْنْلي göñüle (6b-10)

i-fiilinin değişik kipleri ve "ile" edatı, kendilerinden önceki kelimeyle birleşik kullanılırlarken ünlülerini koruyarak uyuma girmektedirler. Metinde, bu durumda ünlü düşmesine rastlamadık:

قُلَاغُوْمِيْلَا kulağumıla (47a-3)

دِيْلَرْلَرِيْسَا dilerlerise (78b-4)

سَنُوْكَلاَّ senüñile (82a-3)

أَقْرَبَا okurısa (44a-5)

دِرِدِرِ diridi (82b-1)

أَيَّارَمِشَّ uyarımış (4b-3)

كِرِرِدِرِ gereridi (96a-6)

"iken" Zarf Fiilin birleştiği durumlarda ise ünlü bazen korunurken bazan da düşmektedir:

وِيرَمِشِكَنْتَ virmişiken (7a-1)

دُرُشُورَكَنْتَ dürüşürken (10b-11)

كَلَاكَنْتَ giderken (11b-5)

Metnimizde, zarf-fiil eki-alı'nın ikinci ünlüsünün düştüğünü şu örneklerde tespit ettik:

أَوْلَادَنْتَ olaldan"olalıdan" (3a-11)

يَارَادَانْتَنَ yaradaldan"yaradalıdan" (114b-6)

3. Ünsüz Düşmesi:

Bazı Türkçe kelimelerde "y" yardımcı sesinin düştüğü görülmektedir:

أَزْدِيسَا azdısa (24a-10)

بِرَبْرَبَةٍ biribirile (37a-11)

أَطْيَا دِرِ olmayadı (86b-3)

يَدِيلَا⁽¹⁾ yedile (105a-1)

كَلَادَقْ kıladuk (109a-6)

أَلِيلَا elile (71b-10)

أِنَانْدِيسَا inandise (57b-2)

أَوْلَدِيسَا öldise (122a-2)

كَلَمَا دِرِ kalmayadı (35b-5)

بِلْسَادُمْ bilsedüm (34a-3)

Şu kelimedede ise "k" ünsüzünün düştüğünü tespit ettik:

كُوشَلَرِ köşler (105b-2) < köşkler

(1) "el" anlamında.

4. Ünsüz Tekleşmesi:

Metinde geçen Arapça asıllı şu kelimelerde, ünsüz tekleşmesi hadisesi görülmektedir:

عَامِدٌ amdur (112a-11) < amm

زُمْرُودًا zümürüdden (89a-6) < zümürüd

حَقِيقَةً hakaında (112a-1) < hakkında

حَقًّا Haka (53a-1) < Haka

زَرَّةٌ zere (17b-6) < zerre

(1) طَائِيٌّ Tay (26b-4) < Tayy

5. Ünsüz İkileşmesi:

Ünsüz ikileşmesi hadisesi, metnimizde sadece şu kelimelerde görülmektedir:

(2) اِسْئِدْرٌ issıdur (19a-6)

اِصْبِيٌّ aşşı (80b-5)

(3) اِئْسِيسٌ issısı (120b-5)

بَلُّوٌ bellü (10a-3)

پَرِّرِلٌ perriler (106a-7)

6. Benzeşme:

Metinde ünsüz benzeşmesine örnek olarak şu kelimeyi bulduk:

كُؤْسُوٌ gössüz (4b-2) < gözsüz

(1)- Kabile ismi.

(2)- "sahip" anlamında.

(3)- "ısı" "

7. Yer Değiştirme:

بِجِي bigi (87a-2) < gibi

إِسْبَاسِ isbās (7a-1) < sipas (f.i.) "hamdū sena"

8. Birleşme:

كَنْدُوزِ kendüzin (33b-4)

نِشْدُوْكَ nitdün (70b-3)

نِزَالُومِ n'idelüm (95a-5)

نُؤَلَايِدِي n'olayıldı (79b-9)

بُغُورِ buğur (92b-6)

شُولِ şol (8b-4)

9. Sedâlılık - Sedâsızlık:

a. İsimlerde: İsimlerde sedâlılaşma, kelime içinde daha yaygındır. Bunun yanı sıra, sedâsız ünsüzle biten bir isimden sonra ünlü ile başlayan bir kelime geliyorsa, yine sedâlılaşma meydana gelmektedir:

قَالِكِيفِ kalınlığı (31a-1)

بُعْمَاغِ uçmağı (65b-7)

أَيَاغِنَا ayagina (47b-7)

بَايِلِغِلَا baylığıla (85a-1)

أَهْرِغِلَارُومِ ahırğılaruñ (124a-2)

بُؤَغِدِي. yoğıdı (79a-8)

أَرْتُؤَغِدِي artuğıdı (92b-6)

أَرْدَاتِكِنَا ard etegine (82b-3)

سُؤَدِ أَمْرُ جَايِدِي süd emerceyidi (97a-10)

Ancak, iki ünlü arasında bulunduğu halde sedâlılaşmayan

örnekler de vardır:

بِتِي bitî (40b-8)	قَبْوُ kapu (110b-1)
يَا قُوتِيلاً yakutıla (89a-1)	نِيحًا niçe (4b-8)

b. Fiillerde: Fiillerde iki ünlü arasında kalan sedâsız ünsüzün sedâlaşması oldukça yaygındır:

إِشِيدِلَا işidile (9b-7)	كُنْ أَدْرُ gözedeler (38a-4)
إِلْدَمُ iledem (62b-9)	يَرَادُ نِلْدِي yaradınıldı (61b-1)
كُجْمَلِيَّاسِنُ gücemleyesin (80a-8)	

Metnimizde geçmekte olan fiil örneklerinde, iki ünlü arasına düşüp de sedâlılaşmayan sedâsız bir ünsüze rastlamadık. Ancak, günümüzde de aynı kullanılışını sürdüren bazı fiillerde, iki ünlü arasına düşen sedâsız ünsüzlerin bu gün olduğu gibi, sedâlılaşmadıklarını görmekteyiz:

كُتُورْدِي getürdi (60a-7)
قَا قَدُ kağıdı (9a-10)
دِيَمَلْدُ depelemek (114a-7)

c. Eklerde: Sedâsız ünsüz ile biten kök ve gövdelere getirilen eklerin başındaki ünsüzler, kaideye uymayarak, daima sedâlı halde bulunmaktadır. Bu durumu, metnimizde geçen lokatif (-de), ablatif (-den) ekleriyle görülen geçmiş zaman (-dı), partisip (-duk), predikat (-dur,-durur) ve fakatif (-dur-) eklerinde görmekteyiz.

يُوكْسَكْدُ yüksekde (6a-10)	إِشْدَا işden (2b-5)
جُؤْمَقْدُ çıkmakda (8a-7)	كُؤْجْدَا güçden (2b-5)

أَيْتَدِي eyitdi (3a-2)	قَوِّمَقْدَرُ koymakdan (7b-9)
يَارْتَدِي yaratdı (2a-10)	قَلِيدُورُ kıllıp durur (72b-)
صَانْدُقْلَرِ şatduqları (26b-1)	سُتْدُرُ sütdür (8a-10)
اِئْتَدِي itdügi (45b-7)	كُوتْدَاوَرِدُ gütdür-(16a-11)
بِلِشْدُرُ بِلِشْدُرُ bilişdür-(34a-6)	

B. Ses Uyumları:

1. Ünlü Uyumu: Dilimizde ünlü uyumu, kalınlık - incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımından olmak üzere iki kısımda incelenir.

a. Kalınlık-incelik Uyumu: Kalınlık-incelik bakımından ünlü uyumu, dilimizin her devrinde geçerliliğini korumuştur. Bu geçerlilik, yalnızca kökler için değil, ekler için de bahis konusudur. Ancak, bunun bazı küçük istisnaları görülebilir.

Bugün bu uyuma istisna teşkil eden "-ki" aitlik eki, yalnız ince şekliyle kullanılmakta ve kalın ünlülü köklere uymamaktadır. Metnimizde ise bu ek, Türkçenin daha önceki devrelerinde olduğu gibi, kökün ünlüsüne uyarak kalınlaşmıştır. Bundan başka metnimizde, ekin kalın şekli olan "-kı" nın iki ünlü arasında sedâllılaşıarak "-gı" şekline girdiğini görmekteyiz:

يَانْتَدِي yanındağı (11a-9)	كَانْكَ kankı (3b-1)
قَاتِنْدِي katındağı (17b-4)	يَارِنْغِي yarıngı (82b-5)
دَاشْرَغِي daşrağı (82b-2)	

Dilimize başka dillerden girmiş bazı kelimelerde metnimizde, bugüne göre kalınlık-incelik uyumuna daha çok bağlı kal-

mışlardır. Bunu aldıkları ekler den anlıyoruz:

تَقْصِرْلِيْقُ takşırılık (72b-10)

غَافِلْ لِقْ gāfillik (103a-11)

حِيَانْتَلِقْ hıyānatlık (63a-7)

حَنْدَقْلَرْ handaklar (53a-6)

بَحِيْلْ لِقْ bahillik (8b-7)

b. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu: Düzlük-yuvarlaklık uyumu daha önceki devirlerde olduğu gibi, metnimizde de henüz bir belirginliğe ulaşmış değildir.

Kelimelerde düzlük-yuvarlaklık: Metnimizdeki bazı kelimeler, Eski Türkçe devresinde oldukları gibi, yuvarlaklıklarını korumuşlardır. Bazı kelimeler ise, o devirde düzlüklü iken Eski Anadolu Türkçesi devresinde yuvarlaklaşma temayülü göstermişlerdir. Elbette, yuvarlaklaşmanın çeşitli sebepleri vardır. Bunlardan biri bazı kelimelerin, Eski Türkçe devresinde sonlarında bulunan -ğ ve -g'leri sonradan düşürmeleridir. Çünkü -ğ ve -g'ler düşerken, kendilerinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmışlardır. Metnimizde yalnızca -g düşmesiyle meydana gelen yuvarlaklaşma örnekleri bulabildik:

قَابُ kapu (29b-7)

صَيْرُ sayru (86b-1)

صَارُ şaru (67b-11)

قَامُ kamu (18a-4)

Şu örneklerde ise sözü edilen sesler düştüğü halde ünlüler düz kalmıştır:

أَرِ arı (46b-11)

بِتِي biti (33b-7)

Bazı eklerde bulunan ünlülerin, Eski Türkçe devresindeki yuvarlaklıklarını metnimizde de devam ettirdiklerini görmekteyiz. Bu eklerden biri "-uk,-ük", diğeri ise "-aru,-erü"'dür.

a. "-uk,ük" eki: Bu ekin yer aldığı kelimelerden bazıları şunlardır:

اَيْرُكْ ayruk (5b-8)

اَكْسُوكْ eksük (26a-8)

بُيُورُكْ buyruk (25a-7)

اَرْتُكْ artuk (60b-11)

"-uk,-ük" ekinin düz olarak geldiği herhangi bir kelimeye metnimizde rastlamadık.

b. "-aru,-erü" eki: Eski "-ğaru,-gerü" ekinin değişmesi sonucu meydana gelen "-aru,-erü" yön ekinin bulunduğu kelimeler de şunlardır.

اِلِرُورُ ilerü (79b-7)

اِچِرُورُ içerü (4a-8)

بُيُورُورُ yukaru (42b-2)

Yuvarlak ünlünün şu kelimelerde de korunduğunu görmekteyiz:

اَيُورُ eyü (40b-7)

گِرُورُ girü (78a-9)

سَايُورُ sayru (85a-10)

اِنُجُورُ incü (89a-2)

قَايُورُ kaygu (10a-7)

قَارُشُورُ karşı (37a-2)

(1) كِنُورُ kindü (45b-8)

كِنُورُ kendü (33b-10)

دُمُورُ demür (96a-2)

اَلتُّورُ altun (91a-6)

Eklerde düzlük-yuvarlaklık:

Yapım eklerinde: "-lık,-lik" isimden isim yapma eki,

(1)-ikinci anlamında.

metinde genellikle düz ünlülü geçmektedir. Bununla birlikte, bazı örneklerde yuvarlaklaşarak uyuma girdiği de görülmektedir:

أَيْلِقْ aylık (13b-6)	أُجَاقِلِقْ uçmaklık (47b-5)
جَازُولِقْ cāzūlık (49b-3)	يُوزُلِقْ yavuzluk (55a-6)
أَجَلِقْ açlık (76a-1)	صَيْرُولِقْ sayruluk (85a-10)
بَايَلِقْ baylık (104a-3)	أَزْغُونَلِقْ azgunluk (117a-6)
مُشْتَلِقْ muştılık (12b-3)	أَسِيرَلِكْ esirlik (81a-2)
سُومَلِكْ sevmeklik (104b-5)	جُوقَلِقْ çokluk (96a-4)
دُنْيَالِكْ dünyelik (104b-4)	تَكْبَرَلِكْ tekebürlük (43a-7)
طَانُكَلِقْ tanukluk (28a-7)	

Aşağıdaki örnekler, bazan düz ünlüyle bazan da yuvarlak ünlüyle yazılmışlardır:

يُقْسَلِقْ yoksullık (27b-3)	يُقْسَلِقْ yoksulluk (104a-3)
خُورَلِقْ horluk (86a-8)	خُورَلِقْ horluk (31b-3)
قُولِقْ kulluk (1a-2)	قُولِقْ kulluk (1a-8)

"-li,-li" isimden isim yapma eki, Eski Anadolu Türkçesi devresinde hep yuvarlak ünlülüdür. Metinde düz ünlülü şekle rastlamadık.

أَيْدِكَلُوْ aydınlı (11b-1)	يُوزُلُوْ yüzlü (11b-2)
كُودَلُوْ gövdelü (16a-6)	أَوْلُوْ evlü (37b-1)

يُورِدُلُو yurdlu (42a-9)

دِكَا نَلُو dikenlü (75a-11)

اَدَلُو adlu (96a-9)

نُورَلُو nurlu (11b-1)

Pasiflik (meçhül) ekinin yardımcı vokalı umumiyetle düzdür. Aşağıdaki örnekte ise yuvarlak olarak gelmiştir:

قِزْدُرُلَسَا kızdurulsa (17b-11)

İsinden fiil yapan bir ek olan "-ik,-ık" ın vokali bir örnekte yuvarlaktır:

گُوزُكُم gözükem (19b-9)

İsim Çekim eklerinde

Teklik 1. şahıs iyelik ekinin yardımcı ünlüsü bu döneme uygun olarak yuvarlaktır:

جَانُم cānum (47b-6)

گُوزُم gözüüm (50b-9)

چَالَابُم çalabum (50a-7)

أَلُومُ elüm (108b-2)

Yalnız şu örnekte ekin uyuma girerek düzleştiğini görmekteyiz:

تَانُرُم Tañrım (4b-10)

Teklik 3. şahıs iyelik "-ı,-i" ve "-sı,-si" de daima düz olarak yazılmıştır:

أُونِ üni (9b-3)

سُويِ şuyı (14b-11)

قَيُوسِ kayusı (10b-4)

أَرُونِ orunı (24b-5)

گُونِ göñli (32b-2)

سُونِ sözi (32a-7)

Soru ekinin de metnimizde düz ünlülü yazıldığını görmekteyiz. Bu ekte yuvarlaklaşmaya rastlamadık:

الْوَمِي olam mı (12b-5)

تَاغْرِي Tañrıñ mı (51a-6)

دَظْلِدْرُ degül midürler (28b-7)

Edat olan "ile" nin ekleşmesi sonucu meydana gelen vasıta hali ekinin ilk ünlüsü de metinde, daima düz olarak geçmektedir. Bu ekte de uyuma girerek yuvarlaklaşma hadisesi görülmektedir.

سَنُوْكِلا senüñile (82a-3)

يَاقُوْتِلا yakutıla (89a-1)

كَنْدِيلا kendüyle (39b-5)

Fiil Çekim Eklerinde:

Eski Anadolu Türkçesi döneminde daima yuvarlak şekilleri kullanılan ekler, metnimizde de bu hususiyetlerini korumuşlardır:

دَلْنَسُوْز dölensün (2a-8)

اُغُوْتَلْنَسُوْز ügüt lensün (6a-3)

يَايْدُق yapduk (2b-11)

طُوْمَادُق toymaduk (111a-3)

كُتُوْرُك getürün (46a-11)

قَاقِشْب kakışup (37a-11)

وَرَالُم varalum (15b-1)

يَدِلُوْر yidilür (79b-4)

Bu dönemde düz olarak kullanılan ekler de metnimizde yine düz olarak karşımıza çıkmaktadırlar:

دُرُورْسِيْز durursız (20a-11)

اَنْدُرُورْسِيْز aındurursın (24b-8)

طَيُوْرْدِيْ طoyurdu (118b-11)

اُوْرْدِيْ urdu (98b-7)

C. Ses Değişmeleri:

1. e/i Değişmesi: Bu değişim, Arapça asıllı tek bir kelime de görülmektedir:

(1) عَالِمِ < 'ālemi (15b-1)

2. ı/a Değişmesi: Bu değişim de Arapça asıllı bir kelime de görülür:

غَيْبِيْتِ gaybet (116b-7) < ğıybet

3. a/ı,i Değişmesi: Arapça asıllı tek bir kelime de tespit ettiğimiz bir değişimdir:

(2) بَكْرِ bikir (78b-11) < bākir

4. i/e Değişimi: Metinde, Arapça asıllı tek bir kelime de görülen bu değişim, Türkçe kelimeleri daha çok ilgilendirdiğinden, bu bölümde daha geniş olarak ele alınacaktır:

كَاهِلْ kâhel (47a-5) < kâhil

(1) imlâ hatası da olabilir.

(2) İmlâ " " "

Türkçe kelimelerde i/e meselesi metnimizin durumu dikkate alınarak şöyle incelenebilir:

a. Metinde bazı kelimelerin hem i'li, hem de e'li şeklini görebilmekteyiz:

گِرْچَک girçek (65b-4)

گَڤْچَک gerçek (98a-9)

اِیْدَلَر iyideler (106a-8)

اَیْدَلَر eyideler (106a-8)

b. Bazı kelimeler de bugün i'li olup metinde e'li şekildedir:

اَیُّ eyü (55b-10)

اَیْلُک aylük (40b-7)

اَشْتَدُّ eşitdüm (32a-11)

گَیَاسَلَر geyesiler (24a-2)

c. Bugün yazı dilimizde e'li olup da metnimizde daimâ i'li şekliyle kullanılan kelimelerin sayısı ise kabarıktır:

اِلْچَی ilçi (54b-3)

اِی "ey" (84a-6)

بِلَیْنَدَن bilinden (62a-2)

یِر yir (63b-7)

اِیْیَ ini (57b-8)

یِل yıl (15b-5)

اِرْکَک irkek (67a-6)

گِیْچَی giceyi (3b-1)

یَمِیْشَلَر yimişler (63b-7)

سِرْچَا sirçe (93b-2)

گِرُّ girü (78b-11)

یِدَی yidi (1b-4)

كج giç (49b-9)

اشيكدن işikden (90b-1)

d. Bunların yanı sıra, bugün yazı dilimizde kullanılmayıp da metinde i'li olan kelimelerle de karşılaşmaktayız:

ارنا irta (70a-11)

يدا yide (106b-10)

يئندن yininden (47a-11)

5. k/h Değişmesi:

Kelime sonunda k h değişikliğine yohsul (5b-10) örneğinde rastlıyoruz. Fakat yalın olarak bu kelime "yok" (28a-1) şeklinde yazılmıştır.

يونس yohsul (5b-10)

يوق yok (28a-1)

6. g/v Değişmesi: Bu değişime iki yerde rastlıyoruz:

شوجاق şovucak (119b-1)

شوق şovuk (93b-9)

7. t/d Değişmesi: Türkçede kelime başı t/d seslerinin meselesi epeyce karışıktır. Metnimizde geçen bu durumdaki kelimeleri üç grupta toplamaktayız. İlk gruptakiler t'li kelimelerdir:

طاغ tag (27b-11)

تاماز tammaz (36b-7)

طار tar (101 a-3)

طَاش taş (94a-9)

تَرَا tarla (88b-1)

طَوَار tavar (100b-9)

طَتْلُو tatlu (68a-2)

طَقْوُز tokuz (44a-1)

طَوْلَسَا tolsa (36b-6)

طُونَلَرْدَز tonlardan (39a-8)

طُون toz (11b-5)

t/d meselesinde ikinci grubu d'li kelimeler meydana getirir.

دُرْلُو dürlü (68a-1)

دُون dün "gece" (83a-8)

دُكَنْدِي dükendi (58a-1)

دُكَلِي dükeli (32b-11)

دُون duz (24a-2)

دُتُون dutuna (11b-9)

دُپَرَاق doprak (11b-8)

دُتْرَمَكِلَا ditremegile (59b-7)

دَارَاق darak (96b-1)

Üçüncü gruba ise hem d'li, hem de t'li yazılan

kelimeler girmektedir:

دَاشِرَا daşra (88b-10)

دُغْرُو doğru (7a-3)

دُون don (26a-9)

دُپْرَاق doprak (11b-9)

طَاشِرَا taşra (20b-8)

طُغْرُو togru (6b-9)

طُونْلَرْدَنْ tonlardan (39a-8)

طُپْرَاق toprak (16b-9)

II- ŞEKİL BİLGİSİ

A. İsimler:

1. İsim Çekim Ekleri:

a. Çokluk Eki: Arapça ve Farsça çokluk halindeki şu kelimelere, Türkçe çokluk ekinin getirildiği görülmektedir:

أَنْبِيَاءُ enbiyālar (1b-1)

أَوْلِيَاءُ evliyālar (1b-1)

يَارَانِئِدُر yārānlarıdır (6b-2)

أَتْبَاعِي etba'ları (37a-6)

b. Hal Ekleri:

Metinde, Eski Anadolu Türkçesi devresinin bir özelliği olarak, genitif hâlinin eksiz şekli kullanılmaktadır:

Ḥak Te'āla kılduğı'azāb gibi (109b-5)

oğlan şuyı andan gelür (62a-10)

anası evine (22b-5)

Bu arada, sayıları az olmakla birlikte, datif ve akkuzatif hallerinin eksiz karşılandığı örneklerle de metnimizde rastlayabiliyoruz:

"ol dāyeye yapışan delülük saña da yapışmış benzer (98b-5)."

"Ḥak Te'ālā uçmak içindeki nesnelere bir bir vasf eyledi (77b-11)"

"katuñda kerāmetüm varısa yüzüm Ka'be'den yaña döndürgil (112a-8)"

Yön eki "-ra,-re":

ağzıra urdı (21a-2)

ağzıra urdı (98b-7)

ardıradın kuçdı (107b-9)

içerüden taşra'alev çıkmaya(119b-1)

Hal Eklerinin Bugünkünden Farklı Kullanılışları:

Instrumental-Ekvatif

Metnimizin bir yerinde "ile"nin eşitlik eki görevinde kullanıldığını tespit ettik:

aylarla bisledüm (73b-3)

Datif-instrumental:

"ayruğa meşğul olursın (5b-4)"

"kendü nefesine meşğul ola (9b-9)"

"tā yire berāber olınca (16b-9)"

"fesād işe meşğul ol...(23a-9)"

"ol kişi dāyim şalavāta meşğul oldı (48a-3)"

Datif-akkuzatif:

"birbirine şabura ve rahmete vaşiyet kılan (118b-9)"

Datif-Lokatif:

"doğru yol buluriken ne nesne anı küfr üzerine dutdı(7a-4)"

"bu yüz karalığı añlara hāsıl ola (12a-1)"

"ol Tañrı dükeli nesne üzerine hażardur(55a-11)"

"bu ögütten irak olan şāķi oldur ki ulu oda kızdurıla (69a-)"

"anı kıyāmetde od üzerine süriyeler (74b-6)"

Lokatif-datif:

"ol kürsi üzerinde oturdı (23a-1)"

"anuñ sevābın kıyāmet güninde terāzūnūñ bir kefesinde koyalar (65a-8)"

"ol sarayūñ işiginde Bismi'llāhi'rrahmani'rrahim'i yazdı (73b-3)"

"bir altun taht üzerinde kodılar (91a-5)"

"baş ucunda bir levh kodılar (91a-6)"

Ablatif-lokatif:

"imāme başumdan giderem (108b-2)"

"işbu āyetden bileñ didügi sırātdur (118a-1)"

Lokatif-ablatif:

"bu adlar bereketinde mahrûm kalmayup (66b-2)"

"bu adlar bereketinde ol eve Hâk Te'âlâ kerim diyü ad virdi (73b-4)"

"iki yağırnı arasında öpdi (107b-9)"

B. Zamirler:

1. İşaret Zamirleri:

Metinde, en yakın nesneyi karşılamada kullanılan işaret zamirinin çokluk hâli, umumiyetle zamir n'si olmadan "bular" şeklinde geçmektedir:

بُلَارْ bular (4a-5)

بُلَارْ bulara (3b-2)

بُلَارْ buları (52a-11)

Bir kaç yerde ise, zamir n'sini aldığı görülür:

بُونَلَارْ bunlar (15b-4)

Yakın ve uzakta bulunan nesnelere karşılamada kullandığımız "şu" ve "o" işaret zamirlerinin çokluklarının ise, zamir n'sini daima aldıkları görülür:

شُونَلَارْ şunlar (34a-6)

آنلَارْ anlar (3a-4)

انلارا (43b-6)

İşaret zamirlerinin "şular" ve "olar" şekillerine, metnimizde rastlamadık:

2. Belirsizlik Zamirleri:

Metnimizde, Eski Anadolu Türkçesine has belirsizlik zamiri "kimsene" yanında "kimse" zamiri de kullanılmıştır:

كيسنايه kimseneye (25a-5)

كيسنا kimsene (115b-2)

كيسا kimse (35a-4)

Metinde sıkça geçen "ayruk" ve "kamu" kelimeleri, dâima bir ismi nitelendirdiklerinden belirsizlik zamiri görevinde kullanılmamışlardır. Ancak, bir yerde, "ayruk" kelimesinin çokluk şekli "ayruklar"ın belirsizlik zamiri göreviyle kullanıldığını tespit ettik:

ayruklar eyitdiler (55b-6)

Belirsizlik zamiri gibi kullanılan iyelikli şekillere ise metinde sıkça rastlamaktayız:

برسي birisi (47a-2), (54a-1)

كيسي kimisi (68a-1)

قنكيسي kankısı ki (98a-2)

قاموس kamusu (117a-7)

دُكَلِي dükeli (123a-6)

كِي kimi (123a-6)

Diğer bir belirsizlik zamiri olan "biregü" ise metinde sekiz yerde kullanılmıştır:

بِرَكُو biregü (29b-5)

C. Edatlar:

1. Sona gelen Başlama ve Kuvvetlendirme Edatı "da"

Eski Anadolu Türkçesinde seyrek görülen bu edatın metnimizde epeyce örneğine rastlanılmaktadır. Bu örneklerde edatın genellikle bitişik yazıldığını tespit ettik:

ol da tamuya girür (28a-9)

siz de bu süreyi okıyıcak (43a-11)

aña da şordum (48b-1)

teki de var çifti de var (84a-4)

añı da getürdi (98a-8)

saña da yapışmış benzer (98b-5)

2. Son Çekim Edatı "gibi":

Metinde yaygın olarak kullanılan "gibi" edatı, bir yerde "bigi" şeklinde yazılmıştır:

"şol 'ibādetlerdür ki hemîşe kılinur namāz ve oruç
ve zekāt bigi (87a-2)

3. Bağlama Edatı "ile"

Bu edatın, metnimizde ekleşerek intrumental eki görevinde kullanıldığını görmekteyiz:

سَرْمَايِيْلَا sermāyeyile (45a-2,3)

قُرْآنِيْلَا Qur'ānıla (6a-3)

Ekleşmenin gerçekleşmediği herhangi bir örneğe rastlamadık.

D.Fiiller :

1.Bildirme Ekleri ve Cevherî Fiil:

Haberin geniş zaman hâlinin anlatımı için kullanılan 1.ve 2.şahıs ekleri şahıs zamirlerinden;3.şahıs eki ise tur- fiilinden teşekkül etmiştir. Haberin, görülen ve anlatılan geçmiş zaman sigaları ile dilek-şart sigası i- cevherî fiiliyle yapılırlar. Metnimizde, bildirme geniş zaman eklerinin şahıslara göre çekimi şu şekildedir:

Teklik 1.Şahıs : -am,-em; -vem,-ven

يُجَاوَى yüceven (65b-4)

قَادِرٌ وَمَ كَادِرْVEM (62b -6)

دَعُوْا degülem (98b-5)

Teklik 2.Şahıs : -sın , -sin

دَعُوْا degülsin (3a-3)

قَوْرٌ قَدْ جِئْتَنِي كORKUDUCISIN(3a-3)

هَلَّالَسِن helâlsin (114a-7)

Teklik 3. Şahıs : -dur, -dür; -durur

أَكُوْنَدُر ögütdür (6a-2)

أَرِدُر arıdur (6a-10)

طَارِدُر şardur (19b-11)

أُلُوْدُر uludur (6a-10)

Metnimizde ekleşmiş örnekler (-dur -dür) çoğunluktadır. Bununla birlikte, ekleşmemiş bazı örneklere de rastlanmaktadır:

بَغْلُوْدُرٌ bağlu durur (93a-8)

كَبِيْرٌ gibi durur (111a-3)

تَدْبِيْرٌ teğbir durur (8b-11)

تَحْقِيْقٌ tahkik dururlar (72a-2)

أَرُوْدُرٌ Örü durur (115b-6)

Çokluk 1. Şahıs : -uz, -üz

كَمْتَرُوزْ kemterüz (103b-1)

Çokluk 2. Şahıs : -sız, -siz

Çokluk 2. ve 3. şahısla ilgili örneğe metinde rastlamadık.

2.Fiil Çekimi :

Metnimizde, görülen geçmiş zaman ve dilek-şart (temenni) şekillerinde kullanılan şahıs ekleri 1.şahıs için -m, -k ; 2.şahıs için -ñ, -ñüz'dür.

Bu sigaların çekimi ise şöyledir :

Görülen Geçmiş Zaman :Eki "-du,-dü" dür.

سِدْمُ sıdum (28a-3)
 اِرْدُؤْ irdüñ (47b-8)
 طَاڭَلَايْ tañladı(89a-3)
 يَآپْدُؤْ yapduğ (2b-11)
 كَلَا كُؤْŞ geldüñüz(84a-7)
 اِرْدِيلِرْ ürediler(94b-10)

Dilek-Şart :Eki "-sa,-se" dir.

قُسَامْ qosam (61b-8)
 سِيسَا şısa (27a-11)
 دِيسَا dise (96b-7)
 اِتْسَاؤْŞ itsevüz(103a-8)

Anlatılan geçmiş, geniş, gelecek zaman ve istek şekillerinde ise şu şahıs ekleri kullanılmaktadır:

Teklik 1. Şahıs : -am,-em;-van,-ven,-vem; -ın,-in

2.Şahıs : -sın,-sin

3.Şahıs : Eksiz (-dur,-dür; durur)

Çokluk 1. Şahıs : -uz,-üz; -vuz,-vüz

2. Şahıs : -sız,-siz

3. Şahıs : -lar,-ler (durur)

Anlatılan Geçmiş Zaman : Eki "-mış,-miş" tir. Metinde yalnızca 3. şahsa ait örnekler bulabildik:

قونمیش konmuş (11b-4)

بزمیشلر bezemişler(89a-10)

Anlatılan geçmiş zamanın 3. şahsında bazan "-up,-üp" gerundium eki de kullanılmaktadır. Bu durumda tur-fiilinden yararlanıldığı görülür:

قیوبلاردا koyup durur (46b-6)

دوتوبلاردا dutup dururlar(72a-1)

گتوربلاردا götürüp durur (72b-4)

Geniş Zaman : Eki"-ur,-ür ve -r" dir. "ar,-er" eki ise metinde seyrek kullanılmıştır:

Teklik 1. Şahıs :

دیلریم dilervem (19b-6)

ارلرین arıların (65b-2)

اغلرمازین ağırlamazın (104a-4)

2. Şahıs :

ایدورسین eydürsün (24b-8)

اندورسین andurursın (24b-8)

3. Şahıs :

ویربیر viribir (123a-2)

طغار toğar (60b-4)

طامماز tammaz (36b-7)

Çokluk 1. Şahıs :

قَابُرُورُنْ kayururuz (76b-11)

Çokluk 2. Şahıs :

دُرُرْسِزْ durursız (20a-11)

طَبَارْسِزْ taparsız (95a-3)

Çokluk 3. Şahıs :

دِ قَرَارْ dıkarlar (30b-1)

أَلْدَارْ aldarlar (64a-3)

Gelecek Zaman : Metnimizde bu zamanın teşkili için, hem "-ası,-esi" hem de "-ısar,iser" ekleri kullanılmaktadır. Bazı şahıslarda eklerden biri tercih edilmektedir:

Teklik 1. Şahıs eki "-van,-ven" :

كَلِيسَرْوَا kılisarvan (43b-6)

Teklik 2. Şahıs eki "-sın,-sin" : Metnimizde, gelecek zamanın bu şahısla ilgili örneklerde "-ası,-esi" ekinin kullanıldığını gördük:

گُورَاسِی سِزْ göresisin (41a-5)

أَلَا سِی سِزْ olasısın (50b-4)

Teklik 3. Şahıs : "-ısar,-iser" eki getirilmişse şahıs eki yoktur.

"-ası,-esi" ile kurulmuşsa, o zaman "-dır,-dir" bildirme ekini almaktadır.

اِدِیْسَرْ idiser (93a-3)

دِیْیِیْسَرْ diyiser (108b-6)

اُولِیْسَرْ olısar (109a-11)

دُونَاسِیْدُورْ dönesidür (41b-7)

وِیْرَاسِیْدُورْ viresidür (56a-6)

گُورَاسِیْدُورْ göresidür (90b-7)

Çokluk 1. ve 2. şahıslar için metnimizde örnek bulamadık. Çokluk 3. şahısta ise hem "-ısar,-iser" hem de "-ası,-esi" ile kurulmuş örnekler tespit ettik:

بُولِسْرَلَرْدُر	bulısarlardır	(38b-8)
چِقْمَايِسْرَلَر	çıkmayısarlar	(119b-6)
دُرَسِلَرْدُر	durasılardur	(28b-11)
وِيسِرِلَرْدُر	viresilerdür	(81a-7)

İstek : Eki "-a,-e" dir. İsteğin çekiminde de zamirden inkışaf etmiş şahıs ekleri kullanılmaktadır:

Teklik 1. Şahıs eki "-van,-ven; -m" :

اِشْلِيَاوَر	ışleyeven	(64a-8)
صُرَاوَا	şoravan	(116a-4)
يَارْلِيَايَا	yarlıgayam	(12b-8)
دِيلِيَا	dileyem	(51a-2)
بِيلِيَا	bilem	(50a-6)
وِيرِيَا	virem	(50b-10)
كِيلِيَا	kılam	(82a-3)

Teklik 2. Şahıs eki "-sın,-sin" :

كِيَا سِيْن	kopasın	(3a-2)
دِكْرِيَا سِيْن	degüresin	(5b-6)
اَغَا سِيْن	ağasın	(42b-3)
كِيْمَالِيَا سِيْن	gücemleyesin	(80a-8)

Teklik 3. Şahıs : Eksiz.

اَسْدُرَا	esdüre	(14b-3)
يِيَا	yığa	(27b-8)

كِيْوُرَا	givüre	(57b-4)
كِيْوَلِيَا	kavlaya	(76b-3)

Çokluk 1. Şahıs eki "-vuz,-vüz" :

أَوْقِيَاوُنْ	okıyavuz	(68a-8)
جَقَاوُنْ	çıkavuz	(79a-11)
اَكْرَدَاوُنْ	ögredevüz	(68b-2)
أَطِيَاوُنْ	ölmeyevüz	(91b-3)
اِدَاوُنْ	idevüz	(81a-9)
صَوْرَاوُنْ	şoravuz	(81a-10)

Emir Çekimi :

Teklik 1. Şahıs eki "-ayın,-eyin" :

يَزَايُنْ	yazayın	(59b-5)
أَلَايُنْ	alayın	(102a-3)
أَنَايُنْ	añayın	(113b-9)

Teklik 2. Şahıs : "-ğil,-gil" ekiyle çekilir, bazan da eksiz karşılabilir. "-ğil,-gil" ile çekim yaygındır:

وِيرِبِغِلْ	viribigil	(49b-2)
دِيرْغِلْ	dirgil	(52b-4)
اَيْدْ	eyid	(1b-5)
سَوَاشْغِلْ	savaşğıl	(80b-7)
أَصْغِلْ	aşğıl	(52b-4)
طَوَاتْغِلْ	tonatğıl	(16b-5)

Teklik 3. Şahıs eki "-sun,-sün" :

دَلْنَسُونْ	dölensün	(2a-8)
اَكُوْتْلَنْسُونْ	ögütlensün	(6a-3)
كَلْسُونْ	gelsün	(6b-3)

Çokluk 1. Şahıs : "-alum,-elüm" ekiyle yapılılar :

قِلَالُومْ	kılalum	(1a-10)	وِيرَالُومْ	virelüm	(1a-10)
وَرَالُومْ	varalum	(15b-1)	غَزَالُومْ	gezelüm	(15b-1)

Çokluk 2. Şahıs eki olarak -ñ ve -uñ, -üñ eklerinin kullanılışı oldukça yaygındır:

- قَوْنُ koñ (51b-10)
 دَپِلَئْ depelēñ (80a-11)
 دَارْتِئْمَئْ dartınmañ (84b-2)
 بِلُؤْ bilüñ (1b-6)
 دُرِئْشُؤْ dürişüñ (36a-3)
 دُتُؤْ dutuñ (53a-8)

Çokluk 3. Şahıs : -sunlar, -sünler :

- قِلْسُونْلَرْ kılsunlar (35b-9)
 بَکْسُونْلَرْ baksunlar (61b-10)
 سِوْسُونْلَرْ sevsünler (1b-5)
 اِوْسُونْلَرْ ivsünler (36a-1)

Gereklilik : Bu sığa için metnimizde ayrı bir ek yoktur. Gereklilik şekli, dilek-sart sigasına "gerek" kelimesi eklenmek suretiyle yapılmaktadır. Metnimizde gereklilik şekline tek bir örnek bulabildik.

دِلسَا كَرَكْ dilese gerek (45b-2)

3. Zarf fiil eki "-ü" : Metnimizde bu ekle yapılmış bazı zarf fiil örneklerine rastladık:

(1) دِيؤْ diyü (2a-8)

"yir dölenşün diyü mıhlar kılmadum mı"

اِشْلِيؤْ işleyü (33a-4)

"günah işleyü işleyü şol kalbur ya elek gibi delük delük olur"

يِيؤْ yiyü (60a-8)

"anı anuñıla yiyü dururiken bir yıldız düşdi"

(1) - Bu örneğin bir yerde دِيِ> diye (1a-10) şekli de geçmektedir.

اِسْتَايُو isteyü (88b-7)

"İsteyü çıktı"

يُورِيُو yüriyü (118a-8)

"bir niceler yürüyü geçe"

Seyrek olmakla birlikte metnimizde "-a,-e" zarf fiil ekine de rastlanmaktadır. Bu örnekler, aynı zamanda ikileme durumundadırlar:

دُورَا düre (30a-11)

بُوكَا büke (30a-11)

يُرْتَا yırtta(93b-7)

يُدَا yide (106b-10)

دِيَا diye (1a-10)

E. İKİLEMELER :

Metinde ikilemelere çokça yer verilmektedir. Bunlardan bazılarını aşağıda göstermeye çalıştık:

يُغُونُ yoğun yoğun (9a-7)

جُوقُ çok çok (11b-3)

جُوفْتُ gift gift (15b-7)

دُورْلُو dürlü dürlü (68a-5)

ارْكَونُ arkun arkun (93b-8)

كُوتُ küt küt (94a-2)

دِيدِيمُ didim didim (94a-3)

اِئِي iki iki (94a-4)

پَارَانُ päre päre (94a-5)

أُرُو uru uru (94a-7)

دَلْكَ delük delük (95b-3)

كِيْجِيْنُ kıçın kıçın (107a-7)

ESERDE GEÇEN BAZI KELİMELER

Metinde bulunan ve çeşitli özellikleriyle dikkatimizi çeken bazı kelimeler üzerinde kısaca durmayı gerekli gördük.

Bunlardan birisi "bodrum" kelimesidir. Metnimizin ait olduğu yüzyılda, Yunanca bir kelimenin Türkçe'ye geçmiş olması ve yazı dilinde kullanılması dikkat çekicidir.

Eserde "-m" fiilden isim yapma ekiyle türemiş iki örneğe rastlanılmıştır:

adım (23b-6) at-(ı)m

didim(94a-3) dit-(i)m

Metnimizin bir yerinde "uzunluğu" kelimesinin "uzunı" şekli de geçmektedir:

biş yüz yıllık yol uzunıdur (57b-8)

Metinde geçen "dirile" kelimesinde ise -la ekinin, "tanla" ve "sinle" örneklerine benzer bir şekilde, "diri" kelimesiyle birlikte kullanıldığı görülmektedir:

"ol dirile gūra bırağılan kız oğlancuıklar şorılşa" (16a-7)

"ve ol dirile gömilen kızlardan şorıla" (17a-8).

Metnimiz, dinî eserlerin tercümesi yoluyla dilimize girmiş birçok Arapça, Farsça kelimeler yanında çok sayıda Türkçe kelimeyi de içine alması bakımından büyük önem taşır. Her eserde rastlayamayacağımız bu kelimelerden bazıları şunlardır:

boğmak "gerdanlık" (62a-6)

burtar- "yüzünü buruşturmak" (4a-11)

dartın- "esirgemek" (84b-2)

gücümle- "zorlamak" (80a-8)

şoğıl- "suyu çekilmek" (15a-10)

yığ- "engel olmak, esirgemek" (6b-9)

İncelediğimiz metinde geçen Türkçe kelimelerden dikkat çeki-
ci bulduğumuz diğer örnekler ise burada sıralanmıştır:

ağırlıklı "değerli" (6a-6), aındur- "hatırlatmak" (24b-8), a-
pañsız "birdenbire" (15a-3), ar- "yorulmak" (78b-7), arı "temiz"
(6a-10), arın- "temizlenmek" (5a-8), arış "arşın" (88a-6), arıt-
- "temizlemek" (121b-3), arğun "yavaş, sakin" (93b-8), aşşı "ya-
rar, fayda" (5a-10), aşnuğı "önceki, eski" (31b-7), aydıñ "ışık"
(13a-7), ayruğ "başka" (5b-4), bay "zengin, soylu" (5a-11), bayık
"belli, kuşkusuz" (81a-5), berk "sağlam, katı" (75b-1), bezek "süs"
(71a-5), bileñ "sarp yer, dağ belı" (117a-10), biliş "bildik, ta-
nıdık, dost" (21b-1), biregü "bir kimse" (26a-11), biti "Defter-i
Âmâl" (17a-10), boğmak "gerdanlık, kolye" (62a-6), bor yili "sert
yel" (14b-3), buğur "şimdi, bundan sonra" (92b-6), bukağı "köstek"
(107a-11), burtar- "yüzünü buruşturmak" (4a-11), Çalab "Allah"
(124a-9), çeri "asker" (20a-5), çokluk "servet, bereket" (80a-1),
çöker- "oturmak" (2a-11), dartıl- "çekilmek, sıyrılmak" (17b-9),
dartın- "esirgemek" (84b-2), degür- "ulaştırmak" (5b-6), delim
"çok, birçok" (79a-4), deñlü "kadar, denli" (93b-1), derim ev
"görkemli, büyük çadır" (88a-10), dernek "toplantı, toplantı yeri"
(96a-3), dirlik "sağlık, hayat" (2b-9), dölen- "karar kılmak"
(2b-8), dutruğ "ateş tutturacak çörçöp" (69a-4), dükeli "hep, bü-
tün" (12b-7), dün "gece" (18b-3), düriş- "çalışmak, çabalamak"
(11b-3), düz- "yapmak, meydana getirmek" (95a-6), er "erkek (11a-
9), esri- "sarhoş olmak" (35b-6), eyit- "söylemek" (2a-2), ge-
ñez "kolay" (7a-9), geyesi "giysi, elbise" (24a-2), gez "defa"
(5a-1), gezle- "okun gezini kirişe yerleştirmek" (52b-5), giñ
"geniş" (100b-9), givür- "koymak, sokmak" (57b-4), gökçek "güzel,
hoş" (44b-6), görklü "mübarek, gösterişli" (26b-7), göyün- "yan-

mak". (54b-11), gücemle- "zorlamak" (80a-8), ır- "uzaklaşmak" (115 b-1), ıssı "sahibi" (7b-3), ıssı "ısı" (120b-5), içegü "karı boş-
luğundaki organlar ve bağırsaklar" (76b-6), iley "ön" (11a-1), ilt-
"yerine ulaştırmak, eriştirmek" (16b-5), irtte "ertesi sabah,yarın"
(18b-11), iti "keskin" (118a-3), iv- "acele etmek" (35b-10), ka-
çan "ne zaman ki" (12b-11), kağırt- "davet etmek" (89b-9), kağı-
"azarlamak" (96a-6), kamu "hep,bütün" (18a-4), kanda "nerede" (21
a-4), kankı "hangi" (9b-1), karañu "karanlık" (13a-5), kavla- "de-
rиси ve kabuğu dökülmek" (76b-3), kayu "kaygı,endişe" (9b-10), ka-
yur- "sakınmak" (76b-11), kendüzi "kendisi" (33b-4), kelecı "söz"
(4a-6), key "gayet,pek çok" (75a-7), keykirde- "korkmak,endişe et-
mek" (89b-1), kı- "kesmek" (122a-11), kığır- "çağırarak,davet et-
mek" (82a-2), kıjğur- "haykırmak,gürlemek" (107a-3), kındur- "teş-
vik et" (104b-2), kırañ "kıyı,uç,ufuk" (19b-2), kırıl- "telefol-
mak" (77a-5), kiçi "küçük" (27a-5), kimsene "kimse" (25a-5), kir-
tin-"iman etmek, inanmak" (92b-2), kuç- "kucaklamak" (107b-9),
kuru "kara" (85a-10), koyıl- "karışmak" (14b-6), kopar- "dirilt-
mek,kaldırmak" (7b-9), nesne (18b-5),nite "nasıl" (8a-4), oku-
"çağırarak"(89b-9), orun "makam,yer" (24b-1), ög "akıl" (89b-3),
öñdin "önce,evvel" (21a-4), öñürt- "öne geçmek,öncü olarak çıkar-
mak" (36a-2), örü "kalkık,dik" (115b-6), pas "kir,leke" (32b-6),
şayru "hasta" (85a-11), semri- "tavlanmak,şişmanlamak" (76b-10),
şı- "kırmak"(27a-11), sığın "yabanî" (18b-8), şına-"dönemek"
(100b-9), sin "mezar" (110b-8), şoruş- "birbirine sormak" (111a-
6), şoğıl- "suyu çekilmek" (15a-10), süci "şarap" (35b-4), süñük
"kemik" (73b-6), tabrı- "sıçramak" (105b-1), tam- "damlamak"
(36b-7), tamu "cehennem" (30b-8), tañla- "hayret et-,şaşırmak"
(78a-1), tanuk "şahit" (114a-1), taşra "dış,dışta" (20b-8), tolin-

"ay dolunay durumuna gelmek" (18a-11), tuşlu tuşından "rastgeli-
nen taraftan" (20b-7), uşan- "parçalanmak" (105b-1), uvat- "u-
faltmak" (94a-2), ün "ses" (9b-3), üşen- "sakınmak,korkmak"
(101b-11), üz- "koparmak,kesmek" (94a-2), viribi- "göndermek"
(14b-3), yahtu "nur,ışık" (13b-2), yalavaç "peygamber" (6b-1),
yalıf "alev" (28a-5), yarak "hazırlık" (25a-3), yarlığa- "bağış-
lamak" (12b-4) yavlağ "pek,çok,gayet" (29a-7), yavuz "kötü,fena"
(75b-11), yazı "ova" (16a-11), yığ- "engel olmak" (6b-9), yılkı
"hayvan,at sürüsü" (9a-8), yid- "çekmek" (79b-7), yigle- "tercih
et" (24a-11), yiyle- "koklamak" (110a-10), yum-"kapamak,örtmek"
(16b-9), yuyıl- "silinmek,temizlenmek" (31b-2).

M E T İ N

1a ¹on dilegi hemān Allāh rızāsı ola Bayazīd-i Bostāmi ² ^{عَلِيٍّ} eydür-³ārif oldur ki Hāq Te-⁴ālāya kullık ⁵eyleye hīç tama-⁶suz bu maqām ulu maqāmdur fenā maqāmıdır ⁷kendüyi hīç bilmekdür varlık ol vakt olur kim anda dilek ola ⁸çün dilek yok varlık yok fakr tamām olduğı maqāmdur ⁹çün kişi bu maqā-
ma irişe Hāq Te-¹⁰ālā eydür ¹¹ī kulum zūll-i ¹²‘ubū¹³diyyet tamām oldı şimden girü ¹⁴‘izz ü rübūbiyyet görgil ¹⁵ya-¹⁶nī dimek olur kim kullık horluğınā bizüm dergāhumuzda⁽¹⁾ ¹⁷gösterdüñ imden girü pāzişāhlık ¹⁸‘izzetinden bir şemme biz de ¹⁹saña virelüm ve seni ²⁰‘azīz kılalum diye pes ol ²¹‘izzetüñ eser...⁽²⁾ ²²oldur kim dükeli ²³‘ālemler göñlinde anı maḥbūb kılar ve...⁽³⁾

1b ¹anı ²‘azīz kılar enbiyālar ve evliyālar şafında anı rağbet-
lü ³kılar nitekim ḥadīsde gelür ki resūl ḥazreti buyurur ⁴kaçan ki Hāq Te-⁵ālā bir kulumı sevse Cebra’īl nidā kılar eydür ki ⁶yā Cebra’īl ben fülān kulumı sevdim in yidi kat gök ferişte⁷lerine eyid kim ol kulumı anlar da sevsünler pes Cebra’īl gelür ⁸göklerde nidā kılar eydür ki ⁹ī ferişte-
ler bilüñ ve āgāh oluñ ¹⁰Hāq Te-¹¹ālā fülān ibni fülān kulumı sevdi siz de sevüñ dir tā ki ¹²yidi kat gök feriştelere daḥı anı severler andan soñra ¹³Hāq Te-¹⁴ālā ol kuluñ sevgüsün yir üzerinde ḥalāyıklara da sev¹⁵dürür dükeli ḥalāyıkūñ göñline anuñ sevgüsini birağur ve ¹⁶ḥalāyı) kūñ göñlinde ol kişi sevgülü ve ¹⁷‘azīz olur ¹⁸pes ma-¹⁹şiyet ḥorlığı daḥı girü böy-
ledür bir veliye şor²⁰dılar kim ²¹‘ārif kimdür eyitdi ²²‘ārif

- (1)- Sayfanın kenarı yırtılmış olduğundan cümle eksik kal-
dı. (2)- " " " " " " " "
(3)- " " " " " " " "

oldur ki Tañrıdan ³korķa günāh işlemeğe didi bu maķāmda söz
 çokdur ⁴ammā giriñ tefsire gelemem kavluhū te-ālā **أَلَمْ نَجْعَلْ**
⁵ya-nī **الْأَرْضِي مِمَّا دَرَأْنَا** ya-nī Hāķ Te-ālā eydür ya-nī yiri size
 döşek ⁶kılmadum mı pes Hāķ Te-ālā minnet eyler bu arada hem-
 ze hemze ⁷istifhāmdur kavluhū te-ālā **وَلِجِبَالِ أَوْ تَارِدًا**
 ya-nī ⁸dañı tağları yir dölenşün diyü miğlar kılmadum mı ri-
 vāyetde ⁹gelüp durur kim Hāķ Te-ālā evvel yiri bir kaķan
¹⁰gibi desdegirmi yaratdı dāyim hareket ideridi andan ¹¹tağ-

2b

ları yaratdı yir üzerine çöker(di) tā ki yir karar duta ¹ha-
 lāyık menfa-ati dege kavluhū te-ālā **وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا**
 ya-nī ²dañı yaratdum sizi çift çift ya-nī irkek dişilü kav-
 luhū ³te-ālā **وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا** ya-nī dañı kılduk
 uykuñuzı ⁴tenlerüñüz için rāhatlık kılduk ya-ni her bir ki-
 Şi ⁵işden güçden veyāhüd seferde yol yürimekten yorılşa bi-
 raz ⁶cük yatsa uyısa rāhat olur ol yorgunluğı gider kavluhū
⁷te-ālā **وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا** dañı kılduk giceyi
 örtü ⁸ya-nī karañulığı birle dükeli nesneyi örter kavluhū
 te-ālā **وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا** ve dañı kılduk gündüzi
 dirliğüñüz ¹⁰ve maşlahatuñuz bitürmeğe sebep kılduk kavluhū
 te-ālā **وَبَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدْرًا** ya-nī yapduk sizüñ üzerüñüze

3a

yidi kaķat ¹peygamber hazreti-aleyhi's-selām dāyim kıyāmeti aña-
 rıdı kaķan ²kopasın şorarıdı nitekim eyitdi **إِنَّمَا أَنْتَ مُنْزِلٌ مِّنْ يَّخْشِيهَا**
 ya-nī yā Muhammed degülsin sen illā bir korķuducu ⁴sın kor-
 kanlara ve kıyāmet haberin viricisin ammā ⁵kıyāmet kaķan
 kopasına senüñ 'ilmüñ yokdur kavluhū te-ālā **كَأَنَّهُمْ يَوْمَ**

يَرَوْنَ نَهَا لَمْ يَلْبَسُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحِيهَا

ya'nî şöyle kim anlar kıyāmeti gördükleri gün şanalar kim
⁸dünyada hiç olmadılar ya'nî eğlenmediler illā bir aḥşam-
ca ya bir ⁹kuşlukça bir niceler eydürler gūrlarında yat-
madılar illā bir ¹⁰aḥşāmca yā bir kuşluk sā'ati miqdārın-
ca şöyle şanalar kim ¹¹ölelden bunda öldiler hiç dünyāyı
görmediler rivāyet ¹Ḥaḳ Te'ālā giceyi gündüzi yigirmi
dört sā'at kıldı biş ²vakt namāzı bulara farz eyledi kim
ol biş sā'at ³içinde kılalar yigirmi dördün bişi gitse on
toğuz kalur pes ⁴Ḥaḳ Te'ālā بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ on toğuz
ḥarf ⁵kıldı her kim ki bu on toğuz ḥarfi vazife idinse ol
on ⁶toğuz sā'at içinde kıldığı günāhları bu on toğuz ḥarf
⁷ḥurmetine 'afv kıla Sūretün 'abese bu sūre Mekke'de ⁸in-
di yüz otuz üç kelimedür biş yüz üç ḥarfdür ⁹kırk iki ā-
yettür ḥadīs kıldı bize Hārūnu'bnī Keşīr Zeydü'bnī ¹⁰Es-
lem'den ve atasından ve Ebī Ümāmeden ve Übeyü'bnī Ka'b'dan
kim ¹¹ol eyitdi işitdüm Tañrı ve resūlinden eyitdi her kim
¹'abese sūresini okusa kıyāmet güninde anuñ yüzi aydıñ ²ve
nūrlu ola ve 'araşāt şāzılığıla gele بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ bu sūrenüñ sebeb-i nüzūli oldur kim resūl
⁴ḥazreti 'aleyhi's-selām bir gün oturup 'Utbe ve Şeybe ve
Ebū Cehl ⁵ve 'Abbās bin 'Abdü'l-Muḩṩalib ve Ümeyyetü'bnī
Ḥalef kim bular ⁶Mekke kavminüñ uluları ve re'īsleridür re-
sūl bulara kelecı eyidivirür ⁷di buları Ḥaḳ Te'ālā da'vet i-
deridi ve İslāma geleler diyü uma ⁸ırdı bu aralıkda nāgehān
bir gözsüz içerü girdi ve çağırup ⁹eyitdi yā Resūlallāhi
Tañrı Te'ālā saña öğretdüklerinden ya'nî ¹⁰Ḳur'āndan baña
da öğretgil ve beni okutgil didi şol kadar söyledi ¹¹ve ça-
ğırdı kim resūl ḥazreti yüzün burtardı ve ol ¹gözsüzden yü-

3b

4a

4b

zini çevürdi göñlinde eyitdi eger buña⁽¹⁾ ²meşgūl olursam bu müşrikler eydeler kim Muhammed gössüzlere ³ve kıllara ve girü kıalmışlara uyarımış bu ma'niden ötürüyidi⁽²⁾ göz ⁴süzden yüz dönderdügi çün Hax Te'ālā itāb kıllup ⁵bu sūreyi viribidi ki **عَبَسَ وَتَوَلَّى** ya'nī Muhammed yüzün ⁶burtardı ve yüzün dönderdi kıvluhū te'ālā **أَرَجَأُ أَتَى** ⁷ya'nī ol gözsüz aña geldügiçün ve ol gözsüzün adı ⁸'Abdullahi' bni Şüreyh idi andan soñra niçe kim ol göz⁹süz resūl kıatına gelse resūl anı ağırklarıdı ve eydüri¹⁰di Tañrım senden ötürü baña 'itāb kıldı diyüp anı hōş ¹¹dutarıdı hīç

5a hācetün var mı diyü şorarıdı ve andan soñra resūl ¹hāzreti anı iki gez Medīne'ye hālīfe kıldı kendü gazāya ²gitdi İbni Zeyd eydür eger resūl hāzreti kendüye ³gelen vahyden nesne gizlerimişse bunu gizleyedi kim ⁴Hax Te'ālā bir gözsüzden ötürü aña 'itāb kıldı ol ⁵anı gizlemedi halka eydivirdi kıvluhū te'ālā **لَعَلَّهٗ يَزْكَى** ' وَمَا يُرِيكَ ya'nī yā Muhammed Tañrın saña Tañrın saña ⁽³⁾ bildür⁷medi ya'nī ne bildürdi saña yā Muhammed bāşed ki ol gözsüz ⁸müsülman ola ve yazuklarından arına ve dañı buyurdi kim **أَوْ يَزْ** ⁹**فَتَنْفَعَهُ الزَّكَاةَ** ya'nī yāhuz ögüt duta ve ögüt ¹⁰aña aşşı kıla kıvluhū te'ālā **أَقَامْتُ اسْتَفْنِي فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى** ¹¹ya'nī yā Muhammed her kim bay ve mälluyısa sen sözüñi a-

5b ña ¹söylersin ve anuñ sözüni diñlersin ve her kim saña gele ve ²ol Tañrı'dan kıorқа ya'nī demek olur ki sen ol göz- ³süzden yüz dönderürsin ve andan gāfil olursın ⁴ve ayrığa meşgūl olursın yā Muhammed müsülman eylemek ve ⁵eylememek

(1)- Metinde **بِكَ** şeklinde yazılmıştır.

(2)- Kelimenin **يَدِي** kısmı sayfa kenarına yazılmış.

(3)- **تَكَرَّرَ سَكَ** sözü iki defa yazılmış.

senün elüñde degüldür ammā senün üzerüne oldur ⁶kim
bizüm haberümüzi bu halāyıkā degüresin nitekim buyur⁷dı

وَمَا عَلَيْكَ إِلَّا يَرْكَبُ وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى وَهُوَ
ya'nī yā Muhammed imden girü ayruk ⁹anuñ
gibi iş işlemegil ve iş sen işledüğünleyin degüldür ¹⁰kim

bay kāfirlere karşı yüzün dönesin ve yohsul mü'minden
¹¹yüz dönderesin kavluhū te'ālā "كَلَّا إِنَّهَا تَرْكَبُ"

6a ya'nī ¹hakka ki işbu sözler bir öğütdür Mukātil eyitdi
Kur'an ²āyetleri bir öğütdür kavluhū te'ālā "قُلْ شَاءَ ذِكْرًا"
ya'nī ³Tañrı Te'ālā kullarından her kim dilerise işbu
Kur'anıla öğütlensün ⁴Mukātil eyitdi kim kimi Tañrı di-
lerise bu Kur'anı aña añlada bu Kur'anıla ⁵ol Hak Te'ālā
diledügi kişi öğütlene kavluhū te'ālā "فِي صُحُفٍ مُّكْرَمَةٍ"

⁶ya'nī işbu Kur'an āyetleri ağırlıklı nāmelerdür ya'nī
nāme⁷ler içindedür ya'nī ol Levha'l-mahfūzdur bir niceler
eyitdi "صُحُفٍ مُّكْرَمَةٍ" ⁸didügi geçmiş peygāberler kitābları-
dur kavluhū te'ālā "مَا فُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ بِأَيْدِي سَفْسَاءٍ يَّجْرِمُونَ" ⁹
ya'nī işbu Kur'an ¹⁰nāmesi arıdur ve uludur ve yüksekde-
dür ve ol nāme yazıcılar elinde¹¹dür İbni 'Abbās ve Mücā-

6b hid eyitdiler ol yazıcılar ağırlıklı ferıştedür ¹bir ni-
celer eyitdi ol yalavaç ferışteleridür kim haber degürür-
ler ²Vehbi'bni Münebbih eyitdi ol Muhammedün yārānlarıdur
kim "فَقْتُلُوا النَّسَارَةَ" ³ya'nī La'net gelsün
kāfirlere zīrā kim Tañrısına⁴isbāssuzdur rāvī eydür ki işit-
düm Sülemī'den ⁵Sülemī eydür işitdüm Mansūr'dan ve 'Abdullah-
dan ve ol ⁶eyitdi işitdüm Ebu'l-Kāsim'dan ve ol eyitdi işit-
düm ⁷Mansūr bin 'Abdullah'dan ve ol eyitdi işitdüm 'Atā'dan ⁸
kim eyitdi "فَقْتُلُوا النَّسَارَةَ مَا أَكْفَرًا" ⁹ya'nī ādem hayrāt ⁹yolından

yığıldı doğru yol istemek bilmemeginden ötürü Haḫ Te'ālā¹⁰ va'ade kıldığı nesnelere göñüle dolandığından ötürü Mukātil eyitdi¹¹ bu āyet 'Utbetü'bni Ebī Leheb hakkında
7a indi kim bunca çok ni'met¹ ve eylük Haḫ Te'ālā aña vir-
mişiken Tañrı'ya ve Tañrının peygamberine isbās² eyledi pes Haḫ Te'ālā aña La'net okudu eyitdi ki قَتَلَ الْإِنْسَانَ
³Kelbī ve Mukātil eyitdi ya'nī La'net gelsün kāfire kim doğru⁴ yol buluriken ne nesne anı küfr üzerine dutdı kim
Tañrı'ya isbās (إِسْبَاس) ⁵kılmadı kavluhū te'ālā
'خلقهُ ya'nī Haḫ Te'ālā Ādemi ne ⁶nesne-
den yaratdı مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ ya'nī şol nuḫfe
⁷şuyından yaratdı فَقَدَرَهُ andan anı kaderledi kim
⁸niçeden vücūda gele ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرًا andan
yolu aña ⁹geñez kıldı ya'nī anası karnından daşra gelmek
yolını Ḥasan ve ¹⁰Mücāhid eyitdiler ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرًا
ya'nī Haḫ yolını ve bāḫıl ¹¹yolu ādemīye beyān kıldı ve
7b daḫı haḫkı bāḫıldan seçmegi ve bilmegi¹ aña geñez kıldı
Ebübekrū'bni Tāhir eyitdi ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرًا ²her
bir kişiçün işden ve pişeden ne yaratdısa anı aña geñez
kıldı ³ve kaderledi kavluhū te'ālā ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ
andan şoñra ol Ādemūñ cānını kabz eyledi saray ıssıyiken
gūr ıssı kıldı,⁽¹⁾ ya'nī mü'mini saray ⁴ıssıyiken gūr ıssı
kıldı kim defn iderler şunlardan kılmadı kim ⁵ölicecek
kuşlara ve cānavārlara birağurlar ve daḫı şunlardan ⁶kıl-
madı kim bodrūmlara birağılır pes gūr şol nesnelerdendir
⁷kim müsülmānlar anuñıla 'azīz olur ya'nī ağırılanur kav-
luhū te'ālā ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشُرَهُ ya'nī andan öldür-

(1) - Tırnak içindeki sözler sayfa kenarına yazılmış.

- mekden sonra ve ⁹güra koymakdan sonra kaçan Haḫ Te'ālā dilese ādemi gürdan ḫopara ¹⁰ve diri ḫıla ḫavluḫū te'ālā ¹¹ya'nī iş eyle degüldür kim iş bu Haḫ Te'ālā-ya isbās ḫılmayan kāfirler eydürler ve şanurlar kim
- 8a ¹girü diri olup gürdan ḫopmayalar ²ya'nī ol Tañrı buyurduḫunı yirine getürmedi ³فَلْيَنْظُرُوا ⁴ya'nī ādem oḫlanı baḫsun ⁵kendü ta'āmına kim yimekte nicedür ve Haḫ Te'ālā anı nite ⁶ḫaderledi ve nice teḫbīr ḫıldı tā kim ibret duta ⁷Mücāhid eyitdi ya'nī ādem oḫlanları baḫsun ta'āmına ⁸kim yimekte nicedür ve ḫıḫmaḫda nicedür tā kim 'ibret ⁹ala nitekim rivāyetdür Ḥasan'dan ve Ḥahhāk'dan kim ¹⁰Tañrı resūli aña eyitdi yā Ḥahhāk ta'āmuñ nedür eyitdi ¹¹etile sütdür andan resūl eyitdi yidüḫüñden sonra ne-
- 8b ye döner Ḥahhāk eyitdi şuña döner kim bilürsin resūl ¹eyitdi Haḫ Te'ālā şol ādemden ḫıḫanı dūnyāya meşel ²ḫıldı nitekim ḫadīse gelür her kimüñ kim endīşe ³si yā himmeti ḫarnına giren ola ya'nī dāyim gice ve gündüz ⁴himmeti rızḫ ḫazanup yimekte ola anuñ ḫadri ḫıymeti şol ⁵ḫarnından ḫıḫan nesneye deñir İbni 'Ömer eydür ḫaçan bir kişi ⁶müsterāḫda otursa bir ferişte gelür ol kişiye eḫy-dür ⁷ī ādem oḫlanı görgil ol baḫīllik idüp virmedüḫüñ ⁸ta'āmı niye döndi Ebū Ḫulāba eydür Tivrāt (تَوْرَات) içinde yazılmış ⁹dur kim ī ādem oḫlanı baḫ imdi ol baḫīllik idüp ¹⁰virmedüḫüñ neye döndi ḫavluḫū te'ālā ¹¹صَبَا "أَتَا صَبَا الْمَاءَ"
- 9a ya'nī o ādem oḫlanınuñ ta'āmına iş bu teḫbīr ¹durur kim göre ve 'ibret duta pes ol 'ibret oldur kim ²yaḫmuru he- vādan biz dökduk dökmeḫligile ḫavluḫū te'ālā ³ثُمَّ شَقَقْنَا

3 **الْأَرْضِ شَقًّا** andan sonra biz yiri yaratduk yarmaklı-
gıla kim 4 ya'nī otlar yiri yarup çıkarlar kavluhū te'ālā

حَبًّا وَعِنْبًا وَقَضْبًا وَزَيْتُونًا وَخَلًّا وَحَدَائِقِ غُلْبًا وَفَاكِهَةً 5 **فَأَنْبَتْنَا فِيهَا**
6 pes yir üzerinde biz bitürdük dāneleri ve üzümü ve

yoncayı 7 ve zeytūni ve hurma ve yoğun yoğun üzüm omcala-
rını ya'nī aşmaları 8 ve dağı yimişler bitürdük ādemler için

ve otlar bitürdük yılkılar 9 için kavluhū te'ālā **صَنَاعًا لَكُمْ**

وَإِنَّمَا مَكْرًا 'ikrime eyitdi 10 benüm rivāyetümde budur

rivāyet kılındı İbrahīm Teymīden kim 11 aña aşördılar kim

9b **وَأَبًا** ma'nisi nedür eyitdi 1 kankı gök baña
gölge ola veyā kankı yir beni götüre Tañrı kitā-

bından 2 bilmediğüm nesneyi eydürisem kavluhū te'ālā

الصَّاحِبَةِ 3 **فَإِذَا جَاءَتْ** ya'nī kıyāmetüñ kaçan katı üni
gelse ve ol 4 ün şunuñ gibi katı ola kim kulaklar anuñ katı-

liğından şağır 5 olmağa yakın ola **صَاخَةٌ** didüğü şağır kılıcı

dimek olur kavluhū te'ālā 6 **يَوْمَ يَفِيءُ الْمُؤْمِنُونَ مِنْ أَخِيهِ وَأُمِّهِ**

7 ya'nī ol gün içindeki kı-
yāmetüñ ol katı üni işidile pes kişi 8 kendü kardaşından ve

atasından ve anasından ve 'avratından 9 ve oğlanlarından ka-

ça hiç biribirine bakmaya kendü nefesine meşgöl 10 ola ya'nī

başlu başı kayusu ola bir niceler eyitdi şol **مَازَلِمَةٌ** 11 ler

10a ve günāhlar kim bunlaruñ arasında olmışıdı anı benden 1 is-

teyeler ve beni dutalar diyüben korkup kaçā bir niceler e-

eyitdiler 2 şol ata ana ve karındaşlar aña aşşı kılmaduğünü

ve Tañrıdan yaña **كُلْمَتِنَا** 3 **كُلْمَتِنَا** varını bellü bile andan ötürü bu-

lardan kaçā Muşannif eydür 4 işitdüm Muhammedi'bni Hüseyñi'-

den ol eyitdi işitdüm Manşūri 5 'bni 'Abdullah'dan kim eyitdi

bulardan anuñ için kaçālar kim 6 bularuñ ācızlığı ve hilesi

azlığı aşkār ola pes bulardan ⁷ kaçup yüz aña dutalar kim ol
 kayğular ve gūşşalar gidericidür ⁸ ve hīç nesne anı ‘āciz ey-
 lemez rivāyet kılındı sa‘idü'bni ⁹ Ebī ‘Arūbādan ve Kātadadan
 kim eyitdi evvel atasından ¹⁰ kaçan İbrahīm peygāber ola ve
 oğlından kaçan Nūh peygāber ola ¹¹ ve kardaşından kaçan Hā-
 10b bil ola ve ‘avratından kaçan Lūt peygāber ola ¹ bunı diyüp

bunāyetini okıdı kim:

² الْآيَةُ kavluhū te‘ālā

يَوْمَ يَفِي الْأَطْرَافِ الْأَخْيَرِ
 لِكُلِّ أَمْرٍ مِنْهُمْ يَوْمَ يُصَيِّرُ شَارَ يُغْنِيهِ

³ ya‘nī her bir kişi üzerine kıyāmet güninde bir iş gele kim
 ol iş ⁴ anı şöyle meşgūl kıla kim aña hīç nesne kayusı kal-
 maya ⁵ hadīş kıldı bize ‘Atā bin Yesār peygāberüñ hatunı
 sevdādan ⁶ kim eyitdi Tañrı resūli ki kıyāmetde halāyıklar
 başı açuq ⁷ yalın ayak ve yalıncaq şöyle ‘uryān kopalar ve
 derlerine ⁸ gark olalar bir niceler dizine degin bir niceler
 göbeline degin bir niceler ⁹ gögsine degin bir niceler dudığı-
 na degin gark olalar pes peygābere ¹⁰ şordılar kim yā resūl’
 Allah hīç kimse ola mı kim ol gün ¹¹ derlemeye eyitdi belī

11a anlar kim tā‘ata dūrüşürken derlediler ¹ veyāhūz üstāz ileyi-
 ne (الْبَيْتِ) varuriken veyāhūz mescidlere varuriken ² gelüriken
 veyāhūz ‘ilim meclisine varuken gelüriken der ³ lediler kıyā-
 metde anlar derlemeyeler rāhat içinde olalar ⁴ ‘arş gölgesin-
 de oturalar pes peygāberüñ hatunı ⁵ eyitdi ol gün vāy zihī
 rüsvāylik halāyıka ki ⁶ biribirine bakalar ve biribirinüñ ‘ay-
 bın ve setrin göreler ⁷ pes resūl eyitdi ol gün ādemlere
 nefslü nefsi ⁸ kayusı ola şöyle kim hīç kimse kayusı olmaya
 tā ki ⁹ yanındağı ermidür veyā ‘avrat mıdur bilmeye nitelim
¹⁰ eyitdi

لِكُلِّ أَمْرٍ مِنْهُمْ يَوْمَ يُصَيِّرُ شَارَ يُغْنِيهِ
 وَجُودٌ يَوْمَ يُصَيِّرُ مُسْفِرًا مُنَاجِحَةً مُسْتَبْشِرَةً” 11

- 11b ya'nî ol ¹kıyâmet güninde bir nice² yüzleri aydınlı ve nûrlu ve güler ²ve şâzıkâm ve tâze yüzlü ola zîra kim ol yüzler Tañrı ³yolında dürişmiş ola ya'nî çok çok secde kıl-mada üzerine ⁴toz konmuş ola veyâhüz İ'lâ-yı Kelimetu'llâh için gazâ ⁵kılmış ola ve gazâya giderken yolda toz kon-muş ola kavluhü te'âlâ ⁶ "وَجَوْلًا يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ تَرْفَعُهَا قَفْرًا" ya'nî dahil ol gün ⁷içinde bir nice yüzler tozlu ve karañu-lıklı ola ve kapkara ola ⁸haber böyledür kim kaçan Hak Te-âlâ girü hayvânları doprak ⁹eyleye kıyâmet güninde pes ol doprak toza ve dutuna döne ¹⁰kâfirlerün yüzine otura şöyle kim yüzleri kapkara ola ¹¹nitekim eyitdi "تَرْفَعُهَا قَفْرًا" ¹ya'nî anlar kim bu işler anlara işlene ve
- 12a bu yüz karalığı anlara hâşıl ²ola anlar kimlerdür ya'nî kâ-firlerdür fâcirlerdür ³سورة "إِذَا الشَّمْسُ" bu sûre Mekke'de indi yüz dört kelimedür piş ⁴yüz otuz üç harfdür yigirmi tokuz âyetdür hadîs kıldı ⁵bize 'Abdullah ol eyit-di işitdüm 'Abdullahi'bnî Zeyd'den ⁶ol eyitdi işitdüm ibni 'Ömerden kim ol eyitdi ben de Tañrı ⁷resûlinden işitdüm dir kim eyitdi her kim dilerise ⁸kıyâmet gününe baka bu sûreyi okusun ve dahil resûl ⁹hazreti eyitdi her kim ki bu sûreyi okurisa Hak Te'âlâ ¹⁰ol kişiyi kıyâmet güninde rüsvâylik-dan kurtara ¹¹resûl hazretine sordılar kim yâ Resûl'allah
- 12b ne hikmetdür ki ¹Hak Te'âlâ Bismillah'da ⁽¹⁾ üç ad getürdi cevâb eyitdi ²andan ötürü ki halâyıkun üç dürlü güşşası vardur biri ³dirilik hâlindeyiken rızık güşşasıdur ve ölüm halinde ⁴ucbe Hak Te'âlâ günâhımu yarlıgaya mı veyâ yar-lıgamaya ⁵ındır ve birisi ⁵ölümden sonra Hak Te'âlâ hazre-

(1)- "-da" eki satır üstüne yazılmış.

çeridi ve eger doğan kızı öldürmek dilese ³evinde korıdı tā
altı yaşına degince kaçan altı yaşına ⁴degse ol er kendü 'av-
ratına eydüridi kim işbu kızı ⁵tonatgil hışımlarına iltürin
pes ol kızı alup şahraya ⁶çıkarıdı ilerüden bir kuyu kazā-
rıdı kaçan kim ol kuyuya ⁷yakīn gelse ol kıza eydüridi kim
işbu kuyuya bakğil kim ⁸ne göresin kaçan ol kız baksa ardın-
dan itüp ol ⁹kuyuya birağurıdı ve üstine toprak yumarıdı tā
yire berā¹⁰ber olinca nitekim bir yerde buyurur **أَمْ يَدْرُ**

سُدِّ فِي الشَّرَابِ ¹¹İbnī 'Abbas eydür ilerü cāhiliyyet zamā-

17a nında kaçan 'avrat ¹yüklü olsa doğurmak vaktı olıcak bir
çukur kazardı ²anuñ katında doğururıdı eger kız doğsa ol çu-
kura ³birağurıdı eger er olsa şaklarıdı 'Arabdan bir ⁴kabi-
lenün işi buyıdı bir nice rivāyetde eydür cā⁵hiliyyet zamā-
nında bir kişi kendü kızını depeleridi itine yidü⁶rüridi
pes Hak Te'ālā bulara korku va'desin viriyidi ⁷ve eyitdi kim

وَإِذَا طُؤُودَةٌ سَيْلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قَتَلْتِ ⁸ya'nī kaçan
kıyāmet günü olsa ve ol dirile gömilen kızlar⁹dan sorıla kim
ne suçdan ötürü depelediler kavluhū te'ālā¹⁰ **وَإِذَا الصُّوفُ نُشِرَتْ**

¹¹dağı kaçan bitileri açılrsa 'Aṭā ¹¹rivāyet kıılır Ümmi Sele-
17b me'den kim eyitdi işitdüm Tañrı ¹resūlinden dir kim kıyāmet-

de halāyık 'uryān kōpalar ²ben eyitdim yā resūl 'Allāhı ol
gün 'avratlar nite olalar ³pes resūl eyitdi kim her bir ā-
dem kendü nefesine şöyle ⁴meşğül ola kim katındağı er midür
yā 'avrat midur bilmeğe ⁵ben eyitdüm buları ne nesne meşğül

kıla pes resūl eyitdi bitilerini ⁶açup okımak kim zere miş-
källeri ol biti içinde ⁷yazukdan ve müzdden yazılmış ola ol
nesne buları hayrān ⁸kıla kavluhū te'ālā **وَإِذَا السَّمَاءُ**

كُشِطَتْ ya'nī dağı kaçan⁹gökler yirinden dartılrsa
ve kōpsa ve andan dūrülse ¹⁰kavluhu te'ālā **وَإِذَا الْجِيمُ سُعِّرَتْ**

14a maya ve her gîz¹ aınmaya kıyâmet korkularından anı unıda kav-
 luhū te·ālā **وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ** hadîs kıldı bize Ebū
³Nu·aym ve Süfyān kendü atasından ve İbni ‘Abbas’dan ⁴kim ka-
 çan kamu cānavarlar bir yire dirilseler Übeyyü’bni ⁵Ka’b ey-
 dür **وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ** ya·nī dağı ⁶kaçan cānavarlar bi-
 ribirine karşışalar Hakk Te·ālā bularuñ ⁷arasında hükm ve adl
 eylemek için Katada eydür kaçan ⁸cānavarlar dirilseler bir ni-
 celer eydür **وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ** kaçan cānavarlar
 yirden girü kıpsalar ¹⁰kavluhū te·ālā **وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ**
 bu āyet ma·nīsinde ¹¹ulemā ihtilaf kılmışlardır İbni Zeyd

14b ve ‘Atıyye ve Süfyān ¹ve Vahab eyitdiler kaçan deñizler du-
 tuşsa od olsa ²İbni ‘Abbās eydür Hakk Te·ālā ayı ve güneşi
 ve yılduzları ³deñize birağa andan Hakk Te·ālā da bor yılını
 viribiye esdüre ⁴yidi deñizler mecmū·ı od olalar Mücāhid ve
 Mukātil ve Zāhhāk ⁵eyitdiler **وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ** ya·nī
 vaktā ki deñizler ⁶biribirine kıoyılalar acısı tatlusına ka-
 rışa dükeli deñizler bir ola ⁷Kelbī eydür **وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ**
 ya·nī kaçan deñizler ⁸tolse Rebī·ı eyitdi **وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ**
 ya·nī kaçan ⁹deñizler kıaynasa Hasan eyitdi **وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ**
 ya·nī ¹⁰kaçan deñizler kıurısa Katada eydür **وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ**
¹¹ya·nī kaçan şuyı gitse şöyle kim bir kıatre kıalmasa rivāyet

15a ¹kılındı Übey’den kim eyitdi kıyâmet öñince altı nişān ²be-
 lüre şöyle kim hālāyık işinde gücündeyiken ve bazārındayiken
³apañsuzın güneşüñ aydıñı gide ve yılduzlar yir üzerine ⁴dö-
 kile ve taşlar yir üzerine düşeler ve kıatı depreneler ve yir
 şarşıla ⁵ve havāya uça ol heybetden ādemler ve cinniler kıor-
 kıalar biribirine ⁶karışalar ve dükeli cānavarlar ve yilkılar
 ve uçar kıuşlar ve dü ⁷keli biribirine kıarışalar şöyle kim bi-

ribiri içinde mevc. uralar ⁸ nitekim e y i t d i .

وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ⁹ cāna-
vārlar biribirine qarışalar kavluhū te·ālā

¹⁰ya·nī deñizler od ola bir niceler eydür deñizler şuyı şū-
¹¹gıta da yirinden od çıka ol vaqt cinnīler ādemīlere eydeler

15b ¹varalum eṭrāfı ‘ālīmi gezelüm size haber getürelüm ve hāl
²nitedür bilelüm diyeler pes deñize varalar göreler kim od
gürlər ³bunlar bu hāldeyiken nāgāh yir yarıla yidinci kat yi-

re degin ⁴ve gökler yarıla tā yidinci kat göge degin pes bun-
lar ol arada ⁵yiken bir katı yıl gele ol kāfirleri bir gezden

helāk ide ⁶kavluhū te·ālā وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ⁷ya·nī dañı
kaçan nefslər çift çift olsa ‘Ömeri’bni Ḥaṭṭāb eyitdi ya·nī
eyüler ve ⁸yavuzlarıyla çift olsa Ḥasan ve Kaṭāda eyitdiler

وَإِذَا النُّفُوسُ ⁹زُوِّجَتْ ¹⁰ya·nī kaçan her bir kişi kendü bö-
lügine ulaşa ya·nī cühud cühūda naşranı naşrāniye tersā
tersāya müsülmān ¹¹müsülmāna ulaşa Mukātil eyitdi

16a ¹ya·nī kaçan mü’minler hūrilerile ve
kāfirler şeyṭānlarile çift ²olsalar nitekim bir yirde eyitdi

ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمُ الَّذِينَ ³أُخْشِرُوا الَّذِينَ
diler ⁴وَإِذَا النُّفُوسُ ⁵زُوِّجَتْ ⁶ya·nī her bir kişi kendü ‘ameliyi-
le çift olsa ⁷‘ikrime eyitdi

وَإِذَا النُّفُوسُ ⁸زُوِّجَتْ ⁹ya·nī cānlar girü gövdelü gövdesine girüp çift olsalar kavluhū
te·ālā

وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ ¹⁰ya·nī dañı kaçan ol dirile gū-
ra birağılan kız oğlancuklar şorulsa ve ol eyleydi kim kaçan

¹¹‘Arabdan biregünüñ kıızı doğsa yūñden veya çöpurdan bir
cübbe veya bir ‘abā eylerdi geydürüridi bādiyede ¹²ya·nī ya-

16b zılarda aña koyun ve deve gütdürüridi ya öldürüridi ¹³veyāhūz
öldürimese böyle ideridi öldürümedüğü kızuñ ¹⁴‘ömri böyle ge-

çeridi ve eger doğan kızı öldürmek dilese ³evinde korıdı tā
altı yaşına degince kaçan altı yaşına ⁴degse ol er kendü 'av-
ratına eydüridi kim işbu kızı ⁵tonatgil hışımlarına iltürin
pes ol kızı alup şahraya ⁶çıkarıdı ilerüden bir kuyu kazā-
rıdı kaçan kim ol kuyuya ⁷yakīn gelse ol kıza eydüridi kim
işbu kuyuya bakğil kim ⁸ne göresin kaçan ol kız baksa ardın-
dan itüp ol ⁹kuyuya birağurıdı ve üstine toprak yumarıdı tā
yire berā¹⁰ber olinca nitekim bir yerde buyurur **أَمْ يَدْرُ**

سُدِّ فِي الشَّرَابِ ¹¹İbnī 'Abbas eydür ilerü cāhiliyyet zamā-

17a nında kaçan 'avrat ¹yüklü olsa doğurmak vaktı olıcak bir
çukur kazardı ²anuñ katında doğururıdı eger kız doğsa ol çu-
kura ³birağurıdı eger er olsa şaklarıdı 'Arabdan bir ⁴kabi-
lenün işi buyıdı bir nice rivāyetde eydür cā⁵hiliyyet zamā-
nında bir kişi kendü kızını depeleridi itine yidü⁶rüridi
pes Hak Te'ālā bulara korku va'desin viriyidi ⁷ve eyitdi kim

وَإِذَا طُؤُودَةٌ سَيْلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قَتَلْتِ ⁸ya'nī kaçan
kıyāmet günü olsa ve ol dirile gömilen kızlar⁹dan sorıla kim
ne suçdan ötürü depelediler kavluhū te'ālā¹⁰ **وَإِذَا الصُّوفُ نُشِرَتْ**

¹¹dağı kaçan bitileri açılssa 'Aṭā ¹¹rivāyet kıılır Ümmi Sele-
17b me'den kim eyitdi işitdüm Tañrı ¹resūlinden dir kim kıyāmet-
de ḥalāyık 'uryān kōpalar ²ben eyitdim yā resūl 'Allāhı ol
gün 'avratlar nite olalar ³pes resūl eyitdi kim her bir ā-
dem kendü nefesine şöyle ⁴meşğül ola kim katındağı er midür
yā 'avrat midur bilmeğe ⁵ben eyitdüm buları ne nesne meşğül
kıla pes resūl eyitdi bitilerini ⁶açup okımak kim zere miş-
källeri ol biti içinde ⁷yazukdan ve müzdden yazılmış ola ol
nesne buları ḥayrān ⁸kıla kavluhū te'ālā **وَإِذَا السَّمَاءُ**

كُشِطَتْ ya'nī dağı kaçan⁹gökler yirinden dartılssa
ve kōpsa ve andan dūrülse ¹⁰kavluhu te'ālā **وَإِذَا الْجِيمُ سُعِّرَتْ**

- ya'nī dahi kaçan cahim¹¹ tamamı kızdurulsa Katada eyitdi ol
- 18 a tamamı Tañrınun¹ hişmi ve âdem oğlanlarının günâhı kızdurur kav-
- 18a luhu te'ālā **وَإِذَا الْجَنَّةُ أُرْفِتْ** ya'nī dahi uçmak yakın gelse
³ kavluhū te'ālā **عَلِمْتُ نَفْسِي مَا أَحْضَرْتُ** ya'nī kaçan
 bu ⁴ kamu didüğümüz nişānlar belürse ve kıyāmet kopsa ⁵ her
 bir kişi hayrdan ve şerden ne kim işledise bula ve anuñ ⁶ ce-
 zāsın göre İbni 'Abbās eydür **إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ** ⁷ dan tā
⁸ ne degin on iki hasletdür altı ⁸ sı dünyāda belü-
 rür altısı āhiret dedür kavluhū te'ālā **فَلَا** ⁹ **أَقْسِمُ بِالْجَنبِ**
أَلْجَوَارِ الْكُنُوسِ ya'nī ben Tañrı and içerin ¹⁰ şol biş yıl-
 duza kim seyridicilerdür yürimek vaktinde aşkāre ¹¹ yürürler
 ve tolinmak vaktinde batarlar gizlenürler nitekim yuvuk ge-
 18b yik ¹ mağārasına girüp gizlendügi gibi bir nice buña böyle
² tefsir kıldı Katāda eyitdi ol yılduzlardur kim ³ dünin aş-
 kāre olur ve gündüzin gizlenür gözikmez ⁴ olur ammā ol biş
 yılduz kim and içdi ol yılduzlar ⁵ biri Behrām'dur ve biri
 Zūhal'dür ve biri 'Uṭārid'dür ve biri ⁶ Zühre'dür ve biri
 Müşteridür Mu'āviye rivāyet kıldı ⁷ A'maşdan ve İbrahim'den
 ve 'Abdullah kim **جَوَارِ الْكُنُوسِ** ⁸ diyüp and içdügi şığın ge-
 yikdür Sa'īdü'bnī Cübeydī ⁹ eydür ol yuvuk geyikdür kim Hak
 Te'ālā aña and içdi ¹⁰ kavluhū te'ālā **وَاللَّيْلِ إِذَا عَسَوَسَ**
 ya'nī dahi dün ¹¹ haqqiçün kim irte aydınlığınuñ evveli be-
 lüre bir niceler eydür ya'nī dün haqqiçün kim ⁽¹⁾ irteye ir-
 19a mege bir azacuk cüz'i kalmış ¹ ola kavluhū te'ālā **وَالصَّبْحِ**
إِذَا تَنَفَّسَتْ dahi şubh haqqiçün ² kim irte aydınlığınuñ ev-
 veli belüre bir niceler eyitdiler ya'nī ol ³ irte haqqiçünkim

(1)- Tırnak içine aldığımız sözler sayfa kenarına yazılmış.

anun aklığı kalğa ve uzana kavluhū te·ālā **إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ**
ya·nī yalavaç yılduzlar haqqıçün ⁵dağı şubh haqqıçün işbu
Kur'ān bir kerīm yalavaç indürdügüdür ⁶ve ol ilçi Cebra'īl-
İldür ve Cebra'īl kuvvet issidür ve 'Arş ⁷issi katındanyir-
lenmişdür ve gök içinde feriştelere Cebra'īle ⁸mutī' olmuş-
lardur ve gökden vahy indürmege Cebra'īl ināmdur ⁹ve emīn-
dür nitekim eyitdi

ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ مُطَاعٍ ثُمَّ تَوَلَّى يَمْشِي فِي الْعَرْشِ عَظِيمٍ
ya·nī yılduzlar ¹¹ve karañudan ağarmış irte haqqıçün kim

19b sizün peygāberünüz ¹Muhammed Mustafa delü degüldür ve ol
Cebra'īl ferişteligi süre²tinde gögün yüksek kırañında
maşrıkdın yaña kim gündüz ³andan gelür bu Mücāhid kavli-
dür nitekim eyitdi **وَلَقَدْ** ⁴**رَأَى بِلَافِقِ الْمَبِينِ** Katāda ve İbni
Cüregh ve Mukātil rivāyet ⁵kıldılar 'İkrime'den ve Tañrı
resūlinden kim eyitdi yā Cebra'īl ⁶dilervem kim seni şol
gökler içinde olduğun şüretde görem ⁷Cebra'īl eyitdi kat-
lanumayāsın resūl eyitdi elbette ⁸görmek dilerin Cebra'īl
eyitdi ne yirde görmek dilersin ⁹kim saña ol şüretile gö-
zükem pes resūl eyitdi ebtaḥ ¹⁰yirinde Cebra'īl eyitdi
ben aña şıgmazın pes resūl eyitdi Mināde ¹¹eyitdi ol ara-
20a da tardur andan resūl eyitdi 'Arafāt'da ¹Benī İsrā'īl e-
yitdiler nice girelüm korqaruz biribirimizi göre ²mezüz pes
Haq Te·ālā emreyledi ol tağlar gibi yığılan ³şular dükeli
delük delük oldu pencereler gibi müşebbek oldu tā ki ⁴bi-
ribirini görürleridi çün Mūsā kavmi girdiler deñizün bu
ya⁵nına geçdiler Fir·avn çerisi dağı irişdi Haq Te·ālā em-
ritdi ⁶Cebra'īle ki tiz in uçmağdan bir ayğırsaq kısırāk
al der⁷hāl geldi bir kısırāk aldı ki adı Hızāmıdı Fir·avnuñ

ileyine ⁸eşdi Fir'avn bir kara aygır binüridi ol kısrāk
⁹ardınca deñize girdi Fir'avnu başını yiñemedi çün Fir-
'avn ¹⁰girdi ve dañı bir ferişte geldi Fir'avnuñ hācib-
leri şū ¹¹retinde çağırđı kim Tañrıñuz deñize girdi siz
20b neye durursız ¹diyüp bu kavmi süreridi bir niceler kav-
linde budur kim çün Fir'avn ²deñize irdi gördi kim on
iki yol olmış atı başın çekdi ³durdı eyitdi yā Hāmān ne
kılalum pes Hāmān eyitdi kul kul ⁴luğıla girdi açdı sen
Tañrılığūñıla geçemezsin didi ⁵Fir'avn korkusından dön-
seridi Cebra'İl geldi ol ⁶kısrāğı deñize depdi Fir'avn
aygırın yiñemedi ardınca düşdi çün ⁷Fir'avn gördi çavuş-
ları birbirin leşkeri sürdi tuşlu ⁸tuşından deñize gir-
diler pes taşra bir atlu kalmadı dükeli deñize ⁹girdi-
ler meger Hāmān kaldı yaluñuzca Mısırdan yaña kaçdı ¹⁰ni-
tekim Hağ Te'ālā haber virür **فَأْتَبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ**
وَجُنُودُهُ ¹¹ **بَغِيًّا وَعَدْوًا** ya'nī Mūsāya

21a kavmiyile yol virdük Fir'avnı ¹çerisile gark kılduk bir
nice rivāyetde gelür ki Fir'avn ol ²arada dilediyidi kim
İmāna gele Cebra'İl bir avuç balçık aldı ağızara ³urđı e-
yitdi İ mel'ün şimdi İmān getirürsin ⁴öñdin kandeyidūñ
didi ol arada Fir'avn yazduğı bitiyi ⁵gösterdi gördi kim
desti hañtıdur ne olacağın bildi ⁶kañluhū te'ālā
وَقَدْ غَضَبْنَا عَلَىٰ قَوْمِكَ لَمَّا خَفَ وَكُنْتَ مِنَ الْمُنْكَرِينَ ⁷çün Fir'avnuñ
çerisi tamām dükeli deñize girdiler Hamāndan artuğı ⁸Hağ
Te'ālā emr eyledi deñiz kavuşdı bir tırağa kopdı 'ālem
⁹gırī(v) taldı cihāna velvele düsdi Benī İsrā'İl eyitdi
yā Mūsā gör ¹⁰meyince inanmazuz Mūsā eyitdi varuñ düşmān-
laruñuzı görüñ ¹¹vardılar gördiler kim mevc buları daşra

21b balçıga çıkarurıdı ¹bunlar bilişlü bilişine çağırurıdı yā
 fülān yā fülān dirleridi ²ķavluhū te·ālā وَأَنْزَلْنَا آلَ فِرْعَوْنَ
 وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ya·nī ³biz ğark eyledük Fir·avn
 çerisini hāl budur kim bakadurursız ⁴çün helāk oldılar cān-
 ları cehenneme vardı hikāyetde gelür ki ⁵bir kişi and iç-
 mişidi kim Fir·avnuñ şakalından köstek kıla ⁶ol kişi andın
 yirine getürdi andan bu helāk olan ķavmuñ ⁷altundan ve ğü-
 mişden ve bezekden nesi varise şü daşra bırakdı ⁸dükelini
 aldılar ganīmet kıldılar illā Hāmān'ı bulmadılar Mūsā du·ā
⁹ķıldı eyitdi İlähī Hāmān ķandadür nidā geldi kim Hāmānı
¹⁰ayruk nesneyile helāk kıldum andan şoñra Benī İsrā'İL ķu-
 rudan Mışra ¹¹vardılar Hamān'ı körler kim gösüz olmış bir

22a dayak elinde ¹ve bir dağarcuķ omuzında etmek dilenür hā ça-
 ğırur kim aç ²oldum aç oldum Mūsā eyitdi İlähī senüñ ķav-
 lüñ haķdur ³Hāmān helāk olmaduķ pes nidā geldi kim yā Mūsā
 Fir·avn ⁴bir gez ölüm gördi bu ğünde bin gez ölür çün ⁵Mū-
 sa ķavmi Mışra geldiler ol helāk olan ķavmuñ evlerini ⁶ve
 sarāylarını ve bāğlarını ve bāğçalarını dutdılar ķavluhū
 te·ālā ⁷كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعَيْبُوتٍ وَشُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ
⁸قَوْمًا لَخِرِينَ ۙ وَتُؤْتِيهِمْ كَانُوا فِيهَا فَالِكِهِينَ كَذٰلِكَ وَأَوْرَثْنٰهَا
 su'al eger saña şorarlarısıa ki maķāmı ¹⁰kerim didüği nedür
 cevāb oldur kim Mışırda ¹¹Fir·avn yitmiş bin konuķ evinyay-

22b mışıdı her ğün nice ¹miskinler ve dervişler ve ğarīpler an-
 da yirler iğerleridi pes ²Hāķ Te·ālā aña maķām-ı kerim di-
 di çün bu ķavüm bunda mütemekkin ³oldı ķarār dutdılar Mūsā
 peyğāber ğirü Medyene geldi ⁴ğördi kim hatunu iki kız oğ-
 lan doğurmuş büyümişler ⁵ķoyunını ķurt güderidi kıızları
 kırķ yaşına degmişidi andan "hatununu aldı Mışra geldi

anası evine biraz durdu andan⁽¹⁾ 6 evin anası katında kodı kendüsi Tūr-i Sīnāya geldi 7 kim Hāk Te'ālā hazretile münacāt kıla pes Hāk Te'ālā emr eyledi 8 Rızvāna kim uş benüm kelīmüm gelür benümile münacāt 9 kılmaga uçmakdan bir altun kürsī çıkargıl kim gevherile ve ya¹⁰ kutile ve mercanıla bezenmiş olsun pes Rızvān bir murassa' kür¹¹ sī getürdi Cebrā'ile

23a virdi Cebrā'ıl anı Tūr-ı Sīna'ya getürdi 1 anda kodı kim Mūsā otura çün Mūsā geldi ol kürsī üzerinde 2 oturdu Hāk Te'ālā hazretile münacāt eyledi eger Mūsā'nun girü 3 kalan kıssa-sını şerh iderisem söz uzar girü kalan 4 maşşuddan irak düşerüz girü tefsire geelüm وَاللَّهُ أَعْلَمُ 5 kavluhū te'ālā

فَارِيهُ آيَةَ الْكُبْرَى pes göster 6 di Mūsā Fir'avna ol ulu nişānları kim size takrīr itdüm 7 ya'nī ol tokur (2) mu'cizātı فَكَلْبٌ وَعَصِيٌّ 8 pes Fir'avn 8 aña inanmadı ya'nī Mūsā-yı yalanladı imān getürmekden yüz 9 dönderdi ve fesād işe meşgul oldu ثُمَّ أَذِيرُ يَسْعَى 10 andan sonra Fir'avn müd-bir oldı yaramaz yola dürüşdi ya'ni 11 şeytān yolına uydu

23b فَحَشْرْنَا دِي 1 pes kavmini dirdi. 1 صَحْرًا ve dağı ol gökün dününü karañu kıldı ve gündüzini nurlu 2 ve aşkāre kıldı kavluhū te'ālā وَالْأَرْضُ بَعْدَ ذَلِكَ دَحِيهَا 3 ya'nī 3 dağı andan sonra yiri döşedi ulemā bu āyetde ihtilaf kılmışlardır 4 ki yiri gökden sonra döşedi İbni 'Abbās kavli budur ki Hāk Te'ālā 5 yiri gökden ön yaratdı bir pāre ammā döşemedi andan sonra döşedi 6 yaydı şol adım çeker gibi İbn 'Ömer rivāyeti budur kim Hāk Te'ālā 7 evvel Ka'beyi yaratdı dörd diregün üzerine andan anı su üzerine 8 kodı dünyāyı yaratmazdan ön

(1) Tırnak içine alınan sözler sayfa kenarına yazılmış.

(2) Doğrusu طُقُونٌ şeklinde olmalıdır.

bin yıl öndinden andan bu yiri ⁹Ka'be altından döşedi yay-
dı ve giñitdi kavluhū te'ālā ¹⁰لُغَجٌ مِّنْهَا مَاءٌ هَائِلٌ فِيهَا
¹⁰ya'nī çıkardı yirden şuyı ve daħı otları ¹¹ya'nī çayır çe-

24a meni nitekim ādemūn metā'idur ve ta'amıdur ol ¹likiden olur
ya'nī otlar ve ağaçlar ve dāneler ve yimişler ve tahıllar ve
²yaprākılar ve avadanlar ve geyesiler ammā od ağaçdan çıkar
ve duz ³şudan biter bu mecmu'u sizūniçün ve yılkılarıñuz i-
çün yirden çıkardı ⁴وَالْجِبَالِ أَرْسِهَا ve daħı tağları bu yir
üzene ⁽¹⁾çökerdi ve mih ⁵kıldı kavluhū te'ālā مَتَاعًا لَّكُمْ
ya ni vakte ki gelse ⁶وَالْكَرْبِيِّ، وَإِنَّمَا كُمْ فَاذْأَجَاءتِ الطَّامَّةُ
kıyāmet günü kavluhū te'ālā مَاسِيَةٍ 7. يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ
ya'nī ol gün içinde kişi ne kim hayırdan ve şerden işledise
⁸öñine getüre ve anuñ cezāsın göre kavluhū te'ālā وَبَرَزْنَا
ta- ^(حَمِيم)caħim ⁹طَبْطَبْنَا يَرْجِي الْبَحِيمِ ya'nī daħı aşkäre ola caħim
musı göreler kavluhū te'ālā فَاتَّامُنْ طَلْحٌ وَأَثْرُ الْحَيَوَةِ الْإِنْسَانِيَا
ya'nī pes her kim azdısa ¹¹ve dünya dirliğini āhiret üzeri-

24b ne yigledise ¹ya'nī pes caħim tamusı anuñ maqāmıdur ve oru-
nıdur kavluhū te'ālā وَأَتَّامُنْ خَافٌ مَّقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى
ya'nī daħı ³her kim Hağ Te'ālādan korkdısa ve nefsinı arzu-
larından yıgdısa ⁴ya'nī gönül murādını yirine getürmeyüp
muħālefet kıldısa ⁵فَارَتْ الْجَنَّةُ هِيَ الْمَأْوَى pes uçmak a-
nuñ maqāmı ve orunıdur kavluhū te'ālā يُسْأَلُونَكَ
ya'nī yā Muhammed ⁷eger sa-
ña şorarlarısa kıyāmetden kim kaçan kopa aşkäre ⁸ola diyü
kim sen eydürsin bunlara ve andurursın ol ⁹kıyāmet kaçan ko-
pasanıñ silmi senüñ Tañrın katındadır ve senüñ ¹⁰katunda ol
ilāminden nesne yokdur nitekim eyitdi فِيمَ أَنتَ

(1)- Doğrusu üzerine olmalıdır.

11 مِنْ ذِكْرِنَا إِلَيْكَ صُنْتَعَهَا 11

25a ridi ¹niçündür cevāb anuñiçündür kim tekrārda ziyāde tak-
rīr ²vardur böyle olduğıçün tekrār kıldı kim sāmī'lerūñ
³hātırlarında karar duta tā kim ol günüñ yarağında olalar
ya'ñi ⁴kıyāmet günü ol gündür kim ol gün içinde hiç kimse
⁵kimseneye mālīk olası degüldür hiç bir nesnede nitekim
⁶eyitdi *بِوَمِيذِ اللَّهِ ۗ وَلَا تَأْمُرُوا بِالْعَدْلِ ۗ وَاللَّهُ يُؤْتِي مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ شَيْءٍ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ*
ya'ñi işler ve buyruklar ol günde ya'ñi kıyāmet ⁸gününde
yaluñuz bir Tañrınınuñdur sūretün Muṭaffifin bu sūre ⁹Me-
dine'de indi yüz altmış dokuz kelimedür yidi yüz otuz
¹⁰harfdür otuz altı āyetdür rivāyet kılındı Zeyd ¹¹İbni Es-
leme'den ve atasından ve Übeyi Ümāme'den ve Übeyyü'bni Ka'b-
25b dan ¹ve Tañrı resūlinden kim eyitdi her kim bu sūreyi okı-
sa ²aña ⁽¹⁾ Hāk Te'ālā kıyāmet gününde mühürlü şarābdan ṭa-
hur içüre ³Süfyān-ı Sevrī rivāyet kılur Tañrı resūlinden
kim ⁴eyitdi Hāk Te'ālā *بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* (Bismillāhır-
rahmānırrāhīm'i) dört kelime üzerine ⁵viribidi ya'ñi dört
kelimedür her kişi kim bu dört kelimeyi ⁶vazīfe idinse ya-
ñi dāyim dilinde dutsa her gün ol kişi ⁷üzerine Hāk Te'ālā
dörd ferişte viribiye biri sağ yanında ⁸ve biri sol yanın-
da ve biri önünde ve biri ardında dura⁹lar ol kişiyi şak-
layalar dükeli belālardan ve āfetlerden ve dağı ol ¹⁰Feriş-
te kim sağında durur dāyim sevābın yaza ve ol ¹¹kim sol ya-
26a nında durur dāyim günāhlarını yuya ya'ñi ¹dīvānından kazı-
ya gidere ve ol ki ileyinde durur ileyinden ²gelen belāyı
defe ide ve ol ki ardında durur ardından ³gelen belāyı defe

(1)- *بِ* sayfa kenarına sonradan yazılmıştır.

ide Selmān-ı Fārisî rivāyet kıllur ⁴resūl hāzretinden kim eyitdi kişi uçmağa girmez ⁵illā bu kelimeler berekātındaki

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ⁶بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ dir ⁷kavluhū te'ālā

ya'nī vay anlara kim ādemlere dartmak ⁸ve ölçmek içinde hak-
larını eksük vireler ⁹الَّذِينَ إِذَا اتَّو

ya'nī kaçan ādemler don şatun ¹⁰alsalar ölçmekte ve dartmak-
da tamām hakların alurlar kavluhū te'ālā " وَإِذَا كَالُوا هُمْ أَوْ

وَأَنْ نُّو هُمْ يُخْسِرُونَ ya'nī kaçan dahil biregüye

26b ¹şatdukları vakt ölçseler veya dartsalar eksük virürler ²ya'nī

nī ziyān iderler pes 'azāblar ve uzun uzak kaygular ³ve

guşşalar almakda tamām olup şatmakda eksük viren ⁴dür rivāyet

kılındı İbni 'Abbās'dan kim eyitdi Tayy ⁵kavmi ölçmekte ve

dartmakda katı mağbūn iderleridi eksük ⁶virürleridi pes Hāk

Te'ālā bu āyeti viribidi kim ⁷وَيْلٌ دُر

andan görklü ölçdiler ve dardılar ve tamām ⁸viridiler Kura-

zı eydür Medine'de bezirganlar varıdı ⁹bularuñ şatmağı ve al-

mağı kımāra beñzeridi ya'nī meşelā on akça ¹⁰virüp eydüridi

ki işbu koyunlardan kankısın dutarısı(m) ⁽¹⁾ ¹¹benüm olsun

27a pes Hāk Te'ālā bu sūreyi viribidi ve he(m) ⁽²⁾ ¹resūl hāzre-

ti bu bāzārdan men' ve nehy itdi pes resūl ²bāzāra çıktı bu

āyeti bularuñ üzerine okıdı kim ³وَيْلٌ Süddī e-

ytidi kaçan resūl Medine'ye ⁴geldi anda bir kişi vardı aña

Bucūheyne dirleridi ⁵ve ol iki ölçek dutarıdı ulusile alu-

ridi kiçisile ⁶şatarıdı pes Hāk Te'ālā bu sūreyi viribidi a-

nuñ hakkında ⁷İshāku'bni 'Abdullah Zāhak'dan ve Mücāhid'den

ve Tāvus'dan ⁸rivāyet kıldı ve eyitdi kim işitdüm Tañrı re-

(1), (2) - Yazı, satır sonunda biraz silinmiş olduğundan cümlelerin gelişine göre tarafımızdan tamamlanmıştır.

sülinden kim ⁹eyitdi biş nesneden biş nesne gelür eyitdiler niteye ¹⁰resûl'allâh eyitdi evveli oldur kim kaçan bir kavüm ¹¹kavlini şıasalar Hâk Te'âlâ ol kavmün düşmanını girü bu-
27b laruñ ¹üzerine havâle kıla ikinci kaçan Hâk Te'âlâ gökden indürdüğü ²buyruktan ayruksı hükm kılsalar ya'ni şer'ca muhâlif iş ³buyursalar bularuñ içinde yoksullık aşkâre ola üçüncü ⁴kaçan bularuñ içinde fâhişe ve yavuz işler aşkâre olsa ⁵vebâ çok ola dördüncü kaçan ki bular ölçmekde ve dartmakda ⁶eksük virseler bularuñ içinde kızlık ola ot ve yemiş ⁷kıt ola bişinci kaçan zekâtı yıgsalar virmeseler pes Hâk Te'âlâ ⁸bulardan yağmuru yığa ya'ni yağmur az yağa rivâyetdür Mâlikden ⁹kim eyitdi bir gün konşumuñ üzerine girdüm sormağa ¹⁰gördüm cân nez'ine düşmiş eydür ki vây oddan ¹¹iki
28a tağ vây oddan iki tağ⁽¹⁾ dir ben eyitdüm sayıklar mısın ¹eyitdi yok yâ Yahyâ atası benüm iki ölçegüm varıdı ulu² sıyılacalurıdum kiçisile şatarıdum böyle dise duru ³geldüm ol iki ölçegi biribirine urdum şıdum pes baña ⁴eyitdi İ abâ Yahyâ ol ölçekleri biribirine urduğunca ⁵ol iki oddan tağun ululuğı ve yalıñı artarıdı böyle ⁶didi vü cân ısmarladı durdum katından gitdüm ⁷rivâyet 'İkrime eydür ben şanukluk virürem kim dükeli ⁸ölçiçiler ve dartıcılar şamuya girür aña eyitdiler senün ⁹oğluñ dahı terâzü dutar eyitdi ol da şamuya girür ¹⁰rivâyet kılandı Müberridden kim eyitdi hâcetüñüzi ¹¹şol kişiden dilemeñ kim anuñ mürüvveti ölçekler başında-
28b dur ¹ve terâzular dilindedür rivâyet İbnü 'Ömer şarşaticınuñ ²katından geçeridi pes aña eyitdi kim Tañrı'dan kork³ gıl ölç-

(1) - "vây oddan iki tağ" iki defa yazılmıştır.

mekde ve dartmakta hak(k)ını⁽¹⁾ virgil kim hakkını⁴ eksük virenler Tañrı Te-ālā korkusundan derleyeler kulak⁵larına degin derine gark olalar kavluhū te-ālā **أُولَئِكَ هُمَا يَظُنُّونَ** ya-ñī sizmezlermi ve şanmazlar mı⁷ ol kavüm kim eksük virürler anlar girü kopacaklar de⁸ gül midürler ya-ñī ol kavüm kim ölçmekte ve dartmakta⁹ eksük virürler yakīn ve hakikat bilürler kim gūrlarından¹⁰ kopup kıyāmet güninde ve 'araşāt yazısında 'ālemleri¹¹ bisleyen

29a Tañrı dergāhında durasılardur nite¹ eyitdi **لِيَوْمٍ عَظِيمٍ** ya-ñī sol ulu **يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ** gününçün şol günde kim halāyıklar duralar³ 'ālemler Tañrısı ileyinde Hişām rivāyet kıldı İbrahim'den⁴ ve Kāsım'dan bular da eyitdiler eşitdük İbni 'Ömer'den⁵ kim **وَيْلٌ** sūresini okudı bu āyet indi kim **يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ** elayeh ya-ñī ādemler Hak Te-ālā dergāhında⁷ durasılardur ol gün yavlağ ulu gündür pes İbni 'Ömer şol kadar⁸ ağladı kim bihoz oldı kalanın okıyamadı kavluhū te-ālā **كَلَّا** ya-ñī hakka kim yavuz işlülerün¹⁰ birisi kim anuñ içinde yavuz 'amelleri yazılmışdur Siccīn¹¹ içindedür ya-ñī Siccīn yidinci kat yir altıdur

29b kim¹ kāfirlerün cānı ve 'amelleri anuñ içindedür bu söze de² il oldur kim rivāyet kılındı resūl hazretinden³ kim eyitdi Siccīn yidinci kat yirün altıdur rivāyet⁴ kılındı İbni 'Abbās'dan ve Ka'bu'l-Ahbārdan kim eyitdiler⁵ biregü bunlardan şordı kim bize haber virün bu āyetün ma'nīsinden⁶ kim Siccīn nedimek olur Ka'b eydür çünkim yavuz işlülerün

(1)- Metinde **حَقِي** seklindedir.

yirden gökçedir ya'nî biş yüz yıllık yol miqdârı ²ol taşî Zebāniler kaldururlar yavuz işlülerün fāsıklarun ³ve kâfirlerün ve münāfıklarun ve hasūdlerün ve gaybet idicilerün ⁴bitilerin kim yavuz amelleri anuñ içinde yazılmışdur anuñ ⁵altında korlar bir nice ulemā eydürler ol murdār cānları ⁶ve ol bitileri ol katı taşun içine şokarlar Hāk Te'ālā ⁷Qur'ānda مَكَانٍ سَجِيْفٍ didügi oldur bir nice ulemā ⁸eydürler kim Siccīn içinde korlar didüginde murād ⁹oldur kim ya'nî bularun amelleri bağıldur hīç müzdi yokdur ¹⁰dimek olur kavluhū te'ālā وَمَا أَذْرَاكُمْ سَجِيْفٌ ya'nî ¹¹yā Muhammed saña ne bildürdikim ol Siccīn nedür

31b

ya'nî ¹ol bir mühürlenmiş bitidür kim buların yavuz amelleri anuñ ²içinde yazılmışdur hīç unıdılmaz ve yuyılmaz nitekim eyitdi ³ كِتَابٍ مِّنْ قَوْمٍ وَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَئِن لَّمْ يَكْفُرُوا لَأَكْذِبُوا قَوْلَهُمْ قَوْلًا مِّنْ قَوْمٍ مَّكَانٍ سَجِيْفٍ قَالُوا سَطِيرٌ أَلْوَابِيْنُ ⁴ya'nî azab ve horluk waweyl anlaradur kim kıyāmet gününe inanmazlar ve yalanlarlar pes kıyāmeti yalanlamaya illā ol kâfir ve yazuklular kim ⁶kaçan bizüm āyetlerümüzü anuñ üzerine okunsa eydür kim bu aşnu ⁷gılar yazduğıdur ve ilerükiler sözidür nitekim eyitdi ⁸ قَالُوا سَطِيرٌ أَلْوَابِيْنُ ⁹ya'nî anlar kim yalanladılar kıyāmet gününü ya'nî kıyāmet ¹⁰kopmaz biz girü dirilüp soru hisāb virmezüz didiler ¹¹kavluhū te'ālā وَمَا يَكْذِبُ فِي الْآيَاتِ مَعْتَدٍ أَشِيْمٍ ya'nî yalanladılar

32a

lar ⁽¹⁾ ¹kıyāmeti illā her kâfir ve münāfıklar ve yavuz işlüler mu'tedin ²didügi hadden geçici dimek olur esīm ^(أَشِيْمٍ) didügi key günāhkār ³didügi olur zīrā kim günāhkār

(1)- Kelimenin "-dılar" kısmı satır üstüne sonradan yazılmıştır.

run ism-i fā'ili **أَشْمُ** gelür ⁴pes **أَشِيمُ** ef'alin tafzıldür
ya'nī bunda mübālağa vardır ya'nī ⁵key günahkār dimek olur
kavluhū te'ālā **إِذْ أَتَى عَلَى آيَاتِنَا** ya'nī vaktā ki
oğunsa bizüm āyetlerümüz ya'nī **قَالَ أَسَا** **قُر'āN**

طِيرُوا لَوَلِيَّتِ ⁷ ya'nī eydür kim bu **قُر'āN** ol ilerüki-
ler sözi ⁸dür veyāhūz ilerüki geçmişlerün kıssalarıdır
kavluhū te'ālā **كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ**
ya'nī **حَاقًا** ¹⁰ol kıyāmet günine inanmayanlar yazukları gö-
nüllerini kara kıldı ¹¹Muhammedü'bni 'Aclan eyitdi eşitdüm

32b Ebū Hüreyre'den ¹ve eyitdi ki eşitdüm Tañrı resūlinden kim
eyitdi her kaçan ²ki kul bir günāh işlese anuñ gönli üzeri-
ne bir kara benek urılır ³kaçan tevbe kılsa ol kara benek
girü yuyılır kaçan tevbesin ⁴şıyup girü günāh işlese girü
ol gönüle kara benek urı ⁵lur tā her bir günahdan ötürü bir
benek urılı urılı gönül āyine ⁶si kapkara olur pas dutar ni-
tekim **حَاقًا** Te'ālā haber virür **رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ** ⁷
يَكْسِبُونَ bir nice müfessirler böyle ⁸dimişlerdür kim
yazuk üzerine yazuk işlemek gönüli karardur **حُزَيْفَةَ** ⁹eydür
gönül bir aya gibidür kaçan kul bir günāh işlese bir bar-
mağı ¹⁰yumılır kaçan bir günāh dağı işlese bir barmığı da-
hı yumılır ¹¹tā ki günāh işleyü işleyü dükeli barmakları

33a yumılır kaçan dükeli ¹bağlansa ayruğ öğüt ve nasihat kabul
itmez rivāyet Bekrū'bni ²'Abdullah eydür kaçan kul bir gü-
nah işlese anuñ gönlinde ³bir igne yurdusınca delük deli-
nür kaçan bir günāh dağı işlese ⁴bir delük dağı delinür gü-
nāh işleyü işleyü şol kalbur yā elek ⁵gibi delük delük o-
lur nitelim **حَاقًا** Te'ālā buyurdi **عَلَى قُلُوبِهِمْ** ⁶**كَلَّا بَلْ رَانَ**
مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ bir nice ulemā eydür yazuk çok iş-

lemek ⁷göñüli devürür ya'nî yukarusın aşğa aşğasın yukaru ider nite⁸kim bir âyetde eyitdi **وَأُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ** كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَّجُوبُونَ kavluhu te'ālā ⁹ ya'nî hakka kim kâfirler

¹⁰kıyâmet güninde Tañrı'nun rahmetinden ve kerâmetinden mahrûm ve ¹¹mahcûb olasıdur rivâyet Kâtâda eyitdi nitekim

33b Hağ Te'ālā ¹bunları dünyada şehâdet ve tevhîd getürmekden yığdı ²âhiretde dağı dizâr göstermekden yığa rivâyet Ene-si'bni ³Malik'den bu âyetün ma'nîsin şordılar şöyle cevâb vir⁴di kim çün Hağ Te'ālā perdeye girdi düşmânlarına kendüzin ⁵göstermedi pes ma'lûm oldı kim dostlarına tecelli ⁶kılup göstere Rebi'u'bni Süleymân eyitdi bir gün İmâm-ı Şâfi' ⁷katında otururıdum Sa'îd ilinden bir biti geldi kim bu âyetün ma'nîsin ⁸şormışlar kim **كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَّجُوبُونَ** ⁹pes İmâm Şâfi aña bu cevâbı yazdı kim oçün

Hağ Te'ālā ¹⁰bir kavümden kendü hısmıla kendü dizârını göstermekden ¹¹yığdısa delildür kim dağı bir kavüme kendü hoş-

34a nuzlığı birle ¹kendü dizârını göstere pes ben eyitdüm İ ulu işbu ²didüğünü sen mezhep idinür misin eyitdi ki val-lâhi ki ben ³İmâm-ı Şâfi'vem eger hakikat bilsedümki âhi-retde Tañrım ⁴dizârını görmesem dünyâda hergiz aña tapma-yadum ⁵ya'nî demek olur kim zinhâr bu dünyada ol dosta kendüzin ⁶bilişdürmeyince ol kulını kendüye kabûl itmez pes şunlar ⁷kim dünyâda yâd oldılar dost tâ'atinde mukassır ol-dılar ⁸anlardur kim âhiretde perde ardında kalurlar kavlu-hü te'ālā

ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَا لُوا الْحَجِيمِ ya'nî andan ol kâfirler tamuya gire¹⁰sidür **ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَكْذِبُونَ**

ya'nî ¹¹andan ol kâfirlere eyidile işbu oldur kim siz buni

- 34b yalanlarıduñuz ¹ve inanmazıduñuz kavluhū te'ālā كَلَامَاتٍ
 كِتَابٍ لِّاِبْرَارٍ لِّفِي عَلِيٍّ ²ya'nī ḥaḳḳā kim eyülerūñ kitā-
 bı kim bularūñ eyü 'amelleri anuñ ³içinde yazılmışdur 'İl-
 liyyin içindedür rivāyet ⁴Beraü'bni 'Azib rivāyet kıldı
 resūl ḥazretinden ⁵kim 'İliyyin 'arş altında yidinci kat
 gökde bir maḳāmdur ⁶rivāyet İbni 'Abbas eyitdi ol bir tah-
 tadur yeşil zeberced ⁷den 'arş altında aşılmışdur salih-
 lerūñ ve eyü 'amel ⁸lilerūñ 'amelleri anuñ içinde yazılmış-
 dur Ata ⁹rivāyet kıldı kim 'İliyyin didügi uçmaḳdur Ham-
 mād (حَمَادٌ) ¹⁰rivāyet kılar 'Abdullahı'bni 'Ömer'den kim
 'İliyyin didügi ¹¹şunuñ gibi maḳamdur kim eyüler ve şa-
 35a lihler anda olısarlar ¹kaçan bulardan birisi uçmaḳa bak-
 salar uçmaḳ anlarūñ ²yüzi nūrından daḥı rüşen olup nūrı
 vej mezīd ³ola pes uçmaḳ ehli eydeler kim meger İl-
 liyyin ehlinden ⁴bize kimse bakdı kim bu uçmaḳumuz böyle
 rüşen oldı ⁵diyeler kavluhū te'ālā وَمَا أَدْرَاكِكَ مَا عَلَيُّوتُ
 ya'nī sen ne bilür ⁶sin yā Muhammed kim İliyyün ne ulu ma-
 ḳāmdur ve ne yücelikdür ⁷yidi kat gökden yukarı olur كِتَابٌ
 'عليين de mü'minlerūñ dīvānları الْمُتَّقُونَ مَرْقُومٌ يَتَشَاهَدُونَ
 ola uçalar ⁹mukarreb feriştelere getüreler bunlara اِنَّ
¹⁰eylük birle ni'met birle uçmaḳ için
 de olalar ebedü'l ebed "عَلَىٰ أَرَايِكَ يَنْظُرُونَ" tahtlar üstün-
 de oturup tamu kavmine baka duralar bunlarūñ 'azabların göre
 duralar (1) فِيْ اُجُوْهِهِمْ نَضْرَةٌ مِنَ النِّعَمِ نَعْرِفُ" görüp bilesin
 35b sen uçmaḳdan ¹anlarūñ yüzlerine bakup anlar 'azab içinde o-
 lalar sen

(1)-Tırnak içine aldığımız sözler sayfa kenarına sonradan yazılmıştır.

²uçmak içinde olasin **يَسْقُونَ مِنْ رَحِيْقٍ** içeler ol ³bā-
 kī şarābdan kim **koşusu** müşk **koşusundan** artuk ⁴koşar ola
 bir nesne ol sücinün içine şoşa girü dünyāya ⁵çıkarsa
 dünyāda hiç cānavar kalmayadı illā ol sücinün ⁶koşusu du-
 tayıdı esrideyidi Katada eyitdi ol süciye ⁷kāfūr katılmış
 dur müşkile mühürlenmişdür kavluhū te·ālā **وَفِي ذَٰلِكَ**
قَلْبَتَنَا فَبِرِ الْمَتْنِ فَسُوْرًا ya·nī işbu ni·metlere ve uşbu ma-
 kām̄lara ⁹rağbet kılıcılar rağbet kılsunlar ben Tañrınun
 tā·atına ¹⁰ivmeklik birle rivāyet Mücāhid eyitdi işbu ni·
 metlere ‘amel ¹¹kılıcılar ‘amel kılsunlar rivāyet Mukātil
 36a eyitdi işbu ¹ni·metlere ivüciler ivsünler rivāyet ‘Ata e-
 yitdi işbu ²ni·metlere ögürdiciler ögürdsünler rivāyet İb-
 ni Cüreyh ³eyitdi işbu ni·metleri istemege dürişün ve ha-
 riş olun ⁴kavluhū te·ālā **وَمِنْ آجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ** ya·nī ol
 süciye tesnimden ⁵katılmışdur tesnīm didügi bir şarābdur
 ki kamu şarāblarun yigregidür ⁶her bir kişinün köşkine i-
 nüp yukarudan dökilür ve ol ⁷şarāb ‘adn uçmağından akup
 gelür İbni ‘Abbas’dan ⁸rivāyet kılındı kim **وَمِنْ آجُهُ**
مِنْ تَسْنِيمٍ didügi şunlardan⁹dur kim Hak Te·ālā e-
 yitdi kim hiç bir nefis bilmez kim eyüler ¹⁰içün ne gizle-
 düm ¹¹ve yaraqladum kim gözler şāz olacak nesnelerden ve
 36b anuñ ¹gibi nesnelere hiç gözler görmedi ve kulaklar işitme-
 di ve Adem ²oğlanlarınınun hergiz gönüllerinden geçmedi ni-
 tekim Hak Te·ālā ³Kelām-ı kadimde buyurur kavluhū te·ālā
لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَنَائِدًا كَانُوا يَعْمَلُونَ 4 فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ
 bir nice ‘ulemā ⁵eyitdi Tesnīm didügi bir bīnardur havāda
 akar uçmak ⁶ehlinün kaplarına dökilür kaçan kapları tolsa
 şudurur ⁷şöyle kim bir katre yire tammaz pes bulara şu ge-

getürmek ⁸ ve bir yirden bir yire şu daşımak muhtâç olmaz
 Kātāda kavli de ⁹ budur kavluhū te·ālā عَيْنًا يَشْرَبُ
 بِهَا الْمُتَّقُونَ ya·nī içeler ¹⁰ ol bñardan kim mu-
 37a karrebler ol bñardan içerler rivāyet ¹¹ Vāsitiī eydür Mukar-
 rebler anı sırf içerler bisāt-ī' kurb üzerinde ¹ oturup
 Kuds çemenleri içinde ve bilişlik meclisinde hoşnuz²luk
 kadehleriyle içeler Hāk Te·ālā'nuñ Cemāl-i Kemāline karşı
 kavluhū te·ālā ³ اِنَّ الَّذِيْنَ لَجَّءْ مُوَا كَا نُؤْمِنُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا يَصْحٰكُوْنَ
 ya·nī anlar ⁴ kim mücrimlerdür İmān getürenlere gülerler ya·
 ni Mekke müşrikleri ⁵ Ebu Cehl ve 'Utbe ve Şeybe ve Velidü-
 bni Muğire ve 'Aşu'bni ⁶ Vāil ve bularuñ yārānları ve et-
 ba·ları mü'minlere gülerleridi ve ⁷ masharaya dutarlarıdı ve
 bularuñ İslāma geldüklerini tañlarlarıdı ⁸ ya·nī 'Ammāre ve
 Şuheybe ve Habbābe ve Bilāle gülerleridi rivāyet ⁹ Mukatil ve
 Kelbī eyitdiler bu āyet 'Alī hakkında indi kim bir bölük
¹⁰ müsülmanlarile peygāber katına varuridi pes münāfıklar
¹¹ biribirile göz kakışup buları masharaya dutup gülüşdiler andan
 37b ¹ evlü evlerine varup yārānlarına ve kavümlerine eyitdiler ol
² t̄āz başlu 'Ali'yi gördük bir bölük müsülmanlarla bizüm ³ ka-
 tumuzdan geçdiler biribirimize göz kakışduk buları ⁴ masha-
 raya dutup gülüşduk diyüp sevünüşdiler tene·um ⁵ kıldılar ve
 eyitdiler kim bular bellü azmışlardandur ⁶ kim Muhammed'e va-
 ranlar şanurlar kim Muhammed nesne bilür ⁷ ve anuñ elinde ne-
 ne vardur dirleridi kavluhū te·ālā ⁸ وَ اِذَا هَمُّوْا
 يَتَّخِذُوْنَ فَكِهِيْنَ ⁹ وَ اِذَا اُنْقَلَبُوْا اِلَيْهِمْ اُنْقَلَبُوْا
 ya·nī kaçan bulara uğrasalar gamz ⁹ iderler
 kavluhū te·ālā ¹⁰ وَ اِذَا اُنْقَلَبُوْا اِلَيْهِمْ اُنْقَلَبُوْا
 ya·nī kaçan dönüp evlerine ve ehline varıcak gülüşür ¹¹ ler
 kavluhū te·ālā ¹¹ وَ اِذَا رَاوْهُمُ قَالُوْا اِنَّ هٰؤُلَاءِ لَصٰلَتُوْنَ

- 38a ¹ya'nī kaçan kim bu kāfirler müsülmanları görseler eydür-
ler ²kim be-dürüstī bu kavüm ya'nī bu müsülmanlar azmış-
lardur kavluhū te'ālā ³ وَمَا أَرْسَلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ
ya'nī yā Muhammed kāfirler işbu ⁴mü'minler üzerine müvek-
kel viribinilmedi kim buları gözederler ve ⁵şaklanalar ve
bularuñ hāline gülişeler kavluhū te'ālā ⁶فَالْيَوْمَ الَّذِينَ
⁶آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ya'nī kıyāmet güninde ol mü-
minler ⁷dahı kāfirlere güleler nitekim kāfirler dünyada
bulara gülerleridi ⁸ve ol eyle ola kim uçmağdan bir ka-
pu açalar kāfirlere eydeler kim ⁹gelüñ uçmağdan yaña çıkup
kaçan uçmak kapusına gele kapu bağlana kavluhū te'ālā
¹¹عَلَى الْأَرْزَاقِ يُنظَرُونَ ya'nī taht ¹¹üzerinde bakalar mü'-
38b minler kāfirleruñ bu hāline ve gülişeler ve nice ¹azāb
dartdukların göreler rivāyet Ka'bü'l-Ahbār ²eyitdi uçmağı-
la tamu arasında dereceler ve köşkler vardur ³kaçan mü'-
minler dileseler kim göreler kāfirler nice azāb ⁴dartalar
ol derecelerüñ bir nicesine çıkup cehenneme bakalar ⁵bula-
ruñ hāllerini göreler nitekim bir yirde buyurur ⁶فَاطْلِعْ
عَلَى ثَوْبِ الْكُفَّارِ kavluhū te'ālā ⁶قَرَأَ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ
⁷مَا كَانُوا تَفْعَلُونَ ya'nī haqikat kāfirler şol yavuz amel-
⁸lerinüñ cezāsın bulısarlardur süretün ⁸بِشِقَاقِ bu süre
⁹Mekke'de indi yüz yidi kelimedür dört yüz otuz harfdür
yigirmi ¹⁰üç āyetdür hadīs kıldı bize Harunu'bni Kesir
ve ¹¹Zeydü'bni Eslem'den ve Übeyyü'bni Ka'bdan ve Tañrı re-
39a sülinden ¹kim eyitdi her kim ki bu süreyi okısa bitisi ar-
dından ²gelmekden ol kişiyi Haq Te'ālā şaklaya ²بِسْمِ اللَّهِ
işāret³ler vārdur bir işāret oldur kim dünya begleri çün
dilese⁴ler kim bir kişiyi azīz ve mükerrem kılalar pes

ol kişiyile üç ⁵ mu'āmele kıllurlar evvel mu'āmele oldur kim anı kendüye nedim ⁶ kıllur ya'nī kendüye yakīn eyler gice gündüz muşāhip olur ⁷ sarāyına girür çıkar ve tanışıkcası olup ikinci mu'āmele ⁸ oldur kim kendü geydügi tonlardan aña hilat virür ⁹ veya yüzük virür tā kim anı dilemeyenler buları göricek üşe ¹⁰ nürler ve bu nesnelere dostları şāz olur ve düşmānları kör olur üçüncü mu'āmele oldur kim aña kendü nişānın ¹ virür ya'nī biti virür kim bu benümdür dükeli kıllukdan ve cemi'ı ² avārızdan ve tekālifden kodum diyü pes buncılayındur ³ kim Hakk Te'ālā kaçan kim mü'minleri diledi kim dükeli maḥlūk arasında ⁴ azīz ve mükerrem kılla bu üç mu'āmeleyi mü'minlerle işledi evvel ⁵ bu kim Hakk Te'ālā kendüyle münacāt rūzi kıldı ⁶ namāzda nitekim resūl ḥazreti buyurdi ⁷ **صَرَاجُ الْمَلُومِينَ** ⁸ **الصَّالُونَ** ya'nī namaz mü'minün mi'rācıdur ikinci mu'āmele ⁸ oldur kim Hakk Te'ālā mü'minlere tevḥīd ve şehādet ⁹ hil'atin rūzi kıldı üçüncü mu'āmele Hakk Te'ālā Kur'an gibi ¹⁰ menşür rūzi kıldı kim tevķī-ı ilāhidür ve nāme-yi Cebbār-ı ¹¹ ālemdür dükeli tevķi-lerün ulusıdur ve Kur'anuñ evvelidür ki ¹ **بِسْمِ اللَّهِ** ² **إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ** ³ **الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ** ya'nī kaçan gök yarılrsa kavluhü te'ālā ³ **وَأَدْرَيْتَ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ** ya'nī yarılmaqlıga Tañrısınun buyrugını ⁴ işidüp mutı olsa kavluhü te'ālā ⁵ **وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ** ya'nī kaçan yir çekilse dayim çekilür gibi ya'nī giñligi ve büyükligi artsa ⁶ kavluhü te'ālā ⁷ **وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ** ya'nī yir nekim içindeki ⁷ ulu'leri ve ḥazīneleri ne varısa daşra bıraksa şöyle

kim yir ⁸ karnında nesne kalmasa kavluhū te·ālā وَأَدْنَتْ لِرَبِّهَا
 وَحَقَّتْ ya·nī ⁹ yir icābet ide Tañrısına tā·atıla وَحَقَّتْ
 ya·nī vācib olındı ⁹ yire kim mutī·ola Tañrısına kim anı
 yaratdı pes her kim ¹¹ dürişüp·amel kılurdu ·amelinūñ ce-
 40b zāsın bula kaçan gök yarılssa ¹ ve gök çekilse ya·nī kıyāmet
 kopsa nitekim bu āyetūñ ardınca ² كَادِحٍ إِلَىٰ رَبِّكَ (1) eyitdi
 kavluhū te·ālā يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَلْخًا فَلَا فَيْدٍ
³ ya·nī ī insān ey yā ādem oğlanı sen dürişicisin kavluhū
 te·ālā ⁴ إِلَىٰ سَابِكِ ya·nī Tañrıñdın yaña·amelūñile kav-
 luhū te·ālā كَلْخًا ya·nī sa·yen ya·nī ⁵ dürişmeklik bir ni-
 celer evdür ī Ādem oğlanı sen ·amel idicisin ⁶ Tañrıñdın
 yaña·amel itmeklik kavluhū te·ālā فَلَاقِيهِ ī Ādem oğlanları
⁷ ·amel kılursañuz eyü ·amel kılūñ Tañrıdan ·azze ve celle
 eylük bulasız ⁸ فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ⁸ ol kişilere kim bi-
 ti sağ yanından ⁹ gele sağ eline vireler kıyāmet güninde
 41 a كِتَابَهُ وَسَاءَ ظَهْرًا ¹⁰ بَابِئِيسْرًا ¹⁰ فَسَوْفَ يَجْأَسِبُ حِسَابًا
 ve hisābları geñez ola yarlığanalar ¹¹ ol mü·minler ahiret
 güninde ¹ وَيُنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مُسْرُورًا ¹ uçmağ ehli şazılığıla
 uçmağa gireler sevinüp ² وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ
 ol kişilere kim bitileri şol yanından ³ getüreler kâfirler
 öleler çıkarup bitisini ardından vireler pes ⁴ anlar kim
 bitisi bu vechile virile ol kişi helāk olasıñ ve·azāb ⁵
 göresisin bilüp çağıra ve feryāz kıla vā·helake diye an-
 dan ⁶ sa·ir şamusına iledele ve ol sa·ir içine birağalar
 nitekim eyitdi ⁷ kavluhū te·ālā فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا وَيَضَلُّ
⁸ ya·nī pes ⁸ tiz öle kim vā·şübūra vāveyla diye
 ya·nī vāy helākliğe diyü ⁹ diyü sa·ir şamusına birağalar
 kavluhū te·ālā ¹⁰ مُسْرُورًا ¹⁰ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ ya·nī ol bitisi

(1) - كَادِحٍ إِلَىٰ رَبِّكَ satırın sağ kenarına yazılmıştır.

41b şol eline gelen kavümler dünya ¹¹içinde kendü ehli arasın-
 da şazılığıla yürüridi neufsine ¹uymuşıdı arzular yazısın-
 da otlayup toymuşıdı ²ve murādlar hāşıl idüp fārīg olmuşı-
 dı kavluhū te-ālā **ظَنَّ أَنْ لَنْ يَجُوزَ مَعْنَى 3 إِنَّهُ** ol nef-
 sine uvup şazılığıla yürüyen ⁴şanurdi kim bizden yaña dön-
 meye ve gürdan girü kopup ⁵hisāb virmeye ve -azāb ü-ikāb
 görmeveler kavluhū te-ālā **إِنَّ رَبَّهُ كَأَنْ بِهِ بَصِيرًا 6 بَلَى** ya-nī
 iş ol şandüğünlayın de ⁷güldür bilgil ki ol bize dönesidür
 ve gürdan kopup şoru ⁸hisāb viresidür ve hakikatdur ki o-
 nuñ Tañrısı anı görür ⁹gözedür kavluhū te-ālā **فَلَا أُقْسِمُ**
يَا نَبِيَّ إِذَا اسْتَقَّ 10 بِالشَّفَقِ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَّ ya-nī
 Hāk Te-ālā eydür pes and içerin şafağa Mücāhid eyitdi şa-
 42a fağ didügi gündüzdür -ikrime ¹eyitdi şafağ didügi gün-
 düzden kalan şarullıkdur İbni -Abbās ²eyitdi şafağ didügi ol
 kıızıllıkdur kim gök kenarında kalur ³gün tolundüğünden soñ-
 ra zīrā ol şafağ tolinıcağ yatsu namāzı ⁴vakti girür pes
 Hāk Te-ālā şafağ hakkiçün diyüp and içdügi ⁵oldur dağı dün
 hakkiçün kim karanlığıla -ālemi yürür bir niceler ⁶eydür
 dün hakkiçün dağı dünün içinde dirgenenler hakkiçün ⁷ya-nī
 dükeli dirneşenler hakkiçün ya-nī demek dükeli cā ⁸navarlar
 ve yilkılar ve -akrepler ve yılanlar ve dürlü dürlü hay-
 vāncuklar ⁹hakkiçün kim dükeli yurdlu yurdına ve yirlü yi-
 rine dirilürler kavluhū te-ālā **يَا نَبِيَّ إِذَا اسْتَقَّ** ya-nī dağı
 kemer hakkiçün ki kaçan ¹¹tamām olsa ve kāmil olsa ya-nī
 42b nūrī tolsa ya-nī ayuñ on ¹dördiñcesi olsa demek olur
 kavluhū te-ālā **يَا نَبِيَّ يَا مُحَمَّدُ بِطَبَقِ 2 لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنِّي** ya-nī yā Muhammed bu
 nesneler hakkiçün sen gökden yukarı ³göge ve dereceden yu-
 karu dereceye ağasın bu kavül İbni -Abbā ⁴suñdur ammā mü-

fessirler bu āyet ma'nisinde ihtilaf ⁵kılmışlardır cumhur müfessir kavli budur ki ⁶طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ didüğü ya'ni yā Muhammed kıyāmetde hālden hāle ve işden işe şataşasın didüğü olur Mukātil eydür murād ⁸bundan evvel ölüm andan dirlik ve andan yine ölüm andan ⁹şoñra girü dirlik ya'nī gürdan kopup caraşāt ¹⁰mejdānında durasız İbni 'Abbās'dan rivā-yetdür kim ¹¹طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ didüğü oldur ki ya'nī

43a katılıklar ¹ve ölümde zahmetler görmege ve gür azābı-
na ve girü ²durmağa ve hisāb virmege ve kıyāmete inanmaz-
lar ³böyle and içüp haber virilmişiken nitekim eyitdi ⁴فَمَا
لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ya'nī pes ne oldı bulara kim inanmaz ⁵lar
bunca nesnelere kavluhū te'ālā ⁶وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ
ya'nī kaçan buların üzerine Kur'an okınsa ⁷secde itmezler
tekebbürlük iderler secde kılup alçaklık ⁸itmezler Kelbī
ve Mukātil eyitdiler alçaklık itmezler ve namāz ⁹kılmazlar
rivāyet kılındı Ebū Hüreyre'den kim eyitdi ¹⁰resül haż-
reti ¹¹إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ okıdı ve secde kıldı pes

43b aşhāba eyitdi sizde bu süreyi okuyıcak ¹sücüd eyleñ kav-
luhū te'ālā ²بَدِئُوا كَفْرًا ya'nī bil kim kāfirler
kıyāmeti yalanlarlar ammā mü'minler inandılar ³kavluhū te-
'ālā ⁴وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ya'nī Hāq Te'ālā bilgerekdür ol
kıyāmete inanmayanları ya'nī ol kāfirler gönüllerinde ⁵
gizledüğünü kavluhū te'ālā ⁶فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ya'nī pes muştı-
la ⁶yā Muhammed ol kāfirlere incidici azābıla kim onlara
kılısarvan ⁷kavluhū te'ālā ⁸إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
ya'nī meger anlar ⁽¹⁾kim ⁸imān getürdiler ve eyü ameller
kıldılar kavluhū te'ālā ⁹لَهُمْ كَفْرًا ya'nī vardır

(1)- انْتَرُ kelimesi satırın sağ kenarına yazılmıştır.

bularuñiğün müzd ve sevâb ve ıvaz¹⁰ ve ni'met kim dükenneksü-
 zin ve eksilmeksüz ola şöyle kim¹¹ hiç şoñı kesilmeye ve ahiri
 44a olmaya ve dükennemeye dāyim bulına¹ süretün bürüc bu süre Mekke'
 de indi yüz tokuz kelime² dür dört yüz altmış biş harfdür yigir-
 mi iki āyetdür hadīs³ kıldı bize Sa'idü'bni Hafş Sa'idü'bni Cü-
 beyr'den ve İbni⁴ 'Abbas'dan kim eyitdi Tañrı resūlinden işit-
 düm kim⁵ eyitdi her kim bu süreyi okurısa Hağ Te'ālā aña dünyā-
 da⁶ nice cum'a günü ve nice araka⁽¹⁾ günü varısa anuñ sağışın-
 ca on⁷ kurla müzd vire bir işāret dağı بِسْمِ اللّٰهِ da budur kim
 8 Hağ Te'ālā atayı ve anayı oğlancukları üzerine şefkatlü kıldı
 9 ol şefkatedür ki ata ve ana oğlancuklarıyla üç mu'amele¹⁰
 ider evvel mu'amele budur kim doğıcak eyü ad virür ikinci mu'a-
 11 meledelāyfarıla bisledür dürlü dürlü ta'āmlarıla ve gıdalar
 44b yidürür¹ ve dürlü tonlarıla bezer çünkim büyiye aña sermaye vi-
 rür kim² bezirgānlik kıla tā ki mal hāşıl ide pes bilgil ki Hağ
 Te'ālā³ dağı kullarıyla bu mu'ameleleri itdi kendü kereminden
 evvel⁴ çünkim 'ademen vüçüd'ālemine getürdi İslām adın rüzi⁵
 kıldı kim قَوْمًا كَرِيمًا دُر دükeli adlarda İslām⁶ a-
 dından gökçek ad yokdur şükr ol bādişāha kim kāfir veya⁷ cühüd
 veya tersā veya mecūsi adını virmedi ikinci mu'amele⁸ si budur
 kim dürlü dürlü rızklar ve ta'āmlar rüzi⁹ kıldı kim sağışı yok
 üçüncü mu'amelesi budur ki tenüñi bezedi¹⁰ dürlü libasile ve cā-
 nuñi bezedi selāmile ve dilüñi bezedi kelāmile¹¹ çünki bālig olan
 45a duñ saña namāz ve zekāt ve oruç ve hac farz¹ eyledi her biriniñ
 şerāyıtı bulnıcak ve dağı saña² Bismi'llāhi'r-rahmāni'r-rahim
 kelimesin erzāni kıldı kim bu sermaye³ yile uçmak evlerini ev-

(1)- Metinde عَرَقَةٌ şeklinde yazılmıştır.

leyesin tā ki ahiret hazinelerini kazanasın ⁴ ve dağı gönlüñi
 (1) imān ve ma'rifetile bezedi ve dilüñi Bismi'llāhi'r-rahmāni'r-
 rāhīm ⁵ kavluhū te'ālā **وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ** ya'nī gök hak-
 kıçün kim ⁶ burçlar ıssıdur ya'nī ol burçlar gökleri hakkıçün
وَالْيَوْمِ ⁷ **مَرْمُوعُونَ** dağı şol gün hakkıçün ki va'ad olınmışdur
 ya'nī ⁸ kıyāmet günü hakkıçün kavluhū te'ālā **وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ**
 ya ni ⁹ cum'a günü ve 'arafa günü hakkıçün nitekim hadīside gel-
 mişdür ¹⁰ kim peygāber hazreti eyitdi benüm üzerine hiç gün toğ-
 madı ve ¹¹ tolinmadı cum'a gününden yigrek ammā ol cum'a günü
 45b içinde ¹ bir sā'at vardır her kaçan kim mü'min kul ol sā'ate ² tuş
 olsa **Hak Te'ālā** hazretinden ne hayr dilese gerek ³ kabul ola ve
 nedürlü şerden kim kurtılmak dilese ⁴ **Hak Te'ālā** kurtara 'ulemā
 örtāsında olisā'at ⁵ muhtelefün fihdür cumhur-ı 'ulema dimişler-
 dür kim ol ⁶ sā'at hātib minbere çıkdığı sā'atdür bir nice 'ule-
 mā ⁷ eydürler hātib hutbeyi tamām itdüğü sā'atdür bir nicele
⁸ eydürler ol sā'at kindü namāzı vaktindedür bir niceler eydür
⁹ ler ol sā'at kindüden şöradur bir niceler eydür ol sā'at ¹⁰
 cum'a gününün āhir sā'atidür ki gün tolinu durur ola bir niceler
 46a ¹¹ eydür evvel sā'atdür pes bu ihtālāfdan ol ma'lum ¹ olur kim
 cum'a günü evvelinden tā āhirine degin ya'nī ² şabāhdan ² giceye
 degin tā'at ü 'ibādetile zikr ü tesbihile geçürmek ³ gerek kim
 tā ol sā'ate **tuş** gele pes her ne hācet ⁴ dilese kabul ola rivā-
 yet kılındı İbni 'Abbas'dan kim eyitdi ⁵ **وَشَاهِدٍ** didüğü
 Muhammed dür **وَمَشْهُودٍ** didüğü kıyāmet ⁶ günidür hadīs kıl-
 dı bize Sa'idü'bni Beşir Katadā dan ve ⁷ Hasan'dan ve Ebi Hürey-
 re'den ve Tañrı resülinden kim eyitdi ⁸ **وَشَاهِدٍ** didüğü 'are-
 fe günidür **وَمَشْهُودٍ** didüğü ⁹ cum'a

(1) **كَوْلَاكِي** kelimesi sayfa kenarına yazılmıştır.

günidür İbni Vahab rivāyet kıldı Abuder,¹⁰ den ve ol da Tañ-
 rı resūlinden eyitdi kim cum'a günü ¹¹ benümiçün şalavāt çok ge-
 46b türün kim feriştelere ol ¹ gün hāzır olurlar ve her bir kuluñ şa-
 lavatını baña 'arż ² kılurlar ben eyitdüm yā Resūl' allah ölmek-
 den sonra ³ dañı şalavātı saña iledürler mi pes resūl eyitdi ⁴
 Haq Te-ālā peygāberlerün tenin yire harām kıldı pes bilgil ki
⁵ peygāberler diridür ölmezler bir nice rivāyetde gelür ki re-
 sūl ⁶ eyitdi 'aleyhi's-selām Haq Te-ālā feriştelere koyupdurur
 yir üzerinde ⁷ her kim benüm ümmetlerümden birisi baña şalavat
 virse ⁸ ol şalavātı alurlar benüm kabrüne getirürler eydür ⁹ ey-
 dürler kim yā Resul'allah senün ümmetünden fülān bin ¹⁰ fülān sa-
 ña şalavāt getirüdi dirler ben de ol şalavātı ¹¹ alurın bir arı
 47a latif kāğıda yazarın şaklayu karın tā ki ¹ kıyāmetde aña meded
 irişürin vakte ki benüm ümmetlerümden ² birisi cum'a gün yā cum'a
 gicesi şalavāt getirse ben kendü ³ kulagumla işidürin ve hiç
 ortada ferişte miyāncısuz ⁴ hikāyet olundu kim meger bir kişi şa-
 lavāt getürmege ⁵ kāhel imiş bir gice düşde görür kim kıyāmet
 kopmış dü ⁶ keli halāyık bir yire dirilmişler Haq Te-ālā bulardan
 soru hisāb ⁷ alur hāliya bu kişiyi getirüdi yazuğunu müzdini
 dartdılar ⁸ günāhı ağır geldi şol kadar buñaldı kim dise olmaz
 dört ⁹ yaña bakar meded ister kimseden çāre bulımaz nāgāh bu ara-
 lıkda ¹⁰ yıken görür ki bir latif kişi gelür aq tonlar geymiş ba-
 47b şında 'imāme uzun boylu gökçek şuratlu kişi yifinden bir pāre ¹
 aq kāğid çıkarur ol kişinün sevābı terāzüsünde ² kor pes dükeli
 günahından bu bir pāre kāğid ağır gelür ³ pes bir ferişte çağırur
 kim i ma-şer ehli bilün kim ⁴ fülān sa-ādet ehlinden oldı kim her-
 giz şekāvet ⁵ ehli olası degüldür ya-ñi fülān uçmaklık oldı di-

mek olur ⁶ pes ol kişi hemân bunu işitdüginleyin eydür cānum rā-
hat ⁷ oldu sevündüm pes ol kişinüñ ayacağına düşdüm eyitdüm ⁸ kim
î kişi ne kişisin kim baña meded irdün beni tamudan ⁹ kırtarduñ
didüm pes ol kişi eyitdi ben peygāberünven ¹⁰ ve ol bir pāre kâ-
gıd sentün şalavātūñdür kim ömründe ¹¹ bir gez baña şalavāt getir-
48a dūñ idi ben anı şakladumıdı ¹ uş şimdi saña meded irdüm didi pes
ol kişi bu ara ² dayıken nāgāh uyandı gördi kim girü dünyādayı-
mış pes ³ bildi ki iş niteyimiş andan soñra ol kişi dāyim şala-
vāta ⁴ meşgūl oldu gice ve gündüz vazife idindi eger ⁵ şalāvāt
sevābına meşgūl olursavuz söz uzanur maşşūd ⁶ dan irak düşerüz
girü tefsire gelelüm rivāyetde gelür kim ⁷ Malik eydür bir gün
Medine mescidine girdüm ya'ni peygāber ⁸ mescidine girdüm birki
kişi hadīs eydür halāyık katına ⁹ dirilmiş pes ben eyitdüm baña
haber virgil kim *شاهد مشهور* nedür ¹⁰ cevāb eyitdi kim
şāhid didügi cum'a gūnidür meşhūd ¹¹ 'arefe gūnidir pes andan
48b geçdüm gördüm bir kişi dañı ¹ hadīs eydür aña da şordum eyitdi
şāhidin cum'a gūnidür ² meşhūdın kurbān gūnidür andan dañı geç-
düm gördüm ³ bir kişi tefsir beyān kıılır aña da şordum kim
مشهور شاهد ne ma'niyādur cevāb eyitdi kim şāhidin Muham-
med ⁵ dūr meşhūdın kıyāmet gūnidür Übeyyü'bni Ka'b rivāyet kıılır
⁶ İbni 'Abbas'dan kim eyitdi şāhidin Hāq Te'ālādur meşhūdın kı-
yāmet ⁷ gūnidür 'İkrime eydür şāhidin ādem oğlanlarıdır meşhūdın
⁸ kıyāmet gūnidür Malik eydür şāhid 'İsā'dur meşhūd ⁹ anuñ ümme-
tidür 'Abdü'laziz bin Yahyā eyitdi şāhid Muhammed ¹⁰ dūr meşhūd
anuñ ümmedür Hüseyin bin Fa'zl eyitdi şāhid ¹¹ bu ümmedür meş-
49a hūd ayruk ümmedür bir nice culemā eyitdiler ¹ şāhid giceler

gündüzlerdür meşhūd ādem oğlanlarıdır ² Muhammedü'bni 'Ali Tir-
mizī eyitdi şahid şaklayıcı feriştelere ³ dür meşhūd ādem oğlan-
larıdır bir niceler eyitdiler şahid ⁴ düşenbih günidür meşhūd
cum'a günidür bir niceler eyitdi şahid ⁵ kuluñ 'amelidür meşhūd
kuldur pes bu aksānuñ cevābı **بَطْنُ سَيْبِكَ لَشَدِيدٍ** ⁶ **أَتَى**
فَتَلَا أَصْحَابَ الْأَخْدَادِ ⁷ **أَلَا الْوَقُودِ** ⁸ **أَلَا الْوَقُودِ**
dür kavluhū te'ālā bu kamu nesnelere ⁸ and
içüp eydür kim la'net aşhabü'l ühdüda olsun ⁹ pes'ulemā ihti-
laf kılınırlardur kim Aşhabü'l Ühdüdü ¹⁰ ne kavümdür hadīs
kıldı bize Muhammed'übni Ma'mer 'Abdurrahmān ¹¹ dan ve Şuheybe-
49b den kim Tañrı resūli eyitdi **dür** sizden ¹ ilerü bir beg varı-
dı anuñ bir cāzusu varıdı ol bege ² eyitdi ben kocaldum iş-
den kaldum baña bir oğlan viribigil ³ ben aña cāzulik öğre-
deyin didi pes ol beg aña bir oğlan ⁴ viribidi kim sihr öğ-
rene meger ol cāzunuñ yolında bir ⁵ rāhip varıdı ya'nī zā-
hid ol oğlan yoldan geçeriken karşı ⁶ ol zāhidüñ katında bi-
raz dururıdı ve sözlerini diñleridi ⁷ pes ol zāhidüñ sözleri
ol oğlana hoş geldi ol ⁸ oğlan imān getürüp anuñ 'ilminden
öğrenüridi ⁹ pes ol cāzu oğlanı giç geldüñ diyü dögeridi eve
gelse ¹⁰ beg dögeridi giç gelürsin diyü pes oğlan bu ahvāli ¹¹
50a rāhibe didi rāhib eyitdi kaçan cāzu kaçısalar eyitkim cāzu ¹ evde
yumuş varıdı ve kaçan evde kaçısalar eyitkim cāzu ² ikiledi
bir zamān oğlan böyle didi bunuñ üzerine hayli vakt ³ geçür
nāgāh bir gün cāzu katına gideriken gördi kim ⁴ yol üzerinde bir
büyük ejdehā yatur yol kesmiş hālāyık ⁵ yigılmış geçemezler pes ol

oğlan fikr idüp gönlünde eyitdi⁶ bugün bellü bilem kim rā-
hip dīni mi hakdur yohsa cāzū dīnini⁷ didi andan bir taş
aldı eyitdi i Çalabum eger rāhibūn⁸ dīni cāzū işinden yig-
se ve senūn katuñda sevgülüyise⁹ işbu cānavarı öldürgil ha-
lāyık geçsünler işlü işine¹⁰ varsunlar böyle diyüp ol taş
atdı Hak Te'ālānūn¹¹ kudretile ol taş ol cānavarūn gözine
50b dokındı¹ öldürdi ol halāyık geçüp işlü işine gitdiler andan²
oğlan rāhip katına vardı bu işi haber virdi rāhip³ eyitdi i
oğlum bugün sen benden yigreksin kim işūn⁴ bu elden oldı am-
mā bilüremkim sen müptelā olasısın kaçan⁵ bilinseñ beni kim-
seye eyitmegil pes oğlan meşhūr olup⁶ şol hadde irdi kim gös-
süzūn gözin açaradı ve dükeli⁷ hastalığa devā kıluradı pes ol
oğlanı vezir işitdi⁸ niceden berü vezirūn gözi görmez olmaşı-
dı pes ol⁹ oğlana armağanlar gönderdi ve eyitdi eger gözüm¹⁰
açarısāñ dahı çok nesnelere virem pes oğlan eyitdi¹¹ ben kim-
51a seye şifā virmezem şifā viren ve ey kılan¹ Hak Te'ālādur eger
Tañrıya imān getürürseñ² Tañrıdan dileyem kim saña şifā vire
pes ol vezir³ Allāh'a imān getürdi Hak Te'ālā aña şifā virdi
göz⁴leri görür oldı dırdı melik katına vardı pes beg eyit-
di⁵ gözūn kim sağ kıldı vezir eyitdi Tañrım sağ kıldı melik⁶
eyitdi ya'nī senūn benden artuk Tañrın mı vardur vezir⁷ eyit-
di belī benüm ve senūn ve yir göküñ Tañrısı birdür pes⁸ melik
buyurdi veziri dutdılar şol kadar azāb⁹ virdiler kim şabr kal-
madı oğlanı eydivirdi pes oğlanı¹⁰ götürdiler beg oğlana eyitdi
kim senūn cāzılığūn¹¹ şuña irdi kim gössüzi gözlü kılursın ve
51b dürlü¹ hastalığa şifā virürsin pes oğlan eyitdi ben kimseye²

²şifa virmezsin kamulara şifā viren bir Tañrıdur pes³melik ,
 buyurdi oğlana azāb itdiler sabr idemedi⁴ol rāhibi eydi-
 virdi pes⁴ol rāhibi getürdiler⁵ve eyitdiler dinünden döngil
 yohsa seni bıçkuyıla iki pāre⁶ kılurın didi rāhip dininden
 dönmedi pes rāhip⁷depesinden bıçkuyıla iki dildiler andan
 ol oğlana ⁸eyitdiler dinünden dön ol oğlan dönmedi ol beg⁹
 eyitdi varuñ bunu fūlan tağdan aşāğa bızagun⁽¹⁾ pāre pāre¹⁰ol-
 sun eger dininden dönesi olursa ~~kon~~ ve illā bira¹¹gun pes
 52a biraz kişiler aldılar bu oğlanı ol tağa çıkdılar¹ve eyitdi-
 ler dinünden dön ol oğlan dönmedi pes²dilediler kim aşāğa
 atalar ol oğlan du-ā kılup eyitdi³ilāhi beni bularuñ şerrin-
 den sen şakla şolok sā-at ol⁴tağ ditredi ol erleri aşāğa bı-
 rakdı helāk oldılar Hak Te-ālā⁵ol oğlanı şakladı şağ esen
 ol beg katına geldi beg⁶eyitdi kanı yoldaşlaruñ ol oğlan eyit-
 di Hak Te-ālā⁷bulara diledüğüni işledi ahvāli bir bir diyüvir-
 di pes beg yine bir⁸bölük kişiye buyurdi ki oğlanı gemiye ko-
 yalar deñize atalar pes⁹gemiye binüp deñiz ortasına irdiler
 dilediler kim oğlanı¹⁰deñize atalar oğlan du-ā kılup eyitdi
 ilāhi beni bularuñ şerrinden¹¹sen kurtar nāgāh gemi çalkandı
 52b buları deñize dökdi Hak Te-ālā¹ol oğlanı kurtardı girü melik
 katına geldi melik eyitdi²kanı yoldaşlaruñ oğlan eyitdi Tañ-
 rım bulara diledügin itdi³hāli bir bir didi andan oğlan eyit-
 di " sen beni öldürümezsin tā ben didüğüüm dutmayınca melik
 eyitdi"⁽²⁾sen ne dırsin ⁴oğlan eyitdi dükeli halkuñ bir yazı-
 ya dirgil ve beni dāra aşgıl⁵ve benüm terkeşümden bir ok al-

(1)-bıragun olacak, onuncu satır sonunda doğrusu geçmekte.

(2)-Bu cümle sahife kenarına eklenmiş, anlaşılın müstensih önce bu kısmı atlamış, farkına varınca satır kenarına eklemiştir.

gıl yayuña gezlegil ve eyitgil kim⁶ (1) بِسْمِ اللّٰهِ وَرَبِّ الْغُلَامِ
 andan ol eķıla beni atgıl kaçan⁷ böyle itseñ beni şehid idesin
 pes melik bu oĝlan didü⁸ ginleyin ilini şārını bir yazıya dirdi
 ol oĝlanı asa⁹ kodı terkeşinden bir oķ çıkardı kirişe gezledi
 10 بِسْمِ اللّٰهِ وَرَبِّ الْغُلَامِ diyüp atdı oķ oĝlanuñ başına¹¹ dokun-
 53a dı bir kavülde kulaĝı tozına dokundu pes oĝlan elini¹ ol yarası
 üzerine kodı cān Hāk'a ışmarlayup şehid oldı² çün halāyık bu ke-
 rāmeti gördiler dūkelisi eyitdiler biz " īmān getürdük bu oĝlan
 Tañrısına diyüp" (2)³ īmān getürdiler andan o melike eyitdiler
 uş ol⁴ korkduĝuna uĝraduñ dūkeli kavmüñ īmān getürüp⁵ Tañrı'ya dön-
 di didiler çün melik işitdi buyurdu kim⁶ şukaklar aĝzına uzun ku-
 yular kazdılar hādekler eylediler⁷ içine odun tōldurup ödler
 yakdılar pes melik⁸ eyitdi halāyıkı dutuñ her ki dininden dönme-
 zise işbu⁹ öd içine biraĝuñ pes ol müsülman olanları bölük¹⁰ bö-
 lük getürüp ol öda koyarlarıdı ī nice müsülmanları¹¹ bu veçhile
 53b dutup oda koydılar pes Hāk Te'ālā and içüp¹ La'net aşhāb-ı Uhdū-
 da olsun didüĝi budur ve anuñ² kavmi kāfirlerdür didüĝi bu kıssa-
 dur pes ol kavüm bunuñ³ gibi işler işlediler āhir ol kāfirler bir
 avratı dutup⁴ Uhdūd kenārına getürdiler elinde bir genç oĝlan-
 cūk dutarıdı⁵ pes avrata eyitdiler dinüñden döngil ve illā iş bu
 oĝlancuĝı⁶ oda biraĝuruz didiler ol avrat dönmedi pes ol oĝlan
 7cuĝı elinden alup oda bıraķdılar girü eyitdiler dinüñden döngil
 8yohsa semî daħı biraĝuruz diledi kim döneyidi zirā cān⁹ aziz-
 dūr Hāk Te'ālā ol genç oĝlana dil virdi eydür ī ana şabr¹⁰ eyle-
 gil dinüñden dönmeĝil kim sen hāk üzeresin pes¹¹ ol avratı da
 54a oda bıraķdılar rivāyet Zāhāk eydür altı¹ oĝlan başında söyledi

(1)- Çocuĝun rabbine yemin olsun ki Allah'ın adıyla başlarım.

(2)- Tırnak içine aldıĝımız sözler sayfa kenarına yazılmıştır.

birisi Yūsuf peygāmbere tanıkluk² vireni ikinci Fir'avn kızının
dayısı oğlu biri 'İsa peygāmbere biri aşhāb-ı Uhdūd birisi şahib
4Cüreyh (جرير) rivāyet Mukātil eydür Uhdūd üç yirede⁵ oldu kim
mü'minleri od handeki içine koydılar birisi Yemen⁶ ilinde Bahreyn
şehrinde birisi Şām ilinde birisi Fars⁷ ilindeydi ammā ol kim
Şām'dadur anı iden Antipā (أنطيا) hoş⁸ bir idi ammā ol kim
Farsdadur Yuhta Naşridi ama⁹ ol kim Yemen ilindeydi Yusuf'ubni
Zümübes idi rivāyet¹⁰ Kelbī eydür aşhāb-ı Uhdūd yitmiş biñ kişi-

54b

¹ bırakıldı mü'minleridi halkdan ayrılıp bir yerde dolanmışlardı
² oda ve hāça tapıcılardan bir zālīm ve cabbār beg kopdı bulara
bir³ ilçi viribidi kim gelün benüm dīnūme dönün pes bulara boyun
vir⁴ mediler pes buyurdı uhdūd kazdılar içine od yakdılar bulara
⁵ eyitdiler gerekise dinüñüzden dönmege rāzı oluñ gerekise⁶ işbu
oda bırağılmağa rāzı oluñ pes ol kavüm dinlerinden⁷ dönmege rāzı
olmadılar pes oda rāzı olup bir bir bırağurlar⁸ lardı Hak Te'ālā
kendü luṭfından bunlar oda düşmedin cānlarını⁹ kabz ideridi her-
giz od zahmetin görmezleridi pes¹⁰ ol od taşdı handek kıraṭına
çıkdı ol kāfirleri yakdı¹¹ göyündürdi cānları cehennemeye vardı kav-

55a

luhū te'ālā عَلَى مَا يَفْعَلُونَ يَا طُؤْمِنِينَ شَيْئًا 1 إِذَا هُمْ عَلَيْهَا
ya'ni ol² kāfirler handekler üzerinde oturmuşlar-
dı ve eydürleridi kim³ iş bu mü'minler azmışlardandır kim puta
tapmağı terk eylediler⁴ diyüp tanıkluk virürleridi kavluhū te'ālā
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا يَا لَيْسَ بِنِعْمَةِ اللَّهِ عَلَيْكُمْ 5 وَمَا نَعْمُوا مِنْهُمْ
kāfirler bu mü'minlerden hiç yavuzluk görmediler ve hiç suç ve
'ayb⁷ bulmadılar illā şundan ötürü kim bular ol 'aziz ve hamid
⁸ Tañrı'ya iman getürmüşleridi pes dutup buları od handekine⁹ bı-
rakdılar kavluhū te'ālā الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
10 عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

- 10 pes ol Tañrı kim mü'minler aña inanmışlar¹¹dur yirler ve gök-
 55b ler mülki anuñdur ol Tañrı dükeli nesne üzerine¹haızırdu kavlu-
 hū te'ālā **اِنَّ الَّذِيْنَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِيْنَ وَاَطَّوْا مِنَّا** ya'ni
²ol kâfirler kim mü'minlere azāb kıldılar ve oda göyündürdiler
³bu işe tevbe kılmadılar pes bularuñdur āhiretde cehennem 'azābı
 ve dünyāda⁴od 'azābı kim mü'minleridol oda bırakdılar pes ol od
 taşup⁵çıkdı ol kâfirleri göyündürdi ve işbu kavlı Rebi'u'bn⁶Ene-
 sündür ve ayruklar eyitdiler ol ikisi bir 'azābdur nitekim eyit-
 di⁷kavluhū te'ālā **ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوْا فَلَعْنَةُ عَزَابٍ جِيْتُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلْحَرِيْقِ**
⁸kavluhū te'ālā **عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِيْ**
مِنْ تَحْتِهَا اَنْهَارٌ ذَالِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيْرُ وَاِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا
 ya'ni anlar kim imān getir¹⁰diler ve eyü 'amel kıldılar bularuñ-
 dur uçmaklar şunuñ gibi būstanlar¹¹kim amuñ altından ırmaklar
 56a akar pes ol mü'minlere ulū ni'metler¹ve ulū devletler hāşıldur
 kavluhū te'ālā **اِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيْدٌ** Katada²eyitdi kim
 Hak Te'ālā **وَالسَّمَاوَاتِ بُرُوْجٌ** diyüp and içdüginüñ³bu ayet-
 dü cevapı ya'ni cevap-ı kâsem dirter ma'nisi budur kim yā Muham-
 med⁴ol burçlu gökler hakkıçün "dahı cum'a günile 'arafe günü hak-
 kıçün"⁽¹⁾senüñ Tañrınuñ 'azābıla kâfirleri dutmak⁵lığı yavlaq ka-
 tıdur kavluhū te'ālā **اِنَّهُ هُوَ يُبْرِيْ وَيُعِيْلُ** ya'ni ol
 Tañrı⁶dünyāda kâfirlere 'azāb virür ve āhiretde yine 'azāb vire-
 sidür⁷bu kavlı 'Atıyye kavlidür ki ibn 'Abbās'dan rivāyet ider
 kavluhū te'ālā **وَهُوَ الْغَفُوْرُ الْوَدُوْدُ** ⁸ya'ni ol Tañrı yarlıga-
 yıcıdur ve yarlıgamaklığı⁹yavlaq sever ve esirgeyicidür ve dost
 dutıcıdur demek olur¹⁰**وَادٌ** ism-i fā'ıldür **وَدُوْدٌ** mübālagasıdur
 kavluhū te'ālā **ذُو الْعَرْشِ الْعَلِيِّ** ya'ni ol Tañrı ulu 'arş ıssıdur
 56b kavluhū te'ālā **مَا فَعَلَ** ¹یْرِیْدُ nekim dilerise işleyicidür
 ef'al-i tafđıldür sıga²i mübālagadur ya'ni key işleyicidür ni-

(1) Bu söz sahife kenarına eklenmiş.

tekim dilerise ism-i fā'ili يُرِيدُ¹ فَاعِلٌ² مُرِيدٌ³ dūr kavluhū te-
 'ālā⁴ ya'ni yā Muhammed
 saña ol dirilen kāfirlerün haberi irdi mi kim⁵ bular Fir'avn'-
 dur Şemūd'dür kim peygamberlerine inanmadılar helāk⁶ oldılar
 kavluhū te'ālā

بَلِّغِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبِ

ya'ni belkim⁷ yā Muhammed senün kavmünden kāfir olanlar dağı
 şol ilerüki kāfirler⁸ gibi 'azāba lāyık olmuşlardır saña inan-
 maduklarından ötürü⁹ kavluhū te'ālā

وَاللَّهُ مِنْ دُونِهِمْ

مُحِيطٌ

ya'ni Tañrı Te'ālā bilür ol kāfir¹⁰ lerün

ahvālinden hiç nesne Tañrı'ya gizlü degüldür bilür

مُحِيطٌ

11 ya'ni kaplayıcıdır bu arada 'ālim murāddur kavluhū te'ālā

57a

بَلِّغُوا¹ قُرْآنَهُ² bil kim saña inen yā Muhammed Qur'an Qur'an-ı mü-
 bindür² mecīd'dür ya'ni kerīmdür uhudur hayri ve bereketi çokdur

³ müşrikler ve kāfirler şandugınlayın degüldür 'Ömerü' bni

'Abd⁴ü'l-'aziz eyitdi

بَلِّغُوا قُرْآنَهُ⁵ didügi Qur'an⁵ gayri

mahlükdür yaradılmış degüldür her kimse ki Qur'an⁶ mahlük di-

se kāfir olur pes Qur'an Kelām-ı kadīmdür⁷ Hak Te'ālānün ke-

lām-ı mefsidür kavluhū te'ālā

فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ

ya'ni⁸ Qur'an

Levh-i mahfuz içindedür hadis kıldı bize İsmā'ilü' bni⁹ İsa ve

İshakü' bni Bişr ve Mukātil ve Mücāhid ibni 'Abbās' dan¹⁰ kim

eyitdi Levha'l mahfuzün evvelinde yazılmışdur ki

57b

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا

ya'ni Tañrı birdür andan artuk¹ Tañ-

rı yokdur ve anuñ dīni İslām dīnidür ve Muhammed anuñ² kulı-

dur ve hem resūlidür pes her kim ki Tañrıya inandise³ ve anuñ

eylüklerine ve 'azāblarına kirtindise ve anuñ peygamber⁴ le-

rine uydısa Hak Te'ālā anı uçmağa givüre ve her kim bu nesne-

lere⁵ inanmayup ve uymayup kāfir oldısa anı tamuya koya ve

⁶ 'azāb ide ammā Levhü'l-mahfuz bir tahtadur ak incüden⁷ anuñ

uzunluğı yirile gök arasındadır ya'nî biş yüz yıllık yol
⁸uzunıdır ve ini maşrıkıla mağrip aralıgındadır ve Levh'ün
⁹iki kenarı kıızıl yakutdandır ve iki başı yeşil zeberced
¹⁰dendür ve anuñ kalemı nürdür ve anuñ sözi eylükdür¹¹ bir
58a ucu 'arşa bağlıdur bir ucu bir ferişte öñindedür¹ dāyim aña
nazar ider kim aña müvekkeldür bir niceler eydür Levha'l-
maħfūz 'Azrā' ilūñ ileyindedür dāyim aña nazar ider kim⁽¹⁾ ci-
hānda kimūñ rızkı dükendi² ve kimūñ nefesi tamām oldu ki cā-
nını kabz ide ve bir niceler eydürler³ Levh bir ferişte öñin-
dedür ki adı Hātıryündür ve ol levh⁴ şeytānlardan beklenmiş-
dür nitekim eyitdi **فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ** ⁵Hak Te'ālā her bir
günde üç yüz altmış kez ol levha nazar⁶ kılur her nazarda i
nicelere dirlik virür ve i niceleri öldürür⁷ ve i niceleri
'aziz kılur ve niceleri ğor kılur ve bir niceleri kuliken
⁸beg kılur ve niceleri beg iken kul kılur ve i niceleri taht-
da⁹yiken yir karnına koyar pes ne dilerise işler niçün böyle
¹⁰idersin dir yok zikā kim kendü milkidür nice¹¹ dilerise ta-
sarruf ider nitekim eyitdi **لَا يَسْعَاكَ عَمَّا يَفْعَلُ**
58b ¹**وَهُمْ يَسْأَلُونَ** 'Abdü'l'aziz rivāyet kıldı Enesi'bni
²Mālik'den bu āyet mā-nisinde kim **بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ فِي لَوْحٍ**
³**مَّحْفُوظٍ** eyitdi şal Levhü'l-maħfūz kim Hak Te'ālā
kelām-ı⁴kadimde yaz kıldı İsrāfilūñ ileyindedür Mukātil rivā-
yetinde⁵eydür Levhü'l-maħfūz 'arşuñ sađ yanındadır **وَلِلَّهِ أَعْلَمُ**
بِالصُّلْبِ Sūretü'n Veṭṭārik bu sūre on yidi āyetdür⁷ altmış ke-
limesür iki yüz otuz dokuz harfdür hadiṣ kıldı bize⁸İslāmü'b-
ni Süleym ve Harunü'bni Kesir ve Zeydü'bni Eslem'den ve
Übeyü'bni⁹Ka'b'dan ve Tañrı resūlinden rivāyet ider ve eydür
tır. (1)- Tırnak içine aldığımız sözler satır üzerine yazılmış-

ki işitdüm¹⁰ Tañrı resūlinden eyitdi her kişi kim

- 59a yılduzlar sağışınça¹ aña on müzd vire Zāhhāk rivāyet kıldı
 ‘Abdullahi’bni ‘Abdurrahmān’dan ve Ebū ‘Aşım’dan kim ol eyit-
 di Tañrı³ resūlinden gördüm Şakīf kavminūñ çoğacı yirinde⁴ burya
 söykenüp dururıdı pes **وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ**
⁵ süresini okıdı tamām ol vakt ben ol süreyi ezber⁶ ledüm idi
 añdan sonra bir gün Şakīf kavminūñ meclisinden⁷ geçeridüm Kū-
 reys kavminūñ bir niceleriyle oturmuşıdı⁸ Rebi’-uñ iki oğlu
 ‘Utbe ve Şeybe dañı bileydi benden dilediler⁹ kim Kur’ān okı-
 yam pes bu süreyi okıyuvirdüm pes¹⁰ Şakīf kavmi eyitdiler işbu
 okuduğūñ hakdur Kureys kavmi eyitdi Muhammedi biz yavlak bilü-
 59b rüz eger bellü bu Kur’ān¹ hakkıduğın bilsedük aña uyarıduk di-
 diler rivāyetdür² resūlden kim eyitdi her kişi kim bir gez **Bis-**
millāhi’rrahmāni’rrahīm ³ dise Hak Te’ālā anuñ divānına yidi
 yüz yıllık sevāb yaza⁴ niçün anıñuñ kim çün Hak Te’ālā
 Levh-ı Kālemi yaratdı⁵ Hitab-ı ‘izzet kıldı ki yaz yā kalem
 eyitdi ilāhī ne yazayın midā⁶ geldi kim yaz tā kıyāmete degin
 ne olacağısa pes evvel yaz⁷ **Bismillāhi’rrahmāni’rrahīm** pes
 kalem korkuyıla ve ditremekile⁸ yidi yüz yıl mikdārında yazdı
 Hak Te’ālā eyitdi yā kalem⁹ āhir zamānda bir ümmet getürem be-
 nüm habībüm Muhammed¹⁰ Muştafā’ya uyalat ve aña ümmet olalar
 ve ben Tañrı anlara¹¹ kitāb rūzi kılām evvelinde bunı yazam
 60a şöyle geñez kılām¹ kim bir sâ’at içinde biñ gez ya dañı artuk
 diler² ve ol ümmetden kaçan kim birisi bir gez **Bismillāhi’r-**
rahmāni’rrahīm dise ol kulumuñ divānına yidi yüz yıllık se-
 vāb⁴ ve müzd rūzi kılām bibereketi ⁵ **Bismillāhi’r-**
rahmāni’rrahīm **وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ**

bu sūre Ebū Tālīp hakkında indi ol⁷ eyleyidi ki bir gün Ebū Tālīp peygāmbere geldi sūd ile etmek getürdi⁸ pes resūli hazreti oturup anı anuñıla yiyü dururiken bir yılduz⁹ düşdi ol yılduz şuyıla tōldı andan odıla tōldı pes¹⁰ Ebū Tālīp anı görüp korkdı eyitdi yā Muhammed iş bu ne nesne¹¹dür peygām-
60b ber eyitdi bu bir yılduzdur ki atıldı Hak Te'ālānuñ nişān-
larından bir nişāndur Ebū Tālīb anı yavlaq tañladı² pes Hak Te'ālā bu āyeti indürdi kim وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ³ ya'ni gök hakkıçün kim dünin aşkāre olur ve gündüzün⁴ gizlenür ve dañı⁽¹⁾ Tārık hakkıçün kim sabāhın toğar kavluhū te'ālā
مَا لَطَأَ رِجْلُكَ وَمَا أَدْرَاكَ يَكُ مَا لَطَأَ رِجْلُكَ⁵ ya'ni yā Muhammed ne bildürdi saña⁶ kim Tārık nedür " ya'ni Tañrı saña bildürmedi kim Tārık nedür"⁽²⁾ andan Hak Te'ālā Tārıkı tefsir kıldı ve eyitdi kim الْخُمْرِ الشَّاقِبِ⁷ ya'ni Tārık bir nūrlu yılduzdur 'Atā⁸ eyitdi sakıb didügi ol yılduzdur ki anuñıla şeytān atarlar⁹ pes dokınup şeytānı delük delük ider Ebū'l Cevze eyitdi Tārık¹⁰ yidinci kat gökde bir yılduzdur aña Zūhal dirler ol gökde andan¹¹ artuq yılduz yōkdur bu aksamūñ cevābı
61a حَافِظٌ¹ اِنْ نَفْسٌ مَّا عَلِيْمًا ya'ni takdir-i kelām budur kim حَافِظٌ مِّنْ اَمَلَايِكَةٍ يَحْفَظُ قَوْلَهَا وَفِعْلَهَا² مَا مِّنْ نَّفْسٍ اِلاَّ عَلِيْمًا
'ulemā bu āyete³ cevāb-ı kaseñ dirler kavluhū te'ālā اِنْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَلِيْمًا حَافِظٌ⁴ ya'ni gök hakkıçün ve yılduzlar hakkıçün kim her bir nefsun⁵ Hak Te'ālādan bir

(1)- Metinde دَجِي şeklinde, elif(ا) siz yazılmıştır.

(2)- Tırnak içine aldığımız söz sayfa kenarına yazılmıştır.

bekleyicisi vardır kim amelini şaklar nekim hayırdan⁶ ve şer-
 den varısa ve işlerise şayar İbni 'Abbas eydür⁷ ol Kirāmen Kā-
 tibin feriştelere kim yazuğunu ve müzdün⁸ yazarlar Katada
 eyitdi ol şaklayıcı feriştelere kim amelünü⁹ ve rızkını şaklar
 ve ecelünü gözedür kaçan bunlar tamām olsa¹⁰ cānuñi kabz eyler
 Kelbī eydür ol ferişte Tañrıdan bir¹¹ şaklayıcıdır kim her bir
 61b nefsuñi söyledüğünü ve işledüğünü¹ kamusını şaklar hadiñ kılın-
 dı bize Ma'dānū'bnī Gāmirden² kim eyitdi işitdüm Tañrı resūlin-
 den dir resūl³ hazreti eyitdi Hak Te'ālā eydür yā Muhammed dir
 her bir⁴ mü'mine yüz altmış ferişte müvekkel kılup dururuz kim
 anı⁵ şeytāndan korurlar ol ferişteleerüñ yidisi mü'minüñ bir gö-
 zini⁶ şaklar dükeli āfetlerden nitekim bir çanak baldan sinegi
 korurlar⁷ mü'mini dāñ şeytāndan söyle korurlar yā Muhammed
 eger mü'min⁸ kullarını kendüne gime kosam şolok sā'at şeyātin
 anı⁹ kaplarıdı kavluñu te'ālā **فَلْيُنْظِرِ الْإِنْسَانَ مِمَّا خَلَقَ**
 pes ādemler¹⁰ baksunlar kim ne nesneden yaradıldılar Hak Te'ālā
 giri beyan kıldı ve eyitdi kim **خَلَقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ**
 62a ya'nī yaradıldı bu insān¹ şol şūdan kim ol şū ana rahmine
 dökilür **دَافِقٍ** dimek² atıcı dimek olur pes ol şū erüñ bilinden
 ve 'avratuñ gögsinden³ sızup çıkar nitekim eyitdi **يَخْرُجُ**
مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ ⁴ **وَالْتَرَائِبِ** ulemā bu arada ihtilaf kılmişlardur
 ki **تَرَائِبِ** nedir⁵ pes İbni 'Abbās eyitdi **تَرَائِبِ** didügi 'avra-
 tuñ boynudur⁶ ki boğmak dakınur Übey eyitdi iki gögsin ara-
 sıdur 'Avfī eyitdi ki⁷ iki eli iki ayığı iki gözidür Yemenī
 eyitdi köpricek sümügi⁸ altıdur Leys eyitdi yürek şıgındısıdur
 'Araplar dilinde⁹ ma'rūf ve meşhūr oldur ki **تَرَائِبِ** gögüz
 sümükle ridür 'av¹⁰ ratdan sızup oğlan şuyı andan gelür kavlu-

- 62b Hāḳ Te‘ālā **عَلَى سَائِجِيهِ لِقَادِرٍ** " **ابنه** Katada eyitdi ya‘nī Hāḳ Te‘ālā kādür ki¹‘ādemleri ölmekden şonra girü gürından koparup ‘Ara²sāt yirine döndüre Mücāhid eyitdi Hāḳ Te‘ālā kādürdir ki erden³çıkan oğlan şuyını girü döndüre erün şuyı yolından⁴girü yirine ilede ‘İkrime eyitdi ya‘nī Hāḳ Te‘ālā kādirdür ki⁵girü yirine ilede ya‘nī ata şulbına Mukātil eyitdi Hāḳ Te‘ālā eydür⁶kim yā Muhammed ben şol kādırvem kim eger dilerisem kim⁷‘ādemi kocalıktan girü yigitliğe döndürem ve yigitlikden girü⁸oğlanlığa döndürem ve oğlanlıktan girü bir kaṭre şuya⁹döndürem dir ve ol şuyı girü ata şulbına iledem dir amma¹⁰bu kavüllerün yigregi ve maslahata yakınrağı Katāda kavlidür kavluhū te‘ālā **وَلَا نَاصِرٌ** 63a **يَوْمَ تَبْلَى السَّرَائِرُ مَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ** ya‘nī şol gün kim¹dükeli sırlar aşkā(re) ola pes olmaya ol gün anuñ kuvvetden² ve dahı yardımcıdan rivāyet kılındı ‘Abdullah’dan³kim eyitdi **يَوْمَ تَبْلَى السَّرَائِرُ** didügi ya‘nī namāzını ve orūcını ve cenābetden yunmaḳ kim kişiden gelmiş ola pes bu⁴ nesnelere aşkāre ola rivāyet nitekim resūl hazreti⁶eyitdi üç nesneyi her kim şaklasa ol kişi haḳıkat⁷Tañrınınuñ dostıdır her ki şāa kıyānatlık iderse ol⁸kişi haḳıkat Tañrınınuñ düşmānidür bir orūc birisi namāz⁹biri gūşl eylemek kavluhū te‘ālā **مَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٌ** ya‘nī işbu¹⁰kāfirlerün kavmi ve çerisi ve yardımı yokdur kim şāa yardım¹¹kıla kıyāmet güninde azābdan kurtara kavluhū te‘ālā 63b **ذَاتِ الرَّجْعِ وَالسَّمَاءِ** ya‘nī ol gök haḳıçım kim¹ yağmuru ve rızkı kullarına her yıl indürür ve eger böyle olmayadı³kamu kullar ve yilkılar helāk olayıdı ‘Abdurrahma-

nü'bni Mehdi hadis⁴ kıldı bize Sufyān'dan ve 'İkrime'den ve İb-
mi 'Abbas'dan kim eyitdi **وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ** didüği ya'ni

ol yağmurlu gök hakkıçün⁶ demek olur kavluhü te'ālā

وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَخًا ya'ni dağı ol⁷ yir hakkıçün ki yaru-

lur ve otlar ve ağaçlar ve yemişler biter ve ırmaklar⁸ andan

çıkır bu aksāmuñ cevābı **إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ** dūr 'ulemā⁹ bu āye-

te cevāba kaseñ dirler kavluhü te'ālā

إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ

ya'ni¹⁰ bu Kur'an Hāk sözidür girçek ve doğrudur kim hakkı¹¹ bā-

tıldan seçer kavluhü te'ālā

وَمَا هُوَ بِالتَّوَالِي

ya'ni

64a dağı degüldür¹ bu Kur'an oyun ve masharalık ve bātıl ve herze

söz degüldür² kavluhü te'ālā

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا وَأَكِيدُ

كَيْدًا

ya'ni³ Mekke müşrikleri aldarlar meger hile eyleyüp

bir iş işlemek⁴ dilerler Muhammed'e ben Tañrı dağı bulara meger

idüp bir iş⁵ işlemek dilerin kavluhü te'ālā **فَقَمِيلًا أَلَا فَرِيرٌ**

pes ya Muhammed ol⁶ kâfirlere az zamān mühlet vir kavluhü te'ālā

أَمْ هَلْ عَسَيْتُمْ أَنْ تَكُونُوا kim ben Tañrı dağı bulara az zamān müh-

let vireyin kim⁸ ol bulara diledüğüm işi işleyeven pes az za-

māndan sonra⁹ ol kâfirler Bedir güninde dutuldılar helāk olup

cān cehenneme¹⁰ ismarladılar süretü'n a'lā bu süre Mekke'de in-

di on dokuz āyettür yitmiş iki kelimedür ikiyüz doksam bir harf-

64b dūr¹ hadis kıldı bize Harūnü'bni Kesir Zeydü'bni Eslemden² ve

ol da Tañrı resülinden kim eyitdi her kim bu süreyi³ okısa Hāk

Te'ālā aña İbrāhīm'e ve Mūsā'ya ve Muhammed'e indürdü⁴ gi kitāb-

laruñ ve suhūflarun harfleri sağışınca on⁵ kurla müzd vire ve

dağı İbni 'Abbās'dan rivāyet kılındı⁶ kim resül hazreti

سَبَّحَ

süresini okıdı pes⁷ eyitdi

سُبْحَانَ رَبِّيَ أَعْلَى

dağı

her kim bu süreyi okırsa⁸ sa sonunda eyitsün kim **سُبْحَانَ رَبِّيَ**

65a ¹اٰلِ اَعْلٰی pes rivā⁹ yetde gelir ki bu kelimeyi evvel diyem
 Mikāyīl idi ¹⁰arşuñ ululuğını görmek diledi Hak Te'ālā bunca
 biñ kanad virdi¹¹ ve kuvvet virdi nice biñ yıl uçdı henüz da-
 hı arşuñ bir¹ kayımasından bir kayımasına varımadı pes girü
 dönüp² secdeye vardı ³سُبْحَانَ رَبِّيَ اَعْلٰی didi Hak
 Te'ālā anuñ³ tesbihin namāzda sünnet kıldı her kimki namāzın-
 da bu tesbihi⁴ dise Mikāyīl sevābınca sevāb virür pes resūl
⁵hażreti Cebra'ile eyitdi yā karındaşum Cebra'īl ⁶سُبْحَانَ
⁷سُبْحَانَ رَبِّيَ اَعْلٰی dimegüñ müzdin baña eydivir pes Cebra'īl
 eyitdi⁷ yā resul'allāhı her mü'min er ve her mü'mine ⁸avrat
⁸anı sücūdında veya ayruk yirde dise anuñ sevābın kıyāmet
 güninde terāzumuñ bir⁹ kefesinde koyalar bir kefesinde yidi
 kat gögi ve yidi kat¹⁰ yiri ve tağları ve deñizleri ve arşu
 ve kürsi koyalar bunum¹¹ sevābı dükelinden ağır gele imdi kul
 65b kaçan¹ ²سُبْحَانَ رَبِّيَ اَعْلٰی dise ya'ni demek olur kim tesbih kılı-
 rım yüce² Tañriya ya'ni pākların arılarım benüm perverdigaru-
 mı kim³ dükeli nesmeden yücerekdür pes Hak Te'ālā eydür i ku-
 lum⁴ girçek eyitdün ben kamu mesmeden yüceven benden yukaru
⁵nesne yokdur pes tamuk oluñ ĩ ferişterüm kim⁶ ben ol kulu-
 mı yarlığadum ve uçmağı aña makām virdüm rivā⁷ yetde gelir ki
 kaçan bu tesbihi çok eyiden kul olsa⁸ Mikāyīl her güneñ anuñ
 ziyāretine gelir tā kıyāmete⁹ degin kaçan⁽¹⁾ kıyāmet kopsa
 Mikāyīl anı kanadı üzerine götürüp¹⁰ Hak Te'ālā'dan şefā'at
 kılup dileye pes Hak Te'ālā eyide kim¹¹ yā Mikāyīl ben seniñ
 66a şefā'atun kabul kıldum al anı uçmağā¹ ilet diye rivāyet 'Ut-

(1) - قَبْرَان kelimesi satır kenarına yazılmıştır.

betü'bni 'Amir eyitdi kaçan بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ۲ فَسَبِّحْ
 āyeti indi pes resūl hazreti ۳ eyitdi anı rükū'uñuzda eyidüñ ka-
 çan سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى ۴ indi resūl eyitdi bunu sücūduñuzda
 eyidüñ didi ۵ pes bir işāret daħı Bismillāhi'rrahmani'rrahim-

de ۶ budur ki Ḥaḳ Sübhānehü ve Te'ālā kendü kelāminuñ evvelinde
 ۷ bu üç adıla iptidā kıldı ki kendüñüñ kelām-ı kadīmidür ۸ niçün
 anuñiçünkim ḥalāyık üç bölükdür bir bölük sâbıklar ۹ dur ve bir
 bölük muḳtaşıdlar ve bir bölük zālimlerdür pes ۱۰ Allāh lafzı işā-

retdür sâbıklara rahmān lafzı işā ۱۱ retdür muḳtaşıdlara rahīm
 6b lafzı işāretdür zālimlere ۱ pes ma'lūm aldı kim bu üç adıla bu üç
 t̄ayife behre-mend ۲ olalar hem dünyāda ve hem āhiretde ki bu ad-

lar bereketinde ۳ mahrūm kalmayup maksūda ireler ۴ Bismillāhi'rrah-

mani'rrahīm ۵ kavluhū te'ālā سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى
 ya'ni yā Muhammed eyitgil ۶ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى bu kavlı
 ṣaḥābeler kavlidür bir nice 'ulemā ۷ eyitdiler ki yā Muhammed mül-

hidler senüñ Tañrıñ ḥaḳında didügi söz ۸ lerdən sen Tañrıñı arı ve
 mümezzeh bilgil bir niceler eyitdiler رَبِّكَ الْأَعْلَى ۹ سَبِّحْ اسْمَ
 ya'ni Tañrıña korkuyıla ve uluhamagıla ve 'azametile ۱۰ tesbiḥ

۱۱ الَّذِي خَلَقَ الْاَلَّذِي فَسَقَ ۱۲ ya'ni ol yüce Tañrı oldur kim yaratdı ḥalk ۱ pes dü-
 zetdi ya'ni boyını rāst kıldı kalan ḥayvānlar ۲ gibi kılmadı kav-
 luhū te'ālā وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ۳ ve ol Tañrı ۳ oldur kim

nesneyi kaderledi ādemlere ḥayrı ve şerri ve sa'ādeti ۴ ve şakā-
 veti gösterdi ve ylıkılara otları ve yolları gösterdi ۵ ya'ni il-

hām birle hidāyet virdi Mukātil eyitdi وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ۶

ya'ni yaratduğına bildürdi kim irkek dişiye nite varur ۷ 'Atā
 eyitdi ya'ni her bir cānavara ne yararısıa yaratdı ve anı aña

⁸ gösterdi bir niceler eyitdiler halâyıkā dirlik maslahatın ve rızkın⁹ kazanmağı gösterdi bir niceler eyitdiler Hâk Te'ālā dükeli aşşılari¹⁰ nesnelere içinde yarattı ve âdemlere ol mesnelerden aşşı¹¹ nice çıkarmak gerek gösterdi ve anlatdı bir nice-

67b ler eyitdiler ¹ya'nî yaratduğundan kime dilerise dîn yolını gösterdi Süddi² eyitdi **وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى** ya'nî ana rahminde dokuz ay on³ gün ya artuk ya eksük kaderledi andan ol oğlana rahimden⁴ çıkmağı gösterdi Vāsıttı eydür nik-bahtlığı ve bez bahtlığı⁵ halk üzerine kaderledi ve andan her birine ol kaderlenen⁶ yolu geñez kıllıvırdı kim şālîhler eylüge ve eyü 'amele meşgûl⁷ oldılar ve fāsıklar yavuz 'amele meşgûl oldılar bir niceler

eyitdiler **قَدَّرَ فَهَدَى** ⁸ **وَالَّذِي** ya'nî yazukları kullar üzerine kaderledi⁹ ve andan bulara **لَخَرَجَ أَقْرَبَى** ¹⁰ **وَالَّذِي** ve ol ol Tañrıdur kim otları çıkardı¹¹ kıvıll ve yaşıl ve şaru ve gök ve ak ve kara

68a ve mor ve dürlü¹ dürlü rengärenk kim biribirine beñzemez kimisi koku²lu kimisi koku² suz kimi tatlu kimi acı kim her biri bir dürlü rence dermāndur³ mitekim Şā'ir eyitdi beyt **وَصَبَّغْنَا الْبَيْتَاتِ بِغَيْرِ**

جَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى ⁴ **نَقَرْنَا رُحْمَهُ مِنْ غَيْرِ مَلْبِتٍ** ⁽¹⁾ **صَبَّغِ** ⁵ ya'nî pes Hâk Te'ālā kıldı ol dürlü dürlü rengärenk otları eski ⁶ ve kapkara ya'nî ki her biri şoldı ve rengi gidüp yire düşdi

⁷ çürüdi pes hiç cihāna gelmedük gibi oldu kavluhū te'ālā ve **سَقَرْتُ مَوْكٍ** ⁸ **فَلَا تَشْرَحْ** ya'nî yā Muhammed tiz ola kim Qur'-

ānı saña okıyavuz yā ⁹ söyle öğredevüz kim hergiz unutmayasın kavluhū te'ālā **إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ** ¹⁰ ya'nî meger ki Tañrı Te'ālā seniñ unutmaqlığun¹¹ dileye ya'nî ol oldur kim Hâk

(1)- Hiçbir boya olmadan bitkileri renklendirdik, bir kalıp olmadan onlara şekiller verdik.

- 58b Te'ālā mensūh kıldı ¹ Kur'āndan bu Kātada kavlidür bir niceleler eyitdiler سَنَقِرْ نُوَكْ فَلَا تَنْسَحْ ya'ni Kur'ānı saña öğrede vüz ³ ve sen ol Kur'āmıla amel kılmağı unıtmayasın kavlu- hū te'ālā اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ya'ni ol Tañrı ⁵ sözün ve işün bilür aşkāresinde ve gizlüsünde ⁶ Muhammedü'bni Hāmid eyitdi ya'ni ol Tañrı şadakanun aşkā ⁷ resin ve gizlüsün bilür kavluhū te'ālā وَنُبَيِّرُكَ لِلْيُسْرَى ⁸ ya'ni dağı saña geñez kıllıvıravüz şol ameller kim uçmağa ⁹ givürici- dür bir niceleler eyitdiler ya'ni saña tevfiķ virevüz ¹⁰ şol geñez şeri'atı bildürmege kavluhū te'ālā فَذَكِّرْ اِنَّ نَفْعَتَ الْاٰخِرَى
- 69a ya'ni yā Muhammed öğüt virgil Kur'ānıla eger ¹ bunlara öğüt aşşı kıllursa kavluhū te'ālā سَيَذَكِّرُكَ مِنْ يَخْفَى ² ya'ni tiz ola ki Tañrı'dan korkanı Kur'ānıla öğütlene ve ol ³ Kur'āndan ve ol öğüt- den şol bezbaht ırak ola kim ⁴ ulu oda dutruk ola ya'ni demek olur kim Kur'āna uymayan ⁵ ve yalanlayan cehennem gire nitekim eyitdi ya'ni كَلَّا لَشِقْوَةُ الَّذِي يَصْلِي النَّارَ الْكُبْرَى ⁶ وَيَجْتَنِبُهَا bu öğütten ırak ⁷ olan شِقْوَةٌ oldur ki ulu oda ya'ni tamuya kız- durıla ya'ni ⁸ yana andan ol od içinde ol bez- baht ölmeye ve diri ⁹ dağı olmaya nitekim eyitdi kavluhū te'ālā ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا ¹⁰ وَلَا يَحْيَى su'āl eger saña şorarlarsa ki cehennem ehli ¹¹ ölmeyeler dağı diri olmayalar didüginün fāyidesi nedür
- 69b güyā ki ¹ bu arada tenākuż vardır zirā ki biregü ölmeyicek elbet- te ² diri olsa gerek ve diri olıcak ölmese gerek ³ hem ölmek hem ölmemek bir yırde yā bir hālet-i vahidede ⁴ nice müteşavver ola cevāp budur kim cehennem ehli şunun ⁵ gibi ölüm ölmeyeler kim rā- hat olalar ve dağı şunun gibi dirlik ⁶ olmaya kim ol dirlikden

aşşı göreler pes iki aralıkda⁷ sergerdān kalalar ve ‘azāba giriftār olalar İbni ‘Atā eydür⁸ ölmeyeler ki Tañrıdan kesilmeğün kaygusından diñleneler ve derlemeyeler⁹ kim Tañrıya ulaşmaklığün rāhatın göreler kavluhū te‘ālā **قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى** ya‘nī her kim şirkden arındı ve **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** kelime¹¹ sin eyitdi bayık ol

70a kişi kurtuldı bu kavlı ‘Atā ve¹ İkrime kavlidür rivāyet kılurlar İbni ‘Abbāsdan bir niceler² eyitdiler her ki sadakaya fitrı virdise bayık kurtuldı³ Ebu'l-Ahvaş eyitdi her kim zekāt virdise bayık kur⁴ tuldı kavluhū te‘ālā **وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى** ya‘nī ~~dağı~~ ol⁵ kişi kurtuldı kim çıkdı bayram namāzını kıldı tekbir getürdi⁶ nitekim rivāyet kılındı Nafi‘den kim kaçan İbni⁷ ‘Ömer bayram gün irte namāzını kılurdı pes baña eydürüdi kim⁸ ya Nafi‘ sadakayı fitrı çıkardunı eger eydürsem kim çıkardum⁹ eydürüdi kim fitrayı virgil andan namāza çıkğıl rivāyet¹⁰ kıldı Mervānū‘bni Mu‘āviye Ebī Halid’e kim eyitdi Ebū‘l-‘Alīye¹¹ üzerine girdüm

70b baña eyitdi kaçan irte bayrama çıkşan¹ baña uğrağıl pes muşallāya gideriken aña uğradum baña eyitdi² kim nesne yidün mi eyitdüm belī andan eyitdi haber vir baña³ kim zekātuñı nitdün eyitdüm çıkardum eyitdi seni⁴ ben bunuñiçün dileridüm andan bunu okıdı kim **قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى** dağı ol eyitdi Medine

⁶ ehli fitra virmekden ve şu içürmekden yigrek nesne görmediler

⁷ bir niceler eyitdi **قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى** **الآيَةَ** pes her

kim Tañrının⁸ birliğine ve Muhammedün resūlligine tanıklık virürse ve biş⁹ vakt namāzı vaktiyile kılursa ol kişi bayık kurtuldı

kavluhū te‘ālā **بَلْ تُوْشِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا** ¹⁰ ya‘nī belkim sizler bu dūnyā dir¹¹ ligini āhıret üzerine ihtiyār kılursız bir ni-

71a celer eyitdiler¹ ‘Abdullah ibni Mes‘ūdile bile olurıdum işbu

āyeti okıdılar ²kim "بَلْ تُؤْتِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا" andan bize eyit-
 di bilür misiz kim biz işbu dünyā⁽¹⁾ dirliğin āhîret üzerine
³niçün ihtiyār kılduk eyitdük kim bilmezüz pes ol eyitdi ⁴anu-
 niçün ki dünyā hāzırdur ki anuñ ta·amı ve şarābı ve ⁵çaşnileri
 ve bezekleri nakdür⁽²⁾ ve āhîret bizden ⁶gāyibdür şimdi
 hāzır ve nakd degüldür pes hāzırı dutduk gāyıbı ⁷terk itdük bu
 dükeli bizüm gāfıllıgumuzdandır kavluhū te·ālā **وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى**
 ya·nî āhîret yigrekdür ve bākīdür ya·nî key bākīrakdur zira eb-
 kā ef·ali tafzıldür ve şīga-ı mübālağa ¹⁰dur ya·nî key bākīrak
 dur kavluhū te·ālā **صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ إِذْ صَلَّىٰ إِلَىٰ الصُّخْرِ الْأُولَىٰ** iş bu sürede
 71b yāzıkılduğumuz ¹ilerüki kitāblarda vardır ve dağı İbrahîm ve Mū-
 sâ şuhfında vardır İbni ²Zeyd eyitdi **وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى**
 didügi İbrahîm ve Mūsā ³şuhfında dağı vardır Zāhḥak eyitdi ya·
 nî işbu Kur'an İbrahîm ⁴ve Mūsā şuhfında vardır dağı eydilmiş-
 dür kim İbrahîm ⁵şuhfında yazılmışıdı kim 'akıl kişi gerek kim
 dilin şaklaya ⁶zamanın bile işine ögürde Abuzer eyitdi ki Tañ-
 rı resūline ⁷eyitdüm kim peygāamberlerden mürsel kaçdur eyitdi
 üç yüz ⁸on üçdür kim bulara Cebra'il indi kalanına inmedi pes
⁹eyitdüm yā resul'allāh Ādem peygāamber midî eyitdi kim belî ¹⁰
 Ḥak Te·ālā Ādemi kendü kudret elile yaratdı ve balçıgın kendü
¹¹kudret yedile yuğurdı kırk şabāḥ ya·nî kırk yıl bir nice 'u-
 72a lemā ¹her şabahı bir yıl dutup dururlar meşayihden bir nice ki
 ehl-i ²taḥkik dururlar her şabahın biñ yıl dutup dururlar ni-
 tekim ³ḥadīş-i kudsidür kim Ḥak Te·ālā buyurup durur **مَلَأَ طِينَةً**
 (3) **لَوْ مَرَّ بِإِدْرِي لَدَّ بَعِينٍ صَبَاحًا** bu makāmda söz çokdur
⁵gūyā ki Ḥak Te·ālā eydür yā Muhammed Ādem devrinden

(1)-Tırnak içine alınmış sözler sayfa kenarına yazılmıştır.
 (2)-Metinde **نَقْدًا** şeklinde yazılmıştır.
 (3)-Adem'in çamurunu kırk sabahta kendi elimle yoğurdum.

öñdin ⁶ ne yaratdumısa kefile nūndan hāşıl oldu ya'nī vaktā ki ⁷ kefnūna dokındı ya'nī kün didi hemān sa'at oldu ⁸ nitekim yirler gökler 'arşı ve kürsī ve feriştelere ve Kerrübileri ⁹ ve uçmak ve tamu ve bunca maḥlūḡ kim Ādem'den öñ vücuda ¹⁰ geldi çünkim nevbet Ādem'e geldi kırk biñ yıl kudret yedümile ¹¹ yoğurdum her 72b sa'atde Ādem'ün kalbinde nice hazineler gizledüm ¹ nice emānetler kodum pes demek oldu kim yā Muhammed yaluñuz ² demekile olmaz 'amel bile gerek pes yaluñuz لا إله إلا الله demekile iş hāşıl olmaz tā ki 'amel olmayınca ⁴ nitekim Mevlānā Nizāmeddin ge-

türüp durur beyt ⁽¹⁾ كَوَسَخْنُ كَارِئِلسَى سُدِي شَاكَارِئِطَايِ بِنْفَلِكْ بَرَسْدِي

⁶ ve hem bu beytün ma'nisinde Şeyh oğlı tercüme kılip durur Hur-⁷ sīzinde kim beyt "kuru sözile ger iş el vireydi ⁸ eli şeyh oğlının göge ireydi" pes demek oldu kim zinhar ⁹ 'ameli elden koma gücün yitdügince Allah t'atında düriyiş ¹⁰ ferāyızında takşirlik itme nitekim Mevlānā Celāleddin ⁽²⁾ Mesnevī-

73a de getirüp durur¹ beyt ⁽²⁾ لَنْ لَوْ كَخَفْتَهُ سَكَلُوْا لَوْ بِي سَوِيْ وَيْ غِيْرُوْا وَاوْرِيْ طَلَبِيْ

² pes bu arada söz çokdur eger beyān kılırsavuz ³ maḡsuddan irak düşerüz girü tefsire gelem rivāyet ⁴ Abūzer eyitdi dört peygāmber 'Arapdur bir Hūd bir Şālih ⁵ bir Şu'ayb bir Muhammed Muştafa Şalavātullāhi 'aleyhim ecma'in ⁶ Abuzer eydür girü sordum ki ya Resul'allah Hak Te ala ⁷ gökden kaç kitāb indürdi peygāmber eyitdi yüz dört ⁸ kitāb indürdi ammā Ādem'e on şuhf indürdi Şiş'e ⁽³⁾ ⁹e

(1)-Eğer işler lafla kolayca gerçekleşseydi, Nizami'nin işleri dünyaları doldururdu.

(2)-Eğer topal deve edepsiz bir şekilde uyuyup otursaydı, talepsiz olduğundan onu gören olmazdı.

(3)-Metinde ⁽³⁾ شَيْت şeklinde yazılmıştır (Şit peygamber).

İi şuhf indürdi İdrîse'ye otuz şuhf indürdi¹⁰ İbrahim'e on şuhf in-
 dürdi andan Mūsā'ya Tevrāt'¹¹ virdi İsā'ya İncil'i virdi Dāvud'a
 3b Zebūr'ı¹ virdi Muhammed Muştafāya Kur'ānı virdi hikāyitde gelür
 kim² bir gün Cembrā'il Fir'avnuñ sarāyı kapusından geçeridi birden
³ bir päre kömür aldı ol sarāyuñ işiginde Bismillāhi'rrahmāni'rrahīm
⁴ yazdı bu adlar bereketinde ol eve Hāḡ Te'ālā kerim diyu ad virdi
⁵ ve Fir'avna dört yüz yıl 'ömür virdi bir gün başı ağrımadı⁶ ve sü-
 kügi sızılamadı ve bunca halkuñ üzerine gālip oldu hüküm⁷ ler sür-
 dü bunca murādlarla ve ol sarāy bunca yıllar ma'mur⁸ oldu pes gün
 Cembrā'il ALLāh'uñ bu adlarını bir düşmanı⁹ kapusunda yazduğıcün
 dünyāda bunca keramet buldı ammā¹⁰ şunlar kim Bismillāhi'rrahmā-
 ni'rrahīm kelimesin dilinde dutsa¹¹ dāyim okısa pes Hāḡ Te'ālā ken-
 4a dü kereminden ol kula kerim¹ ad virüp ve maḡām-ı kerime iledüp di-
 zārını ruzı² kıllursa hiç 'acib ü garib olmaya sūretün gāşiye³ bu
 sūre Mekke'de indi yigirmi altı āyetdür doksan iki kelimedür üç
 yüz⁴ seksen bir harfdür rivāyet kılandı 'İkrime'den ve Sa'idü'bni
 Cübeyr'den ve İbni 'Abbas'dan ve Tañrı resūlinden kim⁶ eyitdi her
 kim bu sūreyi okırsa Hāḡ Te'ālā hisābı andan⁷ geñez kıla ve tamu-
 dan kurtara Bismillāhi'rrahmāni'rrahīm kavluhū te'ālā طَل
 اَتَيْكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ya'nī yā Muhammed⁹ bayık saña kı-
 yāmet haberi geldi ya'nī ol kıyāmetüñ korkusu¹⁰ kamu nefsleri ör-
 ter Sa'idü'bni Cübeyr eydür غَاشِيَةٍ¹¹ didügi tamu odıdur kim
 4b tamu ehlini bürür وَجُودٌ¹ يَوْمَئِذٍ ya'nī bir ni-
 ce yüzler ol kıyāmet güninde hor ola ve² od içinde yana Sa'idü'bni
 Cübeyr eyitdi ya'nī ol yüz³ ler Tañrı çün dünyāda hiç 'amel kıлма-
 dı pes anı tamu odı⁴ içinde zencirlerle bağlayalar Katada eyitdi
 ol yüzler⁵ dünyāda Tañrı tāsātın kılmāğa tekebbürlük itdiyidi pes

anı⁶ kıyāmetde od üzerine süriyeler Zāhḥāk eydür ol ki Tañrı⁷ tā'atın kılmadı dünyāda secde eylemedi ṭamu içinde ṭağlar var⁸dur demürden kızdırılmış pes zebāniler ol yüzler ki secde kılmadı⁹ ol yüzleri ol kızmış demürden tağa süriyü ol ṭağın¹⁰ başına çıkara-lar süriyü süriyü dibine indüreler dāyim bu 'azāb¹¹ içinde olalar

5a Süddī eydür ol yüz ki dünyāda ma'siyetler¹ kıldı andan ötürü kıyāmet güninde oda gire Zeydü'bni Eslem² ve Sa'īd rivāyetinde bular keşişlerdür ve ruhbānlardur³ ṭağlarda kayalar delüp içinde oturan kāfirlerdür kim⁴ od içinde buları yüzleri üzerine süriyeler nitekim eyitdi⁵

(1) عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ تَصْلِي نَارًا حَامِيَةً تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ أَنِيَّةٍ

⁶ya'nī ol Tañrı tā'atına tekebbürlük idüp secde kılmayanlar bir ⁷oda gire kim ıssısı key katı ola ve kaynar şudan içüreler⁸ kim ıssısı gāyete irmiş ola Katada rivāyet ider eydür kim yir gök⁹ yaradıldaldan berü ol şu kaynar kāfirlere içürmekiçün¹⁰ kavluhū te'ālā

ya'nī ol kāfirlerin¹¹ ṭa'amı olmaya meger ضَرِيحٌ didügi bir dikenlü acı otdur

5b ¹kim köki yirde berk olur andan acı ve andan zīst² ot yokdur bir nice müfessirler eyitdiler ضَرِيحٌ oddan bir ağaçdur³ Kelbī eyitdi ol bir otdur kim kırılıcak hayvan aña⁴ hiç bakmaz ne kadar aç olsa yakın gelmez İbni 'Abbās rivāyet⁵ kılur resülden kim eyitdi zāri (ضَرِيحٌ) ṭamu içinde bir mesmedür⁶ dikene beñzer sabırdan acıraqdur necisden daḥı yıyırırakdur⁷ ve oddan issirekdür ki ṭamu ehlinüñ ṭa'amı oldur İbni Keysān⁸ eyitdi ol bir ṭa'amdur ki ṭamu ehli anı göricek zāri kılalalar⁹ ve Tañrı'ya yalvaralar Hasan ve Ebu'l-Derdā eyitdiler Ḥak Te'ālā kıyāmet¹⁰ güninde ṭamu ehlinüñ

(1)- Bu āyet metni 75a'nın 5. satırını teşkil etmektedir.

yüzünü zîşt eyleye şol dünyâdaki ¹¹yavuz ‘amellerine beñzede ni-
 ce kim ‘amelleri zîşt idiyüzleri de ¹zîşt ola ve dañı Hâk Te‘âlâ
 tamu ehlinüñ üzerine bir açlık ²bırağa ki dükeli ‘azâblarından
 bulara ol dañı katı ola pes ³açlıktan biñ yıl feryâz ü zârî kıla-
 lar andan soñra ⁴Hâk Te‘âlâ eyide bunlara ضَرِيحٌ yidürüñ çün ol
⁵vireler bunlaruñ boğazlarına dura bir nice rivâyetde
⁶ضَرِيحٌ didügi boğaza durucu nesne demek olur çünki ⁷bularuñ bo-
 ğazlarından geçmeye bular añalar ki dünyâda bir nesne ki ⁸boğazla-
 rına dursa şuyıla geçürürleridi pes feryâz ⁹kılalar şü diledükle-
 rinden soñra biñ yıl şü ¹⁰virmeyeler andan Hâk Te‘âlâ eyide şol
 kızmış şudan ¹¹şü virüñ pes zebâniler oddan kadehlerle ol şudan
¹alalar bularuñ ağızlarına koyalar çünkim ol kadeh bularuñ ²ağız-
 larına yakın gele ıssısından bularuñ yüzleri derisi ³kavlaya ol ka-
 dehler içine dökile dudakları burışa söyle ola kim ⁴üstin dudakla-
 rı eñselerine irişe büzile altın dudakları ⁵gögüslerine ine burı-
 şa çünkim ol şuyı bularuñ ağız ⁶larına koyalar içleri içegüleri
 aşğa dökile ⁽¹⁾ذَلِكَ الْحَالُ نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ (1) nitekim bir yerde
 eydür ⁽²⁾فَقَطَعَ أَمْعَاءَهُمْ ۖ وَسَقَوْا مَاءَ حَمِيمًا (2) bir nice müfessir-
 ler eydürler kaçan kim bu âyet ⁹indi لَيْسَ لَكُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيحٍ
 pes Mekke müşrikleri ¹⁰eyitdiler bizüm develerümüz zârî‘ otlayı-
 cak semrir biz anı yimekten ne kayururuz pes Hâk Te‘âlâ bu âye-
 ti viribidi kim ¹لَا يَشْمِرُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جَوْعٍ ya‘nî ol zârî‘ ne
 semirdür ve ²ne açlığı giderür ammâ ol müşrikler yalan söylediler
 kim ³bularuñ devesi anuñ yaşını otlayıcak semrir idi yaşına zârî‘
⁴dimezler şiburrik dirler ve zârî‘ diyü kurasına dirler deve anı
⁵yiyecek agulanur kırılır kavluhü te‘âlâ ⁽³⁾وَجَوْعًا يُؤْمِلُ
⁽⁴⁾يَا نَارُ يا‘nî ⁶bir nice yüzler kıyâmet güninde ni‘metde ola

(1)-Bu halden Allah'a sığınırız.

(2)-Muhammed sûresi,15.âyet:Onlar kaynar su içirilip de ba-
 ğırsaklarını parçalayan kimselere benzerler mi?

dünyâda dürtüşüp tâ'at ⁷ kılduklarıçün uçmağı aña vireler şöyle ki uçmak ni'metine râzı ⁸ olalar ve yüksek uçmaklar içinde olalar kavluhü te'âlâ ⁹ لِسْعِيهَا فِيهَا لَأَغِيَةً " ¹⁰ ya'nî ol yüce uçmaklar içinde olalar ve ol uçmakda herze söz işitmeyeler ¹¹ ve yalan söz ve bâtıl kelecî olmaya kavluhü te'âlâ

77b ¹ فِيهَا عَيْتٌ " ² ya'nî ol uçmak içinde akar bıfırlar vardır kavluhü te'âlâ ³ فِيهَا سُورٌ مَرَّ فَوْعَةً " ⁴ ya'ni ol uçmak için-

de ⁵ yüksek tahtlar vardır kavluhü te'âlâ ⁶ وَأَلْوَابٌ مُّوَضُّوعَةٌ " ⁷ وَفَارَقَ مُضْفُوفَةٌ " ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

78a ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

ke çıkalar ol köşk bularuñ ayığı¹¹ altına döşene kaçan mü'minler
 8b Bismi'llahi diyüp ayaklarını¹ kosalar ol köşk girü kalka yir-
 rine vara mü'minlere inmek² çıkmak zahmeti olmaya bir nicele
 eydürler Hakk Te'ālā yarın kıyāmet³ güninde uçmak ehline uçmak
 içinde bulara gönül kuvvetin bularuñ⁴ayağına vire her nireye di-
 lerlerise derhāl varalar nitekim⁵ bir kişi oturduğı yirden fikri-
 le derhāl gāh Rūm'da gāh Şam'da⁶ dur gāh Irak'dadur gāh Hindūs-
 tanda gāh maşrıқта gāh⁷ mağripdedür bir sâ'atde yidi iklimi ge-
 zer hiç armaz mü'minler⁸ dağı uçmak içinde bu hayşiyetile olalar
 gāh köşklerde gezeler⁹ gāh bağlarda bağçalarda gezeler gāh büstān-
 larda Hürī¹⁰ kızlarıyla temāşalar ideler gāh kız oğlanlarıyla zevkde
 olalar hemānkim¹¹ üzerlerinden kalkalar girü bikir olalar

اللَّهُمَّ

9a (1) وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ¹ kavluhū te'ālā اَرْتَقْنَا وَ الْجَمِيعِ اَمْثَلِيْنَ

ve dağı yā Muhammed² görmezler mi şol yüce gök kim nice yüceldi
 bu yüceligile direksüz³ dururdum bir āyetde dağı eydür kim
 وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ⁴ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ

ulemā bu āyetde delim sözler dimişler⁵ dür kim Hakk Te'ālā ken-
 dü şun'ın bildürmek için bir nicele eydür⁶ Hakk Te'ālā kamu cā-
 navarlar arasında deveyi niçün yaz kıldı⁷ diyüp su'āl itseler
 hikmet nedür diyü cevāb oldur ki⁸ 'Araplarda deveden büyük cāna-
 var gördükleri yoğıdı pıl⁹ görmiş degülleridi meger binde biri
 Katāda eydür Hakk Te'ālā¹⁰ uçmak köşklelerini ve dağı uçmak döşek-
 lerinüñ yüksekliğini¹¹ yaz kıldı pes eyitdiler biz aña nice çı-

9b kavuz Hakk Te'ālā deveyi¹ meşel kıldı tā ki ma'kulı mahsusıla bi-
 leler ve inanalır bir nicele eydür² deve kim şol büyükligile ve
 yüksekligile şol ağır yüklere³ nice boyun virür muṭī' olur ve bir
 za'if yidiciye nite⁴ muṭī' olup yidilür nitekim hikāyetde gelür
 kim Ebū'l Kāsım⁵ bir nice tefsirde getürmiş ki meger bir sıçan

(1)- Ey Allah'ım, bizi ve bütün müslümanları rızıklandır.

bir devenün yuları⁶ ucın dutmuş kim kese inine ilede pes ol yu-
ları çekdüğünce⁷ ip ilerü gitmiş deve yidilmiş hattâ kim sıçan
inine gelmiş⁸ devenün burnı ol sıçan inine direnmiş bu miskin
deve hâl⁹ diliyle eydürümiş ki i beni yiden nolaydı kapuñı
büyük kılayıduñ¹⁰ kim ben sıgayıdum **فَسَيَأْتِيكَ فَدَّارٌ**

هَارِي arı Tañrı¹¹ kim anı şöyle kaderledi bir nice mü-

80a fessirler eydürler deve¹ didüğü bu arada bulutlardur kim şol
ağır ve çokluk bulutları² ve yağmurları yüklenüp giderler ik-
lîmden iklîme varurlar³ nice taşlar ve şahrular ve yazılar ve
dereler geçerler Hâk Te-âlä'muñ buyruğı⁴ nerede ise yağdururlar
kavluhü te-âlä **لَسْتَ عَلَيْهِمْ** **فَزَكَّيْ إِعْمَا أَنْتَ مَذَكَّبٌ** **5**

ya-ñi yâ Muhammed sen ol kâfirlere eyitgil⁶ ve bizüm uçmağumu-
zı ve tamumuzu bulara aındurgıl kim sen hemân⁷ bir aındurıcısın
ve sen bularuñ üzerine cabâr⁽¹⁾ degülsin kim buları⁸ imân getür-
mek üzerine gücemleyesin andan soñra bu âyet mensüh⁹ oldu seyf

âyeti gelmegile kim **قَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ** ayetidir bu¹⁰ ayete ayet-i seyf
dâirler niçün anıniçün ki kılıç ayeti demek¹¹ olur ki müşrikleri de-

80b pelen her kande bulursanız ta imana gelince veya haraca razı ol-

lanca kavluhu te ala **إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكُفَّ** ulemâ bu² istisna ma-nâsın-
da ihtilâf kılmaşdur bir niceler eyitdi yâ³ Muhammed buları öğüt-
legil ve bizüm sözümüzi degürgil kim sen hemân⁴ bir öğüt viri-
cisin illâ kâfirlere ve dînden yüz döndürenlere⁵ hiç öğüt aşşı
kılmaz ve bir niceler eyitdiler yâ Muhammed sen ol kavmün⁶ üze-
rine cebbâr degülsin kim buları gücile imana getüresin illâ⁷ ol
kim kâfir oldu ve bu dîne gelmedi anlaruñıla savaşıgil ve anla-
rı⁸ depele gil tâ müsülmân alınca pes anlar kim kâfir oldılar ve
bu dînden⁹ yüz döndürdiler Hâk Te-âlä bulara ulu azâb kılası-
dur kim ol¹⁰ ulu azâb od azâbidur kavluhü te-âlä **فِي عَذَابٍ**

(1)- Doğrusu **جَبَّارٌ** olmalıdır.

اللَّهُ الْعَذَابُ الْأَكْبَرُ¹¹ ya'nî pes Hâk Te'âlâ 'azâb ide

81a bunlara ulu 'azâb su'âl Hâk Te'âlâ¹ ulu 'azâb diyü niçün cevâb
 anuñiçün ulu 'azâb² didi kim bulara dünyâda açlık ve kızlık ve e-
 sirlik ve depelenmek³ lik 'azâbın gördiler ve âhiretde dañı od
 'azâbın göreler⁴ zîrâ kim od 'azâbından ulu 'azâb yokdur kavlu-
 hū te'âlâ اِنَّ اِلَيْنَا اِيَّا بِهِمْ⁵ ya'nî bayık yâ Muhammed bula-
 ruñ dönmeçligi biz⁶ din yañadur kavluhū te'âlâ ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا حِمْلًا⁶
 ya'nî andan⁷ soñra yâ Muhammed bayık bize soru hisâp viresiler-
 dür⁸ ya'nî hisâbı bularuñ bizüm üzerümüzdür tâ kim nakîrden
⁹ kıtmire hisâb idevüz belki her nefeslerinden ve her hatraların-
 dan¹⁰ şoravüz kim ne nesnede hare eyledüñ diyü sûretün velfecr

81b 11 bu sûre Mekke'de indi bişyüzdoksanyidi harfdür yüz¹ otuz
 tokuz kelimedür otuz âyetdür rivâyet kılındı 'Asımdan² ve Übey-
 yü'bni Ka'b'dan kim eyitdiler ki Tañrı resûlinden işitdük³ kim
 ki وَالْفَجْرِ⁴ sûresini kiçi bayram ayınuñ on gicesinde⁴ okırsa Hâk
 Te'âlâ anı yarlağaya eger ayruk günlerde okırsa⁵ kıyâmet gü-
 ninde aña mür ola pes şağına bağa mür göre solına⁶ bağa mür gö-
 re önine bağa mür göre ardına bağa mür göre hikâyetde⁷ gelür
 kim çün Zelihâ Yūsuf' için halvet sarây yapırdı⁸ ki yidi kapısı
 varıdı hikâyet meşhürdür ki çün Yūsuf'ı⁹ sarâya da'vet itdi her
 kapuyı girdükçe ol kapuyı bağlarıdı ya'nî¹⁰ demür kilit ururı-
 dı tamâm yidi kapuyı da kilidledi nitekim¹¹ tefâsirdе meşhürdür

82a ki Hâk Te'âlâ Yūsuf sûresinde¹ zikr ider ki وَغُلَّتْ اَبْوَابُ²
 وَقَالَتْ نَجِثًا³ diyü çün² Zelihâ Yūsuf'ı kendüye kığırdı e-
 yitdi yâ Yūsuf bugün³ ol gündür kim senüñle murâd hâşıl kılam
 ev halvet ve yer⁴ muvâfık ve dünyâda benden güzel yok diledikim
 Yūsuf'ı kendüye⁵ çeke bu arada akvâl çokdur ammâ ol ki maksūd-
 dur⁶ anı diyelüm pes Yūsuf hayrâm olup münâcât⁷ kıldı ve gön-

İnde eyitdi ki İlāhī dermānda kaldum nice ⁸ideyin bu bağlu ka-
 pular içinde pes Yūsuf'un sırrına nidā geldi kim ⁹ya Yūsuf ka-
 pularda Bismi'llāhi'rrahmān'irrahīm demek senden ¹⁰bađlu kapu-
 ları açmak benden çün Yūsuf bunu işitdi kapudam ¹¹yaña hamle
 32b kıldı her kapuya geldükçe Bismi'llāhi'rrahmāni'rrahīm ¹diridi
 ol bağlu kapular açılurıdı çün Zeliha gördi kim iş nite ²oldı
 katlanımadı Yūsuf'un ardına düşdi tā ki en daşrağı kapuda ³yitdi
 pes Zeliha Yūsuf'un ard etegine yapışdı etegi yırtıldı ⁴kıssa
 meşhürdür imdi eger ol keremi çok pādīşāh Bismi'llāhi'rrahmāni'r-
 rahīm ⁵diyen kullarıçün yarıngı gün uçmağın sekiz kapusın açıvi-
 rür ⁶se ve tamunuñ yidi kapusın bağlayu virürise hiç 'ācib ü
⁷garip olmaya bismi'llāhi'r-rahmāni'r-rahīm ⁸kavluhū te'ālā **وَالْحَبِيبِ**
 ya'nī irte namāz hağkiçün vāv vāv-ı kasemdür pes ⁹Hađ Te'ālā and
 içer ve eydür ki gündüz hağkiçün bu kavlı İbni 'Abbās ¹⁰kavlidür
 'Atıyye eydür **وَالْحَبِيبِ** irte namāzı hağkiçün Katada eydür
¹ya'nī Muharrem ayınuñ evvel günü hağkiçün 'İkrime
 83a eydür **وَالْحَبِيبِ** ¹ya'nī kayalar ve biñarlar hağkiçün ki andan
 yarılıp sular çıkar ²kavluhū te'ālā **عَشْرٍ**
 ve dağı on gice hağkiçün Mücāhid ve ³Katada ve Zāhhak ve Süddi
 ve Kelbī mecmu'ınuñ kavlinde Hağ Te'ālā. ⁴ol on gice hağkiçün
 diyüp and içdügi kiçi bayram ayınuñ ⁵on günidür kim bunca biñ
 hācılar baş açuk yalıñ ayak ⁶ihrām bağlanup gice gündüz Lebbeyk
 A l l ā h ' ü m m e lebbeyk ⁽¹⁾ diyüp Tañrı'ya yalva ⁷rurlar ve
 Ka'beyi tavāf iderler ve 'Arafāt'a çıkup vakfeye dururlar ⁸'İk-
 rime eydür ol on dün hac giceleridür Ebū Ravk eydür ol ⁹on Rama-
 zān ayınuñ on evvel günleridür İbni 'Abbas rivāyet ¹⁰kılur kim
 ol on gice Ramazān ayınuñ soñrađı onıdır ¹¹Yamāni rivāyet ider ki

(1) - Allahım, buyur, senin emrine geldim.

- 83b 101 on 'Aşüre günleridür hadīs¹ kıldı bize Bişri'bnī 'Ammāra
 'Amrī'bnī 'Aṭıyye'den kim eyitdi **وَالْجَبْرِ**² didügi şol irtedür
 kim doğar eyitdüm **وَلْيَا عَشْر**³ didügi³ kankıdur eyitdi Qur-
 bān Bayramınıñ on günidür Kavluhū te'ālā **وَالشَّفَعِ وَالْوَثْرِ**
 ya'nī Haḳ Te'ālā and iḡer ki dañı ğift⁵ haḳkıçün dañı tek haḳkı-
 çün eyitdüm **وَالشَّفَعِ** didügi nedür eyitdi kim Haḳ Te'ālā'nunñ
⁶mecmu'ı maḥlūkātı dükele ğift ğiftdür eyitdüm **وَالْوَثْرِ**
 didügi⁷ nedür eyitdi kim bir Tañrıdur ben eyitdüm bu hadīsı pey-
 ğamber aṣḥābından mı rivāyet kılursın eyitdi belī ben eyitdüm
 kimden⁹ eyitdi kim Ebū Sa'īd Huzrī'den ve Eyyūbi Ensarī'den ve
 anlar da¹⁰ resūlden şorduk dirler ve eyitdük ki yā Resūl'allah
وَالشَّفَعِ وَالْوَثْرِ nedür resūl hażreti böyle cevāb vir-
 84a di kim **وَالشَّفَعِ**¹ ya'nī her ğift haḳkıçün didügi 'arafe günile
 kurbān bayramı günidür² **وَالْوَثْرِ** didügi kurbān gicesidür
 Katada rivāyet kılur kim³ Tañrı resūli eyitdi **وَالشَّفَعِ وَالْوَثْرِ**
 didügi nedür eyitdi⁴ biş vakt namāzdur kim teki de var ğifti
 de var Mervānū'bnī⁵ Mu'āviye rivāyet kıldı Ebū Sa'īd'den kim
 eyitdi işitdüm⁶ 'Abdullahı'bnī Zübeyr'den kim Mekke'de minbe-
 re çıkup eyitdi **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا**⁷ hacılar bölügi kim irakdan yakından geldü-
 nüz giceleer uyanuḳ⁸ olduñuz nefslerüñüzi göyündürdüñüz ve ara-
 ruduñuz imdi⁹ bilmedin haccuñuzı bāṭıl kılmañ ve emeklerüñüz
 yile vermesün¹⁰ amma gözünüzele yaramaz yire bakmañ ve elünü-
 zile yaramaz nesne¹¹ ve harām dutmañ ve ayağunuzıla harām
 84b yürümeñ kim haccuñuz bāṭıl¹ olmasun ve **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا** Mekke kavmi Haḳ Te-
 'ālā size virdügi ni'meti siz de bu² hacılara virün ve bulardan
 nesne dartınmañ ve Haḳ Te'ālā size vir³ dügi nesneleri bulara
 yardım kılunñ kim bular Tañrı Te'ālā'nunñ konukları⁴ dur ve Haḳ

Te'ālā evinüñ konuklarıdır ve baña dañı su'ālünüñ va ⁵ rısa so-
 ruñ kim eydivireyin didi pes Zemzem kuyusu katından ⁶ biregü
 duru geldi eyitdi ben ihrām bağlanmışıdum bir sıçan ⁷ geldi da-
 ğarcuğuma girdi 'Abdullahü'bni Zübeyr eyitdi sıçanı ⁸ depelenñ
 ihrāmdayiken dañı ihramsuziken de andan biregü duru ⁹ gelüp e-
 yitdi haber vir bize ki **وَلَيَالٍ عَشْرٍ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ** ¹⁰ nedür
 eyitdi ammā **شَفْعٍ** didügi oldur ki Hāķ Te'ālā eydür her kim
¹¹ hacca iki gün öñürdürise aña yazuk yokdur **وَتْرِ** didügi ol-
 dur ki ¹ her kim ki bir gün soña kosa aña yazuk yokdur nitekim
² Hāķ Te'ālā Kelām-ı kadimde haber virür **وَإِذْ كَرِهَ اللَّهُ فِي أَيَّامٍ**
فَلَا تُسَبِّحْ عَلَيْهِ 4 مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَجَلَّ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ 3
 ammā **وَلَيَالٍ عَشْرٍ** didügi kiçi bayramuñ 'a-
 rafasından ⁵ öñ sekiz gün ve 'arafe günü ve bayram günüdür Mücā-
 hid ve ⁶ Mesruk ve Ebū Şālih eyitdiler **وَالشَّفْعِ** didügi dü-
 keli ⁷ mahlūklardur kim çift çifttür ya'nī irkeklü dişilü ve
 dañı ⁸ azdādıla bilinür nitekim küfrile imān ve sa'ādetile şe-
 kāvet ⁹ ve doğruluğıla egrilik şalāhıla fesād giceyile gündüz
 gökile ¹⁰ yir deñizile kuru ayıla güneş Cinnile İns sağlığıla
 şayruluk baylığıla yoksulluk rāhatıla zahmet uçmağıla tamu se-
 vābıla ¹ 'ikāb dünyāyla āhiret ve kıssa 'alā hazā dükeli çit-
 dür hemān ² tek Hāķ Te'ālādur kim anuñ zıddı ve niddi ve mişli
 ve mānendi ve emsāli ³ ve eşbāhı yokdur hiç nesne aña beñzemez
 ve ol hiç nesneye ⁴ beñzemez nitekim buyurur **لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ**
⁵ **السَّمِيعُ الْبَصِيرُ** Aşıyye Ehesden ve İbni 'Abbāsdan rivāyet kıldı kim
⁶ **وَالشَّفْعِ** didügi irtē namāzıdur ve öyle namāzıdur ve kindü namāzıdur
 ve ⁷ yatsı namāzıdur kim bunlar çifttür **وَالْوَتْرِ** didügi
 aḥşām ⁸ namāzıdur kim tekdür Mukātil eydür **وَالشَّفْعِ** didügi Āde-

mile ⁹ Havvādūr **وَالْوَيْتِر** didügi Ḥaḳ Te‘ālādūr Rebi‘ rivāyetin-
de **وَالشَّفْع** ¹⁰ didügi aḥşām namāzınuñ evvelki iki reke‘ati-
dür **وَالْوَيْتِر** ¹¹ didügi soñrağı bir reke‘atdür bir nice ‘ulemā

86a eyitdiler ¹ **وَالشَّفْع** didügi Şafāyıla Mervedür **وَالْوَيْتِر** didügi
Ka‘be ² dür Hasan rivāyetinde **وَالشَّفْع** didügi sekiz uçmağdur
وَالشَّفْع ³ didügi yidi şamudur Mukātil eyitdi
⁴ didügi geceyle gündüzdür **وَالْوَيْتِر** didügi ol gündür ⁵ kim an-

dan soñra hiç gece yokdur ya‘nī kıyāmet gündür Ebübekre ⁶ sor-
dılar ki **وَالشَّفْع** **وَالْوَيْتِر** nedür cevāb eyitdi kim **وَالشَّفْع**
⁷ didügi maḥlūḳ şıfatıdur her biri zıddıladūr ya‘nī ⁸ izzetü

ḥorlık ve kudreti ‘aciz ve za‘fı kuvvet ve ‘ilmü cehl ve ⁹ diri-
likile ölüm ve baylığıla yoksullık ve kıssa ‘alā haza buña ¹⁰ az-
dād dirler ki her nesne zıddıla ma‘lūm olur meşelā gündüz ¹¹ gi-
ceyle ve gece gündüzile bilinür eger dāyim gündüz olsaydı

86b ¹ gece ne nesneyidügi bilinmeyeyidi sağlık şayrılığıla bilinür
² eger şayruluk olmayadı sağlık neyidügi bilinmeyedi hem ³ kad-
ri kıymeti olmayadı girü kalanı da böyle pes Ebübekr eydür

⁴ **وَالْوَيْتِر** didügi Ḥaḳ Te‘ālā şıfatıdur kim tekdür ya‘nī ol Tañ-
rı ⁵ ‘azizdür kim hiç ḥor olmaz ve ol kādirdür kim ‘aciz ⁶ yok
ve kavıdür kim za‘fı yok ‘alimdür ki cehli yok diridür ⁷ kim-
hergiz aña ölüm yok bir nicele eyitdiler **وَالشَّفْع** didügi

Mekke ⁸ ve Medīne mescididür **وَالْوَيْتِر** didügi Beytü'l- Ma-
kaddisür İbni ⁹ ‘Atā eyitdi **وَالغَيْب** diyüp Ḥaḳ Te‘ālā and iç-
dügi ya‘nī irtē ¹⁰ ḥaḳkıçün didüğinden murād Muḥammed Muştafā’-
dür tā ki imān nūrı ¹¹ anuñıla tamām oldı ve küfr karañulığı

87a batdı bir nicele eydür **وَالشَّفْع** ¹ didügi şol ‘ibādetlerdür
ki hemişe kılinur namāz ve oruç ² ve zekāt bigi **وَالْوَيْتِر**

didügi ol 'ibâdetdür ki 'ömürde ³ bir gez kılinur ya'ni hacc u
'umre gibi bir niceler eyitdiler ⁴ didügi tendür ka-
çan cān bile olsa ⁵ didügi tensüz cāndur yā cānsuz ten-
dür ki yalunuz ola pes Haḡ Te'ālā cānıla tene ve tensüz cāna and
içmiş olur ḡavluhū te'ālā ⁶ **وَالتَّائِبِينَ إِذَا يَسْتَرُونَ** ya'ni daḡı dün
ḡaḡḡıçün kim anuñ içinde yürürler ⁸ bir nice müfessirler eydür-
ler ya'ni dün ḡaḡḡıçün kim yürüse gitse ⁹ Kelbī eydür ol dün
Müzdelife dūnidür kim ḡacılar ol gice ¹⁰ 'Arafāt'dan inerler
Müzdelife'de dönerler ḡavluhū te'ālā **لَا يَرْجِي " هَلْ فِي ذَلِكَ**

87b

¹ **قَسَمَ** ya'ni işbu ḡadar ḡasem kim ben Tañrı yaz ¹ kıldum
'aḡl islerine yiter mi ve ḡana'at iderlermi pes bu aksā ² muñ
cevābı **الْمُرْتَدِّ كَيْفَ** ³ **إِنَّ رَبِّي لَبَاطِنٌ صَادِقٌ** dur ḡavluhū te'ālā
⁴ **فَطَلَّ سَائِبِكَ بَعَادٍ** ya'ni yā Muḡammed ḡörmedüñ mi kim se-
nüñ Tañrıñ 'Ad ⁴ ḡavmine ne işledi şöyle ḡuvvetlü ve ḡaddü ḡa-
metlüyiken buları nite ⁵ helāk kıldı ḡavluhū elem tera bu lafz
ya'ni bu hemze **هَمْزِ**-i istifhāmdur ⁶ murād bunda taḡrirdür ya'ni
dimeḡ olur kim ⁷ **قَدْ أَتَيْكَ خَيْرٌ عَادٍ** ya'ni ⁷ be-dürüstī ḡeldi saña 'Ad
ḡaberi kim senüñ Tañrıñ anlari nice helāk ⁸ itdi ḡavluhū te'ālā

⁹ **إِزْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ** pes 'ulemā ihtilaf kılmışlardır ⁹
muñ ma'nāsında Sa'īdü'bni Müseyyib eydür ¹⁰ ol İskenderiyye'dür
ibni İshāk eydür İrame didügi 'Adüñ ¹¹ dedesidür ol 'Adü'bni

88a

'Avḡ İbni İrem Sāmi'bni Nūh'dur dürüst ¹ ḡavl oldur ki 'Ad
ḡavminden bir ḡabile yā bir şehḡ adıdur **ذَاتِ الْعِمَادِ**
² didügi ya'ni ol ḡavm ḡuvvetlü ve ḡatılıḡlılar ve uzun boylu-
larıdı ³ nitekim Ebū Şāliḡ rivāyet kıldı resūlden kim eyitdi
⁴ 'Ad ḡavminüñ birisi ḡayayı ḡötürüridi bir obanuñ üstine ⁵ yā

bir mahallenüñ üstine birağurıdı dükeli bir gezden helāk olurı-
dı ⁶ Kelbī eyitdi her birinüñ boyı dörd yüz arışıdı ve bir nice-
celer eyitdiler ⁷ her birinüñ boyı yüz yigirmi arşunıdı İbni
‘Abbās eyitdi bularuñ ⁸ uzunluğı seksen arış idi ve bir nice-
ler eyitdiler bularuñ boyı ⁹ birer üstün gibi idi Mukātil eydür
bularuñ boyı oniki arşu ¹⁰ nıdı bular direkli derīm evler ve çar-
dırlar ehliyidi tavarlu ¹¹ ruzlu kavm idi yazın kara evler ve çadırlar

88b dutup yazılarda ¹ tağlarda olurlarıdı ekin tarla ve bāğlar bağ-
çeler işleridi ve ² bularuñ şehrine vādī'l-kura dirleridi ol
oldur kim Hāk Te‘ālā ³ eyitdi

التي لم يخلق مثلها في البلاد

ya‘nī anuñ gibi makām ⁴ hiç illerde ve şarlarda yaradılmadı di-
yüp Hāk Te‘ālā öğdügi bir ⁵ direkli şehridi kim Ād kavminden
biregü anı yaydı nitekim ⁶ rivāyet kılındı ‘Abdullahi'bni Sa-
lih'den ki ol bir gün ⁷ devesin yavu kuldıydı isteyü çıktı
‘Adnān yazılarında ⁸ gezeriken bir şehir gördi kim çevresini
kal‘alar burcu bārūlar ⁹ ve köşkleriçün yakın geldi şandı ādem
bula devesini şora ¹⁰ bağa gördi kimse bulımadı hiç içerü daş-
ra çıkar kimse yok pes atından ¹¹ inüp bağlayu kodı kılıcın

89a dartup kal‘a kapusından içerü ¹ girdi biraz yir vardı gördi iki
ulu kapu kızıl yakutıla ve incüyle bezenmiş anı görüp ‘acep-
ledi ki hiç ancılayın gör ³ dügi yoğıdı hayrān olup şanlıdı ol
kapularuñ birini açdı ⁴ gördi bir şehir ki ancılayın kimse gördü-
gi olmaya ve anuñ ⁵ içinde köşkler sarāylar gördi kim her bir
köşk kızıl ya ⁶ kutdan ve yeşil zümürüdden üzerine mu‘allak
yapılmış her bir ⁷ köşkde altundan ve gümüşden çardaklar incü-
yle yakutıla ⁸ bezenmiş ve ol çardaklaruñ suvaları (1) şehir

(1)- suvā (سَوَا) Hüzeyl kabilesinin taptığı put, metinde ع'sız yazılmış.

89b Kapısı suvaları ⁹ gibi biribirine karşı yapılmış ol köşklerin
 çardakların ¹⁰ içine incüler zümrüdüler dökmişler yakutları-
 la bezemişler ¹¹ müşk ve ze'afiran döşemişler çün bunu gördi ol
 kişi ¹ keykirdedi andan sokaklarına bakdı gördi kim ağaçlar di-
² kilmiş kârizler akar çeşmeler ve havzlar dolu dolu pes ol
³ ögin dirdi and içdi kim Hâk Te'âlâ dünyâda bunun gibi şehir
⁴ yaratmadı, bu meger ol uçmağdur kim Hâk Te'âlâ Kur'ânda eyitdi
⁵ didi pes ol incülerden ve kıymetli taşlardan ve müşğden ⁶ gö-
 türü bildügince aldı çıkdı atına yükletdi girü ⁷ Yemen'den ya-
 ña yüz dutdı bu ahvâli halâyıka didi ol götürdü ⁸ günün bir
 nicesini şatdı mu'teber hoca oldu pes bunun ⁹ haberi Mu'âviye -
 ye irdi Mu'âviye adam viribiyüp okutdı çün ¹⁰ geldi halvet olup
 haberini şordı Mu'âviye andan Ka'ba'l- ¹¹ Ahbârı kağırttı (1) çün
 90a Ka'b geldi Mu'âviye eydür yâ ¹ Abâ İshâk hiç dünyâda bir şehir
 var mıdur kim altundan ² gümüşden yapılmış ola Ka'b eyitdi var-
 dur haber virem saña ³ ol niteyidi ve anı kim yapıdı ammâ ol
 şehri Âd oğlu Şeddâd ⁴ yapıdı ol şehrin adı اِرْمَدَاتُ الْبَحَاذِ
 dur ki Hâk Te'âlâ anı Kur'ânda yaz kıldı eyitdi kim لَمْ يَخْلُقْ
 مِثْلَهَا فِي الْبِلَادِ ⁵ ya'nî ⁶ anuñ gibi bir şehir dünyâda yara-
 dılmadı andan Mu'âviye eyitdi ⁷ Ka'b anuñ niteligini bize haber
 virgil pes Ka'b eyitdi Şeddâd ⁸ anı üç yüz yılda yapturduğın ve
 tamâm olduğdan sonra on sekiz ⁹ yılda yarak idüp görmege gelüp
 helâk olduğünü eydivirdi ¹⁰ pes bunca arzularıyla geldi kim gö-
 re zevk ü 'işret süre ¹¹ Hâk Te'âlâ Cebra'îli viribidi Şeddâd
 90b hemândem ki ol şehrin ¹ kapısına gelüp bir ayagını ışikden içe-
 rü basup bir ayagını ² basınca Cebra'îl bir gez na'ra urdı Şed-

(1)- Bu kelime kığırtmak (1. Tellâ) çağırtmak 2. Davet ettirmek) ol-
 mali

dād olok sā'at ³ cān cehenneme işmarladı nice yüz yüz biñ çerisile helāk oldılar ⁴ dünyādan murād almayup hasretile cehenneme vardılar pes Ka'b ⁵ eyitdi yā Mu'āviye senüñ zamanuñda Müsülmānlardan bir aşkar ⁶ kısa boylu kişi ki kaşı üzerinde bir beñi ola ve dağı boynında bir beñi ⁷ ola devesini isteyü çıkup ol şehri göresidür böyle diyüp çevre ⁸ bakdı ol kişi Mu'āviye katında otururıdı Ka'b eyitdi vallahi ⁹ ol kişi uşbudur didi pes Ka'b eyitdi çün Şeddād ¹⁰ helāk oldu biraz çerisini bir menzil yirde komış idi oğlu Marsed'ile ¹¹ Hāzara Mevtada anı

91a sultān kılmışıdı andan sonra Marsed geldi ¹ atasınıñ mecmu'ı vilāyetini dutdı atası yirine pāzişāh oldu andan ² buyurđı atasını getürdiler karnın yarup içine şabur ve kāfūr ³ toldurdılar ve gövdesine dürtdiler çürümesin diyü Hāzra ⁴ mevt şehrine getürdiler bir mağara içinde zīrzemīn kazup ⁵ bir altun taht üzerinde kodılar üzerine yitmiş kat atlas ⁶ örtdiler dūkelisi altun iplikile dokunmuşıdı ve baş ucında ⁷ bir levh kodılar ve ol levhada bunu yazdılar ki şi'ir ⁸ ata Şeddādü'bni 'Ādın şahı-bü'l hısnı'l 'amīd - İ'tibār eyyühe'l mağruru bi'l 'Ömrü'l medfid (1) kavluhū te'ālā

وَشَوَدُ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ

yā Muhammed gör ¹⁰ medühmikim senüñ Tañrıñ Semūd kavmine ne eyledi ve nite helāk kıldı ¹¹ kim vādi'l Kurada kayalar kesüp evler idindilerdi evvel kaya kesüp ¹ mermerler delüp ev idinenler bunlarıdı bir nice tefsirde gelür kim ² bunlar iki biñ gez biñ ve dağı yidi yüz biñ evidi kayadan nice ³ biñ köşkler ve sarāylar yaptılar ölmeyevüz dirleridi veyahuz 'azāb ⁴ gelüp bizi helāk itmeye dirleridi ve eydürleridi kim

مِنْ أَشْلَاءٍ

(1) - Ben yüksek kaleler sahibi 'Ād oğlu Şeddād'ım. Ey uzun ömrüne mağrur olan kişi ibret al.

ya'nī kimdür kim bizden katı ola kuvvet
yöninden ya'nī bizden ⁶ kuvvetlü kimse yokdur demek olur pes
Ḥaḳ Te'ālā bu kavmün üzerine ⁷ Hūd peygamberi viribidi geldi
buları dīne da'vet kıldı ol ⁸ kavüm buta taparlarıdı kavluhū
te'ālā

وَأَيُّ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا ۖ قَالَ يَا قَوْمِ أُولَٰئِكَ لَمْ يَعْبُدُوا اللَّهَ ۚ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۚ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۙ
ya'nī viribidüm ¹⁰ Ād
kavmine Hūd'i kim bularuñ kardeşiyidi pes Hūd peygamber¹¹ eyit-

92a size ¹ peygamber viribidi ve ben anuñ Ḥaḳ peygamberiyin pes
yokdur size andan ² artuḳ Tañrı pes niçün korkmaz siz anuñ hiş-
mından ve 'azābından ³ ve size bunca ni'metler virdi ve sağ-
lık virdi ve kuvvet virdi ⁴ ve Nūh'dan sonra beni size peygām-
ber viribidi kavluhū te'ālā اِدْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنِّي ۚ وَادْكُرُوا
ya'nī anuñ ol bir Tañ-
rı'ya kim sizi ḥalifeler kıldı Nūh kavminden sonra ⁷ ve daḥı
arturdu sizün boyuñuzu ve kuvvetüñüzi nitekim her birinün ⁸ bo-
yu yüz yigirmi arış idi ve kuvvetleri söyleyidi kim ayakları-
nı taşa ⁹ ururlarıdı dizlerine degin gömilüridi sol balçıḡa
batar gibi pes bu ¹⁰ kavüm eyitdiler قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا

92b vüm ¹ eyitdiler yā Hūd ne getürdün bize hüccetden daḥı biz
putlarımızı ² koyup dönmezüz ve saña kırtinmezüz didiler pes
Hūd eyitdi ³ çün baña uymaduñuz ben size 'azāb dileyeyün Hūd
du'ā ⁴ diledi Ḥaḳ Te'ālā bulara kızlık viribidi katı buñaldı-
lar hemān on yidi ⁵ kişi imān geldi kalana gelmedi ve ol kā-
firler on yidi kabileyidi ⁶ yidi yüz biñ kişi artuḡıdı buḡur
Hūd eyitdi hey gelün ⁷ imān getürün yohsa Ḥaḳ Te'ālā 'azāb

viribir didi ⁸ pes bular eyitdiler فَاتِنَا بِآيَةٍ إِذْ كُنْتُمْ

93a ol ¹ saña imān getüren kavmi al bularuñ içinden çık çün ² Hūd geldi ol mü'minleri aldı bu kavme eyitdi İ kavüm ³ Hāk Te'ālā sizi yilile helāk idiser pes Hūd ol on yidi ⁴ kişiyi aldı gitdi ol kavüm vardılar küllüsi evlerinden çıktılar ⁵ ayaklarını katı kayaya urdılar dizlerine degin batdılar مِنْ أَشَدِّ

(1) مِنْ أَشَدِّ diyüp durdılar Hāk Te'ālā yidi kat yir altında

93b ⁷ bir yil yaradup durur adı rihü'l-akim'dür ol yil yitmiş bin ⁸ kudret zencîriyile baġlu durur degme bir zencîri bir ferişte dutar ⁹ andan Hāk Te'ālā hitāb kıldı Mikā'ile kim yā Mikā'il ¹⁰ ol yilden bir şıġır burnı delügi miqdārı yile destür vir İ didi Mikā'il eyitdi İlahî ol deñlü yil çokdur yigregın sen ¹ bilürsin eger ol deñlü yile destür olursa gerek ² cihānı birbirine ura andan Hāk Te'ālā eyitdi bir sirçe barmak ³ sıgacak yüzük delügince destür vir andan Mikā'il eyitdi ⁴ ilāhî sen yigrek bilürsin ol da çokdur andan Hāk Te'ālā ⁵ eyitdi bari sırma ignesi yordusınca delükden çıkar ⁶ gıl salıvirgil pes ol yil çün destür buldı yidi kat ⁷ yiri yırtta yırtta çıktı ol kavm dükele dizlerine degin batup durur ⁸ larıdı ol yil bularuñ üzerine arkun arkun esmege başladı ol kavüm ⁹ eyitdiler yā Hūd kani ol bizi helāk iden yil uş Tañrıñ şovuk ¹⁰ yil viribidi diyüp Hūd'ı masharaya dutarlarda Hūd eyitdi yā kavüm şabr idüñ ¹ göresiz diridi Hāk Te'ālā ol yili yidi gece sekiz gün ¹ esdürdi sekizinci gün şöyle esdi kim tenlerini yardı süñüklerini

(1)- Fussilet sūresi,15.âyet: Bizden daha kuvvetli kim vardır?

² uvatdı dizlerinden küt küt üzdi ve ayakları altından gir³di derilerini yüzüp başlarından çıkardı ve buları didim didim⁴itdi ve bir nice tefsİRde gelür kim ol yıl bu kavümü iki iki kapardı ⁵ havāya döndürüridi biribirine ururıdı pāre pāre eyleridi girü kalanı ⁶ bakışurlarıdı ikisini dağı kapardı havāya döndürüridi biribirine ⁷ uru uru helāk ideridi işbu vechile mecmu'ını helāk eyledi birisi ⁸ imāna gelmedi yidiyüz biñ kişiden artıgıdı ol yıl buları pāre pāre ⁹ idüp kimini maşrika kimini magribe atdı bir nicesinüñ üzerine taş doprak¹⁰ komadı üzerine yıgdı nitekim Hâk Te'ālā haber virür **سَبَّحَ لِيَالِهِ سَخَّرَ مَا عَلَيْهِمْ** 94b ¹¹ " وَمَا نَبِيَّةٌ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعًا " ammā ol yıl kim 'Ad kavmini helāk itdi şimdi aña berdü'l-acüze² dirler ya'ni³ karı toñduran. yıl dirler bular doprak altında inileridi her kim⁴ işitse ödi şidarıdı bir nice tefsİRde eydür bir büyük kavüm⁵ kaldıydı anlara Cehrem dirleridi pes Hüd ol kavme geldi eyitdi i kavüm⁶ imāna gelün Cehremler eyitdiler yā Hüd bu helāk olan kavüm girü⁷ dirilmeyince biz imāna gelmezüz didiler pes bir pāre yıl geldi anları dağı helāk itdi bir büyük tağı bularuñ üzerine yıkdı andan sonra Hüd⁹ peygamber dört yüz yıl diri oldı andan ahirete nakl itdi ol ¹⁰ kavüm kim Hüd'a uymışlardı çoğaldılar ürediler Hüd öliceğ¹¹ birer palas geyüp halkdan ayrılıp tã'ata ibādete meşgul

95a ¹ oldılar oğul kız terk itdiler yüz yıl Tañrı'ya kulluk itdiler bir ² gün şeytān-ı La'in geldi bulara vesvese itdi eyitdi yā kavüm ³ neye taparsız bular eyitdiler bir Tañrıya pes şeytān eyitdi görür ⁴ misiz bular eyitdiler yok şeytān eyitdi ol kimse ki görünmez ⁵ neye taparsız didi bular eyitdiler yā nidelüm mel

(1)- El Hâkka sûresi, 7.âyet: Allah onların kökünü kesmek üzere üzerlerine o fırtınayı yedi gece sekiz gündüz boyunca musallat etti.

95b 'ün eyitdi bir put ⁶ düzüñ aña tapuñ kim yarın size şefā'at ide
 bular inandılar ⁷ vardılar tağdan bir büyük taş getürdiler ol
 taşuñ ⁸ dört bucağını deldiler bakır ve kurşun akıtdılar gümüş
 tahta ⁹ lar qodılar üzerine bir kürsî düzdiler iblîs bulara va'z
 Eydüridi tã ki putları düzdiler pes vardılar puta tapdılar
 Tañrı'ya kâfir ve 'aşî oldılar ol put-hâne üzerine bir kubbe
¹ yaptılar yüksekligi yüz arşunı andan Haq Te'âlâ bir sine ² ge des-
 tûr virdi geldi ol kubbenün üzerine qonı ol Kubbeyi ³ delük de-
 lük eyledi içerü girdi bunlar göredururken ol ⁴ putuñ başına ve
 yüzine harâblık itdi ol putu delük delük ⁵ eyledi kalbur gibi
 deldi andan sonra ol putı ol kubbeyi ⁶ götürdi hevâya dökdi ba-
 şı aşğa döñdürdi ol kavüm helâk ⁷ oldılar ol kubbe ve ol put
 hurd mürd oldı nitekim ⁸ Haq Te'âlâ haber virür **وَشَوْذَ الَّذِينَ**
جَابُوا الصَّنَاءَ يَا تَوَادِ ya'ni ⁹ yâ Muhammed görmedüñ mi kim senüñ
 Tañrıñ Semüd kavmine ne eyledi ¹⁰ nite helâk kıldı kavluhü te'âlâ
فِي الْبِلَادِ "وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ الَّذِينَ طَفَّوْا ve dağı
 96a görmedüñ mi yâ Muhammed kim senüñ Tañrıñ ¹ Fir'avna ve kavmine
 ne işledi ki **ذِي الْأَوْتَادِ** su'âl **ذِي الْأَوْتَادِ**
 didüğinden murād nedür cevâb ya'ni demür mihlar ıssıdur dimek
³ olur bir niceler eydürler çok çeri ve dernek ıssıydı nitekim
 kazuk çadırı ⁴ berkidür muhkem kılur pes ol çokluk çeri dağı a-
 nuñ pâzişâh ⁵ ligını berkitmiş idi 'ulemâ buña isti'âre dirler
 Muhammedü'bni Ka'b ⁶ eyitdi **ذِي الْأَوْتَادِ** didügi oldur ki kaçan
 Fir'avn bireğüye kaķısa ⁷ eline ayacağına mihlar dokuyup çarمیھا
 gereridi 'azâb ideridi ⁸ Abdullahi'bni 'Abbâs'dan rivâyet kılin-
 dı Fir'avne **ذِي الْأَوْتَادِ** ⁹ diyü anuñçüm didi kim anuñ Harbil
 adlu bir hazinedarı varıdı ¹⁰ mü'min idi yüz yıl olmışıdı kim

96b imānını gizleridi anuñ 'avratı ¹¹ Fir'avn kızınıñ māşītasıydı
 meşşāta da dırler ya'nī dellakiyidi ¹ bir gün ol kızuñ başını
 darayu dururken darak elinden ² düşdi pes eyitdi **بِيسِرِ اللّٰهِ**
 (1) **ثُمَّ مَن كَفَرَ بِاللّٰهِ** ³ ya'nī Tañrı'ya İmān getürmeyen he-
 lāk oldı pes Fir'avn ⁴ kızını buni işitdi eyitdi ya'nī benüm atam-
 dan artuk senüñ ⁵ Tañrıñ mı vardur pes ol 'avrat eyitdi benüm
 Tañrım ve senüñ ve ⁶ atañuñ ve yirüñ ve göküñ Tañrısı birdür
 Fir'avn'uñ aña ortak ⁷ lığı yokdur böyle dise ol kız duru gel-
 di ağlayu Fir'avn katına ⁸ geldi Fir'avn eyitdi ne olduñ kız
 eyitdi hazinedār 'avratı ⁹ eydür kim benüm ve senüñ ve atañuñ
 ve yirüñ ve göküñ Tañrısı ¹⁰ birdür dir pes Fir'avn kaçıdı 'av-
 ratı kılırdup şor ¹¹ dı 'avrat eyitdi eyledür ki ben dirin Fir
 97a 'avn eyitdi vay ¹ saña döngil bu sözüñden ve ikrār eylegil benüm
 tañrılığuma ² 'avrat eydür dimezven pes Fir'avn buyurdı dörd m-
 hılla ³ mihladılar yire çarmıñ itdiler üstine yılanlar ve 'akrep-
 ler şalıvrır ⁴ dılar andan eyitdiler dinüñden döngil yohsa saña
 iki ay ⁵ işbu 'azābı iderüz 'avrat eydür vallāhi eger yitmiş ⁶ ay
 beni bu 'azābda dutarsañuz dinüñden dönmez didi ⁷ pes ol 'av-
 ratuñ iki kızını varıdı ulu kızını getürdiler ol ⁸ 'avratuñ ağız
 üzerine boğazladılar andan ol 'avrata eyitdiler ⁹ dinüñden dön-
 gil yohsa kiçi kızını dañı boğazlaruz henüz ¹⁰ ol kızcuğazı süd
 emerceyidi 'avrat anı katı severi(di) ¹¹ pes eyitdi ne kadar
 97b katı 'azāb iderseñüz rāzıvam dinüñden ¹ dönmezven pes ol kızcu-
 ğazı getürdiler 'avratuñ ² gögsi üzerinde kodılar kim boğazlaya-
 lar ol 'avrat zār zār inledi Hağ Te'ālā ol süd emerce oğlana dil
⁴ virdi eyitdi İ ana korkma ki Hağ Te'ālā senüñiçün uçmağda ⁵ bir

(1)- Allah'ın adıyla başlarım, Allah'ı inkâr eden kimse helâk olmuştur.

ev yapdurdı şabr eylegil ki Tañrı'nuñ raḥmetine ulaşduñ didi
 6 pes ol zālimler ol kızcuğazı daḥı ol 'avratuñ ağız üzerine
 7 boğazladılar biraz vaqtden soñra ol 'avrat da öldi uçmağa
 8 vardı andan Fir'avn Harbiyili (1) isteyü viribidi bulmadı-
 lar 9 bir zālīm eyitdi ben anı fülān yirde gördüm Fir'avn iki
 adam viribidi 10 vardılar gördiler kim bir tağda namāz kıılır
 üç şaf 11 geyik ardında dururlar namāz kıılırlar kaçan bu iki
 8a kişiler 1 bunu gördiler dönüp gitdiler Harbīl eyitdi İlāhī yüz
 2 yıldan berü İmānumı gizlervem imdi işbu iki kişiden kankısı
 3 benüm sırrımı gizlerise aña İmān ruzıyı kılğıl ve dünyā di-
 legini 4 virgil ve kankısı ki beniaşkäre kıla dünyāda aña azāb
 virgil 5 ve āhiretde tamuya koyğıl didi pes ol ikinüñ birisi
 Harbīl 6 işine 'ibret dutup tañladı İmāna geldi birisi vardı
 7 Fir'avn'a haber virdi Fir'avn eyitdi senüñile bile kimse var
 mıydı 8 eyitdi fülān bileyidi Fir'avn adam viribidi anıda ge-
 türdi 9 eyitdi bu er didügi gerçek mi eyitdi ben ol didügin gör
 10 medüm pes Fir'avn anıda depeledi Fir'avn Benī İsrā'īl'den
 bir 'avrat 11 almışdı adı Āsiye idi ol daḥı Müsülmānıdi eyit-
 di nice bir şabr 1 kılayın ben işbu zālīmüñ işlerine kim bunca
 Müsülmānları depeledi 2 Fir'avn ol ḥātunuñ katına girdi ol ḥā-
 tun eyitdi 3 İ Fir'avn sen ḥalāyıkun yavuzırağısın Dāye'yi ve
 bunca müsülmānları 4 depeledüñ didi pes Fir'avn eyitdi ol Dāye-
 ye yapışan de 5 lülük saña da yapışmış benzer 'avrat eydür ben
 deLü degülem 6 ammā benüm Tañrım ve senün Tañrıñ ve yir gök Tañ-
 rısı birdür hıç orta 7 ğıl yokdur böyle dise Fir'avn ağızına ur-
 dı atasına anasına 8 haber gönderdi getürtdi eyitdi görür misiz

(1) - Metinde şeklinde yazılmıştır.

- 99a şol Dāy'eye ⁹ olan delülük buña da olmuş Āsiye eyitdi ne'üzüb'il-
lah kim ben ¹⁰ delü olam girü tevhi'de ikrar itdi Fir'avn eyitdi
çıkaruñ buni dañı depeleñ didi pes ol hātunı dañı çıkardılar ¹yi-
re mihladılar çok cezā itdiler Haq Te'ālā aña uçmaqdan bir kapu
² açdı kim Fir'avn ne kadar cezā ideridi aña geñez gelüridi nite
³ kim ol hātun du'ā kılup eyitdi سَبِّ ابْنِ ابْنِ عِنْدَكَ بَيْتًا
ya'nī فِي الْجَنَّةِ وَنَجَّيْ مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجَّيْ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ
⁵ ĩ Çalabum baña bir ev yapıvır uçmaq içinde ve dañı kurtarıvır
beni Fir'avn ⁶ dan ve anuñ 'amelinden ve baña yakın itdüğinden
ve dañı beni kurtargıl ⁷ zālim kavümlerden kim bular azmışlardur
pes Haq Te'ālā ol hātunuñ du'āsını ⁸ müstecāb idüp cānın aldı uç-
maqda aña ev yapıvirdi cānını ⁹ uçmağa viribidi kavluhū te'ālā
الَّذِينَ طَفَعُوا فِي السَّلَا
rıñ ol Fir'avn kim demür mihlarıla Müsülmanlara 'azāb ¹¹ kılur-
rıdı gördüñ mi kim anı neyledi ve anuñ kavmini nite helāk kıldı
99b kim ¹ bular azmışlardı illerde ve şārlarda fesādı çok kılurları-
dı ² pes Haq Te'ālā bularuñ üzerine dürlü dürlü 'azāb indürdi
nite ³ kim eyitdi kavluhū te'ālā فَاكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ فَصَبَّ
ya'nī yā رَبُّكَ سَوْطًا عَذَابٍ اِنَّ رَبَّكَ لَبِآءٌ صَادٍ عَلِيمٌ
Muhammed senüñ ⁵ Tañrıñ işidür ve görür Tañrıdur Hasan ve 'İk-
rime eyitdiler اِنَّ رَبَّكَ لَبِآءٌ صَادٍ ⁶ Haq Te'ālā Ādem oğla-
nınuñ 'amelini şaqlar ⁷ Mukātil eyitdi ya'nī şirāṭ üzerinde
ādemleri gözedür şöyle kim ⁸ bir bölük ferişte şirāṭ üzerinde
komişdur her birinüñ elinde oddan ⁹ çengelleri vardur tamu eh-
lini çeküp oda bırağurlar İbni ¹⁰ 'Abbās'dan rivāyet kılındı
kim cehennem köprüsi üzerinde yidi ¹¹ yirde duracak vardur ya'-
100a nī soru sorarlar evvelkide şehādet ¹ kelimesinden sorar eger

doğru cevāb virürise kurtıla ² ve illā cehenneme birağurlar ikincide namāzdan sorarlar eger cevāb ³ virürse kurtıla ve illā cehenneme birağurlar üçincide oruçdan ⁴ sorarlar eger tamām cevāb virürise kurtıla ve illā cehenneme ⁵ birağurlar dördincide zekāt-dan sorarlar eger cevāb ⁶ virürise kurtıla ve illā cehenneme birağurlar bişincide haçdan ⁷ sorarlar eger tamām cevāb virürise kurtıla ve illā cehenneme ⁸ birağurlar altıncıda ‘ömürden sorarlar ki ‘ömrin nede geçürdi ⁹ eger tamām cevāb virürise kurtıla ve illā cehenneme birağurlar ¹⁰ yidincide mazlamelerden sorarlar eger tamām cevāb virürise ¹¹ geçe ve illā cehenneme birağurlar

100b bir nice rivāyetde gelür ki ata ve ana ¹ haqqından sorarlar andan sonra Haḳ Te‘ālā hitāb kıla ki görüñ ² benüm kullarumuñ teṭavvu‘ları varise farīza yirine geçürüñ ³ pes ferīşteler kuluñ defterini arayalar eger teṭavvu‘ı varise ⁴ farīza yirine geçürerler nitekim resül hażreti buyurdi ⁵ **أَتَّبُوا فِدْ جَوَا بِرِ الْفَأِ بِيضِ** buña ‘ulemā cebīratü'l-ferāyiz dirler ⁶ kaçan kim bu yidi sorıdan kurtılisa ol kulu alurlar ‘izze ⁷ tile uçmağa iledürler kavluhū te‘ālā **رَبُّهُ فَآكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ** ⁸ **فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ** ya‘nī kaçan ⁹ Haḳ Te‘ālā ādemleri şınasa malü tavar virse ve rızqını giñ ¹⁰ kılsa ol kişi eydür kim Tañrım beni ağırladı kim ¹¹ bu malı baña virdi pes ol kişi

101a sevinür şāz olur Tañrı'ya ¹ şükr kılor kavluhū te‘ālā **وَأَمَّا** **فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَتُ** ² **إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَسَ عَلَيْهِ رِيقُهُ** ya‘nī kaçan Haḳ Te‘ālā kişi şınasa yoksul ³ luk birle ve anuñ rızqını tār kılsa pes ol kişi eydür Tañrım ⁴ beni horladı ya‘nī ya‘nī yoksul kıldı Tañrı'sına şükr kılmaz zihī ⁵ gāfil ki māl virmedi diyü melül olur şükr eylemez pes bilmen gerek ⁶ kim

Hâk Te'âlâ her bir kulına iğen ulu ni'metler virüpdürür biri-
 si ⁷ İmân kim bundan ulu 'atâ yokdur birisi Muhammed ümmetinden
⁸ kıldı şükr ayruğ milletden kılmadı ve birisi âdemlerden kıldı
⁹ hayvânlardan kılmadı hınzırlardan ya kelblerden ya hımârlar-
 dan ¹⁰ ya dağı zıst cānavârlardan kılmadı eger bu didüğüm hay-
 vânlardan ¹¹ kılsa ne elinden gelüridi ve dağı sağlık virdi kim
 101b key ulu ¹ 'atâdur el ayak virdi göz kulak virdi ağız burun diş
² dudak virdi bunlara havvâs-i hamse dirler dükeli nesne bularu-
 nıla ³ bilinür eger bu havvâsda söyleyesi olursam kim her birinde
⁴ Hâk Te'âlâ ne hikmetler koyupdurur söz uzanur maqşüddan ⁵ irak
 düşerüz her kim heves iderse Teşrih-i A'zâ dirler ⁶ bir kitâb
 vardur anda mütâlaşkılsın ve andan sonra Hâk Te'âlâ ⁷ 'aklı virdi
 ki dükeli nesneyi anuñıla seçer eyüyi yavuzdan dîni küfürden
⁸ harâmı helaldan hakkı bātıldan bu 'aklı sebebile bilinür eger
⁹ 'akıl virmese zümre-i mecâninden kılsa ne elden gelüridi ammâ
 10 hikâyetde ⁽¹⁾ gelür kim hem İmâm-ı Gazzâlî İhyâyı 'Ulümü'd-dîn-
 de ¹¹ getürür kim Benî İsrâil zamanında bir kişi yoksullığından
 102a üşenüp ¹ geldi ol zamānenün peygamberine şikâyet kıldı ol pey-

(1) Bu hikâye 102a'nın üst ve yan boşluğunda yer almaktadır:

Hikâyet ilerü zamanda bir hâfız vâridi dervîşidi hâniya bir
 vakt şöyle oldu ki üç gün yâ yedi gün nifaka bulmadı bir gice
 şöyle fikr itdi kim irtedürayın nesne dileneyin hâletü mahma-
 saya irişdüm didi uyudu düşünde gördi eydürler yâ fülân En'âm
 süresini unutturayın otuz biñ direm (dirhem) gümüş vireyin ve-
 yâhüz ihlâs süresini unutturayın yigirmi biñ direm gümüş vire-
 yin didi ol dervîş eydür ilâhî râzı degülin aç olduğuma râzi-
 yın tek Kur'ândan beni mahrûm eyleme didi imdi Kur'ândan ulu
 ne 'ata ola ve ne biñler ola

gamber ² dağı Hakk Te'ālā hazretine münācāt kıldı Hakk Te'ālā'dan
 hitāb ³ geldi kim ī benüm peygābertüm eyit ol kuluma kim göziyin
 alayın ⁴ aña on biñ dirhem gümüş vireyin ya elin ya ayagın alayın
 ya her a'za kim virüp dururın alayın biñ dirhem vireyin pes ⁶ ol
 peygamber bu derviše haber virdi ol fakir rāzı olmadı ⁷ pes bil-
 mek gerek kim bu ni'etler ulu ni'etdür kadri ol vakt ⁸ bilinür
 kim birisi eksük ola ne'üzübillāh ⁹ *مِنْ ذَلِكِ آيَاتٍ* nitekim
 şā'ir eydür şī'ir *جَبَلٌ كَيْفَ مِنْكَ دَسْتِ كَيْفَ مَالِي يَسْتَتَدْرِي* amma i-
 mam Gazzāli İhya'da ¹¹ çok sözler dimişdür Havvās-i Hamse-i za-
 102b hirede havvās-ı ¹ hamse-i batınide ki Hakk Te'ālā her birinde ne
 hikmet ta'biye itmişdür ² her kimki bilmek dilese 'Acāibü'l kalb-
 dirler İhyada bir kitāb ³ dur anı mütāla'a kılsun bu nesnelere
 kadrini bilmedüğümüz neden ⁴ dür andan ötürüdür ol keremi çok pā-
 zişāh bu nesnelere bize ⁵ rāyigān virdi eger şatun alagirmişmisse
 ol vakt ⁶ bilürdüñ nitekim şā'ir diyüp durur şī'ir
 (2) *بُرْزَخِ بَدْوَانِ اَزَانِ قَدْرِ شَيْءٍ دَائِي كَيْفِ وَتَدْرِي نَسْتَسْتَمَاعِ رَايَطَانِي مَا* bu ⁹
 beytün hikāyeti oldur kim meger bir hōca sefere gitmişidi ¹⁰ nice
 yük kumaşla meger ol hōcanuñ bir zengi kulu varıdı "hōcayı yolda
 103a öldürdi durdı bir şehre vardı anda ol kumaşı ¹ açdı her metā'kim
 şatarıdı bahāsına virmez idi belkim ² muştuluğı degülidi meger ki
 'ariflerden birisi anda hāzır idi ³ bu beyti okudı pes bizüm de m
 selümüz ol Hindü meşeli gibidür ki "bu ni'etleri bahāyıla almadu
 anuñ kadrini bilmezüz eger kadrini bilürü ⁵ missevüz hāl böyle ol
 mazıdı meşelā her nefes ki Hakk Te'ālā ⁶ bize virdi her birisi bir
 kıymetlü gevherdür kim hiç bahāsı yoktur ⁷ bu laṭif ve nefīs gev-
 her ḥasīs yirlere ḥarc ide -

(1)-Neden biri dar elli olduğu için ağlasın-Çünkü kıyassız olan mal demektir.

(2) Canı altınla satın almayın,ki ondan dolaydır kadir bilmezsin.(Çünkü)bedava(elde edilen)malın değerini Hintli (dilenci) de bilmez.

rüz pes ⁸ bun nefes gevherini Tañrı zikrinde harc itsevüz her
 gevherile ⁹ âhîret hazînelerini kazanurıduķ vaktâ ki mala yañı-
 yâ harc ¹⁰ itsevüz gevheri virüp bir avuķ doprak yâ bir pâre keser
 103b ¹¹ almış oluruz zihî gâfillik böyle olsa bizüm gibi âdemlere ¹
 âdem mi diyeler ne âdem belki hayvândan daha kemterüz pes bu ne-
 fes ² gevheri bir kıymetlü gevherdür kim çün elden çaka dünya ³
 toplusu mâl virüriseñ ele girmez pes eldeviken kadrini ⁴ bilmek
 gerek Hâķ Te'âlâ giceyile gündüz arasında yigirmi dört biñ ⁵ ne-
 fes takdîr idüp durur zihî 'Aṭa î 'azîzler nitekim şâ'ir ⁶ eydür
 beyt

أَلْيَٰوَاقِيتُ تُشْرِي بِأَمْوَالِ قَيْتِ
 (1) وَأَمْوَالِ قَيْتِ لَا تُشْرِي بِالْيَٰوَاقِيتِ

⁷ ya'ni yakutlar ele gelür vaktleriyle vaktler ele girmez yakut-
 larıla zinhâr ⁸ hezâr zinhâr fırsatı elden koma ki fevtü'l fura-
 şı eşeddü'l şuşasıdır (1) ⁹ eger bu letâvife meşğul olursavuz sö-
 uzanur girü ¹⁰ tefsîre gelelüm kavluhü te'âlâ

كَلَّا بَلَّ لَا

تَكْرُمُونَ الْيَتِيمَ ya'ni yâ Muhammed ¹¹ hâķka ki eyle degüldür kim

104a bunlar dirler ben Tañrı kimseye baylığı ¹ andan ötürü virmezem kim
 benüm katunda ol ağırlıklıdur ² ve 'azîzdür ve yoksul kılduğum anda
 ötürü degüldür ki ol ³ benüm katunda hordur belkim baylık ve yoksul-
 luğ benüm kazamdan ⁴ ve takdîründendür ağırladığımı ben dünyelik
 birle ağırlamazın ⁵ ve hor kılduğımı yoksulluğ birle horlamazın
 belkim baña tâ'at ⁶ kılana ve benüm emrüne muṭî 'olana ağırların
 ve 'azîz kılurın ⁷ hem dünyâda hem âhîretde her kim ki baña 'ası
 olsa sözü ⁸ dutmasa anı hor kılurın hem dünyâda hem âhîretde
 güyâ ki bu ⁹ arada cevâb sü'âl mukadderdür niçün anuñiçün kim
¹⁰ buları hor kılduğum anuñiçündür kim yetimleri ağırlamazlar
 ve ¹¹ miskinleri ta'âmlandırılmazlar kavluhü te'âlâ

كَلَّا بَلَّ لَا تَكْرُمُونَ

(1)- Beyit müteakip satırda açıklanmaktadır.

- 104b **وَلَا تَخَاضِعُونَ عَلَى طَعَامِ الْمَلِكِينَ الْيَتِيمِ** ya'ni dağı miskinlere
 ta'am² yidürmezler ve biribirin bu işe kındurmazlar kavluhü
وَتَأْكُلُونَ **التَّرَاثَ أَكْلًا مَلًا** ³ ve dağı mīras yirler ha-
 lal harām dımezerler ⁴ şöyle kim ayruklar hakkını kendüler mīrası-
 na kıatarlar kavluhü te'ālā **وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا** dağı māl
 severler çok sevmeklik bir niceeler ⁶ eydürler hubben cemmā ya-
 'nī çok vaqt severler şöyle kim hiç ⁷ usanmazlar pes hiç nefes-
 de yokdur kim rızayla ve gönül ⁸ hoşlığıla terk ideler zīra her
 bir nefis bunun üzerine mecbuldur ⁹ kim māl sever niçün anuñiçün
 kim kendü aşıldur rūhdandır ¹⁰ hikāyetde yā rivāyetde gelür kim
 ol vaktin kim Haq Te'ālā Ademūñ ¹¹ kalıbına rūhı viribidi rūh
 105a ol kalıba şıgmadı Haq Te'ālā ¹ kudret igesile igeledi ol igendü-
 yi Haq Te'ālā kudret yedile ² yidi iklīme sağıdı bir nice rivāyet-
 de tağlarda emānet ³ koda görmez misin kim her yirde ve tağlarda
 ma'dinler ⁴ oldu tā kıyāmete degin ol ma'adinile halāyık menfaat
 dutarlar ⁵ nitekim resūl hazreti buyurdı **النَّاسُ مَعَادِرٌ مَعَادِرٍ**
الْأَهْبِ وَالْفِصَّةِ ya'ni halāyık ma'dinler gibi dūr altun gümüş ma-
 'denleri gibi ⁽¹⁾ dimek olur ki halkun ⁷ bir nicesi altun ve bir
 nicesi gümüş ve bir nicesi bakır ve bir nicesi demür ⁸ gibidür ya-
 'nī havvāş i'tibāriyyla kızzet yönünden dimek olur ⁹ bu bābda söz
 çokdur girü tefsīre gelelüm kavluhü te'ālā **كَلَّا إِذَا** ¹⁰ **ذُكِرَتِ الْعَرَضُ ذَكَرًا**
 ya'ni iş böyle gerekmez kim bunlar ¹¹ işlerler yā Muhammed ol
 105b vakt añalar ve bileler kim yir yarıla ¹ ve tabrıya pāre pāre
 ola yir üzerinde ne kim varısa uşana ya'ni ² evler ve imāret-
 ler ve köşler ⁽²⁾ ve sarāyılar hep yıkıla harāb ³ yebāb ola kav-

(1)- Tırnak içindeki sözler satır kenarına yazılmıştır.

(2)- Doğrusu **كُوشِكْرًا** olmalıdır.

luhū te^cālā

4 **وَجَاءَ رَبُّكَ وَأَمْلَأَ صَفًا صَفًا** dahı yā

Muhammed senūñ Tañrıñ gele ve feriştelere dahı şaf⁵ şaf bile geleler nitekim haberde gelmişdür ki Haq Te^cālā⁶ kıyāmet olıcak dünyā gögine vahy ide ki indürgil ol⁷ kullarımı kim senūñ içündür şol kullarım katına⁸ kim yir yüzindedür pes evvelki gök feriştelere tesbīh⁹ ve tehlīlile ineler çün yire yakīn geleler yir üzerindeki ādenler¹⁰ ve feriştelere şanalar kim Cebbār-ı

‘Ālem Tañrı geldi pes eyideler ki¹¹ Cebbār-ı ‘Ālem Tañrı sizūñ-

106a ile bile midür pes ol feriştelere eyideler¹ kim **سُبْحَانَ اللَّهِ**

الْعَظْمَةُ رَبِّنَا ya^cnī Cebbār-ı ‘Ālem² bizūmile bile degüldür ammā size gelesidür andan sonra Haq Te^cālā³ ikinci göge nida kıla

ve eyide ki sendeki kullarımı yir yüzindeki kul⁴ larım katına indürgil pes ikinci kat gök feriştelere ineler⁵ şol gök gürlere gibi heybetlü āvāzıla tesbīh ü tehlīl kılarak⁶ çün yire yakīn geleler yir üzerindeki feriştelere ve cinniler⁷ ve perriler ve ādemiler eyle şanalar kim Cebbār-ı ‘Ālem geldi pes⁸ eyideler ki

Cebbār-ı ‘Ālem sizūñile bile midür bunlar eyideler kim **سُبْحَانَ اللَّهِ**

الْعَظْمَةُ رَبِّنَا (1)⁹ ya^cnī Cebbār Tañrı bizüm içimüzde degüldür¹⁰

ammā size gelesidür pes her bir gök feriştelere bu vaşfıla¹¹

geleler yir üzerine ineler pes bu yirdekiler karşı gelenlere şo-

106b ralar ki¹ Cebbār-ı ‘Ālem sizūñ içūñizde midür bunlar **سُبْحَانَ اللَّهِ**

² diyü cevāb vireler sübhānallah kelime-i taacübdür andan sonra

³ Haq sübhānehū ve te^cālā milkinden milğine ve pāzeşāhlığından

(2)⁴ pāzişāhlığına ve sultānlığından sultānlığına ine şol⁵ vec-

hile kim ol diler ine halāyık ortasında hükm kılmāğıçün⁶ düke-

li mahlūk ortasında adl ide andan sonra uçmağı getüreler⁷ ve

(1)- Allah'a tesbih ederim ki yücelikler Rabbimize hastır.

(2)- Metinde **بِإِشْرَافِ الْغِيَاثِ** şeklinde yazılmıştır.

‘arşı getüreler anuñıla biñe eminlik ve imān ve hoşnūzlık ⁸ ve rızvān bile ola andan uçağı ‘arşın sağ yanında dur ⁹ guralar andan tamamı getüreler yitmiş biñ burundurugıta ¹⁰ yide yide getüreler her bir burundurugını yitmiş biñ ferişte dutalar" şunun gibi kuvvetli feriştelere ola kim eger anların birine ¹ emr olsa kim bir barmagınla tağları urgil eger ² uraydı tağlar sürme gibi olaydı çünkü tamu ‘aşileri göre kükreye ³ kıjgura bunlara hamle kıla bu didigüm kuvvetlü feriştelere elinden ⁴ boşana halk üzerine hücum kıla ol korkudan dükeli halāyıklar ⁵ ve peygamberler yüzinkuyu düşeler nefsi nefsi diyeler pes Muhammed ⁶ Muştafā ümmetü ümmetü diyüp cehenneme karşı gele bir burundurugına ⁷ yapışıp cehennemi girü döndüre kıçın kıçın girü gide eyide ki yā Muhammed ⁸ yā Muhammed Hak Te‘ālā senüñ etüñ baña harām kılop durur baña yakīn ⁹ gelme diye girü bu makāmda da söz uzanur ammā ihtişār kılalum ¹⁰ çün cehennemi götürerler ‘arşın sol yanında durguralar sırat " köprüsini üzerine gereler

107b ve tamunun içinde bendler ve bukağular ¹ ve ağıllar ve engel ve selāsil ve dürlü dürlü ‘azāblar ola ve ² ol zebānilerün her bir dişi tağlar gibi ola ve barmakları menāre ³ gibi ola rivāyetdür Ebu Sa‘īd'den kim eyitdi kaçan bu āyet ⁴ geldi ki **وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِرَسُولٍ مِّنْ رَبِّكَ يُؤْتِيهِمُ الْيَقِينَ** ya‘nī kıyāmet güninde tamamı ⁵ getüreler çün bu āyet eşitdi resülün mübarek beñzi müteğayyir oldu ⁶ şöyle kim şahābeler kaygulu oldılar bir nicesi durdılar ‘Ali'ye ⁷ vardılar eyitdiler kim bugün resül hazretinde bir hāl gör ⁸ dük ki eyle gördüğümüz yoğıdı didiler pes ‘Ali gelüp resüli ⁹ ardırādın kuçdı iki yağırnı (1) arasında öpdü eyitdi yā resül, ¹⁰ Allah benüm cānum saña fidā olsun bugün ne iş yinilendi. " kim hālün böyle müteğayyir oldu pes resül eyitdi yā ‘Ali

(1)- Doğrusu "yağırın" olmalıdır.

- 108a **وَجِيءَ يُؤْمِرُ بِجَرِمَتِهِ** ¹ karındaşum Cebrā'îl işbu âyeti getürdi ki **يَوْمَئِذٍ** ² demek olur kim ya'nî kıyâmet günü olıcak cehennem ³ tamusını getüreler 'Ali eyitdi yâ Resûl'allah tamuyı nite ge-
türeler resûl eyitdi ⁴ ferîşteler yitmiş biñ zencirle yidüp ge-
türeler andan ben kendüzümü ⁵ aña arz kılan tamu benden kaçā bis
yüz yillik yol mîqdârı andan eyide ⁶ yâ Resûl'allah senuñ etüñi
Haq Te'âlâ baña harâm kıldıydı yâ 'Ali ⁷ ol gün dükeli peygām-
berler yüzi üzere düseler nefsi nefsi diyeler ilâhî ⁸ bizi bu
tamudan sen kurtar diyeler pes Mûsâ kardaşı Harûm'ı ⁹ dilemeye
'isâ anası Meryem'i dilemeye İbrahîm oğlu İsmâ'îl'i dilemeye ¹⁰
Nuh oğlu Ken'ân'ı dilemeye Lût 'avratını dilemeye Ya'kûb oğlu
¹¹ Yûsuf'ı dilemeye her bir peygāmber ümmetin añmaya yâ 'Alî ben
108b oğlim İbrahîmi ¹ añmayam kızum Fâtîma'ı añmayam ve Hasan'ı ve
Hüseyn'i añmayam 'arş altına ² varup 'imâme basundan giderem e-
lüm Hazrete karşı götürem ³ eydem ilâhî ümmetî ümmetî ümmetî di-
yem didi î 'azizler bilünkim zihî şefkatlü ⁴ peygāmber ki bizüm
var kim doğdığı vakt ümmetî ümmetî diyü doğdı ⁵ dünyēdan gitdüğü
vaktin ümmetî ümmetî diyü gitdi sinleden ⁶ baş kaldurıcakda üm-
metî ümmetî diyiser mahşerde dağı dükeli peygāmberler ⁷ nefsi
nefsi didükleri vaktin ol ümmetî ümmetî diyiserdür pes ⁸ dünkü
(1) günahkârlar ümizine kiği niçün ümmet olmaya dilile ümmetin
⁹ demek geñezdür ammâ haqîkat ümmet oldur kim anuñ sünnetin yirü
¹⁰ getüre anuñ buyruğundan daşra olmaya tâ kim anuñ şefâ'atinden
109a ¹¹ mahrûm kalmaya eger dilerseñüz kim anuñ şefâ'atinden ¹ mah-
rûm olmayasanız anuñ rûhına şakılla şalavât eyidün ² Allahümme
şalli 'alâ seyvidinâ Muhammedin ve 'alâ âli seyvidinâ Muhammedin

(1)-Metinde **وَسَلَّمَ** şeklinde geçmektedir.

ve bārik ve sellim 'aleyhi girü ³ tefsire gel'elüm kavluhū te'ālā

lā

يَوْمَئِذٍ يَتْلَاكُمْ أُولُو نَسَائِكُمْ وَأَنْتُمْ كَذُرِّي

⁴ ya'nī ol kıyāmet güninde ādemler ne eyledüklerini añalar

ve ne kim işledi ⁵ lerise bulalar pes eyideler kim keşke

kim biz şol dünyā dir ⁶ liginde ya'nī dünyāda diriyiken iş-

bu gün için 'amel kılraduk ve önü ⁷ müzce hayrāk göndereyi-

dük rivāyetde gelür ki yolunuz bir kişi ⁸ dükeli peygāmber-

ler tātınca 'amel kılurısa kıyāmet güninde ol ⁹ yuce köşk-

leri ve ol şālihlerē vārilen 'ivazları göricek ¹⁰ eyide kim

ī keşke dahı artuk 'amel kılсамadı diyüp ¹¹ peşinān olısar

109b ¹ miskīnler sizün ve bizüm tātumuza ne i'tibār ammā

ol gün için ayruksı yarak yimek gerek sa'ādet anlaruñ ² kim

Kur'anıla öğütlene dahı 'amel kazana kavluhū te'ālā

لِحَيَاتِكُمْ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ يَا كَيْفَ قَدَرْتُمْ

ya'nī halāyık eyide ī keşke ⁴ ol dünyāda bugünüñ yarağını yi-

yyidüm ileyümce sevāblar viribiyeyidüm ⁵ pes kıyāmet güninde

Hak Te'ālā kılduğı 'azāb gibi dünyāda hiç kimse ⁶ 'azāb kıl-

mamış ola kavluhū te'ālā وَلَا يُؤْثِقُ وَشَاقَهُ لَعْلًا

Hak Te'ālā ⁷ bağladuğı gibi kimse bağlememiş ola Ferrā eyit

di bu āyet Ümeyyetü ⁸ bni Halef hakkında inmişdür ya'nī Hak.

Te'ālā kıyāmet güninde ol ⁹ kāfire kılduğı 'azābı dünyāda hiç

kimseye kılmamış ola kavluhū te'ālā

يَا أَيُّهَا النَّفْسُ

الْمُطْمَئِنِّينَ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ سَاضِيَةً مِّنْ صَاضِيَةٍ 10

11 ya'nî î Tañrı vaâdesine kirtinmiş cān ve Tañrı
 110a kazāsına rāzî ¹ olmuş cān ve î Tañrı'ya bilmiş cān im-
 di tentünden çıkğıl ² ve Tañrıña girü döngil kim sen
 Tañrı hükmine rāzî ve hoşnüz ³ idün ve Tañrı dağı
 senden rāzî ve hoşnüzdur 'ulemā ihtilaf kılmışlar ⁴
 dur kim bu sözi cāna ne vakt eydürler bir nicele
 eyitdiler ölüm ⁵ vaktinde eydürler Zeydü'bni Eslem
 rivāyet kıllur 'Abdurrahmān'dan ⁶ ve 'Abdullahı'bni 'Ö-
 mer'den kim eyitdi kaçan mü'min olsa ⁷ Hağ Te'ālā
 iki ferişte viribir uçmakdan tañfelerile pes gelürler
 anuñ ⁸ cānına eydürler kim î arı cān rāhat ve reyhā-
 nıla ⁹ çıkğıl ki Tañrı senden rāzîdur nitekim bi-
 regü gökçek ¹⁰ koku muşğ yiyler gibi anuñ cānı çıka
 hergiz tuymaya feriştelere ¹¹ gök kırañlarından eyi-
 110b deler kim uş bir arı cān geldi gök ¹ kapusına ge-
 liecek ol kapu açıla ne kadar kim ferişte bölüğine ²
 uğrasa aña du'ā kıllalar tā ki ol cānı Rahmān Hazretine
³ iledele pes feriştelere sücüd kıllalar iledele ilā-
 huna sen ⁴ yigrek bilürsin işbu senün fūlan kuluñuñ ⁵ rā-

hıdır ki saña ʿibādet kılurıdı hergiz şirk getir ⁶ medi pes Hâk Teʿālā emr ide Mîkāʾile eyide işbu cānı mü'minler ⁷ cānına ulaşırdırgıl ve şaklağıl tã kıyāmet güninde senden ⁸ şoraram diye andan buyura varuñ anuñ sinini yitmiş arşun ⁹ dörtyanından giñidüñ ve reyhān döşen ve uçmak hüllelerini ¹⁰ geydürüñ eger anuñıla Kur'āndan nesne varısa ya'nî Kur'ān okumış ¹¹ ise Kur'ān nūrı a-
 111a ña yite eger Kur'ān okımaduğısa gür içinde ¹ güneş nūrı gibi nūr vireler anuñ meşeli güyeğü meşeli gibi ola kim ² gerdek gicesinde rāhat olur uyur anı uyarmaz illā bir sev ³ gülü kavmi kaçan uyarsalar uykuya toymaduğ gibi durur nitekim ⁴ hadīse gelür

(1A) نَمُ كُنُوفَةَ الْعُرُوسِ diyeler pesol kul ⁵ tã kıyāmete degin rāhat içindeyata kaçan kıyāmet ⁶ kopsa mü'minler biribirine şoruşalar ki sen ne kadar yir karnında ⁷ yatduñ birisi eyide on gün mıkđarı ba'zısı eyide kim ⁸ eglenmedük biz illā bir gün mıkđarı diye nitekim Hâk Teʿālā haber ⁹ virür اِنَّ كَيْبَتَكُمْ

(2) اِلَّا يَوْمًا عَشْرًا degülüz kaçan kim bir kâfir olse ¹⁰ Hâk Teʿālā iki ʿazāb feriştesini viribir gelürler anuñ cānına ¹¹ eydürler kim ĩ habiğ cān çıkğıl ʿazāba ve tamuya ¹ kim Tañrı saña hışm eylemişdür Saʿidü)bnî Cübeyrden ² rivāyetdür kim İbni ʿAbbās Tayif'de öldi pes bir kuş ³ geldi kim anuñ gibi hiç kimse görmiş degülidi İbni ʿAbbasuñ ⁴ cenāzesine girdi bir sã'atden sonra girü çıkdı ⁵ daşrada gördiler kaçan İbni ʿAbbāsı gürına kodılar bir avāz ⁶ geldi işbu āyeti okıdı kim

يَا أَيُّهَا النَّفْسُ ااطْطِئِي سِتْرَ اِرْجِعِ اِلَيْهِ 7 okıyan hiç görinmedi bir niceler

(1)- Anlamı,"gelinin uyuyuşu gibi uyu" demektir.

(2)- Ta-ha suresi, 104.âyet:Ancak bir gün kaldınız.

eyitdiler hitāb ⁸ cānlaradur halāyık gūrından girü kopduğı vakt
eydilür kim ⁹ i arı cānlar gövdeñe girgil andan uçmağa vargil ¹⁰
bir niceler eydürler Hāk Te'ālā eydür i arı cān Tānri'ña döngil
112a ¹¹ didügi Hamza cānidur kim Uḥud gāzasında şehīd ¹ olıcak bu āyet
anunḥ hakkında indi pes ol vaktiden berü ² Hamzanunḥ cānı Hāk Te'ālā
hāzretinde ağırıklı hürmetlidür ³ yeşil kuş kūrşağında nürdan
kandilile aşılmışdur ⁴ tā girü Hamzaya kerāmet degürince ya'ni
kiyāmete degin ⁵ dimek olur bir nice 'ulemā eyitdiler ki bu āyet
Hubeybü'bni 'Adī ⁶ hakkında indi kim Mekke kavmi anı aşup öldür-
diler yönin ⁷ Medine'ye döndürdiler ol eyitdi İlāhī eger benüm
senünḥ ⁸ katuñda kerāmetüm varısa yüzüm Ka'be'den yaña döndürgil
⁹ pes aşılmış iken yüzi Ka'be'den yaña döndi ne kadar kim düriş-
diler ¹⁰ ayruk yaña dönderimediler bir niceler eydürler bu āyet
hükmi ¹¹ 'āmdur dükeli mü'minler üzerine bir niceler eydürler bu
112b āyetün ¹ hükmi dükeli şehidler hakkında 'āmdur nitekim hadīşde ²
gelür ki resül hāzreti buyurur ki şehīdlerün cānları ³ nürdan
kandiller içinde yeşil kuşlar boynında aşılpudurur ⁴ 'arş altın-
da ne vakt kim dileseler uçmak içinde gezerler ⁵ otlarlar tefer-
rülenürler girü gelürler ol kandiller içine ⁶ girürler Hāk Te -
'ālā günde üç gez nidā kıılır eydür i ⁷ şehidler cānı dileñ benden
ne dilersiz bunlar eydürler ilāhuna ⁸ dañı ne dileyelüm kim uçma-
ğı bize helāl kılduñ nerede diler ⁹ sevüz yürürüz üç gez böyle
cevāb virürler döndünci gez ¹⁰ eydürler kim İlāhuna dilegümüz sen-
den budur kim girü bizi ¹¹ dünyāya iledesin diri olup kāfirlerle
112c çalışavuz senünḥ ¹ yoluna şehid olavuz Hāk Te'ālā hoş bunlaruñ hāl-
lerini dañı ² yigrek bilür evet bunları söyletdügi hoş gelür çün

³ göre kim bunların ayrı hâcetleri yoktur dağı koşa ⁴ kavluhu
 te·ālā فادخل في عباد وادخل جنتي ya·ni gi -
 rün benüm ⁵ kullarum içine ya·ni benüm tā·atum içine girün
 ve dağı girün benüm ⁶ uçmağuma bir nice ferişte-
 ler eyideler i نفس مطيئة ⁷ ya·ni Tañrı kazasına rāzı
 olmuş cān dön imdi şol ⁸ nesneye kim Hağ Te·ālā saña yarak -
 layup durur uçmak içinde في عبادي ويقال
 dīm (1) ya·ni (2) يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمَطْمِئِنَّةُ
 الرّاضية بما أعطيت من التّواب من منية بما عملت في الدّنيا
 وادخل جنتي مع عبادي الصّالحين (3) والله أعلم (4) ويقال في عبادي
 الرّاضية ² أير في عبادي لي ويقال أرجعني إلى ربك أي إلى طاعة ربك راضية
^{113b} sūretü'l Beled bu sūre Mekke'de indi üç yüz yigirmi ³ harfdür
 seksen iki kelimedür yigirmi āyetdür rivāyet kılındı ⁴ resül-
 den kim eyitdi her kim bu sūreyi okurısa Hağ Te·ālā kıyāmet
⁵ güninde hışmından emin kıla bir nice rivāyetde gelür ki Hağ
 Te·ālā ⁶ Bismi'llahi'rrahmani'rrahim'de on dürlü kerāmet ko-
 dı evveli senā- i ⁷ Raḥmān'dur bunuñ aşlı Qur'ān'da bu āyetdür
 kim buyurdı ⁸ فاذكروني اذكركم ya·ni i kullarum siz
 beni añuñ ben sizi ⁹ añayın ya·ni demek olur kim kaçan kul
 Bismi'llahi'rrahmani'rrahim ¹⁰ dise Hağ Te·ālā 'azametile
 eydür kim اثنى عليّ عبدي ya·ni kulum ¹¹ baña senā kıldı
 bir nice rivāyetde gelür kim ذكرك في عبدي
^{114a} ¹ dir ya·ni kulum beni añdı pes i ferişteleür

(1)- Yukarıda geçen mana üzerine.

(2)- Ey huzur içinde olan can.

(3)- Dünyada işlediklerinden memnun olarak sana verilen sevaba razı, salih kullarımla birlikte Cennetime gir.

(4)- Allah daha iyi bilir.

(5)- Ey benim kullarım, rabbinize itaata dönün, razı ve kendinden memnun olarak.

siz şanuk oluñ ² kim ben de ol şulumı şenâyıla añam diyiser

Bismillâhi'rrahmâni'rrahîm ⁴ kavluhû te'âlâ لَا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ

ya'nî eydür and içerem ⁵ işbu şehre ya'nî Mekke şehrine lâm bun-

da siladur ya'nî ziyâdedür ⁶ ma'nîsi üksimudur kavluhû

t'e'âlâ

وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ

ya'nî yâ Muhammed ⁷ sen helâlsın işbu Mekke'de ya'nî kâfirle-

ri depelemek ve esir ⁸ eylemek ve salıvirmek her nice dileriseñ

saña helaldur ve ⁹ ol eyleyidi kim Haş Te'âlâ Muhammed Mustafâya

helâl kıldı Mekke'yi aldığı ¹⁰ gün ki her ne dilerise ide kimini

helâl ide kimini harâm ide ve ¹¹ kimi dilerise öldüre ve kimi di-

114b lerise esir kıla ve kimi dilerise ¹ şalivire pes resûl ol gün

İbni Hanzal'ı depeledi ve ol ² Ka'be örtüsüne yapışıp dururıdı ve

dahi Mikyasü'bni Şubâbe'yi ³ depeledi ve andan eyitdi her kim Ebü

Süfyân evine girürise ⁴ ol kişi kılıçdan emindür pes İbni Hanzal

ve Mikyas kanını ⁵ helâl eyledi Ebü Süfyân sarâyını harâm kıldı

andan resûl ⁶ hazreti eyitdi Haş Te'âlâ yirleri ve gökleri yara-

daldan berü ⁷ Mekke'yi harâm kıldı ammâ bir saat mikdarı baña

helâl oldı ⁸ andan girü ta kıyamete degin harâmdur ya'nî demek

olur kim ⁹ Mekkenüñ otunu üzmeyeler ve ağacın kesmeyeler ve evö-

yin avlamayalar ¹⁰ andan İbni 'Abbâs eyitdi ya Resûl'allah illâ

ayrığın dirmek ¹¹ harâm olmasun kim ol evlerimiz çün ve şavarla-

115a rumuz ¹ çün gerekdür resûl eyitdi eyle olsun Şüreyhü'bni ² Sa'îd

eydür

وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ

didügi oldur ki ol ³ kâfir-

Ier Mekkenüñ otın üzmek ağacın kesmek harâm dutar ⁴ lar ve seni

Mekke'den sürmegi ve depelemegi helâl görürler kavluhû te'âlâ

وَوَالِدٍ وَمَا وَكِدٍ ⁵ ya'nî dahi Mekke hakkı çün dahi ata ve oğul

⁶ hakkıçün Mücâhid ve Katada ve Zahhak eyitdiler

وَوَالِدٍ وَمَا

وَكِدٍ ⁷

didügi Adem'dür ve anuñ oğlıdur Ca'ferü'bni Süley

man eyitdi ⁸ bundan murad İbrahim peygamberdür ve oğlu İsmâ'îl-
dür kavluhü ⁹ te'âlâ

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ

ya'nî Mekke hakkiçün ve Âdem ¹⁰ peygâmbür " ve İbrahim peygâmbür
ve bu ikinüñ oğlanları" (1) hakkiçün kim biz âdem oğlanın renc

115b içinde yaratduk ¹¹ Hasan eydür ya'nî âdem oğlanı miskin dünya mu-
şibetlerinüñ ve âhîret ¹ ve eydüridi her kim beni bunuñ üzerin-
den ırarise bunca anca nesne ² virem diridi kimsene çeküp anı
ayağı altından alımsızdı şöyle kim ³ sahtiyan pâre pâre olurı-
dı ayağı altında bir pâre kalurıdı çıka ⁴ rumazlarıdı İbni Key-
san eydür

فِي كَبَدٍ

didügi ana karnında ⁵ oğlanuñ baş
ananuñ başına ve ayağı ayacağına mukabildür şöyle kim ⁶ örüdürür
gibi kaçan Hak Te'âlâ aña çıkmaga destür virse başın ⁷ ananuñ
ayağından yaña dönderür bir niceler eyitdiler ol kuvvetlü kâfir

⁸ Velidü'bnî Muğîre idi kavluhü te'âlâ

أَيُّسِبُ الْإِنْسَانَ

أَخَذَ وَاَنْتَ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ

ya'nî Ebu'l Esede

şanur mı şol kuvvetile kim anuñ ben bir ¹⁰ Tañrınuñ aña gü-
ci yitmez ola ve oñ kâfir eydüridi ben çok malı Muhammed ¹¹

düşmanlığı üzerine harc eyledüm diridi ol şanur kim anı ben bir

116a ¹ Tañrı görmez nitekim eyitdi kavluhü te'âlâ

يَقُولُ
أَهْلَكَ مَا لَا بُدَّ أَيُّسِبُ أَنْ لَمْ

بِرْءِ أَخَا" Sa'idü'bnî Cübeyr ve Kätâda eyitdiler ³ ya'nî

ol şanurdı kim ben Tañrı anı görmezven kim ol malı ⁴ ne yirden
kazandı ve neye harc kıldı şoravan nitekim İbni 'Abbas ⁵ rivâyet
kıldı Tañrı resûlinden kim eyitdi kıyâmet gününde ⁶ kullarından
basmış ayağını kaldurmadın dörd dürlü nesne ⁷ şorılır bir ol
kim 'ömrini nenüñ içinde düketdi ya'nî ta'atdamı ⁸ yâ
günahda mı geçürdi ikinci malından şorarlar kim neden kazandı

(1)- Tırnak içine aldığımız sözler sayfa kenarına yazıl-
mıştır.

⁹ he'lâlden mi yâ harâmdan mı ve birisi ol malı nereye harc itdi Tañrı ¹⁰ yolına mı veya şeytân yolına mı ve birisi 'ilmiyile ne amel kazandı ¹¹ ve âli resûlî sevdi mi sevmedi mi kavluhû te -

116b 'âlâ **وَلِسَانًا وَشَفْتَيْنِ ١ أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ**

ya'ni âdem oğlanı âdemlerine biz iki göz kılmadık mı ve dahi söy-
ler dil ve iki dudak virmedük mi Katade eydür Hâk Te'âlâ ³ nuñ
ni'metleri yavlaq bellüdür **مَرَجِدًا كَ** aşkâredür lîkin sa-
ña ⁴ bir bir bildürür takrîr eyler ta ki senüñ hatıruñda dahi muh-
kem ⁵ ola tâ anuñ şükrini kılasın Ebü Sâlih rivâyet kılar Ebü ⁶

Hâzim'den kim ol da resûlden rivâyet ider resûl dahi Hâk Te'âlâ'
⁷ dan eydür ki î âdem oğlanı yalan söz ve gaybet ve bühtân ⁸ ve
mala ya'ni ya'ni gerekmez söz söylemege dilüñ varurısa iki ⁹ du-
dağıla saña yardım kıldum tâ ki iki dudaguñ üzerine kapayasın

¹⁰ eger gözün harâma bakmaq dilese iki kapağıla saña yardım kıldum ¹¹ anı büriyesin bakmayasın eger tozdan doprakdan üşenürisen

117a ¹ saña kirpüklerle yardım kıldum tâ ki biribirine müşebbek kıla-
sın ² ya'ni gözenek gibi idesin tâ ki toz ve doprak girmeye eger
³ yalunuz gözde hikmetler varduğın söylerisem kitâb ⁴ mu'avvel

olur maqşüddan ırâq düşerüz kavluhû te'âlâ **وَعَلَيْنَا ٢**

⁵ **التَّجْدِثِ** ya'ni âdem oğlanlarına kulavuzladuk iki yolu ya-
ni hayri ⁶ ve şerri yolın ve haqqı batılı ve doğru yolu ve azgun-
lık yolu bildür ⁷ dük bu kamusu Hâk Te'âlâ'nuñ ni'metlerindendir
böyle bilüp şükrini ⁸ kılasın eger ol bildürmese kimüñ ne elinden
geleyidi kim ⁹ birini yirine getüreyidi kavluhû te'âlâ **فَلَا**

أَقْتَمَرُ الْعُقْبَةَ ya'ni ¹⁰ ol kâfir bileñ aşmadı kim emîn oladı
kavluhû te'âlâ **وَمَا أَدْرَاكَ ١١ مَا الْعُقْبَةُ** ya'ni ne bildürdi

117b saña yâ Muhammed kim 'akabe ne nesnedür ¹ kavluhû te'âlâ

فَكَرَّ قَبْتًا أَوْ اطْعَامًا فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ya'nî ol² bileñ aş-

mak boyun kurtarmakdur kulluk bendinden ya'nî³ kul āzād itmekdür veyāhuz aç toyurmakdur şol günde⁴ kim açlık ola ya'nî kızlıkda aç toyurmak ve miskinlere ta'am⁵ yidürmekdür bir nice müfessirler eyitdiler ya'nî ol kâfir malıla kul⁶ āzād itmedi ve aç toyurmağa harc itmedi kim anuñıla bileñ aşı⁷ yidigi ol malı Muhammed düşmanlığına harc itmekden kurtılardı⁸ pes Haq Te'ālā günahuñ ululuğrını ve işleyen üzerine ağırlığını⁹ bileñe beñzetdi kaçan kul āzād kılsa ve aç toyursa anuñ¹⁰ meseli bileñ aşan kişiye beñzetdi bile didüğinden murād¹¹ günâhlardur kim bu hayrlarıla ol günâhlar erir

118a yuyılır¹ gider Mücâhid ve Zâhhak ve Kelbi eyitdiler işbu âyetden bileñ² didügi sırâtdur ki cehennem şamısı üzerine gerile kıldan ince³ ve kılıçdan itüdü üç bin yıllık yol uzındır bin yıllığı inışdür⁴ biñ yıllığı yokuşdur bin yıllığı düz ve anuñ iki yanında oddan⁵ çengeller vardur ve gerden-keşler vardır şol sadelen⁶ dikenleri gibi ya'nî muğaylân dikenini gibi pes bir nice-ler ol sırâtı⁷ yıldırım gibi geçe bir niceler yügrük at gibi geçe bir niceler katı yıl gibi geçeler⁸ bir niceler yügrük yaya gibi geçe ve bir niceler yürüyü geçe ve bir niceler er⁹ denü avratdan düşe duru geçe bir niceler hemân kim sırâtdüze¹⁰ rine ayacağını basalar cehenneme dökileler 'İkrime eydür boyun azad¹¹ kılmak didügi oldur kim tevbe kıla kendü boynın şamudan

118b¹ āzād kıla yāhuz yazukdan kurtara ya'nî ol sırâtdü geçmek² boynı yazuklardan āzād kılmağıladur ve dağı kızlıkda hisimsuz³ kavimsüz yetimler toyurmağıladur ve dağı şol miskin ki yoksul⁴ lıktan toza doprağa bulaşmış ola yatası yiri ve örtüsü ve döşegi⁵ yokdur anları toyurmağıladur nitelim eyitdi kavluhū te -

ثُمَّ كَانَتْ تَعَالَى كَافِلُهُ أَوْ مَسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ⁶ بِمَا ذَا مَقَرِّبَةٍ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰
 119a ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ ¹³¹⁸ ¹³¹⁹ ¹³²⁰ ¹³²¹ ¹³²² ¹³²³ ¹³²⁴ ¹³²⁵ ¹³²⁶ ¹³²⁷ ¹³²⁸ ¹³²⁹ ¹³³⁰ ¹³³¹ ¹³³² ¹³³³ ¹³³⁴ ¹³³⁵ ¹³³⁶ ¹³³⁷ ¹³³⁸ ¹³³⁹ ¹³⁴⁰ ¹³⁴¹ ¹

ol da resûlden rivâyet ider eydür kim her kim ki Veşşemsi sūresi-
120a ni okısa her nireye kim ay ve güneş ¹ nūrı dokınur dūkelisini
şadaka virmişçe şevābı vardır ² ya'nī demek olur kim Hakk Te'ālā
bir kişiye maşrıktan mağribe ³ degin mülk virse dūkeli malı ve
esbābı ve yiri yurdıla ⁴ ve bāğı bāğçesile ve ol kişi dağı mec-
mu-ını Tañrı yolına ⁵ şadaka itse ne kadar şevāb bulırısı veş-
şemsi ⁶ sūresini okıyan kişiye ol kadar virür demek olur ⁷ āmen-
nā ve şaddaknā bihi ammā Bismillahi'r-rahmani'r-rahīmūn ⁸ bir
kerāmeti dağı oldur ki isārı gufrāndur bunun aşlı ⁹ Kur'ānda bu-
dur ki **أَعَدَّ اللَّهُ¹⁰ وَالذَّاكِبِينَ اللَّهُ كَثِيرًا وَالذَّاكِبَاتِ**

لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَّجَزَاءٌ عَظِيمًا⁽¹⁰⁾ Enesi' bni Malik'den rivāyetdür ¹¹

kim eyitdi her kim şıdkıla ve i'tikādıla bir gez Bismi'llahi'r-
120b rahmani'r-rahīm ¹ dise Hakk Te'ālā anı yarlıgar Bismillahi bere-
katında ² Bismillahi'r-rahmani'r-rahīm ³ kavluhū te'ālā

وَالشَّمْسِ وَضُحًى ya'nī bunda vav vav-ı kasemdür ⁴ ya'nī güneş
hakkıçün dağı anuñ aydını hakkıçün Mukātil eydür ⁵ ya'nī güneş
hakkıçün ve güneş ıssısı hakkıçün kavluhū te'ālā **وَالشَّمْسِ**

إِذَا تَلَمَّهَا⁶ ya'nī ay hakkıçün kaçan güneşe uysa ve anuñ nūrin-
dan ⁷ alsa kavluhū te'ālā **وَالشَّمْسِ إِذَا جَلَّتْهَا** ya'nī
gündüz hakkıçün ⁸ kim kaçan güneş ayı aydın kılsa ve açsa kavlu-
hū te'ālā **إِذَا يَغْشَاهَا⁹ وَاللَّيْلِ** ya'nī dağı gice hakkıçün
kim güneşi örtse ¹⁰ tolunduğı vakt şöyle kim ol vakt karañulıcağ
olur aña ¹¹ gicenüñ evvel karañulığı dirler yahūd şol vakt kim

121a şöyle ¹ karañulık olsa ki göz görmese kavluhū te'ālā **وَالسَّمَاءِ**
وَمَا بَنَاهَا² ya'nī gök hakkıçün dağı anı yaradan hakkıçün kavlu-
hū te'ālā **وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَّرَهَا³** ya'nī yir hakkıçün ve

(1)- Ahzâb sūresi, 35.âyet: Allah'ı çok zikreden erkekler ve kadınlar, Allah bunlara bir mağfiret ve ecir hazırlamıştır.

anı döşeyen ⁴ haqqıçün kavluhū te'ālā **وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّيْتَهَا**
ya'ni nefis ⁵ haqqıçün ve anı düzen haqqıçün Haq Te'ālā bu āyet-
lerde ⁶ kendü azametele kendüye and içer kavluhū te'ālā **فَالصَّمَّهَا**
فَجُورًا هَا وَتَقْوِيهَا ya'ni ol nefis hayrı ve şerri beyān ⁸ kıldı
'Avfī eyitdi ya'ni ol nefis tā'atı ve ⁹ ma'şiyeti öğretti pes bu
aksamūñ cevābı **قَدْ أَفْلَحَ مَنْ شَرَّكَيْهَا** ¹⁰ dūr taqdir kelām
budur kim **لَقَدْ أَفْلَحَ** ¹¹ dūr lām maḥzūf şakilligından ötürü

121b niçün ¹ anuñiçün kim kelām ṭavīl olmasiniçün kavluhū te'ālā
هَذَا نَزَّكَيْهَا ² **قَدْ أَفْلَحَ** ya'ni haqqıkatde kurtuldı felah buldı
şol ³ kişi ki nefisini arıtdı günāhlar çirkinden işbu yaz kıldı
⁴ gumuzuñ dükelişi haqqıçün kim nefis kurtuldı ve nikbaht ⁵ oldu
kim Haq Te'ālā anı dükeli yazuqlardan arıtdı ve taqvā ⁶ yolına
girüp tevfiḳ virdi kavluhū te'ālā **مَنْ دَسَّهَا** ⁷ **وَقَدْ خَابَ**
ya'ni ol nefis nevmiz ve maḥrūm oldu kim ⁸ Haq Te'ālā anı aşığa
kodı ya'ni tevfiḳ virmedi ⁹ ta kim yazuqlar ve yavuz işler işle-
di Hasan eydür anuñ ¹⁰ ma'nisi budur kim her kim nefisini arıt-
dısa ve tā'at üzerine ¹¹ öldise bayıḳ ol kişi kurtuldı ve nik-
122a baht oldu ve her kim ¹ kendü nefisini ezdürdise ve günah kılmak
ve yavuz işler ² işlemek üzerine öldise ol kişi maḥrūm kaldı ve
ziyānkār ³ oldu rivāyet kılındı kim kaçan resūl hazreti veşsem-
sü ⁴ süresini okıyup bu āyete gelse ki **قَدْ أَفْلَحَ مَنْ شَرَّكَيْهَا**
dūr ⁵ dururıdı andan işbu du'ayı okurıdı **اللَّهُمَّ آتِنَا نَفْسِي**

تَقْوِيهَا أَنْتَ وَإِيَّهَا وَمَوْلَاهَا وَنَزَّكَيْهَا أَنْتَ وَإِيَّهَا ⁶
⁷ diridi andan bu sürenūñ kalanını okurıdı kavluhū te'ālā **كَذَّبَتْ**
⁸ **مَثْوُودٌ بِطَغْوِيهَا** ya'ni Şemūd kavmi kendü azgünlüklerinden i-
mān ⁹ getirmediler ve Şaliḳ peygamberi yalanladılar ol vaktin

(1)- Ey Allah'ım, nefsimi muttakî kıl, sen onun sahibisin ve Mevlâsısın, onu temizle, sen onu temizleyen de sahibisin.

10 bularuñ bir bezbahtırağı duru geldi kim adı Kaddarü'bni Sâlif
 122b 11 idi kim devenüñ siñirini kıdı ya'nî kesdi ya'nî Salih¹ pey-
 gâmberrüñ ol kayadan doğan devenüñ kılıcıla siñirini çeldi² egi-
 lüp ol kuyudan şu içerken kıssa meşhürdur kim³ hemân ol kavmüñ
 bir ulu şu kuyusu varıdı Şalih kavlı itmişidi kim⁴ bir gün ol ku-
 yudan şuyı ol kavm içeler bir gün deve içe ol⁵ gün kim deve içe
 bu kavmüñ dükeline süd yitüre ol gün kim⁶ içmez süd virmeye ol
 kavüm gelürleridi her bir cema-atlu cema-atine⁷ göre yitecekçe
 süd şağarlarıdı anuñıla ol gün nafağa idinür⁸ leridi pes vardı-
 lar tanışdılar eyitdiler deveyi depeleyelüm şu bize⁹ kalsun di-
 diler vardılar deveyi kuyuda bulup depelediler Hâk Te-âlâ¹⁰ bu-
 lara 'azâb viribidi şöyle kim hiç biri kurtulmadı helâk¹¹ oldu
 123a kıssa budur kim çün Şalih işitdi kim deveyi¹¹ oldılar (1) geldi
 ol kavme kağıdı eyitdi i kavm Hâk Te-âlâ size 'azâb² viribir
 eyitdiler nice 'azâb Şalih eyitdi üç günden sonra ol³ 'azâbuñ
 'alâmeti oldur kim yüzünüz rengi evvel gün kızara ya⁴ rındası
 şarara dağı yarındası kararara çün üç gün bu⁵ nesnelere bulara vâ-
 ki' oldu çün yüzleri kararardı Hâk Te-âlâ emr itdi⁶ dükeli maymün
 oldılar kimi de hanzîr andan soñra helâk olup cân cehenneme⁷ iş-
 marladılar kavluhü te-âlâ
 اِذْ اٰتٰیْتُمْ اَشْقٰیٰهَا فَاٰتٰی
 اَللّٰهَ نٰفَاةً اَللّٰهُ وَ سُقٰیٰهَا
 8 لَهْمُ رَسُوْلُكُمْ فَعَقَبْ رُوْهَا
 فَكَلَدَ بُوْلًا ya'nî pes indürdi⁹ bularuñ üze-
 rine bularuñ Tañrısı ya'nî Hâk Te-âlâ 'azâbı indürdi¹⁰ bularuñ
 üzerine günâhtarî sebebinden ötürü kavül nehû te-âlâ
 رَبُّهُمْ بِذُنُوبِهِمْ فَسَوِّیٰهَا 11 فَاَدْمَدَمَ عَلَیْهِمْ

123b ya'nî 'azâbı pes berâber kıldı 'azâbı¹ bularuñ büyüklerine dağı

(1)- Metinde **اَوْدَرِيْلًا** şeklinde geçmektedir. Doğrusu "öldürdiler" ol-
 malıdır.

kiçicüklerine dağı bir niceler eydür ² فَسَوَّيْهَا ya'ni yir
 pes berāber itdi bularuñ üzerine ya'ni dükelini yire baturdı
³ dimek olur bir niceler eydür kavluhū te'ālā (1) فَدَمَّامٌ أَيْرَاطُوقُ
⁴ عَلَیْهِمُ الْعَذَابُ ya'ni 'azābı kapadı bularuñ üzerine kim hiç
 birisi ⁵ kurtılmadı (2) ya'ni الْكَالِیَةِ وَالْقُوْبَةِ وَالنَّكَالِیَةِ
 kavluhū te'ālā ⁶ وَلَا یَخَافُ عُقَابَهَا ya'ni korkmadı sol kim-
 se kim ol deveyi kılıçladı āhirinden ākıbetinden korkmadı
⁷ ya'ni 'azāb gele diyü üşenmedi Zāhhāk rivāyet kıldı 'Ali'den
 8 kim resūl eyitdi yā 'Ali bilürsin kim evvelkileruñ ⁹ şakī-
 rağı kimdür ben eyitdüm yā Resūl'allah Tañrı bilür ve ¹⁰ Tañ-
 rınuñ resūli bilür didüm resūl eyitdi evvelkileruñ ¹¹ eşkāsı
 124a Şalih peygāber devesin öldürendür ya'ni ¹ Kaddāru'bnı Sālif
 andan resūl eyitdi yā 'Ali bilür misin ² kim āhırgıllaruñ şa-
 kīrağı kimdür ben eyitdüm yā resūl' ³ Allah Tañrı bilür ve
 Tanrınuñ resūli bilür andan resūl ⁴ eyitdi yā 'Ali āhırgıla-
 ruñ eşkāsı seni öldürendür didi ⁵ ya'ni ibni Mülcim Sūretü'n
 Leyl bu sūre Mekke'de indi ⁶ üç yüz on harfdür doksan bir
 kelimedür yigirmi bir āyet ⁷ dūr Übeyyü'bnı Ka'b rivāyet kıl-
 dı resūlden kim ⁸ resūl eyitdi her kim Velleyli sūresin. oku-
 sa Hāk Te'ālā ⁹ ol kula şol kadar şevāb vire kim eyide Çala-
 bum rāzı oldum ¹⁰ yiter diye ve dağı dükeli düşvārılıktan kur-
 tara resūl hazreti ¹¹ buyurur kim İ benüm ümmetüm kaçan siz-
 124b den birüñüz kitabına Bismi'llāhi'rrahmāni'rrahīm yazsa Hāk

(1)- Onların üzerine azabı tabaka tabaka (kat kat) kapadı.

(2)- Bu üzerlerine kapanan azapta, (onlara) verilen cezada, (onların) köklerini kazıma (cezasında) bir mübalağa vardır.

Te'ālā eydür î kulum ² çün beni ta'zim idüp kitabıñı evveli-
 ne benüm ulu adlarımı yaz ³duñ imdi saña muştılık olsun kim
 ben de saña rahmet ⁴itdüm dir pes beşâret olsun saña yâ mü'-
 min kim ⁵biregü kitabıñı evveline Bismi'llâhi'rrahmâni'r-
 rahîm yazduğıçün ⁶rahmet buldı sankim elli altmış yıl 'öm-
 ründen geçse dāyim ⁷dilünde vazifeñ bu olsa Hâk Te'ālā saña
 rahmet idüp ⁸uçmaq şadrına iledüp hürü kuşur ğilmân vildân
 virü ⁹rise hiç 'acîb ü ğarîb olmaya hususa ki günde biñ gez
 diyesin ¹⁰ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ¹¹ kavluhü te'ālā
 125a وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ bunda vāv vāv-ı kâsemdür ya'nî ¹

S Ö Z L Ü K

aba	(90a-1)	: Ata,baba.
°aba	(16a-10)	: Giyecek,elbise.
°aceple - a.t.	(89a-2)	: Hayret etmek,şaşmak.
acı	(75a-11)	: Acı.
acıarak	(75b-6)	: Daha acı.
°acızlık	a. (10a-6)	: Gücsüzlük,çaresizlik.
°acīb	a. (82b-6)	: Garip,tuhaf.
°acz.	a. (86a-8)	: Gücsüzlük,zavallılık.
°açlık	(76a-1)	: Aç olma hâli.
ad	(12b-1)	: İsim,ad.
°Ād	a. (87b-10)	: Hud Peygamberin kavmi.İmana gelmedikleri için Allah tarafından yok edilmişlerdir.
Ādem	a. (73a-8)	: İlk yaratılan insan ve ilk peygamber Hz.Ādem.
ādem	a. (6b-8)	: İnsan.
ādemi	a.f. (7a-11)	: İnsan.
ādem oğlanı	a.t.(8a-3)	: İnsanoğlu.
°adn	a.i. (36a-7)	: İkâmetgâh,cennet.
adım	(23b-6)	: Adım.
adl	a. (14a-7)	: Adalet.
āfet	a.i. (25b-9)	: Büyük felâket,belâ.
°afv kıl-	a.t.(3b-7)	: Affetmek,bağışlamak.
āgâh ol-	f.t.(1b-6)	: Bilmek,haberli olmak.
ağar -	(19a-11)	: Ağarmak,aydınlanmak.
ağ -	(29b-7)	: Yükselmek.
ağırlıklı	(6a-6)	: Değerli.

ağlāl	a.ğull'den ç. (107b-1)	: Boyna geçirilen zincirler. 2.Prangalar.3.Kelepçeler.
āğulan-	(77a-5)	: Zehirlenmek,ağılanmak.
āhir	a. (53b-3)	: Son,nihayet.
āhiRET	a.i. (18a-8)	: Öbür dünya.
aḥsām	(3a-8)	: Akşam.
aḥvāl	a. hāl'den ç.(52a-7)	: Haller,durumlar.
ak	(47b-1)	: Beyaz.
°akabe	a.i. (117a-11)	: Tepe,yokuş.
akça	(26b-9)	: Para.
°akıbet	(123b-6)	: Nihayet,son.
°akıl	a.i. (71b-5)	: Akıl.
°akvāl	a.kavl'den ç. (82a-5)	: Sözler,söylentiler.
°alāmet	a. (123a-3)	: İşaret,alāmet.
°ālem	a.i. (1a-11)	: Dünya,cihan.
°Alī	a. (13a-6)	: Peygamberimizin amcası Ebû Tâlib'in oğlu ve Peyg.Ef.'in damadı olan dördüncü halife.
°ālim	a.i. (56b-11)	: Bilen,bilgili,bilgiç.
alçaklık	it- (43a-7)	: Mütevâzi davranmak.
alda-	(64a-3)	: Aldatmak.
Altun	(91a-6)	: Altın.
°ām	a.amm (112b-1)	: Herkes için,umuma âit.
°amel	a. (61a-8)	: Dînî emir ve yasaklara göre yapılan iş,hareket.
ammā	a. (62b-9)	: Amma,fakat,lâkin,ancak.
anı	(40a-10)	: Onu.
ana	(62a-1)	: Anne.
aña	(5a-4)	: Ona.

anca	(115b-1)	: 0 kadar.
ancılayın	(89a-2)	: Onun gibi.
and	(21b-6)	: Yemin.
anda	(34b-11)	: Orada, o yerde.
andan	(2a-10)	: Daha sonra.
andan	(1b-8)	: Ondan.
and iç-	(21b-5)	: Yemin etmek.
andıurıcı	(80a-7)	: Hatırlatıcı, uyarıcı.
andılat-	(6a-4)	: Kavratmak, öğretmek.
andı	(1b-10)	: Onun.
andınsuz	(15a-3)	: Birdenbire, ansızın.
ar-	(78b-7)	: Yorulmak, yorgun düşmek.
arefe	(45a-9)	: Dîni bayramlarda bir evvelki gün, arife.
Ararat	(19b-11)	: Mekke civarında bulunan mukaddes dağ.
aralık	(4a-8)	: Ara, esna, sıra.
Arasāt	(4a-2)	: Kıyamette toplanılacak olan meydan, mahşer meydanı.
ard	(82b-3)	: Art, arka.
arı	(6a-10)	: Temiz, pak, saf.
arın-	(5a-8)	: Temizlenmek.
arış	(92a-8)	: Arşın.
arîf	(1a-2)	: İlâhi sır ve hakikatlere vakıf olan kimse.
arkun	(93b-8)	: Yavaş, ağır, sakin.
arş	(11a-4)	: Gök, Dokuzuncu gök.
arşun	(88a-7)	: Arşın.
artuk	(60b-11)	: Başka, fazla, ziyade.

arvana i. a. ervânâ'dan (13b-5)	: Dişi deve.
c arz kıl- a.t. (46b-1)	: Bildirmek,göstermek,sunmak.
arzu f.i. (24b-3)	: İstek,heves.
aşhâb a. sâhib ve sab'dan ç. (43a-11)	: Peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefini ka- zanmış kimseler.
Aşhâb-ı uhdūd a. (53b-1)	: Hendek savaşına katılanlar.
Aşhâb-ı yemin (119a-5)	: Yemin sahipleri,ant içenler.
c âsî a.s. (104a-7)	: Allah'ın emirlerine uymamak- ta ve yasaklarını çiğnemekte ısrar eden kimse.
Âsiye a.i (98a-11)	: Dîni inanışa göre Hz.Musa'yı Nil'den çıkararak büyüüp yetiştiren Fravn'ın zevcesi- nin adı.
aşl a. (104b-9)	: Esas,temel.
aşma (9a-7)	: Üzüm ağacı.
aşşı (67a-9)	: Fayda,yarar.
aşşı kıl- (5a-10)	: Fayda sağlamak,yararlı olmak.
c Āsu'bni Vâil a.i.t.m.(37a-5)	: İlk müslümanları alaya alan onlara türlü maskaralıklar yapan Mekke müşriklerinden biri.
aşağa (52a-2)	: Aşağı,aşağıya.
aşkar (90b-5)	: Belli,açık,mevdanda.
askāre (63a-1)	: " " "
aşnuğı (31b-6)	: Önceki,eski,kadim.
ata (10a-2)	: Baba.

ˆatā	a.	ˆata (101a-7)	: Bağış, kerem, hediye.
avadan	f.	ābādan (24a-2)	: Alet, edavat.
ˆavārız	a.	arıza'dan ˆ. (39b-2)	: Kazalar, belâlar, engeller.
āvāz	f.	(111b-5)	: Ses, sedâ.
ˆavrat	a.	avret (9b-8)	: Kadın.
ay		(42a-11)	: Ay, kamer.
aya		(32b-9)	: Avuç.
āyet	a.	(6a-6)	: Kur'an-ı Kerim'in surelerinden bulunan cümlelerden her biri.
ˆayb	a.	(55a-6)	: Kusur, ayıp, leke, utanılacak şey.
aydın	a.	(4a-1)	: Işık, aydınlık.
aygır		(20a-6)	: Erkek at.
aygırsak		(20a-6)	: Aygır isteyen.
āyine	f.i.	(32b-5)	: Ayna.
ˆAyışe	a. i.	(24b-11)	: Peygamberimizin hanımlarından biri. Birçok hadis rivayet etmiş ve dînf ilimlere hizmette bulunmuştur.
ayrık		(114b-10)	: Bir cins otu, çayır.
ayruk		(21b-10)	: Başka.
ayruksı		(27b-2)	: Başka, türlü, farklı.
az		(64a-6)	: Az.
az-		(24a-10)	: Yolunu şaşırmaq, bozulmak.
ˆazāb	a.	(31b-3)	: Ahirette, günah işleyenlere, Allah'a ortak koşanlara ve inançsızlara verilecek ceza ve eziyet.

·azacuk	(18b- 11)	: Azıcık,birazcık.
āzād it-	f.t.(117b-3)	: Hürriyetine kavuşturmak.
‘azamet	a. (66b-9)	: Büyüklük,ululuk.
azdād	a. zıdd'dan ç. (86a-10)	: Zıtlar,tezatlar.
azğunluk	(117a-6)	: Azgınlık,taşkınlık.
‘azīz	a.s.(13b-8)	: Kuvvet,kudret ve ululuk sa- hibi Allah'ın isimlerinden. Kıymetli,şerefli kimse.
‘azīz	ķıl-a.t. (1a-10)	: Değerli,şerefli yapmak.
‘azīz	ol- a.t. (7b-7)	: Şerefli,değerli olmak.
‘Azrā’īl		: Dört büyük melekten can al- makla görevli olanı.
‘azze	a.n. (40b-7)	: Aziz olsun.

bāb	a.	(105a-9)	: İş,husus.
bādişāh	f.b.i.	(44b-6)	: Padişāh.
badiye	a.i.	(16a-10)	: Çöl,kır.
bāg	f.	(22a-6)	: Bağ.
bāgçe	f.	(88b-1)	: Bahçe.
bağla-		(81b-9)	: Kapamak.
bağlu		(82a-8)	: Kapalı.
bahā	f.i.	(103a-1)	: Kıymet,bedel,değer.
bahillik	it- a.t.	(8b-7)	: Cimrilik etmek.
bakadur-		(21b-3)	: Bakmakta devam etmek.
bakır		(95a-8)	: Kolay dövülüp işlenen kırmızı renkli maden.
bākī	a.s.	(35b-3)	: Daimi,sonsuz.
bāliġ	a.s.	(44b-11)	: Bülûğa eren.
balçık		(21a-2)	: Normal çamur.
baña		(4a-10)	: Bana.
barmak		(93b-2)	: Parmak.
baş		(20b-2)	: Baş,kafa.
bāşed	f.e.	(5a-7)	: Olur,ola.
bātıl	a.s.	(7a-10)	: Boş,beyhûd;yalan,çürük;hak olmayan.
bay		(5a-11)	: Zengin,varlıklı;ulu,soylu kişi.
bayık		(81a-5)	: Kesinlikle,kuşkusuz.
baylık		(104a-3)	: Zenginlik.
bāzār	f.	(27a-1)	: Alışveriş,çarşı.
ba-zi	a.	(111a-7)	: Bazı,kimi.
becid ol-	f.t.	(13b-9)	: Çabuk olmak;sürekli çalışmak, üzerine düşmek,ısrar etmek.

Bedir	a.bedr	(64a-9)	: Hz.Muhammed'in dinsizlerle çarpıştığı Mekke ile Medine arasında bir yer.Bu savaşa "Bedir Gazası" denir.
be-düristî	f.	(87b-7)	: Doğrusu,gerçekten,şüphesiz; and olsun,muhakkak.
beg		(49b-1)	: Küçük devlet başkanı.
behre-mend	f.b.s.	(66b-1)	: Hisseli.
belā	a.i.	(25b-9)	: Musîbet,âfet,ceza.
belî	a.	(10b-11)	: Evet.
Belkim		(104a-3)	: Belki,olur ki.
bellü		(10a-3)	: Belli.
belür		(15a-2)	: Meydana çıkmak,belli olmak.
beñ		(90a-7)	: Doğuştan tende bulunan ufak, koyu renk leke veya kabartı.
bend		(117b-2)	: Bağ,yular.
benek		(32b-2)	: Ben gibi ufak leke;nokta.
beñiz		(107b-5)	: Yüz,renk.
berāber	f.	(16b-9)	: Birlikte,bir.
berdü'l-acūze	2.i.t.m.	(94b-1)	: Kocakarı soğuğu,(rûmf şubatın 26'sından itibaren 7 gün süren bir soğuk.
bereket		(66b-2)	: Feyiz,bolluk.
berk		(75b-1)	: Sağlam,sıkı,muhkem,pek.
berkilü		(30b-9)	: pekitilmiş,kapalı.
berkit-		(96a-4)	: sağlamlaştırmak,pekitmek.
berü		(98a-2)	: Beri.
beşāret	a.	(124b-4)	: Müjde,sevindirici haber.
bezbahtlık	f.	(67b-4)	: Kötü talihlilik,kara bahtlılık.

beze	(44b-1)	: Sslenmek, donatmak, tezyin etmek.
bezek	(21b-7)	: Ss, ziynet; ziynet eşyası.
bezirgn	f. (26b-8)	: Tüccar.
beyn kıl-	a.t. (7a-9)	: Anlatmak, açıklamak.
bıku	(51b-7)	: Testere, bıçkı.
bınar	(83a-1)	: Pınar
bırak	(76a-2)	: salmak; atmak.
bi-bereketi	a. (60a-4)	: Bereketiyle, bolluuyla.
bigi	(87a-2)	: Gibi.
b-hoz	f. (29a-8)	: Kendinden geçmiş olan, çılgın, baygın.
bikir	a. (78b-11)	: Bozulmamı, erkek görmemiş kız.
bil	(62a-2)	: Bel.
bil-	(108b-3)	: Bilmek.
bile	(87a-4)	: Birlikte; ile.
bilen	(118b-10)	: Belen, dağlık sarp yer, da beli.
bilen a	(117b-2)	: Sarp yer geçmek.
bilgerak	(43b-3)	: Daha bilge, en bilgili.
bililik	(37a-1)	: Ainalık, tanııklık.
bilil	(21b-1)	: Dostu, tanıdığı olan.
bi	(91b-2)	: Bin.
bin	(78a-9)	: Bir Şeyin veya hayvanın üstüne oturmak.
bir	(1b-3)	: Bir.
biraz	(89a-1)	: azıcık.
birazcuk	(2b-6)	: En az, azın azı.

biregü	(26a-11)	: Bir kimse, başkası.
birle	(101a-3)	: İle.
bisāt-ı kurb	a.tm. (36b-11)	: Yakın döşeme, yaygı.
bisle-	(44a-11)	: Beslemek.
Bismi'llah	a.(12b-1)	: Allah'ın adıyla.
biş	(3b-1)	: Beş.
bit-	(63b-7)	: Toprağa atılan tohumun yeşerip çıkması, bitmesi.
biti	(39b-1)	: Amel defteri.
bodrūm	Y.i. (7b-6)	: Binanın yol düzeyinden aşağı kalan kısmı.
boğmak	t.i. (62a-6)	: Gerdanlık, kolye.
bor yili	(14b-3)	: Sert esen yel.
boyun	(118a-11)	: Boyun.
boyun vir	(54b-3)	: İtaatte bulunmak, saymak.
bölük	(37a-9)	: Bölük, parça, kısım.
böyle	(43a-3)	: Böylelikle, bu suretle.
bucağ	(95a-8)	: Köşe.
Bucūheyne	(27a-4)	: Medine ahalisinden biri.
buğur	(92b-6)	: Bundan sonra, şimdi, bu kez.
bukağ	(107a-11)	: Hayvan ayağına vurulan köstek.
bul-	(88b-9)	: Yitirilen bir şeyi elde etmek.
bular	(56b-5)	: Bunlar.
bunca	(72a-9)	: Bu denli, birçok; böyle.
buncılayın	(39b-2)	: Bunun gibi.
bunlar	(24b-8)	: Bunlar.
burç	(45a-6)	: Özel adları olan yıldızlar kümesi.

bordlayıcı	(13b-7)	: bortla-"deve yavrulamak" Yavrulayıcı.
burtar-	(4a-11)	: Yüzünü buruşturmak,yüz as- mak.
burunduruk	(106b-9)	: Deveyi zapt ve idare için burnuna takılan ağaç ya da halka.
burya	(59a-4)	: Buraya.
bustān f.	(78b-9)	: Bahçe.
buyruk	(80a-3)	: Emir,ferman.
buyur-	(1b-2)	: Emretmek.
bühtān a.i.	(116b-7)	: Yalan,iftira.
büyi-	(44b-1)	: Büyümek.
büyüklik	(79b-2)	: Büyüklük,ululuk.

- Ç -

Ca ^c -ferü' bni Süleyman a.i.t.a. (115a-7)	:
cāhiliyyet a. (17a-5)	: Bilgisizlik;İslām'dan evvel- ki devrin adı.
cahīm a. (24b-1)	: Cehennem.
cahīm tamusu (24b-1)	: Cehennem ateşi.
cān f.i. (30b-2)	: Ruh,hayat;gönül.
cānāvār f.b.s. (7b-5)	: Canlı,yaşayan;zararlı hayvan.
cān ısmarla f.t. (28a-6)	: Can vermek,ölmek.
cāzū f.i.(49b-9)	: Cadı,sihirbaz,büyücü.
cāzūlık f.t. (49b-3)	: Sihirbazlık,büyücülük.
Cebbār a. (54b-2)	: Kuvvet ve kudret sahibi,Al- lah.

cebbar-ı c-ālem 3rd (105b-10)	:	Allah, kâinâtın dilediğini elde eden.
Cebrā'īl a.i. (65a-5)	:	Peygamberlere emir ve vahye vasıta ve me'mur olan dört büyük melekten biri.
cebīratü'l-ferāyız a. (100b-5)	:	Farzların düzeltilmesi.
Cehennem a.i. (13a-9)	:	Ahirette, günâhkâr kulların gideceği azap yeri.
Cehennem tamusu (108a-2)	:	Cehennem.
Cehl a. (86a-8)	:	Bilgisizlik, cehalet.
Cehrem a. (94b-5)	:	Bir kavim ismi.
celle a. (40b-7)	:	"Büyük ve mertebesi yüksek olsun" anlamında, Allah'ın adı söylendiği zaman "celalühü" sözünden evvel söylenen söz.
cemi ^c a. (39b-1)	:	Cümle, bütün; hepsi.
cenābet a. (63a-4)	:	Gusülü gerektiren durum.
cevāp eyit a.t. (12b-1)	:	Cevap vermek.
cezā a. (38b-8)	:	Karşılık, azap, ceza.
cihān f. (21a-9)	:	Dünya.
Cinnī a. (85a-10)	:	Gözle görülmez lâtif cisimlerden ibaret bir yaratık.
cum ^f a a. (45a-11)	:	Perşembeden sonra gelen gün.
cumhur a. (42b-5)	:	Halk, ahali, kalabalık.
cübbe a. (16a-10)	:	Sarıklı din adamlarıyla bazı yaşlı kimselerin giydiği üstlük.
cühud a. (15b-10)	:	Yahudi, cıfıt.
cüz'i a. (18b-11)	:	az, pek az.

- Ç -

çağır-	(4a-8)	: Bağırarak, haykırmak.
Çalap	(99a-5)	: Tanrı, Allah.
çalkan -	(52a-11)	: Sarsılmak.
çanak f.i.	(61b-6)	: Yayvan, toprak kap, topraktan yapılmış toprak kabı.
çardāk f.i.	(89a-8)	: Üstüne sarmaşıklı ağaç veya çiçek sarılmak üzere yapılmış kafesli çatı.
çāre f.i.	(47a-10)	: Yardım; ilâç, tetbir; kurtuluş yolu.
çarmıh f.i.	(96a-7)	: Suçluyu haça germek için kurulumuş put şeklindeki darağacı.
çāšnī f.i.	(71a-5)	: Çeşni, lezzet, tat.
çavuş i.	(20b-7)	: Haber götüren, haber yayan; emir subayı işini gören kişi.
çayır i.	(23b-11)	: Düz ve gür otlulu nemli yer.
çemen f.i.	(23b-11)	: Yeşil ve kısa otlarla örtülü yer.
çengel f.i.	(118a-5)	: Çengel, pençe.
çeri	(96a-3)	: Asker, savaş.
çevür -	(4b-1)	: Döndürmek.
çık -	(67b-4)	: Çıkmak.
çift f.	(2b-2)	: Çift, ikili, eşi olan.
çirk f.i.	(121b-3)	: Kir, pas, pis.
çogacı	(59a-3)	: Güneşe karşı olan, güneşi eksik olmayan yer.
çok	(50b-10)	: Fazla, bol, çok.

çokluk	(80a-1)	: Bolluk,feyiz,bereket.
çopur	(16a-9)	: Sığırın,dağöküzünün bir çeşidi.
çök-	(78a-8)	: Diz çökmek.
çukur	(17a-1)	: Mezar.
çün	f. (1a-5)	: Ne zaman ki,o zaman,nasıl.
çünküm	f. (76b-1)	: Şundan dolayı,şunun için ki, zîra.
çüri-	(68a-7)	: Çürümek,kokuşmak.

dağarcuk	(22a-1)	: Meşin torba.
dahı	(2a-1)	: Dahi, de, da; bundan başka, hem de.
dāne	(9a-6)	Yerde biterek taneler halin- de olgunlaşan bitkiler, tahıl- lar.
dār	f. (52b-4)	: Darağacı.
darak	(96b-1)	: Tarak.
dart-	(26a-7)	: Tartmak.
dartıl-	(17b-9)	: Çekilmek, sıyrılmak.
daşı	(36b-8)	: Taşımak.
daşra	(7a-9)	: Dışarıda, dışarı.
da'vet it-	(4a-7)	: Çağırarak, davet et.
Dāvut	a. (73a-11)	: İsrailoğulları'nın peygam- berlerinden biridir. Dört bü- yük kitaptan biri olan Ze- bur Davut Peygambere inmiş- tir.
dayak	(21b-11)	: Dayanılan ağaç destek, baston.
dāye	f. (98b-3)	: Sütüne, dadı.
dāyim	a.s. (25b-6)	: Devamlı, sürekli.
def ^c it-	a.t. (26a-2)	: Öteye itme, savma.
defn it-	a.t. (7b-4)	: Ölüyü gömmek.
deg-	(2b-1)	: Ulaşmak, erişmek, dokunmak.
degin	(46a-2)	: Kadar, dek.
degirmi	(77b-6)	: Tekerlek.
degme	(93a-8)	: Herhangi bir, gelişigüzel, be- ğenilmiş.

degül	(63b-11)	: Değil.
degür-	(6b-1)	: Ulaştırmak, eriştirmek.
delil	(29b-2)	: Delil, kanıt.
delim	(79a-4)	: Çok, birçok, fazla.
delü	(19b-1)	: Deli, mecnun.
dellak	(96a-11)	: Hamamda keseleyip yıkayan kişi.
delük	(60b-9)	: Delik.
demür	(81b-10)	: Demir.
deñiz	(52a-8)	: Deniz.
deñlü	(93a-11)	: Kadar, denli.
depe	(51b-7)	: Tepe.
depele-	(114a-7)	: Çiğnemek, ezmek, öldürmek.
depren-	(15a-4)	: Hareket etmek, kımıldamak, sarsılmak.
der	(10b-7)	: ter.
derece a.i.	(42b-3)	: Basamak; kerte; miktar.
dergāh	(28b-11)	: Tekke.
derñāl f.	(78b-5)	: Hemen, o anda, şimdi.
derīm ev	(88a-10)	: Ulu, görkemli, büyük çadır.
derle-	(69b-8)	: Terlemek.
dermānde kal-	f.t. (68a-2)	: Bîçâre, âciz, zavallı olmak.
dernek	(96a-3)	: Toplantı, toplantı yeri, cemiyet.
derviş f.	(22b-1)	: Allah için alçak gönüllülüğü ve yoksulluğu kabul eden. Tarikat ehli.
desdegirmi f.	(2a-10)	: Tekerlek gibi, yusuvarlak.
dest	f. (21a-5)	: El.

destur vir-	f.t.	(93a-10)	: İzin vermek,müsaâde etmek.
devā kıll-		(50b-7)	: Şifa vermek,ilâç olmak.
deve		(79b-5)	: Deve,boynu uzun sırtı hörgüç- lü iri yük hayvanı.
devür-		(33a-7)	: Devirmek,baş aşağı getirmek.
dık-		(30b-1)	: Tıkmak,doldurmak.
di-		(1a-8)	: Söylemek,demek.
didim didim	it-	(94a-3)	: Parça parça.
diken		(75a-11)	: Diken,ucu sivri,batıcı çıkın- tı sı olan bitki.
dil		(108b-8)	: Konuşma organı,dil.
dilek		(1a-4)	: İstek,arzu.
dilen-		(22a-1)	: Sadaka istek.
dīn	a.i.	(67b-1)	: Allah'a inanma ve bağlanma.
diñlen-		(69b-8)	: Dinlenmek,huzur bulmak.
direk		(23b-7)	: Çoğu ağaçtan uzun ve kalın destek.
direm	f.	(102a-s.kenarı)	: Dirhem,akça,para;gümüş para.
dirgen-		(42a-6)	: Toplanmak,birikmek.
diri		(7b-10)	: Canlı,hayatta.
diril-		(56b-4)	: Canlanmak,hayat bulmak.
dirile		(16a-7)	: Canlanacak,dirilecek.
dirilik		(12b-3)	: Yaşayış,sağlık,canlılık.
dirlik		(69b-5)	: Yaşayış,hayat,sağlık.
dirneş-		(42a-7)	: Toplanmak,yığılmak.
dişi		(2b-2)	: Dişi.
ditre-		(59b-7)	: Titremek.
divān	f.	(26a-1)	: Kitap,mecmua,amel defteri.
diyü vir-		(52a-7)	: Söyleyivermek.

dizār	f.i.	(33b-2)	: Yüz, çehre, Cemâlu'llâh.
doğ-		(44a-10)	: Doğmak.
doğru		(7a-3)	: Doğru, düz, hatasız.
dokın-		(60b-9)	: Doğmak, temas etmek, isabet et-.
don		(26a-9)	: Elbise, giysi.
doprak		(11b-8)	: Toprak.
dost		(56a-9)	: Dost, sevgili.
dök-		(9a-2)	: Dökmek, bırakmak.
dölen-		(2a-8)	: Karar kılmak.
dön-		(8b-8)	: Dönmek.
dönder-		(4b-4)	: Döndürmek.
dörd		(23b-7)	: Dört.
dördiñcesi		(42b-1)	: Dördüncüsü.
döşek		(2a-5)	: Yatak, döşek.
du ^{ca} kıl-		(110b-2)	: Dua etmek.
dudak		(10b-9)	: Dudak.
dur-		(76a-6)	: Ayağa kalkmak.
duracak		(99b-11)	: Durak.
duru gel-		(28a-1)	: Kıyamda kalmak, ayağa kalkmak.
durur-		(79a-3)	: Durdurmak, sabit kılmak.
dut-		(51a-8)	: Tutmak.
dutruk ol-		(69a-4)	: Aşış tutturacak çörçöp olmak.
dutun-		(11b-9)	: Tutulmak.
duz		(24a-2)	: Tuz.
dükeli		(32b-11)	: Hep, bütün, cümle.
düken-		(58a-1)	: Tükenmek, azalmak, bitmek.
dün		(83a-8)	: Gece.
dünya		(3a-8)	: Yerküre, cihan.
dünyelik		(104a-4)	: Para, mal, dünyalık.

dür-	(30a-11)	: Bükme,katlamak;toparlamak.
düriş-	(11b-3)	: Çalışıp çabalamak.
dürlü	(68a-1)	: Türlü,çeşitli.
dürül-	(13a-8)	: Katlanmak,dürülmek.
dürüş-	(23a-10)	: Çabalamak,mücadele etmek.
düş-	(54b-8)	: Düşmek.
düşenbih	f. (49a-4)	: Pazartesi günü.
düşmān	f. (27a-11)	: Düşman,yağrı.
düşvārlik	(124a-10)	: Güçlük,zorluk.
düz-	(95a-6)	: Hazırlamak.
düzet-	(67a-1)	: Düzeltmek;düz,doğru yapmak.

- E -

ebedü'l ebedā	(35a-10)	: Hiç son bulmayacak şekilde süren.
ebtah	a.i. (19b-9)	: Kumlu dere ve ırmak.
Ebübekr	a.i.t.m. (86a-5)	: Hz.Ebû Bekir;erkeklerden Peygamberimize ilk imân eden,Hz. Peygamber'enen yakın sahabe. İslâm'ın ilk halifesi.
Ebû Cehl	a.i.t.m. (4a-4)	: Asıl adı Ömer olup Hz.Muhammed'e düşmanlığıyla meşhurdur."Bedr Gazası"nda öldürülmüş bir din düşmanıdır.
Ebu Süfyān	a.i.t.m. (114b-3)	: Kureyş'in bir kolu olan Benî Ümeyye'nin reisi,Muâviye'nin babası ve Hz.Muhammed'in düşmanıdır.

Ebu Talib	a.i.t.m.	(60a-6)	:	(Abd Menaf bin 'Abdu'l-Mut-talib).Hz.Ali'nin babası,Hız. Peygamber'in amcasıdır.Peygamberimizi dedesinin ölümünden sonra büyüten Ebû Talip müslüman olmadan ölmüştür.
ecel	a.i.	(61a-9)	:	Her canlının,özellikle insanın Allah tarafından belirlenmiş ölüm vakti;muayyen olan vâde.
eczâ	a.i.	(13a-8)	:	Parçalar,kısımlar.
eger	f.e.	(5a-2)	:	Eğer,şayet.
eglen-	f.e.	(3a-8)	:	Beklemek,kalmak,oyalanmak.
ehl	a.s.	(119b-5)	:	Bir yerde oturanlar,oranın halkı.
ejdeha	f.i.	(50a-4)	:	Büyük yılan;korkunç ve hayâli hayvan.
eksük		(67b-3)	:	Eksik,az.
elbette	a.zf.	(19b-7)	:	Kat'i olarak,mutlaka,beheme-hal.
em-		(97b-3)	:	Emmek,insan veya hayvan memesinden süt emme işi.
emânet	a.i.	(105a-2)	:	Emniyet edilen kimseye bırakılan şey,eşya veya kimse.
emerce		(85b-5)	:	Memeden kesilmemiş,meme emecek yaşta olan.
emîn	a.s.	(119a-9)	:	Emniyet sahibi,kendisine güvenilen;şüphe etmeyen.
emîn kıl-		(113b-5)	:	İnanan,güvenen olmak;korkusuz endişesiz olmak.

em̄nlik	a.s.	(106b-7)	: İnanmaklık,güven;korkusuzluk.
emr	a.i.	(104a-6)	: Emir,buyruk.
emrit-		(20a-5)	: Emretme,bir şeyin yapılmasını isteme.
emr ol-		(107a-1)	: Emredilmek.
em̄sal	a.i.	(85b-2)	: Eş,benzer.
eñ	zf.	(82b-2)	: Üstün,en üst derece ifade eden zarf.
enbiyā	a.nebi'den	(1b-1)	: Nebiler,peygamberler.
endīşe	f.	(8b-2)	: Düşünce,fikir.
engel		(107b-1)	: Mâni,mahzur.
eñse		(76b-4)	: Boynun arka kısmı.
er		(16b-4)	: Erkek,kişi,yiğit.
erdenü		(118a-8)	: İri,inci.
erzānī	kıl- f.t.	(45a-2)	: Lâyük,yerinde bulmak,uygun görmek.
esen		(52a-5)	: Sağ salim,rahat,sağlığı yerinde.
esir	a.	(81a-2)	: Tutsak,esir.
esir eyle-	a.t.	(114a-7)	: Esir almak,tutsak etmek.
esri-	(esrit)	(35b-6)	: Sarhoş olmak,kendinden geçmek.
eşbāh	a.s.	(85b-3)	: Benzeyenler,nazirler,misiller.
eşit-		(29a-4)	: İşitmek,duymak.
eşka	a.s.	(123b-11)	: Daha şaki,daha haydut.
etmek		(60a-7)	: Ekmek.
etba ^c	a.	(37a-6)	: Birinin sözüne,işine,mesleğine uyanlar;hizmetçiler,uşaklar.

etek	(82b-3)	: Elbisenin belden aşağı sar- kan kısmı.
etrāf	a.i. (15b-1)	: Çevre, yanlar, uçlar, kıyıları.
ev	(114b-11)	: Ev.
evle-	(45a-3)	: Ev, bar edinmek, evi haline ge- tirmek.
evliyā	a.veli'den ç. (1b-1)	: Allah'a daha yakın bulunan- lar, veliler.
evöyin	(114b-9)	: Eti için avlanan, güvercini andırır bir kuş.
evvel	(2a-9)	: Önce, ilkin.
eyit-	(65b-7)	: Demek, söylemek.
ey kıl-	(50b-11)	: İyileştirmek.
eyle	(103b-11)	: Öyle.
eyle	(43b-1)	: Yapmak, kılmak.
eylük	(40b-7)	: İyilik.
eyü	(55b-10)	: İyi, faydalı, düzgün.
Eyyüp Ensari	a.i.tm. (83b-9)	: İstanbul'u kuşatan İslâm ordu- larının başkumandanı.

- F -

fācir	a.s.	(12a-2)	: Günahkâr, fena huylu; karşı cinse düşkün insan.
fāhişe	a.i.	(27b-4)	: Fuhuş yapan kadın, kahbe; ayıp günah.
fakr	a.i.	(1a-5)	: Fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık.
fāriğ ol-	a.t.	(41b-2)	: Vazgeçmiş, çekilmiş, rahat, asude olmak.
farīza	a.i.	(100b-2)	: Farz, Allah'ın emri; borç, vazife.
farz	a.i.	(44b-11)	: Allah'ın, işlenmesi kat'i olarak lüzumlu terki günâh olan emirleri.
farz eyle-	a.t.	(3b-2)	: Saymak, tutmak.
fāsık	a.s.	(31a-2)	: Allah'ın emirlerini tanımayan, fesatçı, günahkâr.
Fâtıma	a.i.	(108b-1)	: Hz. Peygamber'in Hz. Hatice'nden dünyaya gelen en küçük kızı olup Hz. Ali ile evlenmiştir.
fāyide	a.	(69a-11)	: Fayda, kazanç, kâr.
felak	a.i.	(30b-8)	: Sabah aydınlığı.
fenâ		(1a-3)	: Kötü, zararlı.
ferişte		(65b-5)	: Melek.
feryād		(119b-7)	: Yardım istemek için bağırma, çağırma.
feryāz		(41a-5)	: Feryad.
fesād		(85a-9)	: Bozukluk, bozgunculuk. Karışıklık çıkarma.

fıtr̄a	(70b-6)	: Ramazan ayında verilen sada- ka.
fidā	(107b-10)	: Fedā, uğruna verme, gözden çı- karma.
fikr̄ it-	(102a-s.kenarı)	: Düşünmek.
Fir ^c avn	(20b-11)	: Allah'lık iddiasında bulun- duğu için Hz.Mûsa'nın müca- dele ettiği Mısır hükümdarı.
fursat	(103b-8)	: Fırsat.
fülān	(1b-4)	: Herhangi bir şahıs, biri, fi- lân.

- G -

ġāfillik̄	a.t.	(103a-11)	: Gaflette bulunma; Allah'ı u- nutma; ihmâl etme.	
ġāfil	ol-	a.t.	(13b-11)	: Allah'ı unutmak, O'nun emirle- rini yerine getirmekten uzak olmak.
ġāh	f.zf.	(78b-6)	: Arasıra, bâzı, kimi.	
ġalip	ol-	a.t.	(73b-6)	: Üstün, kuvvetli, güçlü gelmek.
ġamz	it-	a.t.	(37b-9)	: Münafıklık etmek, koğulamak.
ġanīmet	a.	(21b-8)	: Düşmandan alınan mal.	
ġarīp	a.	(74a-2)	: Kimsesiz, zavallı.	
ġark̄	eyle-	a.t.	(21b-3)	: Suda boğmak, suya batırmak.
ġark̄	kıl-	a.t.	(21a-1)	: Suda boğmak, boğmak.
ġark̄	ol-	a.t.	(10b-8)	: Suda boğulmak, suya batırıl- mak.

ğaybet	a. ğıybet (116b-7)	: Gıybet, dedikodu; bir kimsenin arkasından hoşuna gitmeyecek şeyler söyleme.
ğayete ir-	a.t. (95a-8)	: Son dereceye ulaşmak, çok fazla olmak.
ğāyıp	a.gayb (71a-6)	: Belirsiz, bilinmeyen şey.
ğayrı	a.ğayr'dan galat(57a-5)	: Başka.
ğazā	a.ğazā' (11b-4)	: Din uğruna, din düşmanlarıyla yapılan savaş.
geç-	(50b-1)	: Geçmek.
gel-	(1b-5)	: Gelmek.
gemi	(52a-8)	: Gemi.
genç oğlan	(53b-4)	: Yeni doğmuş, körpe çocuk.
geñez	(59b-11)	: Kolay.
gerçek	(98a-9)	: Gerçek, hakikat, doğru, dürüst.
gerdek	(111a-2)	: Gelin odası, gelinle güveyin bir araya gelmesi.
gerden- keş	f. (118a-5)	: İnatçı, kibirli; serkeş, âsi.
gerek ise	(54b-5)	: İster.
getür -	(60a-7)	: Getirmek.
gevher	f. (103a-7)	: Elmas, değerli taş; bir şeyin aslı; soylu.
gey	(47a-10)	: Giymek.
geyesi	(24a-2)	: Elbise, giyecek.
gez	(5a-1)	: Defa, kere, kez,
gezle-	(52b-5)	: Okun gezini kirişe yerleştirmek.
ğıda	a. (44a-11)	: İnsanı besleyen şeyler, yiyip içilen şeyler.

ğılman	a.	(124b-8)	: Kur'an-ı Kerim'de cennette mü'minlere hizmet edeceği söylenen gençlerdir. (Tüyü, bıyığı çıkmamış delikanlı; köle, esir).
ğirī	f.gıriv	(21a-9)	: Feryat, inilti, bağırma.
gibi		(55b-10)	: Gibi.
gice		(3b-1)	: Gece.
giç		(49-9)	: Geç.
giñ		(100b-9)	: Geniş.
gine		(61b-8)	: Yine
giñit-		(23b-9)	: Genişletmek.
giñlik		(40a-5)	: Genişlik.
girçek		(63b-10)	: Gerçek.
girde-bāliš	f.	(77b-5)	: Açılmış, yuvarlak yastık.
giriftār	f.	(69b-7)	: Tutulmuş; düşkün, uğramış, tutkun.
girü		(2a-1)	: Geri.
givür-		(57b-4)	: Koymak, yerleştirmek.
gizle-		(5a-3)	: Saklamak, gizlemek.
gizlü		(56b-10)	: Gizli.
göbek		(10b-8)	: Göbek, karnın ortasındaki çukurluk.
gögüs		(10b-9)	: Göğüs.
gögüz		(62a-9)	: Göğüs.
gök		(67b-11)	: Mavi, gök.
gök		(60b-10)	: Gökyüzü.
gökçek		(44b-6)	: Güzel, sevimli, hoş.
gölge		(11a-4)	: Gölge.
gönül		(6b-10)	: Gönül, yürek.
gör-		(39a-9)	: Görmek.

görklü	(26b-7)	: Güzel, temiz, iyi, mübarek.
gövde	(16a-6)	: Gövde, vücut.
göyün-	(54b-11)	: Yanmak.
göz	(50b-6)	: Göz.
gözenek	(117a-2)	: Bir arada bulunan birçok de- liklerden her biri.
gözet-	(61a-9)	: Gözetlemek, beklemek, bakmak, ummak.
göz kırış-	(37b-3)	: Gözle işaretleşmek, göz kırpış- mak.
gufrân	(120a-8)	: Affetme, merhamet etme, yarlı- gama.
gür	f. (7b-4)	: Mezar, kabir.
güsl eyle-	a.t. (63a-9)	: Yıkanmak, temizlenmek.
gussa	a. (26b-3)	: Kader, kaygı, tasa.
güyâ	f.zf. (104a-8)	: Sanki, diyelim ki.
gücemle-	(80a-8)	: Zorlamak, icbar etmek; güç duru- ma düşürmek, güçlük içinde bı- rakmak.
güç	(2b-5)	: Zor, çetin; zulüm, haksızlık; şid- det.
gümiş	(21b-7)	: Gümüş.
günâh	(2a-3)	: Allah'ın emirlerine aykırı o- larak görülen iş, dîni suç.
gündüz	(41b-11)	: Gündüz.
güneş	(14b-2)	: Güneş.
güt-	(13b-9)	: İzlemek, takip etmek; kollamak.
güvegü	(111a-1)	: Güvey, damat.

- H -

haber	a.	(6b-1)	: Başkasından ve başka yerden nakledilen söz, bilgi.
Habīb	a.s.	(59b-9)	: Peygamberimizin sitretü'l mün-teha'daki adı.
habīb	a.	(59b-9)	: Sevgili, seven, dost.
Hābil	a.	(10a-11)	: Hz.Âdem'in oğullarından birini adı, Kabil'in kardeşi.
habīs	a.	(111a-11)	: Kötü, alçak, pis, soysuz.
hac	a.	hacc(44b-11)	: İslâm'ın beş şartından biri olan muayyen zamanda Mekke'deki "Kâbe-i Şerife"yi ziyaret etmek üzere yola çıkma farızası.
hācet	a.	(46a-3)	: İhtiyaç, lüzum, gereklik, muhtaçlık.
hācib	a.	(20a-9)	: Kapıcı, perdecisi.
hadde ir-	a.t.	(50b-6)	: Dereceye erişmek, en son noktaya ulaşmak.
hadīs	a.	(1b-2)	: Peygamber Efendimizin mübarek sözü, yaptığı iş ve davranış.
hadis	kıl-	(3b-9)	: Hadis bildirmek, hadis nakletmek.
hadīs-i kutsī		(72a-3)	: Mânâsı vahyedilen, kelimesi Peygamberimizden sudûr eden (çıkan) kutsal söz.
Hak		(53a-1)	: Allah.
hakında		(66b-7)	: Hakında.
hakikat		(28b-9)	: Gerçek, doğru.
hakka		(103b-11)	: Doğrusu, hakikaten.

Ḥak Te'ālā	(1a-2)	: Allah (te'ālā:yüksek olsun anlamında fiil).
ḥāl	(15b-1)	: Keyfiyet,durum;şimdiki zaman.
ḥalal a.helâl	(104b-3)	: Kullanılması şer'an caiz olan, haram olmayan şey.
ḥalāyık a.hala'ik;halika'dan ç,	(17b-1)	: Halk,insanlar.
ḥāl dili	(79b-8)	: İnsanın yüzünün hareketlerinden,duruşundan anlaşılan şey.
ḥālet-i mahmaşa (102a-s.kenarı)		: Açlık hali,açlıktan zayıf düşme hâli.
ḥālet-i vāhīde a.t.m.(63b-3)		: Tek,bir olma hali.
ḥalīfe kıl- a.t. (5a-1)		: Halife yapmak,halife tayin etmek.
ḥāliyā a.hāliyya(47a-7)		: Şimdi halde,şimdiki zamanda; şimdilik,bu durumda.
ḥalk	(66b-11)	: Millet,topluluk,cemaat.
ḥamīd a. (55a-7)		: Övülmeye değer;Allah'ın adlarından.
ḥamle kıl- a.t. (107a-3)		: Atılmak,saldırmak.
hamse-i bātını a. (102b-1)		: Beş iç duyusu.
Ḥamza a. (111b-11)		: Abdulmuttalib'in oğlu ve Hz.Muhammed'in amcasıdır.Uhut Gazâsında şehit olmuştur.
ḥandek a. (53a-6)		: Hendek;Hz.Muhammed'in,Hicret'in beşinci yılında Medine'de şehrin etrafına sur kazdırarak yaptığı savaşın adı.
ḥarāblık	(95b-4)	: Yıkılmış,bozulmuş vaziyette.

ḥarāc	(80b-1)	: Müslüman olmayan teb'adan eskiden alınan vergi.
ḥarām dut-	(115a-3)	: Dince, şeriatçe yasak saymak
ḥarām kıl	(46b-4)	: Şeriatçe dince yasaklamak.
ḥarc eyle-	a.t.(81a-10)	: Sarfetmek, harcamak.
ḥarc it-	a.t. (103a-7)	: Harcamak, sarfetmek.
hareket	a. (2a-10)	: Hareket, kıvıldama, yer değiştirme
ḥarf	a. (3b-4)	: Harf, dileki bir sesi karşılayan şekil.
ḥariş ol-	a.t.(36a-3)	: Hırslı, tamahkâr, bir şeye çok düşkün.
Ḥasan	a. (108b-1)	: Hz.Peygamber'in kızı Fatma ile Hz.Ali'nin büyük oğulları.
ḥāşıl it-	a.t.(44b-2)	: Üretmek, husule getirmek, peydâ etmek.
ḥāşıl ol-	a.t.(12a-1)	: Peydâ olmak, husûle gelmek, çıkmak
ḥasīs	a. (103a-7)	: Cimri, pinti.
ḥaşlet	a. (18a-7)	: İnsanın yaratılışındaki huyu, mizacı.
ḥasūd	a. (31a-3)	: Hasetçi, kıskanç, çekemeyen.
ḥasta	f. (50b-7)	: Hasta, rahatsız, sayrı.
ḥaṭib	a. (45b-7)	: Hitabeden, söz söyleyen.
ḥaṭra	a. (81a-9)	: Keyif.hal, hatırda kalan şey, hatıra.
ḥaṭt	a. (21a-5)	: Yazı, çizgi, yol.
ḥatun	(10b-5)	: Kadın, hanım.
ḥavāle kıl-	a.t. (27b-1)	: İsmarlamak, bir işi birine bırakmak.

Ḥavvā'	a.	(85b-9)	: Hz.Âdem'in zevcesi olup,Âdem cennet'te uykuda iken sol taraf kaburgasından alınan bir kemikten yaratılmış ve bu ameliyeden Hz.Âdem hiç acı duymamıştır.
havvās			: Hastalar,duygular.
hayli		(50a-2)	: Çok,pek ziyade,fazla.
ḥayır	a. hayr	(24a-7)	: İyilik,iyi,faydalı iş;fayda.
ḥayr	a.	(18a-5)	: Hayır,iyilik.
hayran kıl-		(17b-7)	: Birini şaşkın hale getirmek, hayran bırakmak.
ḥayrāt	a.	(6b-8)	: Sevap kazanmak için yapılan hayırlı işler,iyilikler.
ḥaysiyet	a.	(78b-8)	: Şeref,onur,itibar,değer.
ḥāzır	a.	(103b-2)	: Huzurda,mevdanda,göz önünde olan.
ḥāzır ol-	a.t.	(46b-1)	: Huzurda bulunmak,mevdanda bulunmak.
ḥazinedār	a.f.it.	(96a-9)	: Hazinenin idare ve muhafazasına me'mur edilen kimse.
ḥazramevt		(91a-3)	: Bir şehir ismi.
ḥazret	a.	(1b-2)	: Saygı amacıyla büyüklere verilen ünvan;ön,yakınlık.
helāl	a.	(114a-8)	: Haram olmayan.
helak it-		(15b-5)	: Öldürmek,mahvetmek,yok etmek.
helak ol-		(15b-5)	: Ölmek,yok olmak,mahvolmak.
helaklik	a.t.	(41a-8)	: Yok olmaklık,ölme,mahvolma.

hemān	f.	(47b-6)	: Hemen, derhal, o anda, çarçabuk, sürekli.
hemīşe	f.	(87a-1)	: Sürekli, devamlı.
her		(2b-4)	: her.
hergiz	f.	(47b-4)	: Asla katiyyen, hiç bir zaman ve suretle.
her kande		(80a-11)	: Her nerede, her nereye.
her ki		(53a-8)	: Kim ki, her kim, her kim ki.
her kim		(5a-11)	: Kim ki.
herze	a.	(77a-10)	: Boş lâkırdı, saçma söz.
heva	a.	(9a-1)	: Hava, gökyüzü.
heybet	a.	(106a-5)	: Korku, korkulacak hal.
hezār	a.	(103b-8)	: Bin, pek çok.
hinzīr	a.	(123a-6)	: Domuz.
hısım	a.	(118b-2)	: Dede ve nineleri bir olanlardan her biri, akraba.
hışm	a.	(111b-1)	: Öfke, kızgınlık.
hıtāb (hitab)	a.	(92b-11)	: Bir veya bir çok kimselere ağızdan veya yazı ile söyleme, seslenme.
hıyānatlık	a.	(63a-7)	: Hainlik, vefasızlık; itimadı, güveni kötüye kullanma.
hiç	f.	(1a-3)	: Hiç, yok denecek kadar az.
hidayet	a.	(67a-5)	: Hak yolu.
hikāyit		(73b-1)	: Hikâyet, hikâye, masal.
hikmet		(12a-11)	: Allah'ın insanlarca anlaşılama-yan amacı; gizli sebep.
hil'at		(39a-8)	: Eskiden, padişahların, gönül almak veya ödüllendirmek için birine giydirdikleri değerli kumaş ve-

h̄ile eyle-	(64a-3)	: Hile yapmak, aldatmak.
himār	a. (101a-9)	: Erkek eşek.
himm̄et	(8b-3)	: Kayırış, yardım.
h̄isāb	(31b-10)	: Hesap verme, hesaba çekilme.
hitāb	(102a-2)	: Bir ya da bir çok kişiye seslenme, söyleme.
hoca	f. (102b-10)	: Hoca.
h̄or kıl-	f.t. (58a-7)	: Değersiz, önemsiz saymak.
h̄orlık	f. (86a-8)	: Değersizlik, ehemmiyetsizlik, bayağılık.
h̄orluk	f. (31b-3)	: Değersizlik, ehemmiyetsizlik, bayağılık.
h̄or ol-	f.t. (74b-1)	: Değersiz olmak, bayağı olmak.
h̄oş dut-	f.t. (4a-10)	: Güzel, iyi, tatlı muamele etmek.
h̄oşnuz	f. (110a-2)	: Razi, memnun.
h̄oşnuzlık	f. (106b-7)	: Razi olma, memnuniyet.
h̄oşnuzluk	f. (37a-1)	: " " " "
hoz	f. (113a-1)	: Kendi.
huccet	a. (92b-1)	: Delil, bir iddianın doğruluğunu isbat için ileri sürülen şey.
Hūd	ai. (73a-4)	: Bir peygamber.
hulle	a. (110b-9)	: Cennet elbisesi.
hurd murd ol-	(95b-7)	: Kırılıp ölmek; ezilip yok olmak.
H̄uri	f. (16a-1)	: Gözlerinin akı karasından çok olan pek güzel cennet kızları.
hurma	a. (9a-7)	: Sıcak ülkelerde yetişen bir cins yemiş.
Hurşiz	f. (72b-6)	: (Hurşid ü Ferahşad) Germiyanlı şeyh oğlu Mustafa tarafından ya-

			: zılan ve İran Şâhı Siyavuş'un kızı Hurşit ile diyâr-ı magrip sultanının oğlu Ferahşâd'ın aşklarını anlatan manzum eser.
hürû	a.	(124b-8)	: (Huri) Cennet kızları.
huşûsa	a.	(124b-9)	: Başkaca, ayrıca.
hutbe	a.	(45b-2)	: Cuma namazlarından evvel, bayram namazlarından sonra hatîbin minberde halka verdiği dînî öğüt.
hükm	a.	(14a-7)	: Hüküm, karar; emir.
hükm kıl-		(27b-2)	: Karar vermek; emir vermek.
hürmet		(3b-7)	: Saygı.
Hüseyn	a. t.	(108b-1)	: Peygamberimizin torunu ve Hz. A-li'nin küçük oğlu.

- 1 -

ırak		(84a-7)	: Uzak.
ırak düş-		(48a-6)	: Uzak kalmak, uzaklaşmak.
ırak ol-		(69a-3)	: Uzak olmak, uzaklaşmış bulunmak.
ıssı		(7b-4)	: Sahib.
ıssı		(75a-7)	: Isı, sıcaklık.
ışk	a.	(109a-1)	: Aşk, sevgi.

- 1 -

î		(1a-6)	: Ey, hey.
ibâdet kıl-		(110b-5)	: İbadette bulunmak, ibadet yapmak.
ibret	al-a.t.	(8a-8)	: Kötü olaydan ders almak.

icibret	dut- a.t.	(8a-5)	: İbret almak.
ibtidā'	kıl- a.t.	(66a-7)	: Başlamak, başlatmak; başlangıç, saymak.
icabet	a.	(40a-8)	: Kabul etme, muvâfakat etme, razı olma.
içegü		(76b-6)	: Karın boşluğundaki organlar ve bağırsaklar.
içerü		(4a-8)	: İçeri.
içün		(36a-9)	: İçin.
idin		(3b-5)	: Edinmek.
İdrīs		(73a-9)	: Bir peygamber.
ige		(105a-1)	: Eğe.
igele-		(105a,1)	: Egelemek.
igen		(101a-6)	: Pek, pek çok.
igendü		(105a-1)	: Egeleme esnasında eğenin eğelenen cisimden kopardığı parçacıklar, tozlar.
ihrām		(84b-8)	: Hacıların Kâbe'yi tavaf için Mekte hâricinde örtünmeye mecbûr oldukları dikişsiz bürgü, çarşaf.
ihtilaf		(14a-11)	: Anlaşmazlık, ayrılık, karışıklık.
ihtiyār	kıl-	(70b-11)	: İstemek, seçmek.
İhyā' da		(102b-2)	: Gazâli'nin eserin İhya "Ulumü'ddî'in kısa adı.
icikâb		(85b-1)	: Ezâ, cefâ, eziyet, azap.
icikâb gör-		(41b-5)	: Eziyet görmek, azap çekmek.
iki		(51b-7)	: İki.
ikile-		(50a-2)	: Tekrarlamak.

il	(52b-8)	: Halk, ahali; oba, aşiret; yurt.
î'âlā-yı Kelimetu'llāh	(11b-4)	: İslām Dîninin tevhit akidesini, şânına lââyık şekilde yüceltip yayma.
ilçi	(54b-3)	: Elçi.
ile	(60a-7)	: İle, ve.
ilerü	(49b-1)	: İleri.
ilerüki	(56b-7)	: İleriki, önceki, evvelki.
ilet-	(66a-1)	: Götürmek, yetiştirmek, ulaştırmak.
iley	(26a-1)	: Ön.
ilhām	(67a-5)	: Allah'ın insan gönlünde yarattığı duygu ve düşünceler; Peygamberlerin gönüllerine gelen ilâhi düşünceler.
°ilim	(24b-10)	: Bilim.
°iliyyin	a. illiyyin (30a-3)	: Cennetin ve gökyüzünün en kutsal, en yüksek tabakası.
illā	a. (51b-10)	: Aksi halde.
ille	(111a-2)	: Mutlaka, ille.
ilm	(86a-8)	: Bilim.
iltür	(16b-5)	: İletmek, yerine ulaştırmak, eriştirmek.
imāme	a. (108b-2)	: Sarık, İslām'a ait baş kisvesi.
īmān	(85a-8)	: İnanç, İslām Dînini kabul etme.
imān getir-	(43b-8)	: İnanmak, Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmek.
°imāret	(105b-2)	: Umran, bayındırlık.
imden girü	(5b-8)	: Bundan sonra, bundan böyle.
imdi	(82b-4)	: Şimdi, artık.
in	(57b-8)	: En, genişlik.
inām	(19a-8)	: İnanılmış, güvenilmiş, mutemet.

inan —	(43b-2)	: İman etmek.
incidici	(43b-6)	: İncitici, yaralayıcı.
İncil	(73a-11)	: Dört kutsal kitaptan Hz.İsâ'ya indirilmiş olanı.
incü	(57b-6)	: İnci.
iniş	(118a-3)	: İnme, iniş.
ins a.	(85a-10)	: İnsan.
iplik	(91a-6)	: İp.
irkek	(67a-6)	: Erkek.
ir-	(18b-11)	: Erişmek, ulaşmak, yetişmek.
iriş-	(47a-1)	: Varmak, ulaşmak, erişmek.
irte	(70a-11)	: Ertesi, gelecek sabah, yarın.
^c İsâ a.	(48b-8)	: Müfessir bir zat.
^c İsâ Peyg. a.	(54a-2)	: Dört büyük peygamberden biri olup kendisine vahiy yoluyla İncil nâzil olmuştur.
İsâr-ı gufrân	(120a-8)	: Affetme cömertliği, merhamet ve bağış ikramında bulunma.
isbâs f. sipas	(6b-4)	: Şükretme, duâ etme.
isbâs eyle-	(7a-1)	: Şükretmek, hamd ü senâda bulunmak.
isbâs kıl-	(7b-11)	: Şükür ve hamd ü senâda bulunmak.
İslâm a.	(4a-7)	: Hz. Muhammed'in Allah tarafından tebliğine me'mur olduğu din.
İsrafîl a.	(58b-4)	: Dört büyük melekten kıyâmet kopacağı, öttüreceği boru ile bildirecek olan biri.
issi	(13b-7)	: Sahip, efendi.
iste	(88b-7)	: İstemek.
istifhâm a.	(2a-7)	: Sorup anlama, öğrenmek için sorma.

iş	(2b-5)	: İş, fiil.
işāret	(39a-3)	: Belirti, alâmet.
işbu	(53a-8)	: Bu, işte bu.
işik	(90b-1)	: Eşik.
işit	(3b-11)	: Duymak, işitmek.
işle-	(2a-3)	: Yapmak, çalışmak; etkilemek.
it-	(57b-6)	: Etmek, yapmak.
itab kıll-	(4b-4)	: Azarlamak, paylamak; darılmak.
iti	(118a-3)	: Keskin.
i ^c tibār	(109a-11)	: Saygı gösterme, ehemmiyet verme.
i ^c tikād	(120a-11)	: İnanma, gönülden tasdik ederek inanma.
it	(17a-5)	: Köpek.
i ^c ivaz	(43b-9)	: Bedel, karşılık; karşılık olarak verilen şey.
iv-	(35b-10)	: Acele etmek.
iyit-	(106-8)	: Eyitmek, söylemek.
i ^c izz a.	(1a-7)	: Değer, kıymet; yücelik, ululuk; güçlülük.
i ^c izzet a.	(105a-8)	: Hürmet, saygı, ikrâm.
i ^c izzet kıll- a.t.	(105a-8)	: Hürmet etmek, ikram etmek, saygı göstermek.

- K -

ka ^b ile	(17a-4)	: İlkel ve göçebe insanlarda, aynı soydan sayılan ve bir başa itaat eden insan topluluğu, boy.
ka ^b ir	(46b-8)	: Mezar.

ka bu l it-	(33a-1)	: Kabul etmek.
ka bu z eyle-	(61a-10)	: Canını almak, öldürmek.
ka bu an	(12b-11)	: Ne zaman ki, her ne vakit.
ka bu ah	(37a-2)	: Kadeh, bardak.
ka bu d f.	(87b-4)	: Boy bos.
ka bu derle-	(7a-7)	: Takdir etmek, mukadder kılmak.
ka bu dr a.	(8b-4)	: Değer, itibar; onur, şeref.
ka bu dür a.	(62a-11)	: Kadir, kuvvet ve kudret sahibi Allah.
ka bu fir a.	(111a-9)	: Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan.
ka bu für a.	(91a-2)	: Beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, ıtırı kuvvetli bir maddede.
ka bu ğid f.	(47b-1)	: Kâğıt.
ka bu ğız f.	(13a-9)	: Kâğıt.
ka bu hel a. kahil	(47a-5)	: Gayretsiz, tembel.
ka bu kı-	(96b-10)	: Kızmak, öfkelenmek.
ka bu l-	(29a-8)	: Bağlanmak, değer vermek; bakmak.
ka bu lbur	(95b-5)	: Tahıl ve benzeri iri daneli maddeleri elemeye kullanılan büyük delikli elek.
ka bu lınlık	(31a-1)	: Kalınlık.
ka bu lkan	(2a-9)	: Kalkan.
ka bu mer a.	(42a-10)	: Ay, mehtap.
ka bu mil ol-	(42a-11)	: Tamamlamak, kemale ermek.
ka bu mu	(14a-4)	: Hep, cümle, bütün.
ka bu nda	(21a-4)	: Nerede, nereye.
ka bu ndil a. kindil	(112a-3)	: Kandil.

kanı	(93b-9)	: Hani, nerede.
kankı	(9b-1)	: Hangi.
kapak	(116b-10)	: Kapak, göz kapağı.
kap	(36b-6)	: İçine sulu şeyler konulabilen taşınır koyacak.
kapkara	(68a-6)	: Çok kara, simsiyah.
kaplayıcı	(56b-11)	: Muhit, kaplayan, çevreleyen, içine alan.
kapu	(38a-8)	: Kapı.
kapucu	(30a-9)	: Kapıcı.
kara	(67b-11)	: Siyah, kara.
kara evler	(88a-11)	: Büyük çadırlar.
karar dut- a.t.	(25a-3)	: Kalmak, yerleşmek.
kardaş	(108a-8)	: Kardeş.
karañu	(13a-5)	: Karanlık, siyah.
karañulıcağ	(120b-10)	: Karanlıkça
Karañulıg	(2b-8)	: Karanlık.
karı kayı	(94b-2)	: İhtiyar. soğuşu, kocakarı fırtınası.
Kāriz f.	(89b-2)	: Lâğım.
karın	(91a-2)	: Karın.
karındaş	(10a-2)	: Kardeş.
karış-	(15a-9)	: Karışmak, birbirine katılmak.
karşu	(5b-10)	: Karşı.
karşu gel_	(107a-6)	: Karşılaşmak.
kat	(37a-10)	: Huzur, makam.
kat	(1b-4)	: Tabaka, kat.
katı	(15b-5)	: Zor, güç, pek şiddetli, çok fazla.
katlan-	(82b-2)	: Dayanmak; sabretmek, beklemek.
katre a.	(14b-11)	: Damla.

ḳavḷ	a.	(56a-7)	: Söz.
ḳavla-		(76b-3)	: Tüyü dökülmek, derisi ve kabuğu soyulmak.
ḳavūl	a.ḳavḷ	(42b-3)	: Söz.
ḳavūm	a.	(22b-2)	: İnsan topluluğu; bir peygamberin gönderildiği topluluk.
ḳayḡu		(22b-2)	: Kader, üzüntü, tasa, sıkıntı, endişe.
ḳayu		(13b-7)	: Kaygı, endişe, tasa.
ḳayur-		(76b-11)	: Sakınmak, çekinmek; hazırlık yap-
ḳaḑa	a.	(113a-7)	: Olacağı ezelden Cenab-ı Hak tara- findan takdir olunan şeylerin vu- kua gelmesi.
ḳazan-		(109b-2)	: Kazanmak.
ḳazı-		(26a-1)	: Kazımak, silmek, bir izi yok etmek.
ḳazuk		(96a-3)	: Kazık.
Kelām-ı Kadīm	a.	(57a-6)	: Kur'an
kelp	a.	(101a-9)	: Köpek.
keleci		(4a-6)	: Söz, lâf, lâkırtı.
kelīm	a.	(22b-8)	: Tûr-ı Sina'da Cenab-ı Hak'la ko- nuşması dolayısıyla Hz.Musa'nın ünvanı.
kelime	a.	(3b-8)	: Sözcük.
kemter	f.	(103b-1)	: Daha aşağı, aşağıda bulunan, hakir, itibarsız.
Ken'ān	a.	(108a-10)	: Hz.Yakub'un memleketi, Filistin.
kendü		(54b-8)	: Kendi.
kendüzi		(33b-4)	: Kendisi, kendözü.
kerāmet	a.	(112a-4)	: Velilerin lüzûmu anında göster- dikleri fevkalâde hâl.

kerim	a.	(19a-6)	: Kerem sahibi, cömert.
kes		(79b-6)	: Kesmek.
kesek		(103a-10)	: Sertleşmiş iri toprak parçası.
kesil -		(69b-8)	: Kesilmek, ayrılmak, uzaklaşmak, ilgiyi kesmek.
keşiş		(75a-2)	: Keşiş, papaz.
keşke		(109a-5)	: Ne olurdu.
key	ş.	(56b-2)	: Çok, pek, gayet; iyi, iyice; doğru, yerinde.
keykirde-		(89b-1)	: Heyecana kapılmak, korkmak, endişe etmek.
kı-		(122a-11)	: Kesmek.
kiç		(107a-7)	: Arka.
kıgır-		(82a-2)	: Çağırarak, seslenmek, davet etmek, haykırmak.
kıl-		(1a-11)	: Yapmak, etmek, eylemek.
kımār	a.	(26b-9)	: Kumar.
kıran		(54b-10)	: Ufak; kenar, sınır, uç, çevre.
kısrağ		(20a-6)	: Dişi at.
kıssa	a.	(23a-3)	: Hikâye, kıssa.
kış		(94b-2)	: Kış.
kıt		(27b-7)	: Az, eksik.
kıyāmet	a.	(3a-5)	: Dünyanın sonu, bütün ölümlerin dirilerek mahşerde toplanacakları zaman.
kız		(74b-9)	: Isınmak, kızarmak.
kızcuğaz		(97a-10)	: Kızcağız.
kızıl		(57b-9)	: Kırmızı.
kızıllık		(42a-2)	: Kırmızılık.

kırlık	(27b-6)	: Kırlık; kurak giden yıl.
kız oğlan	(22b-4)	: Kız çocuğu.
ki	f.b. (1a-2)	: Ki.
kii	(81b-3)	: Kk.
kim	(1a-4)	: Kim.
kimsene	(115b-2)	: Kimse, hiç kimse.
kind	(45b-8)	: İkinci.
Kirāmen Kātibīn	(61a-7)	: İnsanların sağ ve sol yanlarında bulunup, sevaplarını ve gnāhlarını yazan meleklerin adı. Bunlara Hafeza veya "Hafizīn" de denilir.
kiriş	(52b-9)	: Yayın oku fırlatan gergin kısmı.
kişi	(1a-6)	: Birey, kişi.
kitāb	(59b-11)	: Kitap.
kirtin-	(57b-3)	: İmār etmek, inanmak; Tasdik etmek.
ko-	(105a-3)	: Alıkoymak, bırakmak, salıvermek.
koçal-	(49b-2)	: İhtiyarlamak.
koçalık	(62b-7)	: İhtiyarlık, yaşlılık.
koğ-	(68a-1)	: Koklamak, kok-
koşu	(27b-9)	: Komşu.
konuk evi	(22a-11)	: Misafirhāne.
koğ-	(69a-2)	: Korkmak.
koğku	(17a-6)	: Korku.
koğ-	(17b-1)	: Ayağa kalkmak, haşrolmak; kalkmak.
koğar-	(62b-1)	: Haşretmek, diriltmek; kaldırmak.
koğıl-	(14b-6)	: Akmak, dökülmek.
kök	(75b-1)	: Kök, ağaç veya bitkilerin toprak altındaki kısmı.
kömür	(73b-3)	: Kömür.

köpri	(99b-10)	; Köprü.
köpricek	sünügi (62a-7)	: Köprücük kemiği.
kör	(21b-11)	: Kör,görmez.
köstek	(21b-5)	: Köstek,ip,bağ.
Köşk	f. (38b-2)	: Köşk,büyük ev.
kubbe	a. (95b-2)	: Kubbe,tavan.
koç	(107b-9)	: Kucaklamak.
kudret	a. (86a-8)	: Güç,kuvvet,iktidar.
kudret	yedi a.(71b-11)	: Kudret eli.
Kuds	a. (37a-1)	: Kudüs.
kul	(67b-8)	: Köle,hür olmayan.
kulagi tözi	(52b-11)	: Kulak gibi.
kulak	(28b-4)	: Kulak
kılavuzla-	(117a-5)	: Yol göstermek,önüne düşüp götürmek.
Kur'an	a. (6a-3)	: Hz.Muhammed'e inen kutsal kitap.
kurb	a. (36b-11)	: Yakın olma,yakınlık.
kurı-	(14b-10)	: Kurumak,suyu,ıslaklığı gitmek.
kurla	(44a-7)	: Kez,defa,kat,kerre,derece.
kursak	(112a-3)	: Göğüs;kursak,mide.
kuru	(85a-10)	: Kara,toprak parçası,yer.
kuşur	a. (124b-8)	: suç;eksiklik,ayıp,kabahat.
kuş	(7b-5)	: Kuş.
kuşluk	(3a-10)	: Kuşluk vakti.
kuvvet	a. (19a-6)	: Güç,kudret.
kuyu	(16b-6)	: Kuyu.
küçücük	(78a-8)	: Çok küçük.
küfr	a. (7a-4)	: Allah'a ve dine âit şeylere inanmama,Allah'a ortak koşma.
küllü	a. (93a-4)	: Hepsi,bütünü.

kürsî	a.	(65a-10)	: Arşın altındaki bir gök tabakası.
küt küt		(94a-2)	: Küt küt.

- L -

lafz	a.	(66a-10)	: Söz.
la'net	a.	(6b-3)	: Allah'ın mağrifetinden mahrumluk; beddua.
la'net oku-		(7a-2)	: Beddua etmek.
latîf	a.	(46b-11)	: Hoş, güzel, yumuşak.
layık ol-		(56b-8)	: Yaraşır olmak, yakışmak.
letâyîf	a.	(103b-9)	: Lâtifeler, güldürecek güzel sözler, hikâyeler.
leşker	a.	(20b-7)	: Asker.
levh	a.	(91a-7)	: Levha, yassı, düz nesne.
Levha'l-mahfûz	(6a-7) a.s.tm.		: Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu mânevi levha.
libās	a.	(44b-10)	: Elbise.
likin	f.	(116b-3)	: Lâkin, fakat, ama, ancak.
Lût	a.	(10a-11)	: Hz. İbrahim'in yeğeni olan, peygamber.
luţf	a.	(54b-8)	: İyi muamele, iyilik.

- M -

ma'din	a.	(105a-4)	: Maden.
mağara	a.	(18b-1)	: Mağara.
mağbûn	a.	(26b-5)	: Alışverişte aldanmış olan.
mağrib	a.	(57b-8)	: Garp, batı.

maḥbūb	a.	(1a-11)	: Sevgili.
maḥcūp	ol-a.t.	(33a-11)	: Utanmak.
maḥlūk	a.	(106b-6)	: Halk olunmuş,yaratık.
mahrūm	a.	(66b-3)	: Bahtsız,nasipsiz,istediğini elde edemeyen.
maḥsus	a.	(79b-1)	: Hissedilen,anlaşılan;belli âşikar.
maḥşer	a.	(108b-6)	: Haşrolunacak,toplanılacak yer.
maḥfūz	a.	(121a-11)	: Silinmiş,kaldırılmış.
makām	a.	(65b-6)	: Durulacak yer,durak;yer.
makām-ı kerīm	a.s.tm.	(22a-1)	: Ulu makam.
maḥşūd	a.	(13a-8)	: İstenilen şey,istek.
ma ^c kul	a.	(79b-1)	: Söylenilmiş,denilmiş;söylenilen söz.
mal	a.	(100b-9)	: Varlık,servet;para.
malik ol-	a.t.	(25a-5)	: Sahip olmak.
ma ^c lūm ol-	a.t.	(33b-5)	: Bilinmek,belli olmak.
ma ^c mur	a.	(73b-7)	: Bayındır.
mānend	f.	(85b-2)	: Benzer,eş.
ma ^c ni	a.	(14a-10)	: Engel,alıkoyan.
ma ^c rifet	a.	(45a-4)	: Biliş,hüner;vasıta.
ma ^c rūf	a.	(62a-9)	: Meşhur,tanınmış,belli,bilinen.
maḥşaralık	a.	(64a-1)	: Maskaralık,soytarılık.
ma ^c şiyet	a.	(2a-1)	: Âsîlik,isyan,itaatsizlik.
maḥlaḥat	a.	(67a-8)	: İş,dirlik,düzenlik,husus.
ma ^c şer	a.	(47b-3)	: Cemaat,topluluk.
maḥşita	a.	(96a-11)	: Kadınlara tuvalet yapan kadın.
maḥşırık	a.	(57b-8)	: Doğu yönü.
mazleme	a.	(100a-100)	: Zulüm,can yakma,haksızlık.
mecbul	a.	(104b-8)	: Yaratılmış.

mecit	a.mecd'den (57a-2)	: Allah'ın adlarından, şam ve şeref sahibi, büyük.
mecmu ^c	a. (14b-4)	: Bütünü, hepsi, tümü.
meclis	a. (11a-2)	: Toplanılacak yer, insan topluluğu.
mecūsī	a. (44b-7)	: Mecūs dinine mensup.
meded	a. (47a-1)	: Yardım, imdat.
Medīne	a. (5a-1)	: Hicaz'da Hz.Muhammed'in türbesinin bulunduğu şehir.(Yesrip)
meger	f. (64a-3)	: Ancak.
Mekke	a. (3b-7)	: Hicaz'da Hz.Muhammed'in doğduğu ve Kâbe'nin bulunduğu şehir.
melik	a. (51a-4)	: Hükümdar, padişah.
mel ^c ün	a. (21a-3)	: Lânetlenmiş; herkesin lânet ve nefret ettiği kimse.
menâre	a.nur'dan (107b-2)	: Minâre.
menfa ^c at	a. (2b-1)	: Fayda, çıkar.
men ^c it-	a.t. (27a-1)	: Yasaklamak, alıkoymak.
mensûh	a. (80a-8)	: Hükümsüz bırakılmış, hükmü kaldırılmış.
mensûh	kıl- a.t. (68a-11)	: Hükümsüz saymak.
menşûr	a. (39b-10)	: Neşrolunmuş, dağıtılmış, yayılmış.
mercan	a. (22b-11)	: Mercan.
mescit	a. (11a-1)	: Secde edilecek, namaz kılınacak yer.
meşel	kıl- (8b-1)	: Mişal getirmek, örnek göstermek.
meşelâ	a. (26b-9)	: Örnek olarak, şunun gibi.
mesnevî	a. (72b-11)	: Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin mesnevî nazım şekliyle yazdığı Farsça meşhur eseri.

Mesruk	a.	(85a-6)	: Bir müfessir.
meşāyih	a.şeyh'den ç.	(72a-1)	: Şeyhler.
meşğul kıl-	a.t.	(10b-4)	: Bir işle uğraştırmak,iş göstermek.
meşğul ol-	a.t.	(4b-2)	: Bir işle uğraşmak,iş görmek.
meşhûd	a.	(48a-10)	: Görülen,gözle görülmüş.
meşhûr	a.	(62a-9)	: Ünlü,şöhretli.
meşşâta	a.	(96a-11)	: Gelin tuvaleti,kadın tuvaleti yapan kadın.
metâ'	a.	(103a-1)	: Mal,eşya;sermâye.
mevc	a.	(21a-11)	: Dalga.
mevc ur-	a.t.	(15a-7)	: Dalgalanmak,çalkanmak.
Mevlânâ Celâleddîn		(72b-10)	: Mutasavvıf bir Türk şâiri ve Mevlî tarikatının kurucusudur. Belh'de doğmuş,Konya'da ölmüştür.Eserleri dîvan,gazel ve rûbâîlerden meydana gelmiştir.En ünlü eseri Mesnevî'sidir.
mezhep	a.	(34a-2)	: Bir dînin,şûbelerinden her biri.
miğ	a.	(24a-4)	: Çivi,mih.
Mikâ'il	a	(64b-9)	: Dört büyük melekten rızıkların dağıtılmasıyla görevli olanı.
mikdâr	z.	(111a-7)	: Miktar,uzunluk,büüklük.
Mışr	z.	(21b-10)	: Mısır Ülkesi.
milik	a.	(58a-10)	: Mülk.
Mina	a.	(19b-10)	: Mekke'de bir yerin adı.
minnet eyle-	a.t.	(2a-6)	: Yapılan iyiliği başa kakma.
miras	a.	(104b-3)	: Ölen bir kişinin yakınlarına bıraktığı mal,mülk ve para.

mişkāl	a.	(17b-6)	:	Bir buçuk dirhem ağırlık ölçüsü.
miskin	a.	(22b-1)	:	Aciz, zavallı, beceriksiz.
mişl	a.	(85b-2)	:	Benzer, eş.
miyāncı	f.	(47a-3)	:	Aracısız, vasıtasız.
mu'āmele	a.	(39a-5)	:	İşlem, muamele.
Mu'āviye	a.	(18b-6)	:	Emevi devletinin ilk hükümdarı olup Hind'in ve Ebû Sufyân'ın oğludur. VII.yüzyılda Mekke'de doğmuştur.Hz.Peygamberin kayın birâderi ve vahîy kâtibidir.
mu'cizāt	a.	mu'cizeden ç.(23a-7)	Mûcizeler.	
muğaylār	f.	(118a-6)	:	Deve dikenî.
muḥālefet	kıl-	(24b-4)	:	Ayrı görüşte olmak, birinin düşüncesine katılmamak.
muḥālif	â-	(27b-2)	:	Muhalefet eden, ayrılık gösteren, uymayan.
Muḥammed (s.a)		(59a-11)	:	Peygamberimizin yerdeki adı.
muḥkem	kıl- a.t.	(96b-4)	:	Sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek.
mukadder	a.	(104a-9)	:	Takdir olunmuş; aslında yazılı.
mukarreb	a.	(35a-8)	:	Yaklaşmış, yakın.
mukāşşır	ol- a.t.	(34a-7)	:	Taksir eden, kusur işleyen.
muktaşîd	â.	(66a-9)	:	Doğrusu "muftasîd" olmalı (kan ala
murād	a.	(24b-4)	:	Asıl maksat, anlatılmak istenen.
murassa'	a.	(22b-10)	:	Kıymetli taşlarla bezenmiş.
murdār	f.	(31a-5)	:	Kirli, pis.
Mūsā		(73a-10)	:	İsrâiloğulları'nın en büyük peygamberidir.Kendisine dört büyük kitaptan biri olan Tevrat,vahiy yoluyla inmiştir.

muşibet	a.	(115a-11)	: Felâketen,ansızın gelen belâ,sı- kıntı.
muştila-		(43b-5)	: Müjdelemek.
muştılık		(124b-3)	: Müjdelik.
muṭabbakat	a.	(119a-10)	: Mutabıklık,uygunluk.
mutaşavver	a.	(69b-4)	: Tasarlanılmış,düşünülmüş,olabi- lir.
muṭavvel	a.	(117a-4)	: Uzatılmış,tafsil edilmiş.
mutî ^c	a.	(40a-4)	: İtaat eden,emirlere uyan.
mübarek	a.	(107b-5)	: Kutsal;uğurlu,hayırlı.
mübtelā ol-		(50b-4)	: Düşkün olmak,tutulmuş bulunmak.
mücrim	a.	(37a-4)	: Suç veya günâh işlemiş kimse.
müdbir	a.	(23a-10)	: Talihsiz,düşkün.
müfessir	a.	(117b-5)	: Tefsir eden,yorumlayan.
mühlet	a.	(64a-6)	: Zaman,an,süre.
mühür	a.mühr'den	(25b-2)	: Mühür,damga.
mükerrem	a.	(39a-4)	: Saygıdeğer,aziz,ululanırılan.
mülhid	a.	(66b-7)	: Allah'ı inkâr eden,dinsiz.
mu' min	a.	(96a-10)	: İnanmış,Allah'a iman etmiş kişi.
mü nācāt	a.	(39b-5)	: Yakarış,yalvarma.
münāfık	a.	(31a-3)	: Nifak sokan,ikiyüzlülük eden.
münezzeh	a.	(66b-8)	: Temiz,arı;uzak.
mürüvvet	a.	(28a-11)	: Mertlik,yiğitlik,cömertlik,iyi- likseverlik.
müstecāb	it-	(99a-8)	: Dileğini kabul etmek,kabul etmek
müsterāḥ	a.	(8b-6)	: Aptesâne,yüznumara.
müsülmān	a.müsliman	(37a-10)	: İslām Dîninden olan kimse,dindar
müşk	f.müşg.	(110-10)	: Misk,güzel koku.

müşebbek	a.	(117a-1)	: Ağ ve kafes gibi örülmüş olan.
müşrik	a.	(37a-4)	: Allah'a şerik, ortak koşan.
mütala ^c a	a.	(102b-3)	: Okuma; tetkik; düşünce.
mütegayyir	a.	(107b-5)	: Tagayyür eden, başkalaşan; bozulmuş.
mütemekkin	a.	(22b-2)	: Mekanlanan, yerleşen, yerleşmiş olan.
mürsel	a.	(71b-7)	: Gönderilmiş, yollanılmış; peygamber.
müvekkel	a.	(61b-4)	: Bir işi yapmakla görevli olan.
müzd	a.	(59a-1)	: Karşılık, mükâfat.

-N-

nafaka	a.	(122b-7)	: Yiyecek parası, geçim için gerekli şey.
nâ-gâh	f.s.tm.	(47a-9)	: Ansız, birden bire.
nâgehân	f.s.tm.	(4a-8)	: Ansızın, birden bire.
nakd	a.	(71a-6)	: Akçe, maden para, para olarak bulunan servet.
nakîr	a.	(81a-8)	: Pek küçük, önemsiz şey.
namâz	f.	(3b-2)	: Namaz.
nâme	a.	(6a-6)	: Ahenk, ezgi (nâme).
naşihat	a.	(33a-1)	: Öğüt.
naşrânî	a.	(15b-10)	: Hıristiyan.
nazar	it-a.t.	(58a-1)	: Bakmak.
necis	a.s.	(75b-6)	: Pis, murdar; onulmaz hastalık.
nedîm	a.	(39a-5)	: Sohbet arkadaşı.
nefis	a.	(103-7)	: Pek hoş, çok beğenilen.
nehy	it-a.t.	(27a-1)	: Yasaklamak.

nesne	(5a-3)	:	Şey; bir şey.
ne ^c uzübi'llāh	a.n. (102a-8)	:	Allah'a sığınırız; Allah korusun.
nevbet	a. (72a-10)	:	Sıra.
nevmiz	f. (119b-7)	:	Ümitsiz.
nez ^c i	a. (27b-10)	:	Can çekişme.
nice	(38a-11)	:	çok, bir çok.
niçe	(4b-8)	:	Nasıl.
niçün	(58a-9)	:	Niçin.
nidā kıll-	a.t. (1b-3)	:	Seslenmek, ses etmek.
nīkbaht	f.b.s. (121b-4)	:	Bahtı iyi, talihli.
ni ^c met	a. (6b-11)	:	Lûtufl, ihsan; yiyecek içecek şey- ler.
nişān	(15a-1)	:	Belirti; işâret.
nite	(28b-11)	:	Nasıl.
nitekim	(1b-2)	:	Nasıl ki.
nitelik	(90a-7)	:	Keyfiyet, mahiyet.
Nūh	a. (10a-10)	:	Nūh Peygamber, Kur'ân'daki krono- lojik sıraya göre yirmibeş pey- gamberin baştan üçüncüsü.
nūr	a. (4a-2)	:	Aydınlık, parıltı.
nutfe	a. (7a-6)	:	Döl suyu, sperma.
nüzül	a. (30b-4)	:	Aşağı inme.

- 0 -

oba	(88a-4)	:	Oymak, boy, kabile.
od	(14b-6)	:	Ateş.
oğlan	(9b-9)	:	Çocuk.
ok	(52b-6)	:	Ok, yayla fırlatılan yaralayıcı âlet

okut-	(89b-9)	: Çağirtmak.Davet etmek.
ol	(1b-11)	: O.
ol-	(16b-10)	: Bulunmak;vücut bulmak.
olok	(90b-2)	: O anda.
on	(26b-9)	: On.
omca	(9a-7)	: Asma.
oruç	f.rûze'den (44b-11)	: Oruç ibadeti.
orun	(24b-1)	: Makam,menzil,yer.
ot	(23b-10)	: Çayır vediğer tohumlu bitkiler.
otla-	(76b-10)	: Ot yemek,yayılmak.
otur-	(11b-9)	: Çökmek;sakinleşmek.
oyun	(64a-1)	: Hile.

- Ö -

öd	(94b-4)	: Öd,yürek.
ög-	(88b-4)	: Övmek.
öğret-	(4a-10)	: Öğretmek.
ögürdici	(36a-2)	: Bağırıcı,haykırıcı.
ögüt	(5a-9)	: Nasihat.
ögütlen-	(6a-5)	: Nasihat almak.
ölçek	(28a-1)	: Ölçme işinde kullanılan eşya.
ölç-	(27b-5)	: Ölçmek.
ömür	a. (100a-8)	: Hayat,yaşama,yaşayış.
öndin	(23b-5)	: Önce,evvel,geçmiş.
öhürt-	(84b-11)	: İleri geçmek,öne geçmek.
ört-	(2b-8)	: Gizlemek.
örtü	(2b-7)	: Örtü.
örü dur-	(115b-6)	: Ayakta durmak,ayağa kalkmak.

ötürü (6b-9) ; Dolayı, sebebiyle.

- P -

- pāk f. (65b-2) : Temiz, arı.
- pākla- (65b-2) : Temizlemek.
- palas (94b-11) : Elde dokuma aba; kilim.
- pāre f. (47b-2) : Parça; bölük.
- pas dut. (32b-6) : Kirlenmek; oksitlenmek.
- pāzişāh f. pad-şah (91a-1) : Melik, hükümdar.
- perākende f. (125a-6) : Dağınık, parça parça.
- perde f. (34a-8) : İki yeri birbirinden ayıran şey, gergi.
- perdeye gir- (33b-4) : Gizlenmek, görünmemek.
- perri f. (106a-7) : Peri, cinlerin çok güzel ve alımlı olarak farzedilen dişilerine verilen ad.
- perverdigār f. perverd-gār'dan
(65b-2) : Besleyici, rızıklandırıcı "Allah".
- pes f. (1b-5) : O zaman, öyleyse,
- peşimān f. (109a-11) : Pişman,
- peygāber f. (3a-1) : Allah tarafından haber getiren Allah'ın emirlerini insanlara haber veren.
- pīl f. (79a-8) : Fil,
- pīşe f. (7b-2) : Huy, tabiat,
- put f. büt'ten (91b-8) : Put
- put-hane f.i.tm (95a-11) : Puta tapılan yer, puthâne.

rağbetlü kıl-a.t.	(1b-1)	: Beğenilir ve istenilir hale getirmek.
râhat a.	(2b-6)	: Üzüntüsüz tasasız bir halde bulunma.
râhatlık	(2b-4)	: Üzüntüsüzlük, tasasızlık.
râhat ol- a.t.	(69b-5)	: Tasasız, kedersiz olmak.
râhib a.	(49b-5)	: Evlenmez papaz.
Rahîm a.	(12b-10)	: C.Allah'ın sıfatı.
Rahmân a.	(12b-8)	: C.Allah'ın sıfatı.
râst kıl- f.t.	(67a-1)	: Doğru düz kılmak.
râvî a.	(6b-4)(ravi)	: Rivayet eden, söyleyen.
râyigân f.râygân'dan	(102b-5)	: Pek çok, pek bol, bedava, parasız.
râzî a.	(110a-9)	: Memnun, rıza gösteren.
râzî ol- a.t.	(54b-5)	: Rıza göstermek, boyun eğmek.
re'is a.	(4a-6)	: Başkan, baş.
reke'at a.	(85b-10)	: Namazda bir kıyam, bir rükû ve iki sucuddan ibarat hareket.
renc f.	(115a-10)	: Ağrı, sızı, eziyet.
rengârek f. reng â reng'den	(68a-1)	: çeşit çeşit, renkler
resûl a.	(1b-2)	: Elçi, peygamber.
Resûlallah a.	(4a-9)	: Allah'ın elçisi, resûlü
reyhân a.	(110a-8)	: Fesleğen.
ri'zâ a.	(1a-1)	: Hoşnutluk, memnuniyet
rızık a.	(8b-4)	: Azık, yiyecek içecek şey
Rızvân a.	(22b-10)	: Cennetin kapıcısı ve muhafızı olan melek
rîhü'l - akim	(93a-7)	
rivâyet a.	(2a-8)	: Söylenti, bir haber.
rûh a.	(104b-9)	: Can

ruh b ān	a.	(75a-2)	: Evlenmez papaz
rū ş en	f.	(35a-2)	: Aydın, parlak.
rū z luf rū z ilü'den		(88a-11)	: Nasipli, kısmetli.
rū z i kıl-	f.t.	(39b-9)	: Nasip etmek, rızık vermek
rū b ūbiyyet	a.	(1a-7)	: Efendilik, Tanrılık.
rū k ū	a.	(66a-3)	: Namazda belden itibaren vücudu öne doğru eğme.
rū s vāylık	f.	(11a-5)	: Rezillik, itibarsızlık,

-5-

sa ^c ādet	a.	(109-1)	: Mutluluk
sa ^c at	a.	(3a-10)	: Saat, vakit.
şabā h	a.	(60b-4)	: Babah.
sā b ık	a.	(66a-8)	: Geçmiş.
şabr	a.	(51a-9)	: Sabır
şabur	a. sabr'dan	(91a-2)	: Sabır
sada k a-yı fıtr	a.	(70a-2)	: Fitre, şeker bayramında yoksullara verilen sadaka.
sa ^c delen	a.	(118a-5)	: Bir cins dikenli bitki.
şefā	a.	(86a-1)	: Mekke civarında bir yer olup hacılar, burası ile merve denilen yer arasında Hz.Hacer'in gidiş geliş hareketini remzederler.
şaf	a. seff'dan	(1b-1)	: Sıralanmış, dizilmiş cemâat.
şag		(52a-5)	: Sağ, hayatta.
şagır		(9b-4)	: Kulağı işitmeyen sağır.
şagış		(58b-11)	: Sayı, adet, miktar.
şagışınca		(58b-11)	: Sayısınca, miktarınca.
şahā b e	a. şahib'den	ç. (66b-6)	: Hz.Muhammed'i görmüş ve O'nun sol betlerinde bulunmuş müslümanlar.

şahrâ	a.	(16b-5)	: Kır, ova, çöl.
şahtiyân	f. sahtyân	(115b-3)	: Sepilenererek boyanmış ve cilalanmış deri.
sa ^c ir	a.	(41a-9)	: Alevli ateş, cehennem.
şakal		(21b-5)	: Sakal
Şakıb	a. sakb'dan	(60b-8)	: Parlak yıldız,
şakillik	a.	(121a-11)	: Ağır ve kalın okunma.
şakla-		(17a-3)	: Korumak, sakınmak esirgemek.
şalâh	a.	(85a-9)	: Düzeltme, iyileştirme.
şalavât	a. salaf'dan ç.	(109a-1)	: Hz. Muhammed'e edilen dualar,
salıvır-		(114a-8)	: Bırakmak, koymak, âzât etmek,
sami ^c	a.	(25a-2)	: Dinleyen, dinleyici,
saña		(1a-10)	: Sana
şan		(12b-9)	: Düşünmek, tasavvur etmek.
şandüğünlayın		(57a-3)	: Düşündüğün gibi,
sankim		(124b-6)	: Sanki
sarây	f. serây'dan	(7b-3)	: Büyük konak.
şaru		(67b-11)	: Sarı
şaruluk		(42a-1)	: Sarılık, solgunluk
şat-		(26b-9)	: Satmak,
şatun	al-	(26a-9)	: Satın almak.
sa ^c yen		(40b-4)	: Çalışma, gayrat, çaba bakımından.
şayru		(86b-1)	: Hasta.
şayruluk		(85a-10)	: Hastalık
sebeb	kıl- a.t.	(2b-10)	: Vesile kılmak, vesile tayin etmek.
sabeb-i nüzül	a.	(4a-3)	: Bir âyetin inmesine sebep olan veya soru.
secde	kıl- a.t.	(11b-3)	: Secde yapmak.
secde	it- a.t.	(43a-7)	: Secde etmek.
seç-		(7a-11)	: Ayırt etmek.

sefer	a.	(2b-5)	: Yolculuk.
sekiz uçmak		(86a-2)	: Sekiz cennet.
selâsil	a.	(107b-1)	: Zincirler.
semri-		(76b-10)	: Tavlanmak, beslenmek.
semūd	a.	(56b-5)	: Bir kavim ismi.
senā	a.	(114a-2)	: Övme, övüş.
senā	kıl-a.t.	(113b-11)	: Allah'ı övücü sözler söylemek.
senā-ı rahmān		(113b-6)	: Dünyadaki her canlıya merhamet eden Allah'ı övme.
sergerdān	f.b.s.	(69b-7)	: Sersem, şaşkın; perişan.
sermāye	f.b.i.	(44b-1)	: Anapara, anamal, ustalık.
setr	a.	(11a-6)	: Örtme, kapama.
sevāp	a.	(43b-9)	: Hayırlı hareket, hayır.
sev-		(104b-5)	: Sevmek.
Seyf (ayeti)		(80a-9)	: Kılıç ayeti.
seyr	a.	(18a-10)	: Bakma.
şı-		(27a-11)	: Kırmak.
şıçan		(79b-5)	: Kemirgenlerden uzun kuyruklu küçük hayvan.
şid-		(94b-4)	: Kırmak.
şidk	a.	(120a-11)	: Doğruluk.
şığın		(18b-8)	: Yabani geyik ve sığır.
şığındısı		(62a-8)	: Sığınılan yer, "yürek şığındısı" göğüs boşluğu.
şığır		(93a-10)	: Sığır.
şıla		(114a-5)	: Rabıt şıgası, bağ fiil.
sır	a.sırr	(63a-1)	: Gizli tutulan veya bilinmeyen şey.
şırāt	a.	(107a-10)	: Yol. Cehennemün üstüne kurulacak köprü.

şırf	a.	(36b-11)	: Sade, yalnız, ancak.
sırma		(93b-5)	: Yıldızlı ve yıldızsız gümüş tel.
sızıla-		(73b-6)	: Sızlamak.
sihr	a.	(49b-4)	: Büyü, büyücülük.
sin		(110b-8)	: Mezar, kabir.
sinle		(108b-8)	: Mezar.
siñek		(61b-6)	: Sinek.
siñir		(122a-11)	: Sınır.
sirçe		(93b-2)	: Serçe.
siz-		(28b-6)	: Sez-
soñ		(43b-11)	: Ahir.
soñra		(1b-8)	: Sonra.
sorı		(100b-6)	: Soru.
so ru		(31b-10)	: Soru.
şovucak		(119b-1)	: Soğuk.
şovuk		(93b-9)	: Soğuk.
söyken-		(59a-4)	: Dayanmak, yaslanmak.
söyle-		(4a-10)	: Söylemek.
söz		(110a-4)	: Söz.
şu		(62a-2)	: Su.
su' āl	a.	(69a-10)	: Soru.
şubh	a.	(19a-1)	: Sabah.
suç		(55a-6)	: Günah, kabahat.
şuğıl		(15a-10)	: Suyu çekilmek.
şuhuf	a.	(71b-1)	: Sahifeler; Allah'ın dört kitap- tan başka Cebrail vasıtasıyla bazı peygamberlere gönderdiği kitaplar.
şukāk	a. zukāk	(53a-6)	: Sokak.

şulb	a.	(62b-9)	: Döl,döldöş.
sulţanlık	a.	(106b-4)	: Sultanlık.
şun ^c i	a.	(78a-1)	: Yapış,yapma;te'sir,kudret.
sûre	a.	(3b-7)	: Kur'an'ın ayrıldığı yüz on dört bölümden her biri.
şuret	a.	(19b-2)	: Şekil,biçim.
suva	a.suvâ ^c	(89a-8)	: Huzeyl kabilesinin taptığı put.
sücûd	a.	(65a-8)	: Secde.
sücûd	kıl- a.t.	(110b-3)	: Secde etmek.
süci		(36a-4)	: Şarap,içki.
süd		(60a-7)	: Süt.
sünük		(94a-1)	: Kemik.
sür-		(115a-4)	: Sürmek.
süri-		(74b-9)	: Sürümek.

- Ş -

şafak	a.	(41b-11)	: Şafak.
şâfi ^c		(34a-3) İmam-ı Şafi:	Şâfi mezhebinin kurucusu.
şâhid	a.	(48a-10)	: Şahit.
şâ ^c ir	a.	(68a-3)	: Şâir.
Şakavet	a.	(67a-4)	: Her çeşit kötülük içinde olmak, belâ ve zillete düşme
şakî	a.	(69a-7)	: Eşkiya,şaki.
şakîrak	a.t.	(123b-9)	: En büyük şaki,daha eşkiya.
Şâm	a.	(54a-7)	: Şam.
şâr	f.	(52b-8)	: Şehir.
şarâb	a.	(25b-2)	: İçilecek şey,şarap.
şâzikâm	f.şadkam	(11b-2)	: Çok sevinçli.

şazılığ	(41a-11)	: Neşelilik, sevinçlilik.
şāz ol-	f. t. (36a-11)	: Neşelenmek.
şefā'at	kıl- a.t. (65b-10)	: Peygamberimizin günahkâr mü'minlerin günahlarının affı için aracılık yapması.
şefkatlü	a. (44a-8)	: Acıyarak ve esirgeyerek seven.
Şeddād	a. (90a-3)	: Yemen'de Âd Kavminin hükümdarı, (büyük binalarla ve bu arada cennete benzemek arzusu ile yaptırdığı "irem bağı" ile ün almıştır. Bu bağdaki köşke girmeden Tanrı gazabına uğramış, yaptırdıkları yerle bir olmuştur.)
şehādet	a. (33b-1)	: Şahitlik.
şehit	a. (112b-1)	: Şehit, din uğruna ölen.
şemme	a. (1a-9)	: Pek az şey.
şer	a.şerr. (45b-3)	: Kötülük, fenalık; kötü iş.
şer ^c	a. (27b-2)	: Allah'ın emri, din kaideleri.
şerāyit	a. (45a-1)	: Şartlar.
şerh	a. (23a-3)	: Açma, ayırma; açıklama, açık anlatma.
şeyātīn	(61b-8)	: Şeytanlar.
şeytān	a. (23a-11)	: İnsanları aldatarak onları yanlış yola ve günah işlemeye sevk eden kötü ruh.
şeytān-ı la ^c īn	a. (95a-2)	: Lânetlenmiş şeytan (şeytan cennetten kovularak lânetlenmiştir).
şiburrik	a. (77a-4)	: Çölde yetişen bir cins dikenin yaşına verilen isim.

şifā	a.	(50b-11)	: İyi olma, hastalıktan kurtulma.
şinden girü		(1a-7)	: Bundan sonra, bundan böyle.
şirk	a.	(110b-5)	: Ortaklık, Allah'a ortaklık koşma.
şīs	a.	(73a-8)	: Şit Peygamber, kendisine C.Allah tarafından Cebrail vasıtasıyla 50 suhuf gönderilmiştir.
Şol		(38b-7)	: O, şu, bu.
şolok		(52a-3)	: O vakit, o anda.
şöyle		(3a-7)	: Şöyle.
Şu ^c ayb	a.	(73a-5)	: Arap asıllı bir peygamber.
şu ⁿ a		(8a-11)	: Şuna.
şükr	a.	(44b-6)	: Şükretme, teşekkürde bulunma.

- T -

tā		(1b-7)	: Ta ki.
ta ^c accüp	a.	(106b-2)	: Hayret, şaşkınlık.
ta ^c am	a.	(117b-4)	: Yiyecek, yemek.
ta ^c amlandır-		(104a-11)	: Rızık vermek.
tā ^c at	kıl-	a.t. (104a-5)	: İtaat etmek, boyun eğmek.
ta ^c biye	it-	a.t. (10b-1)	: Yerli yerine koyup hazırlamak, tertibetmek.
tağ		(27b-11)	: Dağ.
tahıl		(24a-1)	: Ekin, zahire.
tahkik	a.	(72a-2)	: Doğru olup olmadığını araştırmak.
taht	f.	(38a-10)	: Hükümdarlık makamı, hükümdarların oturduğu büyük koltuk.
tahur	a.	(25b-2)	: Çok temiz, temizleyici.
takdīr	it-	a.t. (103b-5)	: Allah'ın ezelde, insan için olma-

			: sını istediği şeyleri tayin etmesi.
takdir-i kelām	a.t.m. (61a-1)		: Sözden anlaşılır.
takrİR eyle-	a.t. (11b-4)		: Anlatmak.
taksİrlik it-	a.t. (72b-10)		: Eksik yapmak, kusur etmek.
takva	a. (121b-5)		: Allah korkusuyla dinin yasak ettiği şeylerden kaçınma.
tamām ol-	a.t. (42a-11)		: Bitmek, tamamlanmak, sona ermek.
ṭama (suz)	a. (1a-3)		: Doymazlık, çok isteme; açgözlülük.
tam-	(36b-7)		: Damlamak.
ṭamu sd.	(85a-11)		: Cehennem
ṭamu ehli sd.	a. (85a-11)		: Cehennemlikler.
ṭanışikci	(39a-7)		: Müşavir
ṭaḥla-	(78a-1)		: Garip bulmak, şaşırmaq
Taḥrİ Te'ālā	(68a-10)		: Tanrı "yüksek olsun " demektir.
Taḥrİlİğ	(20b-4)		: İlahlık, tanrılık
ṭanuk	(65b-5)		: Şahit, delil
ṭanukluk	(28a-7)		: Şahitlik etmek, şهادette bulunmak
ṭap-	(55a-3)		: İtaat etmek, tabi olmak.
ṭapıcı	(54b-2)		: Tapan, itaat eden, bağlanan.
ṭar	(101a-3)		: Dar.
tarla	(88b-1)		: Ekilen toprak alanı.
ṭarık	2. (60b-4)		: Sabah yıldızı, zühre
taṣarruf it.	a.t. (58a-11)		: Sahipolmak, sarfetmek.
ṭaş	(94a-9)		: Taş.
ṭaşra	(20b-8)		: Dışarı
ṭatlu	(68a-2)		: Tatlı
ṭavar	(100b-9)		: Hayvan, mal.
ṭavīl	a. (121b-1)		: Uzun, çok süren.
ṭayy	2. (26b-4)		: Bir kabile ismi.
Ṭayif	2. (111b-2)		: Yer ismi.

ṭāyife	a.	tâ'ife	(66b-1)	: Bölük, takım, gürüh, fırka
ṭāz	f.		(37b-2)	: Kel saçsız.
tāze	f.		(11b-2)	: Taze, körpe genç.
ta'zīm	a.		(124b-2)	: Ululama, büyük sayma, saygı gösterme
tecelli	kıl	a.t.	(33b-5)	: Görünmek, Allah'ın cemalini göstermesi.
tedbīr	a.		(8b-11)	: Çare, bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol.
tadbīr	kıl-	a.t.	(8a-5)	: Çare göstermek.
teferrüclen-			(112b-5)	: Açılmak, ferahlamak, gam dağıtmak.
tefsīr	a.		(23a-4)	: Yorum, izah.
tefsīr	kıl-	a.t.	(60b-6)	: Açıklamak.
tehlīl	a.		(105b-9)	: "lailâhe-ill-Allah" sözünü tekrarlama.
tekālif	a.		(39b-2)	: Teklifler, vergiler.
tekebbürlük	it-		(43a-7)	: Kibirleşmek, ululanmak.
tekrār	a.		(25a-1)	: Bir defa daha, yine, bir daha.
ten	f.		(44b-9)	: İnsan vücudunun dış yüzü,
tenākūz	a.		(69b-1)	: Çelişki, çelişme.
tena'um	a.		(37b-4)	: Nimet içinde, bolluk içinde bulunarak rahat etme,
terāzū	a.		(28a-9)	: Ölçme, tartma aleti.
tercūme	kıl-	a.t.	(72b-6)	: Çevirmek.
terkeş	f.		(52b-5)	: Ok çantası, ok mahfazası.
terk eyle-	a.t.		(55a-3)	: Bırakmak, ihmal etmek,
tersā	f.		(15b-10)	: Hıristiyan.
tesbīh	a.		(46a-2)	: Cenab-ı Hakki şânına yakışır ifadelerle anmak.
tesbīh	kıl-	a.t.	(65b-1)	: "Subhānallah" kelimesini söyleyerek Allah'a ta'zim etme.

tesnīm	a.	(36a-6)	:Cennet suyu.
Tesnīm	a.	(36a-5)	: Cennetteki ırmaklardan birinin adı.
Tesrīh-i A'zā	a.	(101b-5)	: Kitap ismi (Uzurların etraflıca açıklanması.)
tetāvvue	a.	(100b-2)	: Farz olmayan ibadette bulunma.
tevbe	a.	(55b-3)	: Tövbe,işlenmiş suçun bir daha işlenmeyeceğine dair verilen söz.
tevfik	a.	(68b-3)	: Allah'ın yardımına kavuşma.
tevhid	a.	(33b-1)	: Allah'ın birliğine inanma,bir kılma.
tevkī-sı ilâhi	a.	(39b-10)	: İlâhi nişân taşıyan buyruk.
Tevrat	a.	(8b-8)	: Dört mukaddes kitaptan Hz.Musa'ya ineni.
tımarla -	f.timar	(13b-9)	: Hayvanı temizlemek.
tırāka		(21a-8)	: Gürültü.
tirhüz		(119b-3)	: Sürgü,kapı arkasına konulan destek.
tiz	f.tiz	(69a-2)	: Çabuk,tez.
toğru		(6b-9)	: Doğru.
tokuz		(23a-7)	: Dokuz.
tol-		(3b-6)	: Dolmak.
tulın-		(18a-11)	: Batmak,gurup etmek.
tolu		(89b-2)	: Dolu.Boşun zıddı.
ton		(39a-8)	: Don,elbise.
tonat-		(16b-5)	: Donatmak.
toyur-		(117b-3)	: Doyurmak.
toz		(11b-4)	: Toz.
tuhfe	a.	(110a-7)	: Hediye,armağan.
Tūr-ı Sinā	a.	(22b-7)	: Hz.Mûsâ'nın Allah'ın kelâmına ulaştığı,kendisine ilk vahyin geldiği dağdır.

tuşlu	tuşından	(20b-7)	: Rasgele taraftan, istediği yönden.
tūş	ol-	(45b-2)	: İsbet etmek, rast gelmek.
tuy-		(110a-10)	: Duymak.

- U -

ucbe	a.	(12b-4)	: Şaşılacak şey.
uç		(79b-6)	: Son, nihayet, sınır, kenar.
uçmak	sd. uştmaḥ	(26a-4)	: Cennet.
uğra	—	(53a-4)	: Tesadüf etmek, rastgelmek; üstüne varmak.
Uhdūd	a.	(53b-4)	: Hendek.
ulaş	—	(15b-9)	: Yetişmek, kavuşmak.
ulemā	a. alim'den ç.	(14a-11)	: Bilginler, alimler.
		(14a-11)	: Âlimler, bilginler.
ulu		(1a-3)	: Büyük, yüce.
ululuk		(117b-8)	: Büyüklük, yücelik.
um-		(4a-7)	: Beklemek, temenni etmek.
unıdıl-		(31b-2)	: Unutulmak.
unut-		(68a-10)	: Unutmak.
ur-		(93b-2)	: Vurmak.
uryān	a.	(17b-1)	: Çıplak.
uş		(110a-11)	: İşte, şimdi.
uşbu		(35b-8)	: Bu, işte bu.
uvat-		(94a-2)	: Ufaltmak, ufalamak.
uy-		(4b-3)	: Çatmak, sataşmak.
uyanuk	ol-	(84a-7)	: Uyumamak, uykusuz kalmak.
uyku		(2b-3)	: Uyku.

- Ü -

üç	(3b-8)	: Üç.
ümit	f. ümîd (10a-3)	: Umut, umma.
ümme	a. (107a-6)	: Bir peygambere inanıp bağlanan cemaat.
ümî	a. (17a-11)	: Anasından nasıl doğmuş ise öyle kalıp okuma yazma öğrenmemiş kimse.
ün	(9b-3)	: Ses, yüksek ses, nida, avaz.
üstâz	f. üstad (11a-11)	: Muallim; usta; ilim ve sanatta üstün kişi.
üstün	(76b-4)	: Üst, üstteki.
üstün	f. (88a-9)	: Direk, sütun.
üşenmek	(123b-7)	: Çekinmek, sakınmak, korkmak.
üz-	(94a-2)	: Koparmak, kesmek.
üzeri	(67b-8)	: Üst.

- V -

va ^c ad	olın-	a.t. (45a-7)	: Söz vermek; üstüne almak.
vâcib	ol-	a.t. (40a-8)	: Yapılması gerekli olmak.
va ^c de	kıl-	a.t. (6b-10)	: Süre tanımak, bir iş için zamanı önceden belirlemek.
Vâdî'l	- Kura	a.t.m. (88b-2)	: Kura Vadisi.
Vahy	a.	(19a-8)	: Bir fikrin veya bir emrin Allah tarafından bir peygambere bildirilmesi.
vâki	ol-	a.t. (123a-5)	: Vuku bulmak, olagelmek, olmak.

vakta ki	a.e.	(14b-5)	: Ne vakit ki,o vakit ki,oldu- ğu vakit.
var-		(37b-1)	: Gitmek,yürümek,erişmek,varmak.
varak	a.	(29b-9)	: Yaprak.
Vasf eyle	a.t.	(77b-11)	: Bir kimsenin veya bir şeyin niteliklerini saymak.
vasiyyet	a.	(118b-9)	: Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.
vāveyl	a.n.	(31b-4)	: Yazık,eyvah.
vāveylā	a.n.	(119b-7)	: Eyvah,yazık.Çılgılık,yaygara.
vāy		(41a-8)	: Eyvah.
vazīfe idin-		(3b-5)	: Görev saymak.
vebā		(27b-5)	: Vebā,tâun,salgın,hastalık.
vechile	a. vech	(53a-11)	: Sebep,vesileyle,münasebetle.
velī	a.	(2a-1)	: Ermiş,eren,Allah'ın 99 adın- dan biri.
velvele	a.	(21a-9)	: Gürültü;şaşkınlık.
veyāhūz	f.e. veyāhūt	(2b-5)	: Veya,isterseniz.
vezīr	a.	(50b-7)	: Yardımcı,vekil.
vir-		(68b-11)	: Vermek.
viribi-		(4b-5)	: Göndermek.
vü	f.e.	(8b-3)	: Ve,ile.
vücūda gel-	a.t.	(7a-8)	: Vücut bulmak,meydana gelmek.

-Y-

yā	a.n.	(1b-4)	: Ey,hey.
yād ol-	f.t.	(34a-7)	: Yabancı duruma düşmek,uzak olmak,mahrum olmak.
yağırnı		(107b-9)	: Sırt,sırtın yukarı kürek kıs- mı.

yağmur	(63b-2)	:Yağmur.
yahtu	(13b-2)	:Nur, şûle, aydınlık.
yahūd f.	(12ob-11)	:Veya, ya da.
yāhūz f.	(5a-9)	:Veya, yahut.
yaka	(13b-6)	:Karşılıklı iki yamaçtan her biri.
yakın kıl-	(12b-11)	:Yaklaştırmak.
yakın ol-	(9b-5)	:Yaklaşmak.
yakınrak	(62b-10)	:Daha yakın, çok yakın.
Ya'kūb a.	(108a-10)	:Hz.Yusuf'un babası.Hz.İshak'ın oğlu olan Ya'kup peygamber oğlu Yusuf'un başına gelenler dolayısıyla meşhur olup gam ve kederin timsali bilinir.
yağut	(57b-9)	:Kırmızı, sarı, beyaz, mavi renklerde olan değerli bir süs taşı.
yalavaç	(19a-4)	:Peygamber, elçi, haberci.
yalın ayak	(10b-7)	:Çıplak ayakla.
yalıncak	(10b-7)	:Çıplak, üryan.
yalıñ	(28a-5)	:Alev.
yaluñuz	(25a-7)	:Yalnız.
yaña	(10a-2)	:Tarafa, yana.
ya'ñi a.e.	(2a-5)	:Şu demek, sözün kısası, doğrusu, senin anlayacağın.
yapdur-	(90a-8)	:Yaptırmak.
yapraq	(24a-2)	:Yaprak.
yaramaz	(23a-10)	:Zararlı, kötü, boş, yararsız.
yarat-	(61b-11)	:Halk etmek, yaratmak.
yarak	(109b-1)	:Hazırlık.
yārān	(37a-6)	:Dostlar, sevgililer, tanıdıklar.
yarılmaklık	(40a-3)	:Delinmeklik, yırtılmaklık.

'yarındası	(123a-4)	:Ertesi,ertesi gün.
yarlağa-	(81b-4)	:Suç bağışlamak,mağfiret etmek.
yarlığa-	(56a-8)	: " " " "
yar-	(9a-3)	:Kazmak,oymak,delmek.
yastuk	(77b-6)	:Yastık.
yaşıl	(57b-9)	:Yeşil.
yat-	(2b-6)	:Yatmak.
yatsu	(42a-3)	:Yatsı namazı,yatsı vakti.
yavlak	(29a-7)	:Pek,çok,gayet.
yavu kul-	(88b-7)	:Yitirmek,kaybetmek.Yavu kıl-.
yavuz	(67b-7)	:Kötü,fena,azgın.
yavuzıraq	(98b-3)	:En fena,çok kötü,daha kötü.
yavuzlık	(55a-6)	:Kötülük,fenalık.
yay	(52b-5)	:Ok atmaya yarayan eğri ve esnek çubuk.
yay-	(88b-6)	:Etrafa duyurmak,söylemek.
yaz-	(59b-3)	:Yazmak.
yazı	(52b-4)	:Ova.
yaz kıl-	(90a-5)	:Yabancı saymak,uzak tutmak.
yazuk	(84b-11)	:Cürüm,suç,günah.
yebāb ol-	f.t. (105b-2)	:Yıkık,virane,dökük olmak.
yed	a. (72a-10)	:El.
Yemen	a. (54a-5)	:Arap yarımadasının güneybatı ta rafını teşkil eden bölge.
Yemenī	a. (62a-7)	:Yemen'e mensup,Yemen'le ilgili.
yer	(82a-3)	:Yer,mahal,makam.
yetīm	a. (104a-10)	:Babası veya anası-babası ölmüş çocuk.
yıg-	(33b-1)	:Esirgemek,yoksun bırakmak.

yıgıl-	(20a-2)	:Menedilmek,engel olunmak.
yılduz	(60a-8)	:Yıldız.
yılkı	(63b-3)	:Hayvan,at sürüsü.
yıyır (yiyir)	(75b-6)	:Pis kokulu,pis.
yi-	(77a-5)	:Yemek.
yid-	(106b-10)	:Çekmek,yedekte götürmek.
yidi	(1b-4)	:Yedi.
yig	(50a-8)	:Daha iyi,üstün,yeğ.
yigirmi	(44a-2)	:Yirmi.
yigitlik	(62b-7)	:Gençlik,gençlik çağı.
yigle-	(24a-11)	:Tercih etmek,üstün tutmak.
yigrek	(45a-11)	:Daha iyi,üstün,tercih edilir.
yil	(15b-5)	:Yel,rüzgâr.
yimiş	(63b-7)	:Yemiş,meyve.
yiñ	(47a-11)	:Elbise kolunun el üzerine gelen kısmı.
yine	(52a-7)	:Gene,yine,tekrar.
yiñilen-	(107b-10)	:Tazelenmek,yenilenmek.
yir	(63b-7)	:Yer,yeryüzü.
yirlen-	(19a-7)	:Yerleşmek,yurt edinmek.
yit-	(72b-9)	:Yetmek,kâfi gelmek.
yoğun	(9a-7)	:İri,büyük,kaba.
yohsa	(50a-6)	:Yoksa.
yohsul	(5b-10)	:Yoksul.
yoksullık	(27b-3)	:Fakırlık,düşkünlük.
yol	(2b-5)	:Yol.
yoldaş	(52a-6)	:Yol arkadaşı,dava arkadaşı.
yonca	(9a-6)	:Yonca,yem bitkisi.
yordu	(33a-3)	:Delik,iğne deliği.

yorgunluk	(2b-6)	:Bitkinlik,takatsizlik.
yorul-	(2b-5)	:Yorulmak.
yön	(112a-6)	:Sûret,yüz,cihet.
yukaru	(65b-4)	:Yukarı,üst.
yular	(79b-5)	:Hayvan başlığına bağlanan ip.
yum-	(32b-10)	:Örtmek,kapamak,üstüne kapamak.
yumış	(50a-1)	:İş,hizmet,görev,yumuş.
yun-	(63a-4)	:Yıkanmak,boy abdesti almak.
yurdlu	(42a-9)	:Yurtlu,yurdu bulunan.
yuyıl-	(31b-2)	:silinmek,bozulmak,zail olmak.
yüce	(77a-9)	:Yüce,ulu,üstün.
yügrük	(118a-7)	:Hızlı giden,çok koşan.
yüklü ol-	(17a-1)	:Hamile olmak,gebe kalmak.
yüñ	(16a-9)	:Yön.
yürek	(62a-8)	:Kalp,yürek.
yüz	(35a-2)	:On kere on.
yüz dönder-	(4b-4)	:Yüz çevirmek,iltifat etmemek.
yüz dut-	(89b-7)	:Yönelmek,meyletmek.
yüzinkoyu	(107a-5)	:Yüz üstü,yüzükoyun.
yüzük	(39a-9)	:Yüzük.

- Z -

za'f	a.	(86a-8)	:Zayıflık,kuvvetsizlik.
zâhid	a.	(49b-5)	:Sofu.
zahmet	a.	(85a-11)	:Sıkıntı,eziyet,zor,güç.
za'îyf	a.	(79b-3)	:Zayıf,âciz.

zālim	a.	(54b-2)	:Haksızlık eden,zulmeden.
zamāne	a.	(102a-1)	:Devir,çağ.
zār zār	f.	(97b-3)	:İnim inim,ağlaya ağlaya.
zarīc	a.	(75b-2)	:Çölde biten dikenli bir otun kurusu,cehennemliklere yiyecek olarak bu diken kurusunun verileceği bildirilmektedir.
zāri kıll-	f.t.	(75b-9)	:Sızlamak,inlemek,ağlamak.
Zebāni	a.	(74b-8)	:Cehennemlikleri cehenneme atmakla görevli melek.
zeberced	a.	(57b-9)	:Zümrütten daha açık yeşil olan ve zümrüt kadar değerli olmayan bir süs taşı.
Zebūr	a.	(73a-11)	:Hz.Dâvud'a nâzil olan mukaddes kitap.
zekāt	a.	(87a-2)	:İslâm'ın beş şartından biri olup mal ve paranın kırkta birinin her yıl sadaka olarak dağıtılması.
Zelîhā	a.	(81b-7)	:Hz.Yûsuf'un refikası.
zencîr	f.	(74b-4)	:Zincir.
zengi	f.	(102b-10)	:Zenci,siyah adam.
zere	a.zerre	(17b-6)	:Pek ufak parça,molekül.
zevk	a.	(90a-10)	:Tad;hoşa giden hal.
zeytun	a.	(9a-7)	:Zeytin.
zıdd	a.	(85b-2)	:Bir şeyin karşıtı,aksi.
zihî	a.	(11a-5)	:İşte şu,ne güzel,ne hoş.
zıkr	a.	(46a-2)	:Anma,anılma.
zıkr eyle-	a.t.	(66b-10)	:Allah'ı anmak.
zilü		(77b-7)	:Halı,kilim.
zinhār	f.e.	(34a-5)	:Sakın,asla.
zîrā	f.e.	(6b-3)	:Çünkü,şundan dolayı ki.

z̄ir-i zem̄in	f.tm.	(91a-4)	:Yeraltı,yerin dibi.
z̄işt	f.s.	(75b-1)	:Çirkin.
ziyade	a.	(25a-1)	:Fazla,artan,aşırı.
ziyān it-	f.t.	(26b-2)	:Zarar etmek,kaybetmek.
ziyān-kār	f.b.s.	(122a-2)	:Zarar edici,zarar veren.
Zūhal	a.	(60b-10)	:Satürn gezegeni.
zūmre	a.	(101b-9)	:Sınıf,grup,cemaat.
zūmürrūd	a.	(89a-10)	:Zümrüt.
zūmürūd	a.	(89a-6)	:Zümrüt.

ŞAHİS ADLARI İNDEKSİ

Metnimizde pek çok şahıs adı geçmektedir. Bunların büyük bir bölümü müfessir ve ravi zatların ismidir. Bir kısmı peygamber adları, diğerleri ise bazı sahabelerle Mekke ileri gelenlerinin isimleridir. Aşağıda bu isimler, alfabetik sıraya göre ve ait oldukları sayfa ve satır numarası gösterilerek verilmektedir.

Abā İshāk (Ka'bu'l Ahbar)	:90a-1
Abā Yahya	:28a-4
'Abbās bin 'Abdu'l-Muṭṭalib	:4a-5
'Abdullah	:6b-5;12a-5;18b-7
'Abdu'llahı'bni 'Abbas	:96a-8
'Abdu'llahı'bni 'Abdurrahman	:59a-2
'Abdu'llahı'bni Mes'ud	:71a-1
'Abdullahı'bni 'Ömer	:34b-10;110a-6
'Abdullahı'bni Şüreyh	:4b-8
'Abdullahı'bni Zeyd	:12a-5
'Abdullahı'bni Zübeyr	:84a-6;84b-7
'Abdurrahmān	:49a-10;110a-5
'Abdurrahmanü'bni Mehdi	:63b-3
'Abdū'laziz bin Yahyā	:48b-9
'Ād	:90a-3;91b-10;94b-1
'Ādem	:71b-9;72a-5,9,10,11;85b-8;104b-10;115a-7,9
'Ādü'bni 'Avs	:87b-11
'Alī	:13a-6;107b-6,7,8,11;108a-3,6,11

	:123b-7,8 ; 124a-1,4
A ^c maş	:18b-7
‘Ammār	:37a-8
‘Ammārū'bnī Yesar	:30a-2
‘Amrū'bnī ‘Atıyye	:83b-1
‘Āsım	:81b-1
Āsiye	:98a-11
‘Asu'bnī Vāil	:37a-6
‘Aṭā	:6b-7;17a-10;34b-8;36a-1;60b-7; 67a-7;69b-11
‘Aṭa bin Yesar	:10b-5
‘Aṭā- i Ḥorasānī	:29b-11
‘Aṭıyye	:14a-11;56a-7
‘Aṭıyye Enes	:85b-5
‘Avfī (‘Aṭıyyetü'l-Avfi)	:62a-6;121a-8
‘Āyişe	:24b-11
Bayazid- i Bostāmī	:1a-1
Bekrū'bnī ‘Abdullah	:33a-1
Beraü'bnī ‘Āzib	:34b-4
Bilāl	:37a-8
Bişri'bnī ‘Ammare	:83b-1
Bucuheyne	:27a-4
Ca ^c ferü'bnī Süleyman	:115a-7
Ebi Ümame	:3b-10
Ebü ‘Aşım	:59a-2
Ebü Bekr	:86a-5;86b-3
Ebü Bekrū'bnī Tāhir	:7b-1
Ebü Cehl	:4a-4;37a-5
Ebü Hāzım	:116b-5,6

Ebū Hureyre	:30b-7;32a-11;43a-9;46a-7
Ebū Kulāba	:8b-8
Ebu Nu ^c aym	:14a-3
Ebū Ravk	:83a-8
Ebū Sa ^c id	:84a-5;107b-3
Ebū Sa ^c id Huzrī	:83b-9
Ebū Şālih	:85a-6;88a-3;116b-5
Ebū Süfyān	:114b-3,5
Ebū Talib	:60a-6,7,10;60b-1
Ebū Zer	:46a-9;71b-6;73a-4,6
Ebū'l- Avhaş	:70a-3
Ebū'l- ^c Aliye	:70a-10
Ebu'l- Cevze	:60b-9
Ebū'l- Derda	:75b-9
Ebū'l- Esede	:115b-9
Ebū'l- Kāsım	:6b-6;79b-4
Enes (Enesi'bni Malik)	:33b-2;58b-1;120a-10
Eyyūb Enşārī	:83b-9
Fātıma	:108b-1
Ferra	:109b-7
Fir ^c avn	:96a-1,6,8,11;96b-3,6,7,8,11;97b-8,9;98a-7,8,10;98b-2,3,4,7,10;99a-2,5,10
Habbab	:37a-8
Hamad	:34b-9
Haman	:20b-3,9;21b-8,9,11;22a-3
Hamza	:111b-11;112a-2,4
Harbil (Harbiyil)	:96a-9;97b-8;98a-1,5.
Harūn	:108a-8

Harunu'bni Kesir	:3b-9;38b-10;58b-8;64b-1
Hasan (Hz.Ali'nin oğlu)	:108b-1
Hasan	:7a-9;8a-8;14b-9;46a-7;75b-9;86a-2;99b-5;115a-11;121b-9
Havva	:85b-9
Hiřām	:29a-3
Hübeyü'bni 'Adī	:112a-5
Hūd	:73a-4;91b-7,10;92b-1,2,3,6,10,11
Hüzeyfe	:32b-8
Huzrī	:83b-9
Hüseyin (Hz.Ali'nin oğlu)	:108b-1
Hüseyin bin Fazl	:48b-10
'Isā (Hz.İsa)	:48b-8;54a-2;73a-11;108a-9
İbni 'Abbās	:6a-11;13a-6;13b-2;14a-3;14b-2;16b-11;18a-6;23b-4;23b-6;26b-4;29b-4;34b-6;36a-7;42a-1;42b-3;1044a-4;46a-4;48b-6;56a-7;57a-9;61a-6;62a-5;63b-3;64b-5;70a-1;74a-5;75b-4;82b-9;83a-9;85b-5;88a-7;99b-10;111b-2;3,5;114b-10;116a-4
İbni 'Atā	:69b-7;86b-9
İbni Cüreyh	:19b-4;36a-2
İbni Hanzal (hanzal)	:114b-1,4
İbni Hurbah	:19b-4
İbni İrem	:87b-11
İbni İshāk	:87b-10
İbni Keysan	:75b-7;115b-4
İbni Mülcim	:124a-5
İbni 'Ömer	:8b-5;12a-6;28b-1;29a-4,7;70a-6

İbni Vahab	:46a-9
İbni Zeyd	:5a-2;14a-11;71b-2
İbrahim (Hz.İbrahim)	:10a-9;64b-3;71b-1,2,4;108a-9;115 a-8,10
İbrahim	:18b-7;29a-3
İbrahim Teymî	:9a-10
İdris (İdris Peyg.)	:73a-9
İkrime	:9a-9;16a-5;19b-5;28a-7;41b-11;48 b-7;62b-4;63b-4;70a-1;74a-4;82b- 11;83a-8;99b-5;118a-10
İmām Gazzālî	:101b-10;102a-10
İmām Şâfi'	:33b-6,9; 34a-3
İshâku'bnî 'Abdullah	:27a-7
İshâku'bnî Bişr	:57a-9
İslâmü'bnî Süleym	:58b-8
İsmâ'îl	:108a-9;115a-8
İsmâ'îlü'bnî 'İsâ	:57a-9
Ka'b	:29b-6;89b-11;90a-2,7;90b-4,8
Ka'bü'l - Ahbâr	:29b-4;30a-2,4;38b-1;89b-10
Ḳaddarü'bnî Sâlif	:122a-10;124a-1
Ḳâsım	:29a-4
Ḳatâda	:10a-9;14a-7;14b-10;15b-8;17b-11; 18b-2;19b-4;33a-11;35b-6;36b-8; 46a-6;56a-1;61a-10;61b-8;62a-11 62b-10;68b-1;74b-4;75a-8;79a-9; 82b-10;83a-3;84a-2;115a-6;116a-2 116b-2
Kelbî	:7a-3;14b-7;37a-9;43a-8;75b-3;83a -3;87a-9;88a-6;118a-1
Ken'ân	:108a-10
Kerrûbi	:72a-8
Kurazi	:26b-8

Leys	:62a-8
Lūt (Lut peyg.)	:108a-10
Ma'cânü'bni Ğāmir	:61b-1
Mālīk (Enesi'bni Malik)	:27b-8;48a-7;48b-8
Mansūr	:6b-5
Mansūr bin 'Abdullah	:6b-7;10a-5
Marsed	:90b-11
Mervānū'bni Mu'āviye	:70a-10;84a-4
Meryem (Hz.İsa'nın annesi)	:108a-9
Mesruk	:85a-6
Mevlānā Celāleddīn	:72b-10
Mevlānā Nizameddin	:72b-4
Mikyas	:114b-4
Mikyasü'bni Şubābe	:114b-2
Mu'aviye	:18b-6;89b-9;90a-6;90b-5,8
Muhammed Mustafā (S.A.V.)	:59b-9;73a-5;73b-1;107a-5;114a-9
Muhammedü'bni 'Aclan	:32a-11
Muhammedü'bni 'Ali Tirmīzī	:49a-2
Muhammedü'bni Hāmid	:68b-6
Muhammedü'bni Hüseyin	:10a-4
Muhammedü'bni Ka'b	:96a-5
Muhammedü'bni Ma'mer	:49a-10
Mukātil	:6a-1,6a-4,6b-10,7a-3,14b-4,15b-11,19b-4,35b-11,37a-9,42b-7,43a-8,54a-4,57a-9,57b-4,62b-5,67a-5,85b-8,86a-3,88a-9,99b-7,120b-4
Mūsā (Hz.Musa)	:21b-8;22a-3,5;23a-1,2,5,8,64b-3,71b-1,2;73a-10;108a-8
Musāhib	:39a-6
Musannif	:10a-3

Müberraḍ	:28a-10
Mücāhid	:6a-11;7a-10;8a-6;14b-4;19b-3; 27a-7;35b-10;41b-11;57a-9;62b- -2;83a-2;85a-5;115a-6;118a-1
Nafi ^c	:70a-6
Nūh (Nuh peyg.)	:92a-4,6
‘Ömerü’bni ‘Abdu’l‘aziz	:57a-3
‘Ömeri’bni Haṭṭab	:15b-7
Rebī ^c	:14b-8;59a-8;85b-9
Rebi‘u’bni Enes	:54a-11;55b-5
Rebi‘u’bni Süleymān	:33b-6
Şāhib Cüreyh	:54a-3
Sa‘īd	:75a-2
Sa‘idü’bni Beşīr	:46a-6
Sa‘idü’bni Cubeydī	:18b-8
Sa‘idü’bni Cübeyr	:44a-3,74a-5,10,74b-2,11b-1,116 a-2
Sa‘idü’bni Ebi ‘Aruba	:10a-9
Sa‘idü’bni Hafṣ	:44a-3
Sa‘idü’bni Müseyyib	:87b-9
Şalīh (Salih peyg.)	:73a-4;122a-9;11;122b-3,11;123b- 11
Sāmi’bni Nūh	:87b-11
Selmān-ı Fārisī	:26a-3
Şuheyb	:37a-8;49a-11
Süddī	:67b-1;74b-11;83a-3
Süfyān	:14a-3,11
Süfyān-ı Sevri	:25b-3;119b-9
Sülemī	:6b-4

Şeddād	:90a-3,7,11 ; 90b-2,9
Şeybe (Rebi'ün oğlu)	:37a-5;59a-8
Şeyhoğlu	:72b-6
Şīs (Şit peyg.)	:73a-8
Şu'ayb	:73a-5
Şüreyhü'bni Sa'id	:115a-1,2
Ṭavus	:27a-7
ʿUtbe (Rebi'ün oğlu)	:4a-4;59a-8
ʿUtbetü'bni ʿĀmir	:66a-1
ʿUtbetü'bni Ebī Leheb	:6b-11
Übey	:15a-1
Übeyi Ümāme	:25a-11
Übeyyü'bni Ka'b	:3b-10;14a-5;25a-11;38b-11;48b-5 58b-8;81b-2;124a-5
Ümeyyetü'bni Halef	:4a-5;109b-7,8
Ümmī Seleme	:17a-11
Vahab	:14b-1
Vasıtī	:36b-11;67b-4
Vehbi'bni Münebbih	:6b-2
Velidü'bni Muğire	:37a-5;115b-8
Yahya (Yahya peyg.)	:54a-3
Yahya	:28a-1
Yahyā'bni Süleyman(Mücahid)	:30b-10
Ya'kūp (Ya kub peyg.)	:108a-10
Yamānī (Yemenî)	:62a-7;83a-11
Yusuf (Yusuf peyg.)	:54a-1;82a-2,6,8,9;82b-1,3;108a- 11
Yusufu'bni Zünübes	:54a-9
Zahhak (Dahhak)	:8a-8,9,11;27a-7;53b-11;59a-1;71 b-3;74b-6;83a-3;115a-6;118a-1; 123b-7

Zeliḥā

:82a-2

Zeydü'bni Eslem

:3b-10;25a-11;38b-11;58b-8;64b
-4;75a-1;110a-5

BİBLİYOGRAFYA

- AKALIN, Mehmed, Ahmedî, Cemşîd u Hurşîd (inceleme-Metin), Ankara, 1975.
- AYAN, Hüseyin, Şeyhoğlu Mustafa, Hurşîd-Nâme (inceleme-Metin), Erzurum, 1979.
- ARAT, Reşit Rahmeti, Kutadgu Bilig III, İndeks (Neşre hazırlayanlar: Kemal Erarslan, Osman F. Sertkaya, Nuri Yüce), İstanbul, 1979.
- ATALAY, Besim, Divanü Lugati't-Türk Dizini "Endeks" IV, TDK, Ankara, 1986.
- ATEŞ, Ahmet, "Burdur-Antalya ve Havalisi Kütüphanelerinde Bulunan Türkçe, Arapça ve Farsça Bazı Mühim Eserler" TDED., cilt:II, sayı:3-4, İstanbul, 1974.
- BANGUOĞLU, Tahsin, Türkçenin Grameri, İstanbul, 1974.
- CAFEROĞLU, Ahmet, "Yunus Emre'de Arkaik unsurlar", T.D.E.D., XX, İstanbul, 1972.
- CANBULAT, Cevdet, "XVI. Yüzyıla Ait Türkçe Bir Kur'ân Tercümesi", TDD., sayı:14, Ankara, 1952, sh:85.
- CERRAHOĞLU, İsmail, Kur'ân Tefsirinin Doğuşu ve Buna Hız veren Âmiller, Ankara, 1968.
- _____, Tefsir Tarihi, DİBY, cilt:1, Ankara, 1988
- _____, Tefsir Usûlü, 4. Baskı, Ankara, 1983
- CLAUSON, Sir Gerard, An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish, London, 1972.
- CUNBUR, Müjgan, "Kur'ân-ı Kerîm'in Türk Dili'nde Basılmış Tercüme ve Tefsirleri DİBD, Ankara, 1962.

ÇANTAY, Hasan Basri, Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, 2. cilt,
Dokuzuncu Baskı, 1976.

DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat,
Aydın Kitabevi, Ankara, 1982.

(DOĞRUL), Ömer Rıza, Kur'ân Nedir, İstanbul, 1927.

ECKMANN, Janos, "Eastern Turkic Translations of the Koran"
Studia Turcica, Budapest, 1971 (Türkçeye çeviren
Ekrem Ural, Bk. TDDED., cilt:XXI, 31 Aralık, 1973.

—————, Middle Turkic Glosses Of The Rylands Inter-
linear Koran Translation, Akademiai Kiado, Budapest,
1976.

—————, "Doğu Türkçesinde Bir Kur'ân Çevirisi (Ray-
lands Nüshası), TDAY-Belleten, 1967, sh:51-69.

ERCİLASUN, Ahmet B., Kutadgu Bilig Grameri-Fiil-, Ankara,
1984.

ERDOĞAN, Abdulkadir, "Kur'ân Tercümelerinin Dil Bakımından
Değerleri", VD.I Ankara, 1983, sh:47-51.

ERĞİN, Muharrem, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 1978.

GÖLPINARLI, Abdulbâki, Mevlânâ Müzesi Yazmaları Katalogu,
cilt 3, Ankara, 1972.

HACİEMİNOĞLU, Necmettin, Kutb'un Hüsrev ü Şîrin'i ve Dil
Nusûsiyetleri, İstanbul, 1968.

—————, Türk Dilinde Fiiler, İstanbul, 1984.

HAMİDULLAH, Muhammed, Kur'ân-ı Kerim Tarihi, İstanbul, 1965.

—————, "Kur'ân-ı Kerim'in Türkçe Yazma Tercü-

meleri", Tm., cilt:XIV, İstanbul, 1964, Sh:65-80. (Makale, Fransızca aslından Türkçeye Salih Tuğ tarafından tercüme edilmiştir.)

—————, Yaşaroğlu, Macit, Kur'ân-ı Kerim Tarihi ve Türkçe Tefsirler Bibliyografyası, İstanbul, 1965.

İNAN, Abdulkadir, "Eski Türkçe üç Kur'ân Tercümesi", TDD., sayı:6, Mart 1952, Sh:324-327.

—————, "Şeybanlı Özbekler Çağına Ait Bir Çağatayca Kur'ân Tefsiri", TDAY-Belleton 1962, Ankara, 1963, sh:61-66.

—————, "Kur'ân-ı Kerim'in Türkçe Tercümeleri Üzerinde Bir inceleme", DİBY., Ankara, 1961, 21 sh.

—————, "Kur'ân'ın Eski Türkçe ve Oğuz-Osmanlıca Çevirileri Üzerine Notlar, TDAY-Belleton, 1960, sh:79-94.

KADRİ, Hüseyin Kâzım, Büyük Türk Lügatı 1-IV, İstanbul, 1927-1928-1943-1945.

KARATAY, Fehmi Edhem, Topkapı Sarayı Müzesi Arapça Yazmalar Katalağı, İstanbul, 1962.

KESKİOĞLU, Osman, "Vakıflar Genel Müdürlüğü İhtisas Kitaplığında ki Kur'an Tercümeleri, VD., V, Ankara, 1962, sh:157-160.

—————, "Fatih Devrine Ait iki Kur'ân-ı Kerim Tercümesi", VD., IV, Ankara, 1961, sh:91-103.

—————, Kur'ân Tarihi, İstanbul (Tarihsiz.)

KORKMAZ, Zeynep, "Eski Anadolu Türkçesi üzerindeki Çalışmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar", TD,

VII, Ankara, 1977.

—————, Marzubân-nâme Tercümesi, İnceleme- Metin Sözlük-Tıpkıbasım, Ankara, 1973.

—————, Eski Anadolu Türkçesinin iki Ürünü ve Yazarları Üzerine, TTK., Ankara, 1968.

KÖPRÜLÜ, M. Fuat, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, İstanbul, 1918.

—————, Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul, 1926.

LEVEND, Ağâh Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, I. cilt, TTK., Ankara, 1984.

—————, Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri, 3. Baskı, TDK., Ankara, 1972.

MANSUROĞLU, Mecdut, "Anadolu'da Türk Yazı Dili'nin Gelişmesi", TDDE., IV- İstanbul, 1951.

—————, Anadolu Türkçesi (XIII. Asır) Dehhanî ve Manzumeleri, İstanbul, 1947.

—————, Sultan Vele'd'in Türkçe manzumeleri, İstanbul, 1958.

MUHAMMED bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış "Satır- arası" Kur'ân Tercümesi, haz. Dr. Ahmet Topaloğlu, birinci cilt: Giriş ve metin, İstanbul, 1976, XXIV + 99+551 sayfa: ikinci cilt: Sözlük, İstanbul, 1978, XVI+ 855 sh.

STEINGASS, F., Persian-English Dictionary, Beirut, 1975.

ŞEMSETTİN Sâmi, Kâmûs ül- 'Âlâm 6.cilt. İstanbul, 1316/1889- 1900.

_____, Kâmus-i Türkî, Çağrı Yayınları,
İstanbul, 1978.

_____, Temel Türkçe Sözlük, Sâdeleştirilmiş
ve Genişletilmiş Kâmus-i Türkî, Tercüman Yay. İstanbul,
1985.

TERCÜMAN Gazetecilik Matbaacılık A.Ş., Ansiklopedik İslâm
Lügatı, İstanbul, 1982.

TİMURTAŞ, Faruk K., Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl, Gramer-
Metin-Sözlük, ikinci Baskı, İstanbul, 1981.

_____, Şeyhî'nin Hüsrev ü Şîrîn'i, İnceleme-
Metin, İstanbul, 1963.

TOGAN, Zeki Velidi, "The Earliest Translation of The Koran
into Turkish", İTED., IV, 1964.

_____, "Londra ve Tahran'daki İslâmî Yazmalardan
Bazılarına Dâir", İTED., III, 1959-1960, sh:135-138.

TOPALOĞLU, Ahmet, "Kur'ân-ı Kerîm'in ilk Türkçe Tercümeleri
ve Cevâhirül-Asdâf", TDA., sayı:27, Aralık, 1983,
sh:58-66.

TÜRK Dil Kurumu, Derleme Sözlüğü I-XI, Ankara, 1963-1979.

_____, Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü I-VI, Ankara,
1963-1972.

_____, Yeni Tarama Sözlüğü, Ankara, 1983.

YAVUZ, A. Fikri, Kur'ân-ı Kerîm ve İzahlı Meâl-i Âlisi,
İstanbul, 1967.

ZÜLFİKAR, Hamza, "Çağatayca Bir Kur'ân Tefsiri" TD., cilt:
VI, Ankara, 1974.

Kur'an Tefsiriyle ilgili Basılmamış Bazı Tezler :

Konumuzla ilgili olarak üniversitelerin Türk dili ve edebiyatı bölümlerinde lisans seviyesinde mezuniyet tezleri, sosyal bilimler enstitülerinde ise yüksek lisans ve doktora tezleri yapılmış bulunmaktadır. Kur'an tefsiri üzerine yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarından tespit edebildiklerimizi, mezuniyet tezlerinden ise mühim bulduğumuz birkaçını burada sıralamaya çalıştık:

Bolaç, Ahmet Kemal, En'am ve A'raf Sûrelerinin Tefsiri ve Dil Özellikleri, Ankara, 1987. (Ankara Üniversitesi, yüksek lisans tezi).

Esatoğlu, Ahsen, İhlâs Sûresi Metni, Dil Özellikleri ve Sözlük, Ankara, 1987. (Ankara Üniversitesi, yüksek lisans tezi).

Gürbüz, Nadide, Mustafa İbn-i Muhammed Ankaravî, Yâsîn Sûresi Tefsiri, Ankara, 1986. (Gazi Üniversitesi, yüksek lisans tezi).

Kara, Mehmet, Yâsîn Sûresi Tefsiri, inceleme-metin-sözlük-Tıpkı basım, Ankara, 1988. (Gazi Üniversitesi, yüksek lisans tezi).

Özcan, Ali, Tebâreke Tefsiri (Metin-Gramer-Sözlük), Ankara, 1987 (Gazi Üniversitesi, yüksek lisans tezi).

Topaloğlu, Ahmet, Cevâhirü'l-Asdâf, Giriş-Metin-Sözlük, İstanbul, 1982. (İstanbul Üniversitesi, doçentlik tezi).

Zülfikar, Hamza, Çağatayca Bir Kur'an Tefsiri, Dilbilgisi İncelemesi, Metin ve Dizin, Ankara, 1970. (Ankara Üniversitesi, doktora tezi).

Lisans Tezleri :

Berber,Fatma,Yâsin Tefsiri (95b-117b,Metin-Dizin), Konya, 1986. (S.Ü.Fen-Edebiyat Fak.,Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans tezi).

Çiftçi,Hatice,Yâsin Tefsiri (72a-9b,Metin-Dizin), Konya, 1986. (S.Ü.Fen-Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans tezi).

Demir,Nurettin, Yâsin Tefsiri (1b-24b,Metin-Dizin),Konya, 1986. (S.Ü.Fen-Edebiyat Fak.Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans tezi).

Keklik,Fatma,Yâsin Tefsiri (49a-72a,Metin-Dizin),Konya,1986. (S.Ü.Fen-Edebiyat Fak.,Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans tezi).

Oruç,Birsel,Yâsin Tefsiri (24b-49a,Metin-Dizin),Konya,1986. (S.Ü.Fen-Edebiyat Fak.,Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans tezi).

Yılmaz,Yâsin,Ashâb-ı Karye ve Habîb Neccar,Ankara,1986. (Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi lisans tezi).

Yusuf,Mehmet,Yâsin Tefsiri (iki tefsir),Metin ve İndeks,İstanbul,1986. (İstanbul Üniversitesi,Edebiyat Fakültesi lisans tezi).

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Bekümantasyon Merkezi

T I P K I B A S I M

وَدَعَاكَ مَعَانِ اللّٰهِ رَضًا سِي لِحَابِنَا زَيْدِ بَسْطًا

عَمَدَ اللّٰهِ عَلَيْهِ اَيْدِيْنَا عَارِفًا وَالدُّرَاهِمُ حَوْثُ تَقِيهِ قَوْلًا لِقُر

الْبَيْتِ صَحِيحٌ طَمَعٌ سَمَوْتِ بُو مَقَامَرًا اَوْ مَقَامِدًا وَسَا قُنَا مَقَامِدًا وَنَس

الَّذِي يَصِيحُ بِمَلِكٍ دَمًا وَارْتُو اَوَّلًا وَقُنَا اَوَّلًا كَبْرًا اَنْتَا وَكَلَّا اَلَا

وَنَدَى لَكَ يَوْمًا وَارْتُو اَوَّلًا لِقَوْلِكَ اَمْرًا اَلَّذِي مَقَامِدًا

جَوْرًا كَلِمَةً بُو مَقَامِرًا اَلْمَا حَقٌّ تَقِيهَا اَيْدِيْنَا اِي قُلُوبِهِمْ وَارْتُو اَوَّلًا

وَيَسْتَعْمَرًا اَوَّلًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا

يَعْنِي دَمًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا

اَوَّلًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا

سَلَا وَرَبُّ اللّٰهِ وَرَبِّي عَمْرِي قَوْلًا لِقَوْلِهِ اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا

اَوَّلًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا اَلَّذِي يَسْتَعْمَرُ اَوَّلًا

عيسى مبرورين افساناً من كتبك انك انزلت يونس اياك
 ونوح اولاه وعصاك شازل انك انزلت الله الوحي اليهم
 عيسى و نوح و يوسف و سليمان و اولادك محمد و
 هفرت عليه السلام بركون اوتيت عليه و سميته و ابو جهل
 و عياض بن عبد المطلب و امية و امية بن خلف بلاد
 نك و منك الوديع و سائسك و من رسول بلانك بلاد و
 دي بلاد حوتها دعوت اذ يدي و انزلت كل اولاد و
 يدي بوا ان القنا نالكان يركنوا بها و كبري و جاجت
 ايتدي يار رسول الله نكي ته سفا اولادك كل ايتدي
 و انك بكافه اركنك و ابي اقولك و يد شو لخد س و بلاد
 و جاجو لهد سوسك حوتيت بونك عوسان دي اول

خوتها كچه يكي ندي بركون دست ساعه اولاد يدي
 و نك نماز بلانك فوض ايلدي صبر اول بيت ساعه
 ايتدي اولاد بركون دست ك بيتكسا و نطقه و اولاد
 حوتها بسبح الله الرحمن الرحيم اول طقونه
 اولاد صلك بوا و نطقه صر و ظيمه اديس اولاد
 طقونه ساعه شاجند قايغ نساك لوي بوا و نطقه
 حرمينك عفو قلا بوسوسا هلا
 ادي بوسا نوسا و عكله دست بيت بوسا و عفو دست
 و نك ايتدي ساجد بيت اولدي بوا و نطقه
 اسلمنا و انا سنندك و ابي اما مدك و ابي بركون
 اول ايتدي ايشندم نكي سوسا لندك ايتدي صكر

وَايْلَهُ حَقُّهَا مَا وَبِرَّ مِثْلُكَ تَكْرِيماً وَتَرْكاً سِيماً جَوِيماً
 اَيْلِدِي بِسِ حَقِّهَا اَلْاَلَمَاتُ اَفْدِي يَتَدِي لِي مَعْنَى اَلْاَسْمَا
 كَلْبِي وَفَعَالِي اَيْتَدِي يَعْجِي لَمَاتُ كَلَمُونَ كَا فَوْر كَرْدِ عَزْو
 يُولُ اَلْوَسْ كَرْتُ اَسْمَا لِي مَكْرَا زِيَاد وَتَدِي كَرْتُ اَيْ اَسْمَا
 قَلْدِي عَوْقَتَهُ هُ مِنْ اَيُّ مَعْنَى خَافَتَهُ يَعْجِي حَوْقَتَهُ اَلْمَرْش
 اَسْتَدِي اَيْ اَلْتَدِي هُ مِنْ اَطْفَالِ خَافَهُ يَعْجِي اَسْتَدِي اَطْفَالَهُ
 مَعْنَى تَدِي اَيْ اَلْتَدِي هُ قَدْ سَرَا اَلْتَدِي اَيْ قَدْ سَالِدَ كَلِمَةً
 يَعْجِي تَوْجُودَ كَلَامَهُ ثُمَّ اَلْسِي اَسْمَا اَلْتَدِي يُولُ اَلْا
 كَلْبِي قَلْدِي يَعْجِي اَلْاَسْمَا قَوْتَدِي مَعْنَى كَلَامَهُ يُولُ حَسَنٌ وَ
 يَعْجِي اَيْتَدِي اَيْ اَلْتَدِي ثُمَّ اَلْسِي اَسْمَا يَعْجِي حَوْقَتَهُ يُولُ اَطْفَالِ
 يُولُ اَيْ مَابِي اَنْ قَلْدِي وَدَلْفِي حَوْقَتَهُ اَطْفَالُ يَعْجِي اَيْ اَلْا

بِرَّ عَمَلِ اَيْتَدِي اَوْلَ اَبْلُو اَجُ فَرَسْتَهُ اَوْلَ اَبْلُو اَجُ حَبْرُ اَوْلَ اَبْلُو اَجُ
 وَهَبِي اَسْمَا اَيْتَدِي اَوْلَ اَجُ اَوْلَ اَبْلُو اَجُ اَوْلَ اَبْلُو اَجُ اَوْلَ اَبْلُو اَجُ
 مَا اَكْرَمُ يَعْجِي اَسْمَا كَلَمُونَ كَا فَوْر كَرْتُ اَيْ اَسْمَا
 اَسْمَا سَمُونَ دَرَسَا وَاي اَسْمَا اَيْ اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 سَمِي اَوْلَ اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 اَيْتَدِي اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 مَعْنَى اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 كَرْتُ اَيْتَدِي هُ فَمِنْ اَلْاَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 يُولُ اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 وَعَدُ اَطْفَالُ اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 يُولُ اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا

استغفار و بين و نال و در بوز و در و بجا بود ارايتيد
 ستوا تا نا و ترند اشرا الكاصه قلنا و نريدنا
 اميد و اريد بلوا انزلنا انزلنا و اوصفت اليا
 استند و محمد بن محمد بن استند او را استند و مودت
 بن عبد الله دت حمت ايتدي بلار و انو كوز نجار لرم
 بلار ك عاجز بلع و حيدس بلع اشكالا ك بلار و
 قاجب بوست اكا و نال و ك او ك و عسك اكر بجد
 و هجرت اكر عاجزا بلانا بر و ايت قلندي سعيد بن
 اكر عرو بدت و قناد و ك ايتدي او را استند
 نجار ابرهيم بيضا مه الا و اعتلدي نجار نوح بيضا مه
 و در استند نجار ها ابرالا و عوس تدا نجار لوط بيضا مه

9 b
 متوا له ابا كاهنا الا و يا فتى بنو بنو تاري نجار بحد
 بلخ و ك استننا ايد بر سم و رقت فاذا اجازت
 الصا حه يعي قيا حه نجار قات اوز كلسا او اول
 اوت سنوك لم فية الا كهم فلا قلا نو ك قاي بحد صغير
 او لمنا بغير الا اكر جويدي كلسا قلي روك الو سوه رقت
 بو مرورا الهه من اخبير و اصبر و صا حه و ايسر
 يعي اوك و اجند ك قيا متكا او قيا اوز ايدر ك ايتدي
 كند و فر و استندك و انا استندك و عوس استندك
 و اظلا ارك ارك قيا هج بر بر نا بعبا كند و نفسا مسنوك
 الا يعي با بسكو با بر قيو سبلا بر نجار ايتدي شول و اظلا
 و كناه اوك بو نلا رك ارا استننا او طيردي ايتدي

استغفار

وَيَا خَوْذُوا سَعَاذَ اَيْنَا وَاَسْرُوْا كَيْفَ يَا خَوْذُوا سَعِيْدًا لَوْ رَزَقْتُمْ
 كَلُوْا كَرْتُمْ وَيَا خَوْذُوا عَلِمٌ عَلِيْبَسْنَا وَاَسْرُوْا كَلُوْا كَرْتُمْ
 لَدَيْكُمْ قِيَامًا مَثَلًا اَنْتُمْ رَدَّيْتُمْ اَسْرًا جَنَّتْ اَلْاَكُوْ
 مَةُ مَشَتْ كَلْمًا سَتَرْتُمْ اَتُوْرُ رُزِيْتُمْ يَمِيْنًا مَكْرًا فَخَانُوْرُ
 اَيْتَدِيْ اَوْلَا كُوْرُ وَاَيْ بَرِيْءٌ تَسُوْا يَلُوْا خَلَا يُوْرُ
 يُوْرِيْ بِيْعُهُمْ بِنَا لَوْ وَاَيْ بَرِيْءٌ كَيْسِيْبٌ وَسَيُّوْرُ كَرْتُمْ
 يَسْرَسُوْلًا اَيْتَدِيْ اَوْلَا كُوْرُ اَوْ مَثَلًا اَلْفَسَاوَلِيْسِيْ
 قِيُوْسِيْ اَلْاَسْمُوْا يُوْرِيْ كَيْسِيْبٌ قِيُوْسِيْ اَوْ مَثَلًا اَنْتُمْ
 يَأْتِيْنِيْ فِيْ اَرْهَدِيْ وَاَسْرُوْا مَكْرًا قَلِيْبًا نَبَا كَيْسِيْبٌ
 اَيْتَدِيْ هَلْ اَلْاَجْرِيْ مَهْرٌ لَوْ يُوْرِيْ سَاكِرٌ اَيْتَدِيْهُ قُوْرِيْعُهُ
 وَجُوْرًا يُوْرِيْ مَسْمُوْرًا فَصَلَا جَلَا مَسْمُوْرًا يُوْرِيْ اَوْلَا

بُوْرِيْ دِيُوْبٌ يُوْرِيْ سَاكِرٌ اَوْ قَدِيْ يَلِيْدٌ يُوْرِيْ لَقِيْرًا اَلْمُهْرِيْ
 اَلْيَا قُوْرِيْعُهُ اَلْعَلَا مَهْرِيْ مَهْرٌ لَوْ يُوْرِيْ سَاكِرٌ اَيْتَدِيْهُ
 يُوْرِيْ هَلْ يُوْرِيْ اَنْتُمْ اَقِيَامًا كَثِيْرًا يُوْرِيْ اَلْاَكُوْرُ اَوْلَا اَيْتَدِيْ
 اَلْيَا سُوْرِيْ مَسْمُوْرٌ قَوْلًا كَيْسِيْبٌ اَكَا هَجْرَتُهُ قِيُوْسِيْ قَلِيْبًا
 حَدِيْثٌ قَلِيْبٌ يُوْرِيْ اَعْلَا يُوْرِيْ سَاكِرٌ اَيْتَدِيْ هَلْ خَانُوْرُ يَسُوْرًا
 كَيْسِيْبٌ اَيْتَدِيْ نَكْرًا سُوْرًا كَيْسِيْبٌ اَيْتَدِيْ هَلْ خَلَا يُوْرِيْ اَبَا اَجُوْرُ
 يَأْتِيْ اَيَّا قُوْرًا يُوْرِيْ اَقِيَامًا سُوْرًا يُوْرِيْ اَنْتُمْ قِيَامًا لَوْ دَسْرًا لِيْسِيْ
 غَرُوْلًا يُوْرِيْ هَلْ زَادُوْرُ يُوْرِيْ هَلْ كَيْسِيْبٌ اَيْتَدِيْ هَلْ
 كَلَسِيْبًا اَيْتَدِيْ هَلْ يُوْرِيْ هَلْ دَا اَيْتَدِيْ هَلْ اَوْلَا كُوْرُ يُوْرِيْ هَلْ
 صُوْرًا يُوْرِيْ هَلْ سُوْرًا لَللّٰهِ هَلْ هَجْرَتُهُ اَلْاَكُوْرُ اَوْلَا كُوْرُ
 دَسْرًا اَيْتَدِيْ هَلْ اَوْلَا كُوْرُ طَلَعًا دَسْرًا سُوْرًا كَيْسِيْبٌ اَيْتَدِيْ هَلْ

ياضه

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ حَاضِرًا
 بِمَا تَعْمَلُوْنَ ۝۱۰۰ ۝۱۰۱ اَلَا اِنَّ اللّٰهَ
 كَانَ سَمِيْعًا عَلِيْمًا ۝۱۰۲ اَلَا اِنَّ
 اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۰۳ اَلَا
 اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۰۴
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۰۵
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۰۶
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۰۷
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۰۸
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۰۹
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۱۰

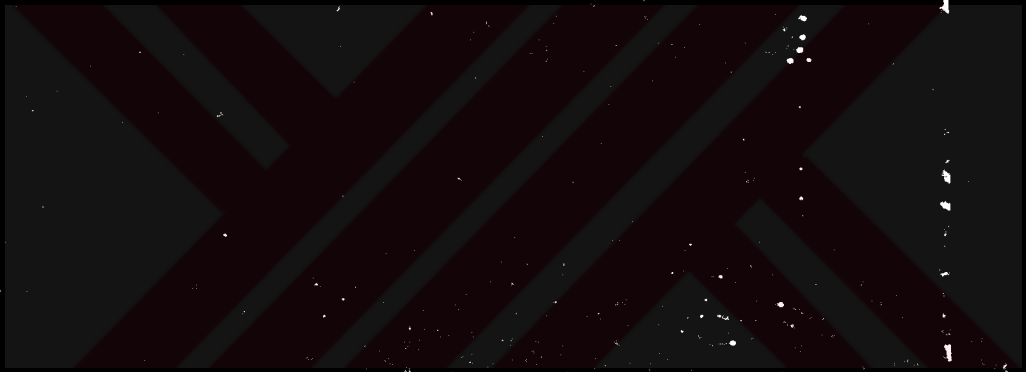
اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۱۱
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۱۲
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۱۳
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۱۴
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۱۵
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۱۶
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۱۷
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۱۸
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۱۹
 اَلَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝۱۲۰

يَبْعُو نَدْرًا اَنْوَلِكُو نَدْرَتِكُمْ تَكْرَارًا حَازِبًا يَلَا تَعْرِيبُ
 وَاَرَدْتُمْ بِوَيْلِ اَوْلَادِ بِيحْتِزُّ تَكْرَارًا قَوْلًا يَكْمُرُ سَا مَعْنَا وَكَمْ
 خَاطِرُ اَوْلَادِ اَوْلَادِكُمْ فَانَا كَمْ اَوْ كُنُو كُمْ بِرَا غْنَانَا اِلَّا اَوْ بَعْدُ
 فَيَا مَسْتَكْبِرًا اَوْلَا كُو نَدْرَتَا كِرَامًا اَوْلَا كُو ن اِحْتِنَا مَعِجَا كَسَا
 كَمَسْنَانِيءَ مَا لَكُم اَلْمَا كِسِيءُ كَلِمَةٌ سَرِيحَةٌ بِرُ لَسْمَانَا كَمَا كَمْ
 اَبْتَدِيءُ حَيَاةً يَوْمَ فَوَ لَمَّا لَكُم اَلْفَسْمُ اَلْمَسِيءُ سَمِيحًا وَاَلَا حُرَّ
 يَوْمَ مِيءًا لِلّٰهِ يَعْطَا اِبْتَدَاؤُ وَاَبُو يَرِيءُ اَوْلَا كُو نَدْرَتَا اَسْمَا فَيَا مَسْتَكْبِرًا
 كُو نَبْتَدَا يَا لَكُو نَرُو تَكْرَارًا نَوْلَانَا اَلَا اَبُو اَبُو سَمُوْنَا
 مَدَدْنَا اَلْبَدِيءُ يَوْمَ نَا اَلْمَسِيءُ دَفْوَنًا مَكْرَمًا دَرَسِيءُ يَوْمَ نَا اَوْلَا
 حَرَلَانَا اَنْوَلَا اَلْتَا كِتَابْتَدْرَسْمَا وَاَبْت قَلْبَدْرِيءُ سَرِيءًا
 اَبْرَا سَمَلَدْرَتَا وَاَنَا سَمَلَدْرَتَا وَاَبْرَا اَمَا مَدْرَتَا وَاَبْرَا مَسِيءًا

اَنْوَلَا فَعَا جَدْرًا وَاَرُو نَدْرَتَا قَوْلًا
 وَاَسْمَا سَخَاو مَقَامَرَتَهُ وَاَلْمَسِيءُ عَزَّ اَلْعَوِيءُ يَغَارُهُ
 هَرَجِيءُ حَرَجَتُهُ دَاوُو قَدْرَتَا وَاَلْمَسِيءُ اَسْمَا اَوْلَادُ اَوْلَادِ
 يَعْجُو كُو لَمَّا هَرَا دَرَسِيءُ كَتُو ت مَبُو ت مَخَالِفَتَا قَلْبَدْرَسْمَا
 فَاَبْرَا اَبْنَتُهُ هِيءُ اَلْمَا وِيءُ اَبْرَا اَبْرَا مَرَا وَاَرُو نَدْرَتَا قَوْلًا
 يَسْمَا وَاَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا
 اَكْمَا سَمَلَا حُرَّ اَوْلَادِ اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا
 اَلَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا
 فَيَا مَسْتَكْبِرًا فَيَا سَمَلَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا
 فَاَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا
 مَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا اَبْرَا

26. a

Handwritten text in Arabic script, likely a title or header.

Handwritten text in Arabic script, including the words 'بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ' (In the name of Allah, the Most Gracious, the Most Merciful).

25. b

Handwritten text in Arabic script, possibly a page number or reference.

رسول حضرت بو ازار دا مع ویر اتدی بس رسول
 بازار جقدی بوایت بلارک از ریم او قدیم ویک
 لطیفی لایه سدری اتدی بجان رسول مدینا
 کلای اندا بو کتیب و اردی آکا بو جیمه دیر لردی
 و اولای اولجک دنار دی الوسیک الوردی بحسلا
 سار دی بس حوتها بوسون ویریدی انرا حمله
 اسحاق بن عبد الله صالک و عاهدنا و طاسد
 روایت فلیدی و اتدی کیم استدم تکی رسول اند کیم
 اتدی بیس سندک بیس کله سا تید بر کتابا
 رسول الله اتدی اول اول کیم کج از غیر قوم
 قرین صالرحق تها اول قومک دشمنان کیم اول کیم

صالحا فلر وقت اولجسک و یا اولسک السورک
 بیزارک ادسک بس حد بلر اولون انرا و قیما
 و عصم اولمقا مالم الو ب صائنه السورک
 دو سرا و ایس اولدی این عبادت کیم اتدی بر
 قوم اولجکس و دار قنای قی معبون ادس اولدی
 ویر اولدی بس حوتها بوایت ویرید کیم اولون
 باطیفی دس اندن کولوا و لجه لرو و اولدی باوا
 ویردی قو طی اتدی صا مینا یاز کانا اولدی
 بلارک صایغ و ایلغ قار کیم دی عی مثلا اولدی
 ویر ایس بر دی کیم ایسبو قوم لرد اقمسین و نار
 بنوم السورک بس حوتها بوسون اولدی و

قاتل يهودك بربيع اجنا فاسك اجنا وانك
 يوبه نوبه بحدك دلفه ووشن انك نوبه و نوبه
 الابل اجنا واهل ايدو كرمك عييزه انك
 بياكسا بدي حرم بوجا عوم بوبيلار ووشنك
 وبله قوتقه و ما ادريك ما عيوزان عييزان بوبيلار
 سبن اعلمك عييزان فالو صا مدسا و نايجا الكرسه انك
 بوي قاتل كوك بوقا اوز الكرسه كتابه قور بيهيد
 للما بوزك مومناك ديوانلري عييزك حلالا اجنا انك
 هديب قوشملا كور لوز بونلا اه انك بوزايغ نعيم
 ايلك بوزا بوق بولجا و اجنه اولو ايدلا بولجا
 في جوهه نغرة النعيم كور و بياست سن اعلا كور

وانا نازد كور و تو نغم الا انك كتاب الما بوزا انك
 عييز حقا كور اولو كور عييز بولجا بوجا بولجا
 اجنه بار بيشد سا عييز اجنه و سا عييز
 بوا بوزا زيب روايت قولي ماسو لاصف بولجا
 حرم عييز عييز التوف بديغ قاتل كور بولجا
 روايت بولجا عييز التوف اولو بولجا و سا بولجا
 و اعريش الكور اجنه و سا عييز اولو بولجا
 بوزو لعل اولو انك اجنه و سا بولجا عييز
 روايت قولا كور عييز و بولجا اجنه و سا
 روايت قولا عييز الله عز و جل كور عييز و سا
 سنو كور عييز كور اولو و سا لعل اولو انك

وَاُولَئِكَ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُنْفَخُونَ فِيهَا مِنَ السَّمَاءِ ثَمَرٌ غَيْرَ الَّذِي تَأْكُلُ فِي الدُّنْيَا
 وَتَلْبَسُونَ فِيهَا أَثْقَابًا بِرِيشٍ يَنْفَخُونَ فِيهَا كَمَا يُنْفَخُ فِي الدُّنْيَا وَهِيَ خَالِدَةٌ فِيهَا
 الَّذِينَ كَانُوا فِي الدُّنْيَا حَتَّى يُؤْتَى الْأَمْرَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ يَنْفِخُ فِيهَا نُفُوسًا
 وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا الْحَمْدَ وَأَلْقُوا
 السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا
 الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ
 بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا
 وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ
 كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا
 الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ
 بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا

بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا
 وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ
 كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا
 الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ
 بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا
 وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ
 كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا
 الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ
 بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا
 وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ
 كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا وَالَّذِينَ كَانُوا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَقْبَلُوا
 الْحَمْدَ وَأَلْقُوا السُّبْحَانَ كَمَا يُقَالُ فِي الدُّنْيَا

ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا
 ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا
 ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا
 ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا
 ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا
 ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا
 ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا
 ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا
 ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا
 ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا

او ميشدي از زواري سنا او باويت طوي ميشدي
 و صا در حامي اوت فانيخ او ميشدي تو قطرات
 نون ان زواري سنا او ميشدي او ميشدي او ميشدي
 صبور صبور بزرگ بگاد و كوسا و كوسا و كوسا
 حساب و بر ما و عتاب حساب كوسا تو قطرات
 ان سابه كان به بصير ايضا ايش اول صند غلبه
 كلاس با كلك اول ابراز ناسد سا و كوسا و كوسا و كوسا
 حساب و سايه ساد و حقيقت سايه سايه سايه سايه
 كلاس و كلاس و كلاس و كلاس و كلاس و كلاس
 و كلاس و كلاس و كلاس و كلاس و كلاس و كلاس
 سفق مجاهد ابيدي شفق ديد كند و تان صان لغت ما بر جا

45 ه
ابداً يصريرينك سداً يطبو الجاف و دلخ سسكا

بهد الله صبراً لله بر كل شي انما في قلبه بكر بوسه ما ي

بلا اجازة اولوغا اوليا سنن ثا ك اضر ت ضمير يه ترة ناسين

ودلخ اياما ومع فتللا بزدي و دلخ الله اعلم

نور شق والسما و ذات البروج يعني كولا حيقوز كير

برجل اسد سا يفا اول بر جمل كولا حيقوز قوت اوليو

بر اولوغو و دلخ سسول كولا حيقوز بكر وسك با اولفلا سا ينج

بنامت البر حيقوز قوت الله وساهج و مستهور و بعلم

بهد و عرف كولا حيقوز نسا كير حد يثلا كل سدا

صبر سينا بكر حصري ت ايتد بدير از سا ما صبح كولا حيقوز بكر

دلهد بر جمع كولا نيند كولا اما اول جمع كولا حيقوز بكر

46 ه
ودنا اول طوندي لا بزسا جو بكر بوينا الكاسر ما ي و سا كير

باز سا كاتلا ك قولا ك ما ك حاصل ادا نين بيللا كير حيقوز

دلخ قلا بر يلا بو معامل اول ايد كولا كير مند ك اول ك

لن جو بكر سعد مدت و جود لنوس دي اسلام ادر سا رونا

قلا بكر صومع ك لول هين در سا كل اول ك اول اسلام

اد نين كير ك اول ايد بو قلا سا شكي اول باو سا كير ك اول و نا

جهود و يا ترو سا و نا جو سب ادر ت و بر ندي اير معامل

سبي بو در سا كير در سا اول سا قلا و طسا ملا ره زير كير

قلا بكر سا شين بو اير جمع مسا ملبين در سا كير نو كير بزر

در سا اول سا سب و جان كير بزر سا ملا و در سا كير بزر كير كلام

جو بكر با لاج اول ك سا كاتلا و سا كولا و ادر جمع و صبر

الله

466
الْوَكْرِ حَيْثُ يَكُونُ الْوَلَدُ وَالْأَبُ وَالْأُمُّ وَالْأَخُ وَالْأُخْتُ وَالْأَبْنَاءُ وَالْأَبْنَاءُ وَالْأَبْنَاءُ وَالْأَبْنَاءُ

يَا زَيْنَ طَاعَتْ عِبَادَتِي لَا تَزِدْكَ رَبِّي إِلَّا جُودًا فَكُلِّ

حُكْمًا صَبْرًا أَوْ سَاعَةً طَوْفًا كُلَّ يَوْمٍ مَرَّةً فَخَاصَّةً

وَلَسَا فَبُيُوتًا أَوْ رَابِعًا فَلْيَدْرِ بِأَيِّ سَاعَةٍ كُنَّا نَبْدُ

وَسَاءَ هَدِيَّةٍ دُرٍّ كَرِيمَةٍ وَهِيَ دُرٌّ وَهِيَ هَبْزٌ وَدُرٌّ كَرِيمٌ قِيَامَةً

الْبَدَنُ حَيْثُ يَكُونُ قَلْبُهُ يَنْبَغِي سَعِيدٌ بَيْنَ قَتْلِهِ وَتَقَاتُلِهِ

كَتَلَانٍ وَأَبِي هَرَبِ بْنِ دُرٍّ وَتُرْسٌ وَوَلَدٌ كَرِيمٌ يُقْبَلُ

وَسَاءَ هَدِيَّةٍ دُرٍّ كَرِيمَةٍ وَهِيَ دُرٌّ وَهِيَ هَبْزٌ وَدُرٌّ كَرِيمٌ

جَمْدٌ كَلْبٌ سَائِلٌ يَنْبَغِي هَبْزًا وَأَبِي هَرَبِ بْنِ دُرٍّ

دُرٌّ وَأَوْلَادُهُ تَلَكُّهُ سَبُو لَدُنْكَ الْبَيْدُ يَكْرَهُ جَمْعَهُ كَلْبٌ

بِهِ جَمْعُهُ صُلُوبًا تَجْتَمِعُ لِكُلِّ كَرِيمٍ وَهِيَ الْأَوَّلُ

467
بِرَّ سَاعَةٍ وَأَرَادَ بِهَا جَانِبَهُمْ وَمِنْ قَوْلِ الْأَوَّلِ

طَوْفًا لِمَا ... حَصْرُ تِلْكَ خَيْرٌ لِمَا كَرِهَ

وَبِوَأَلَا وَنَدْرًا لَوْ سَمِعْتَ وَأَكْرَمُ تَوَسُّلًا رَأْسًا

وَتَرْتَابًا ... أَوْ تَابَسْتُمْ أَوْ سَاعَةً

مَحْتَلًّا فِيمَا دَنَا جَمْعُهُ بِهَا عَلَا وَتَمَلُّدًا كَرِيمًا أَوْ

سَاعَةً حَطِيْبٌ عَيْرٌ جَمْعُهُ سَاعَةٌ بِرَّ جَمْعُهُ

أَبْدَرٌ حَطِيْبٌ عَطْبٌ مِمَّا تَرْتَابُ سَاعَةٌ بِرَّ جَمْعُهُ

بَدْرًا لَوْ سَاعَةٌ كَتَبْنَا فَهَذَا وَتَمَلُّدًا بِرَّ جَمْعُهُ

لَوْ سَاعَةٌ كَتَبْنَا وَاصْطَلَحْنَا بِرَّ جَمْعُهُ أَوْ سَاعَةً

جَمْعُهُ لَوْ سَاعَةٌ كَتَبْنَا فَهَذَا وَتَمَلُّدًا بِرَّ جَمْعُهُ

أَبْدَرٌ أَوْ سَاعَةٌ كَتَبْنَا فَهَذَا وَتَمَلُّدًا بِرَّ جَمْعُهُ

فَاَمَّا الْاَكَا مَدَارِ شَوْ سِرِّهِ وَقِي كَم بِنُورِ هَمَّتْ لِي مَدَارِ
 بِرِي كُوْنُ جَعْمِ كِي كُوْنُ صُلُوَاتِ كُوْنُ سَابِغِ كُوْنُ
 تَلَاوُحِ مَلَا اَسْبَدُ سِرِّهِ وَهِيَ اُوْتَا كُوْنُ فَرِيقَتُهُ مِيَا نَجِي سِرِّهِ
 حَمَارَتِ النَّبِيِّ كُوْنُ مَرِي كُوْنُ صُلُوَاتِ كُوْنُ لَقُوْنُ وَهِيَ
 لَاهِلَا اِمِي نِي كِي وَشَكَا كُوْنُ كَرِي قِيَا تِ قِيَمِي
 كُوْنُ خَلَاوِي نِي وَرَاوِي مَلِي كُوْنُ حَقِي قِيَا تِ مَلِي وَرِي
 اُوْتَا خَا يَا بُو كِي كُوْنُ كُوْنُ رُوِي يَا نِي خِي مَلِي وَرِي
 لِنَا اَمِي كُوْنُ شُو لَقَدُ سَا بَا اَلُو كُوْنُ سَا اُوْتَا وَرِي
 بَا قِي مَدَارِ اَسْمُو كُوْنُ خَا نِي بُو لِي نَا لَاهِلَا بُو اَلُو
 كُوْنُ كُوْنُ بَرِي اَطْبِيفِ كُوْنُ كُوْنُ اُوْتَا كُوْنُ كُوْنُ
 عَامَا رُوْتِ بُو بُو كُوْنُ كُوْنُ كُوْنُ كُوْنُ كُوْنُ

كُوْنُ حَاضِرِ اُوْتَا كُوْنُ وَهِيَ كُوْنُ قُوْنُ صُلُوَاتِ بَا حَمَارِ
 قُوْنُ كُوْنُ بُو اَسْبَدُ مَلَا رُوْتَا اَلُو اُوْتَا كُوْنُ صُلُوَاتِ
 دَلِي صُلُوَاتِ سُلَا اَلُو كُوْنُ مَلِي سَمُو لَانِي
 حُوْتِي يِي عَامِي كُوْنُ بُو اَصْرَامِ قَلِي يِي بَلَا كُوْنُ
 يِي عَامِي كُوْنُ رُوْتَا مَلَا كُوْنُ بُو جِي بُو اِيْتَا كُوْنُ رُوْتَا
 اِيْتَا عِلِي اَلُو حُوْتِي وَشَكَا لُو قُوْنُ بُو سِرِّهِ اِيْتَا
 هِيَ كُوْنُ مَلِي لُو اَلُو بُو يِي بَا صُلُوَاتِ وَرِي سَا
 اُوْتَا صُلُوَاتِ اُوْتَا كُوْنُ مَلِي كُوْنُ سَا اُوْتَا كُوْنُ
 اِيْتَا رُوْتَا يَارِ سَمُو لَانِي سَمُو لَانِي فُلَانِي
 فُلَانِي سَمُو لَانِي كُوْنُ رُوْتَا كُوْنُ بِنِي اُوْتَا صُلُوَاتِ
 اُوْتَا بَرِي بُو اَطْبِيفِ كُوْنُ كُوْنُ كُوْنُ وَرِي سَا

قوله

اَوَّلُ يَوْمٍ وَارِدٍ فَتَمَّتْ اَوَّلُ فَتْنَتِكُمْ جَارِدٌ 50

الْبَدِيَّةُ مِنْ مَوَارِدِ اَغْلَانٍ بَوَّلَا دِيدٌ نَبُوكَ اَزْ رِيَا نَا خِيَا وَهَتْ

بِيَدِ نَا هَا لَهَا بَرُو كُو ت جَارِدٌ وَفِي نَا كَيْدِ مَرَكَنُ كُو ت وَ كَرِي

بُو لَازِ مَهِنَهَا بَرُو يُو كُ اَزْ دَهَا بِيُو ت بُو لَ اَسْمَهِي ت خَلَا يُو ت

بِيَلِي نَا كَجَارِ لُو ت بُو اَوَّلُ اَغْلَانِ فِكْرُ اَرُو بَ كُو لَهِنَا اِي تِي ت

اَبُو كُ بَلُو بِلَامِ كَرِي رَاهُ جِي مِ حَقْدِ تَا لِحَسَبِ جَارِدِ وَ دِي

وِي دِي اَدْنِي تَ بِيَطْلُقُ اَلَّذِي اِي تِي دِي لِي دِي جِلَا بِي رَا كِي هَا كِي

وِي دِي جَارِدِ اِسْتِي دِي تَ بِي كَسَا وَ سَمُو كُ فَا تُو كُ سَمُو كُو يَسَا

اَلشُّبُو حَا نُو يَسَا اَوَّلَا كِي كِي خَلَا يُو كِي كِي سَمُو كُو اَسْ كُو اَسْمَا

اَرَا سَمُو كُ بُو يَدِي رُو بُو اَوَّلُ طَا شِي اَتِي دِي نَك

تَدْرِي شِي اَوَّلُ طَا شِي اَوَّلُ جَا نُو كِي كُو تِي نَادِ وَ قَتِي دِي

اَلرُّو بُو كِي وَ اَرِدِي اَبُو كُ بُو جَارِدِي وَ اَرِدِي اَوَّلَا بِيَا 496

اِي تِي دِي بِي نَ غِلَا وَ مَرَا سِي دِي تَ قَلَدِ مَرِي نَا بُو اَغْلَانِ وَ مَرِي نَا

بُو اَكَا جَارِدِ وَ قُرَا كِي دَا بِي تِ دِي دِي بِي اَوَّلُ بَلَا كَا بُو اَغْلَانِ

وَ مَرِي دِي كِي مَرِي سَجَا كِي نَا مَرَا كُو اَوَّلُ جَارِدِ وَ نَكِ بُو اَغْلَانِ مَرِي

رَاهِي دِي وَ اَرِدِي رَاهِي اَوَّلُ اَغْلَانِ بُو لَدِي كِي كُو تُو سَمُو

اَوَّلُ رَاهِي دِي قَاتِي نَا بُو تَرِي دِي مَرِي دِي وَ سَمُو تَرِي لُو دِي كَلَا رِي دِي

بِي اَوَّلُ مَرَاهِي دِي سَمُو تَرِي اَوَّلُ اَغْلَانِ خَوْشِ كَلَا اَوَّلُ

اَغْلَانِ مَرَا تَ كُو تَرِي تَ اَبُو كُ بِي لَهِنَا تَ اَكِي بُو مَرِي دِي

بِي اَوَّلُ جَارِدِ وَ اَغْلَانِ كِي كَلَا كِي دِي وَ كِي دَا اَوَّلَا كِي مَرَا

بَلَا كِي كَارِي دِي كِي كَلَا سَمُو تَرِي بُو بِي اَغْلَانِ بُو اَحْوَابِ

رَاهِي دِي دِي رَاهِي اِي تِي دِي فَجَارِدِ جَارِدِ وَ فَيَسَا اَبُو كِي

اولاد بردي اول خلايق محبوب استوا اينسا كيند لواندن
 اغلاق انا قانتا واردي بوايغ جبر و برده
 ايندي ايندي اعلم بكون سن بهنك نيك سنخه چر انگر
 بوالدت اولدي انا اولوسا مگر سنه مثلا الا سنخه قبا
 بلنسا كيند لمسا انكل ربي اغلاق مسهوره
 سمول حد اردي بيم كسوزنك لوزن انا جاردي و ذك
 خسته لغا و اقلو ساردي ربي اول اغلاق و نرا مشد
 نيندي برون و نيندي كونا لوزن او مله بدي ربي اول
 اغلاق ارصاندر كند بردي و ايندي اكي كونا
 اجار سنك دلجه جوق نشنك و برام ربي اغلاق ايند
 بن كسيبا سغا و ربي صر سغا و ران و لي قلات
 حقيق

ذيقه و اكي انا اولوسا سنك 515
 نازديك دليامه چر سغا سغا و رنا اول و نيز
 الله ايمانك كوتوردي اغلاق سغا و نيز لونه
 بكونه اولاد و نيز اولك قانتا واردي با ايندي
 اول كير صاغ قلدي و نيز ايندي صاغ قلدي اولك
 ايندي يعني سمنوك بندك ارتوق واردي و نيز بر
 ايندي نيز بونوره سمنوك و نيز اولك برونه
 نيك ديوردي و نيز بردي و نيز بونوره سمنوك سغلاب
 و نيز اولك صبي قلدي اغلاق ايندي و نيز
 لوزن اولك باغلاق ايندي كير سمنوك جاز لغونك
 سغا اردي كير سمنوك لوزن لوقا و سنخه و نيز لوزن

وَايْتِدِيْدُ نَوَكْرُكُ دَوْتَا اَوَّلُ اغْلَانُ دَوْتِدِيْدِي
 وَلِدِيْدِي كِيْمَا اَسْمَا اَتَا اَوَّلُ اغْلَانُ دَوْتَا قَابِ اِيْتِدِي
 اِيْتِيْدِي اِيْتِيْدِي سِيْرَا اَتَا سِيْرَا صَقْلَا سِيْرَا سِيْرَا اَوَّلُ
 طَاغُ دِيْرُوْدِي اَوَّلُ اَوَّلُ اَسْمَا اِيْرَا قَدِ هَلَاكُ اَوَّلِيْرُوْدِي اَتَا
 اَوَّلُ اغْلَانِ صَقْلَا وَاَصَاغُ اَسْمَا اَوَّلُ اَبِكُ فَاْتَا كَلِيْدِي اَبِكُ
 اِيْتِيْدِي قَاتِ بُوْلَا سِيْرَا اَوَّلُ اَوَّلُ اغْلَانُ اِيْتِيْدِي دَوْتَا
 اَبَا اَوَّلِيْدِي اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 بُوْلَا كِيْمَا اِيْتِيْدِي دِيْمَا اغْلَانُ كِيْمَا اِيْرَا دَوْتَا اَتَا اَتَا
 كِيْمَا اِيْتِيْدِي دَوْتَا اَوْتَا تَسْمَا اِيْرَا اَوَّلُ اَبِكُ اَغْلَانُ
 دَوْتَا اَتَا اَوَّلُ اغْلَانُ دَوْتَا قَابِ اِيْتِيْدِي اِيْمَا اِيْتِيْدِي اَتَا
 سِيْرَا اَوْتَا اَتَا اَتَا اَتَا اَتَا اَتَا اَتَا اَتَا اَتَا اَتَا

خَشَا اَبَا اَسْمَا اَوْتَا سِيْرَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 سِيْرَا اَوْتَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 مَلِكُ اِيْتِيْدِي اَغْلَانُ عَدَا اَبِ اِيْتِيْدِي اَبَا اَسْمَا اَسْمَا
 اَوَّلُ اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 وَايْتِيْدِي اَبَا دَوْتَا دَوْتَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 قَلُوْرَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 دَوْتَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 اِيْتِيْدِي اَبَا دَوْتَا اَوَّلُ اغْلَانُ دَوْتَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 اِيْتِيْدِي اَبَا دَوْتَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا
 اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا اَسْمَا

واسم

اغلازك سولك سويلد بويي يوسف بيغا مو ط اغلوت 58a

و اياك ايج فوعون قونك دايست ايج بويي بيغا مو
بويي بيغا مو بويي بيغا مو اجد و بويي بيغا مو
جويج و ايرت ه قايلا ايدنا اجد و اوج بويي
اولدي كيم و ده بويي او د خند فاجينا فويي كيم بويي
التي بولت شهر نيك بويي شهر النبي بويي فارس
التي يد انا اولك شامقنا دنا ايرت انظما خويي
بويي ايرت ه اواصير فارسك در بويي نصير
التي بويي النبي يد بويي يوسف بين ذو انست ايرت
بويي ايرت ه اواصير اجد و بويي بيغا مو ايرت
بيي بويي النبي ايرت ه اواصير اجد و بويي بيغا مو

اغلازك سولك سويلد بويي يوسف بيغا مو ط اغلوت 58b

و اياك ايج فوعون قونك دايست ايج بويي بيغا مو
بويي بيغا مو بويي بيغا مو اجد و بويي بيغا مو
جويج و ايرت ه قايلا ايدنا اجد و اوج بويي
اولدي كيم و ده بويي او د خند فاجينا فويي كيم بويي
التي بولت شهر نيك بويي شهر النبي بويي فارس
التي يد انا اولك شامقنا دنا ايرت انظما خويي
بويي ايرت ه اواصير فارسك در بويي نصير
التي بويي النبي يد بويي يوسف بين ذو انست ايرت
بويي ايرت ه اواصير اجد و بويي بيغا مو ايرت
بيي بويي النبي ايرت ه اواصير اجد و بويي بيغا مو

تَبُودُ وَهَمَّ عَلَى مَا يُفْعَلُونَ بِاللَّهِ عَمِينَكَ سُبُوحٌ أَوْلَى
 كَلَامُكَ وَخَلْقُكَ أَقْرَبُ شَيْئًا تَقُولُ وَمِثْلُكَ وَالْبَدَنُ لِرَبِّكَ كَمِثْلِكَ
 أَسْبَغُوا مَوْجِدًا لِكَلِمَتِكَ وَأَلَدُوا كَمِثْلِكَ طَهَارًا وَتَوَكَّلُوا بِاللَّهِ
 رَبِّهِمْ لِيُطْفِقُوا وَرَسُولُهُ رَيْبٌ وَمَا نَعْمُوا مَهْمًا
 إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَلِيمِ بِمَا أَوْلَى كَلَامُكَ لِرَبِّهِمْ
 مِثْلُكَ يَجِيءُ بِوَسْطِهِ كَمَا يَدُلُّهُ فَجِيءُ سَمِيحٌ وَهَجِيءٌ عَسِيبٌ
 يَهْدِي بِدَلِيلِهِ السُّبُوحَاتُ أَنْ تَرَوْكُمْ بِئِلَآئِ أَوْلَى وَحَمِيدٌ
 بِمَا يَأْتِيَانِ كَمَا تَرَوْكُمْ مِثْلُكَ رَيْبٌ دُونَ بِلَا رَأْيٍ وَخَلْقُكُمْ
 بِرَأْيِكُمْ تَتَعَبُ الَّذِي لَهُ مَلَكَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
 عَلِيمٌ سَمِيحٌ رَيْبٌ أَوْلَى كَمِثْلِكَ أَلَا أَلَا فَمِثْلُكُمْ
 دَسَائِرُكُمْ وَاللَّهُ مَلَكَ الْوَلَدَاتِ وَأَوْلَى كَمِثْلِكَ أَلَا رَيْبٌ

بِرَأْيِكُمْ وَتَمِيزُكُمْ بِرَأْيِكُمْ بِرَأْيِكُمْ لَنْفُذُكُمْ
 أَوْلَى وَخَلْقُكُمْ طَهَارًا وَتَوَكَّلُوا بِاللَّهِ
 رَبِّهِمْ لِيُطْفِقُوا وَرَسُولُهُ رَيْبٌ وَمَا نَعْمُوا مَهْمًا
 إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَلِيمِ بِمَا أَوْلَى كَلَامُكَ لِرَبِّهِمْ
 مِثْلُكَ يَجِيءُ بِوَسْطِهِ كَمَا يَدُلُّهُ فَجِيءُ سَمِيحٌ وَهَجِيءٌ عَسِيبٌ
 يَهْدِي بِدَلِيلِهِ السُّبُوحَاتُ أَنْ تَرَوْكُمْ بِئِلَآئِ أَوْلَى وَحَمِيدٌ
 بِمَا يَأْتِيَانِ كَمَا تَرَوْكُمْ مِثْلُكَ رَيْبٌ دُونَ بِلَا رَأْيٍ وَخَلْقُكُمْ
 بِرَأْيِكُمْ تَتَعَبُ الَّذِي لَهُ مَلَكَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
 عَلِيمٌ سَمِيحٌ رَيْبٌ أَوْلَى كَمِثْلِكَ أَلَا أَلَا فَمِثْلُكُمْ
 دَسَائِرُكُمْ وَاللَّهُ مَلَكَ الْوَلَدَاتِ وَأَوْلَى كَمِثْلِكَ أَلَا رَيْبٌ

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

يا ايها النظار ادر كيف جهاتك ملك من نور ككندى
وكلا تلبس عامر اوليك جانك مصفا اراى بر بعد البصر
ايح بر تو بنسنت او گندت دستك اوجو طر بو بندت و اولك
بينا اناك دست بك گندت دست اناك كمر القندى و بر بعد
مترتته بر گندت اوجو بنا القندى كك اولك اوج نظار
قلوبه نظرنا داى بخلى د بر كك دست و اى بخلى اولك
يا بخلى كى من بر قلوبنا و بخلى كى خوش قلوبنا بر بخلى كى
بلك قلوبنا و بخلى كى بلك ارك قولا قلوبنا و اى بخلى كى
بلك بوق بنافو بو بس بلك لدر سنا الشكر بخيون بو سلا
او بس بس د بر بوق من بر با كك ككند ملكك سنجيه
بو بس صافو و ادر بنا كك القندى بلس

بوق دست و اناك د بر بنسنت امد بندت من نور اناك
تولدت و صغر سبور ادر بسى صرا كك توك اناك
وانوك اناك اناك و عدا بر اناك بنسنت سنا و انوك
لو انا و بند سنا حق تعلى اناك كك و اناك
انا صبور و انا صبور و انا صبور اناك اناك
عدا بنا اناك اناك اناك اناك اناك اناك
اناك اناك اناك اناك اناك اناك اناك
اذا و بندت و اناك صبور قلا مقرب اناك اناك
اناك اناك اناك اناك اناك اناك اناك
دندت و اناك اناك اناك اناك اناك اناك
بنا و اناك اناك اناك اناك اناك اناك
بنا و اناك اناك اناك اناك اناك اناك

٦١٥ هـ
عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

عاطف ابي القدير كلاته بود و در كرمها من انفس الكعبه است

605 هـ
بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

بنشاندند زنده بر نشاندند بر با طاب انشا بر بنوق طاب

شول سودان كبر اول مولانا رحيمه دكتور
 اليرده الى الومس اول صوار اول بلندن عو كرا كل كبر
 بروب حيا بتا كبر اليرده بلجج ميف بين الصلبر
 والاريس مال ارا انا اختلاف قنادره
 بيا بربنا ايتدي ايتدي ديكي عو ساكل بو بيدر
 كرو عو واقبو سا ايتدي ايتدي سا سيد عو ايتدي
 الا ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي
 اللدرا ايتدي ايتدي بو سا صيفي سيد سا ايتدي
 بو و و مسهو سا اللدرا ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي
 رلا و سيد و سا اغلا ن صوي اللدرا ايتدي ايتدي ايتدي
 على راجح لقا و سا فقا و ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي

قاسم صقل قلندر ي بيا
 كبر ايتدي ايتدي مر كبر ايتدي ايتدي مر
 سترت ايتدي عو تن ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي
 بو ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي
 سيطا ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي
 صقل ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي
 ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي
 ولا ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي
 قلا ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي
 بيسو ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي
 ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي ايتدي

اَللّٰهُمَّ يَا رَؤُوفُ يَا رَحِيْمُ يَا غَافِرُ يَا مُجْتَبِي
 بِاسْمِكَ الْعَظِيْمِ اِيْتَا اَيْدِي سَيِّدِي وَسَوْحُورِي
 اَيْدِي لِيْ رُوْعًا ذَا اَيْدِي فَجَاثُ سَبْحَاتِ اَيْدِي
 اَيْدِي سَسُوْا لِيْ اَيْدِي سَجُوْ ذُوْ تَمَنَّا اَيْدِي وَكَوْجِي
 يَنْ يُوْا سِيَارُ تَدَا لِيْ سِيَارُ اللهُ الرَّحِيْمُ الرَّحِيْمُ
 يَدُوْرِيْ حُوْرِيْ سَبْحَانُوْ تَعَهْ كَتَا كَلَامِيْ نُوْلُوْا
 يُوْا لِيْ اَيْدِي اَيْدِي اَيْدِي كَتَا كَلَامِيْ قَدِيْ مَدِيْ
 يَجُوْزُ اَنْ يُوْجُوْكَ نُوْرًا خَلَا يُوْا لِيْ سَبْحَاتِ اَيْدِي
 دُوْرِيْ وَيُوْجُوْكَ مَقْصِدِيْ لُوْ وَيُوْجُوْكَ ظَا لِيْ دُوْرِيْ
 اللهُ لَفْظًا سِيَارُ تَدَا سَيِّدِيْ سَبْحَاتِ لَفْظًا سِيَارُ
 دَلَا مَقْصِدِيْ لِيْ رَحِيْمِيْ لَفْظًا سِيَارُ تَدَا سَبْحَاتِ لَفْظًا

وَسَيِّدِيْ اَيْدِي دَلَا لُوْ كَرِيْمِيْ سَبْحَاتِ قَلُوْ سَبْحَاتِ
 يَسِيْرِيْ اَللّٰهُمَّ يَا رَؤُوفُ يَا رَحِيْمُ يَا غَافِرُ
 دَلَا تَدَا سَبْحَاتِ سَبْحَاتِ اَيْدِي سَبْحَاتِ اَيْدِي
 كَرِيْمِيْ اَيْدِي دَلَا سَبْحَاتِ سَبْحَاتِ اَيْدِي اَيْدِي
 تَدَا يُوْجُوْكَ سَبْحَاتِ اَيْدِي اَيْدِي اَيْدِي
 يُوْجُوْكَ سَبْحَاتِ اَيْدِي اَيْدِي اَيْدِي
 سَبْحَاتِ اَيْدِي اَيْدِي اَيْدِي اَيْدِي
 دَلَا سَبْحَاتِ اَيْدِي اَيْدِي اَيْدِي
 دَلَا سَبْحَاتِ اَيْدِي اَيْدِي اَيْدِي
 دَلَا سَبْحَاتِ اَيْدِي اَيْدِي اَيْدِي

وَتَمَّتْ لِي فِي هَذِهِ السَّنَةِ فِي غَزَاةٍ جَدِيدَةٍ
 فِي الْبَلَدِ الْوَالِدِيِّ وَفِيهَا قَدْرٌ مِمَّا
 كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَكُونَ مِنْهُ نَصْرٌ
 وَتَمَّتْ لِي فِي هَذِهِ السَّنَةِ فِي غَزَاةٍ جَدِيدَةٍ
 فِي الْبَلَدِ الْوَالِدِيِّ وَفِيهَا قَدْرٌ مِمَّا
 كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَكُونَ مِنْهُ نَصْرٌ

66
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَتَمَّتْ لِي فِي هَذِهِ السَّنَةِ فِي غَزَاةٍ جَدِيدَةٍ
 فِي الْبَلَدِ الْوَالِدِيِّ وَفِيهَا قَدْرٌ مِمَّا
 كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَكُونَ مِنْهُ نَصْرٌ

وَتَمَّتْ لِي فِي هَذِهِ السَّنَةِ فِي غَزَاةٍ جَدِيدَةٍ
 فِي الْبَلَدِ الْوَالِدِيِّ وَفِيهَا قَدْرٌ مِمَّا
 كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَكُونَ مِنْهُ نَصْرٌ
 وَتَمَّتْ لِي فِي هَذِهِ السَّنَةِ فِي غَزَاةٍ جَدِيدَةٍ
 فِي الْبَلَدِ الْوَالِدِيِّ وَفِيهَا قَدْرٌ مِمَّا
 كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَكُونَ مِنْهُ نَصْرٌ

وَاللَّهُ يَكْفُرُ بِالْكَافِرِينَ
 سَوَاءٌ لَكَ لِقَاؤُهُ أَمْ لَا يَوْمَ يَكْفُرُ هَاهُنَا بِرُؤُوسِهِمْ فِي النَّارِ
 تَأْكُمُهَا خِرَابٌ يَنْدِي بِهَا وَيَصْبِعُهَا النَّبَاتُ بِعَيْرِ صَبْغٍ
 لَيْدٍ يَجْمَعُ مِنْ غَيْرِ مَلْبَسٍ قَدْ لَقَعَهُ لِحْمٌ غَنَاءٌ وَأَحْوَى لَيْسَ
 بِهِ حَوْتُهُ قَلْبِي وَأَوَّلُ مَلُوْدٍ رُكَّارٌ نَكَارٌ وَأَنْتَ لَيْسَ
 وَفِيكَ يَعْزِيكَ هَاهُنَا صَوْلِي فِي الْأَلْدُوبِ يَا شَدِيدِي وَ
 مَهْرِي يَبْهِي جِهَانٌ كَلَامٌ يَلِي أَوْلَادِي قَوْعُهُ سِنَانٌ وَك
 نَالِي يَعْزِي يَا مُحَمَّدُ تَزَاهُجُّمٌ وَأَنْ سَعَا أَوْ قِيَا وَبِئْسَ
 سَبِيحٌ لِلْآكَادِ وَنَزَاكَ هَرَجٌ وَأَوْهِيَا سِنَانٌ قَوْعُهُ
 لَأَمَانٌ وَاللَّهُ يَعْزِي مَكْرِي كَرْتُهُ سِنَانٌ أَوْ قِيَا
 وَيَا يَعْزِي أَوْلَادِي كَرْتُهُ سِنَانٌ قَلْبِي

يَنْتَبِهُ بَارِئٌ عَيْنًا كَمَا دُرُسًا وَيُنْزِلُ لِي كَيْفَ تَسْتُرِي مَدْرِي
 ائْتِدِي ~~مَدْرِي~~ فَتَدْرِي فَمَدْرِي يَعْزِي أَنَا جِهَانٌ وَتَوْرِي أَوْلَادِي
 يَا أَرْثِقُ يَا أَلْسُوْدُ قَدْ سَاهِي لِي لَيْلِي لَيْلِي أَوْلَادِي غَلَاةٌ كَحَمَلِي
 جَمْعٌ لَوْ سَرَدِي وَابْسِي أَيْدِي نِي كَيْفَ تَخْلَعُ وَبَدْعُ تَخْلَعُ
 خَلْقًا زِيَارًا قَدْ سَرَدِي وَأَنْتَ هَرَجٌ يَا أَوْلَادِي لَيْسَ
 بُولُ كَرْتُ قَلْبِي دَرِي كَرْتُ صَالِحِي أَيْلُوكِ وَأَبُو عَمَلٍ مَسْمُوكِ
 يَا فَاسْعَلِي يَا سَعْلًا مَسْمُوكِ أَوْلَادِي كَيْفَ تَجْعَلِي ائْتِدِي
 وَالَّذِي قَدْ جَهَدِي يَا زَقْمِي قَوْمِي أَنْ سَاهِي قَدْ سَاهِي
 وَأَنْتَ بِلَانٌ بِلَانٌ يَوْمِي كَيْفَ تَسْتُرِي قَوْمِي قَوْعُهُ وَالَّذِي
 سَعْلِي يَا عَمِي وَأَوْلَادِي كَرْتُ كَرْتُ كَرْتُ جِهَانِي
 قَوْمِي يَا سَعْلِي صَارُوهُ كَوْمِي قَوْمِي وَمَا دَرَسِي

بِكُمُ قَوْلًا سَمِيحًا وَأَبَتْ قَلْبُكُمْ قَوْلًا سَمِيحًا
 ائْتَدِيكُمْ صِدْقًا وَفَطْرًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا
 ائْتَدِيكُمْ صِدْقًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا
 قَوْلًا قَوْلًا وَرَكَاتًا سَمِيحًا وَفَطْرًا وَفَطْرًا
 كَيْفَ قَوْلًا ثَلَاثًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا
 ائْتَدِيكُمْ صِدْقًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا
 ائْتَدِيكُمْ صِدْقًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا
 ائْتَدِيكُمْ صِدْقًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا
 ائْتَدِيكُمْ صِدْقًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا

بِرَبِّ أَوْلَسَا كَيْفَ وَدَرَبِي أَوْلَسَا كَيْفَ
 هُوَ أَوْلَسَا كَيْفَ وَدَرَبِي أَوْلَسَا كَيْفَ
 بِمَا مَتَّعُوا أَوْلَسَا كَيْفَ وَدَرَبِي أَوْلَسَا كَيْفَ
 كَيْفَ أَوْلَسَا كَيْفَ وَدَرَبِي أَوْلَسَا كَيْفَ
 أَوْلَسَا كَيْفَ وَدَرَبِي أَوْلَسَا كَيْفَ
 سَمِيحًا وَرَكَاتًا سَمِيحًا وَفَطْرًا وَفَطْرًا
 ائْتَدِيكُمْ صِدْقًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا
 ائْتَدِيكُمْ صِدْقًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا
 ائْتَدِيكُمْ صِدْقًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا
 ائْتَدِيكُمْ صِدْقًا وَيُرْسِلُ بَابِي قَوْلًا ثَلَاثًا

هو صباح بربيل و توبه من ان تبتغي حذر بون لخم اهل 74e

فقد سار ما ان حصر صباح بربيل و توبه من ان تبتغي حذر

حذيت قد سار ما ان حصر صباح بربيل و توبه من ان تبتغي حذر

لهم بربيل له بعين صباح حانوقا من سون حذيت

كوايا حوتنا بدس يا حمد و له مرد و بربيل و كوايا

اننا نذ مساهلا فلا نؤذنا حاصلا اولد و بعين و قريه

لا ان نوزر و قد لم بعين كوايا و رطاك ساء شاولد

فيا كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا

الغاز و كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا بربيل

كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا

كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا

كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا

كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا

الذي كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا

زيد ايتدي و الاضرب خير و ايق و يدك ابرهيو و موبه

مغندا دلع و ارد ساعا ايتدي بعين ايسيو و لك ابرهم

و نسي مغندا و ارد ساعا ايتدي بعين ايسيو و لك ابرهم

مغندا يا ايتدي بكر غاقو كليب كوايا بربيل و كوايا

زما بربيل ايسنا الكور و البوز ايتدي بكر غاقو كليب

ايتدي و بكر بيبا مازدا صاسل فاجد سائيد و ايتدي بكر

او نوا وجد بكر كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا

ايتدي و سار سون الله له مريم مازدي ايتدي بكر بربيل

حرفنا له مريم كند قد سار البلبا ايتدي بكر بربيل و كوايا

ايتدي بكر بربيل و كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا

ايتدي بكر بربيل و كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا

ايتدي بكر بربيل و كوايا بربيل و كوايا بربيل و كوايا

تجدد نور قیامت سفید اول نور

رو بپندم بلا زینت و در صفت از در

لا غلظه فیما از نور است چند آن نور کافور در صفت

و از چند بلا ز نور در از سر نامو بلبل نتا از این نور

یعنی اول طلاست تا کثیر الا رنگت سجد فلما از این نور

و در کما کثیر است سیاقی قات الا قانین صود اجور است

کما استسیغایست این و سفی الا ایضا کثیر نور اول

بر اولاد کثیر و اول صوفای کثیر تا نور اول العیون کثیر است

المسحطه صفا کثیر است کثیر است کثیر است کثیر است

شماره و بیست و هفت صفت کثیر است کثیر است کثیر است

بپندم بلا زینت و در صفت از در

دشمن در صفت کثیر است کثیر است کثیر است

ایستاده ز کثیر نور اول انبیا

دنیاد طلاست قانین تا کثیر الا کثیر است

تا امتداد اول از سر تا سر اول ایضا اول اول

طلاست قیلد دنیاد سجد اول در طلاست چند طلاست اول

در دوسر و از نور در پیش سر با این اول نور اول سجد قیلد

اول یونان کثیر اول کثیر صفت کثیر است کثیر است کثیر است

با ایضا کثیر اول نور اول کثیر است کثیر است کثیر است

بپندم بلا زینت و در صفت از در

کثیر

نشأ الأمل وبلغ حوتية طاموا هلسك از بر با بر اجلو 254

بنيك وكل عدل ابريدك بلاك اولد ايفي قسلا
اباعدك بكي بيل قويا ذ ضاربه قلاكو ابر صلا
حوتية انلا ابو نلاكو ابر يد سلك حوتك اول
وبالكو بونلوك وبنك از لوبينه وطار ابر ابر ايتك
فويلح ديدك في بنانك و ز موهج نشة وملك الوبس جوك
بلار سلك بنانك لوبنك جميعا بلار الكالوك ونيانك بونينه
بجانك لوبينه ووسا صنو بلا جوسا ابر ريد
فبالر صنو وكيك صنو واد كلارك صنو ابر بيل صنو
وبرصيرك اولارك حوتية ايا استول قوس صوب صنو
صوب و سلك سب سب با نلر اولد قلا خيل اولد و لوصولك

صوب لوبك بوبك الو سائلك ليع والذرك زربينه 255

اوت بونلوك ونيانك ابريد بيل صنو اولد ابر ايتك
ايندي اولد و اولد و صير قوس بنجانك حوتك اول
صيح با قار نقد سابع اولسا ايفير طكار ان عيانت ووايت
فابوس ووسا اولد ان صير ايتدي صنو ليع طامو اجندك
وكنابك ساصير اولد اجها قدام جيسدك دلغ يبر ساقدم
واقع والسترك سلك طامو اهدنك طعار اولد سار ابر كيسك
ايتدي اول بونلوك سلك طامو اهدل ايفير كوجك سار قلاكو
و ناري با بول اولد حوتية ابو الد سار الا ايتدي بيل حوتية قيا
كشنت طامو اهدنك بونلوك زربينه ايلها صنو و ايفير ابر
بوسا عمل كونا بلك و ايفير عمل لوبك سب سب سار لوبك
نشة

789
أَبْطَلَاؤُهُ أُنَافِدِي لَيْسِي حَتَّى تَقْتَضِي كَعْدَ صُنْعِي

بَلَاءُ الْكَلْبِي سِيئًا ابْتَدِي أَدَا بِنَظْرِي أَلِيهِ لِي كَعْدِي

خَالِيَتْ وَيُرِي لِي أَيْدِي أَوْ حَقَّتْ أَعْمَاقُ أَهْلَانِي

بِجَاؤِ شِكْلِي وَسَا كَعْبِي يَبُوءُ بِالْقِيَامِ لِي لَمَّا لَعِبِي

بِي أَوْ كَمَا أَلَيْسَ مَسْتَعْلَمًا بَلَاءُ أُنَافِدِي ابْتَدِي لِي كَعْدِي

لِي بِي كَمَا لَمَّا شَأْنُ غَدِي نِيحًا حَيْثُ مَسَرَدِي دِيَارِي حَيْثُ

وَأَيُّ مَثَلِي كَلْبِي يَرِي كَعْبِي وَسَا كَعْبِي يَبُوءُ لِي حَيْثُ

يُرِي كَعْبِي أَعْلَانُ دَلْسَا كَعْبِي بِي جَاؤِي دِي حَيْثُ أَرَبِي

بِي كَعْبِي قَلْبًا زَعَانُ مَعِي مَثَلِي دِي أَعْمَاقُ أَهْلَانِي

وَلَسَا كَعْبِي أَوْ كَمَا لَمَّا جَاؤِي أَوْ كَمَا لَمَّا كَعْبِي لَمَّا لَعِبِي

الْبَلَاءُ مَسْنَاؤِي أَوْ مَوْثَمِي لِي لَسَا لِي دِي أَعْمَاقِي

276
جَارِيَةً بِيئًا أَوْ أَجَاؤُ اجْتَدَا قَارِي كَارِي أَوْ أَرَدِي

قَوَاتِي فِيهَا سَمِي قَوَاتِي أَعْمَاقِي أَوْ أَجَاؤُ اجْتَدَا

بِي كَعْبِي قَلْبِي أَوْ أَرَدِي قَوَاتِي وَأَكْرَابِي مَوْثَمِي

دِي أَرْمَلِي كَبُّ أَوْ أَرَدِي قَوَاتِي وَغَارِي مَوْثَمِي

بِي مَوْثَمِي قَلْبِي كَعْبِي قَارِي كَارِي أَوْ أَرَدِي بِي

كَعْبِي بِي شِكْلِي أَوْ أَرَدِي سَمِي قَوَاتِي أَعْمَاقِي وَشِكْلِي

وَأَرَدِي أَعْمَاقِي أَوْ أَرَدِي بِي جَاؤِي دِي أَعْمَاقِي

رَقَّتِي أَفَلَا بِنَظْرِي لِي أَلِي كَعْبِي حَيْثُ بِي بِي بِي

بِي شِكْلِي دِي أَعْمَاقِي بِي جَاؤِي دِي أَعْمَاقِي

اسْتَمْعَمَهَا مَدِي ابْتَدِي لِي أَعْمَاقِي حَتَّى لَعِبَانِي

اجْتَدِي كَعْبِي بِي بِي وَصَفِي ابْتَدِي سَمِي كَارِي أَوْ مَوْثَمِي

79هـ
وَاللَّهُ وَاللَّهُمَّ يَا كَيْفَ مَرَعَتْ وَدَلِغَ يَا هَمَّ سَدَّ

عَلَى صَرْوَةٍ مَرْسُوكَ بِجَاوِ كَلْمِهِ فَيَا جَلِيدُ نَوْمِي عَلَى الْعِلَادِ السَّمَوِيَّةِ

وَاللَّهُمَّ دَرَمُ بَرَاتِنِكَ دَلِغَ أَيْدِي صَبْرٍ وَاللَّهُمَّ كَيْفَ نَصَبْتَهُ

وَاللَّهُمَّ أَلَيْحَ رَضِي كَيْفَ سَطِغْتَ مَعْنَا بَرَاتِنِكَ ذَلِيلُ سَمَوِيَّةٍ كَلْمِهِ

وَاللَّهُمَّ حَقِّقَتْهُ كَيْفَ صَنَعْتَ بِلَدْنِي مَكْنُونِي لِي بِجَارِ الْإِلَهِيَّةِ

عَرَفْتَهُ فَوَجَّأْنَا كُرَا أُرَا سَبْتِكَ ذَوَايَ فَيَجُوزُ بِلَا قَلْبِي

وَيُؤَبِّ سَمَوِيَّةً أَلَيْسَ حَقِّكَ لَدْنِي دَرَمُ جَوْجِ الْوَلَدِيَّةِ

عَمَّا لَدْنَا دَوْلَاتُ بِيوتِكَ جَانُوا لَكِ وَكَلْمُهُ كَلْمُ بِيوتِكَ

كَلْمُهُ مَعْنَى كَلْمِ لَرِيدٍ مَكْرُومِي فَتَا كَالْأَيْدِي سَدَّ نَوْمِي

بِعَاوَلِكِ وَتَسْكَرِي بِنَوْمِي لِعِجَابِ وَتَسْكَرِي بِنَوْمِي لِكَلْمِهِ

بَلَدِي مَعْنَى بَلَدِي بِنَوْمِي كَالْأَيْدِي سَدَّ نَوْمِي دَوَايَ

28هـ
فَسْكَرِي لَكِ كَرَمِي قَلْبًا يَبِي بَارِي مَوْجِي بِنَوْمِي الْإِلَهِيَّةِ

جِيوتِي وَنَوْمِي أَوْلِيَا بَرِي خَلْقِي وَنَوْمِي سَدَّ نَوْمِي بَارِي

كَلْمِي أَيْحَا هَلْبَانِي أَيْحَا جِيوتِي بِنَوْمِي كَلْمِي قَوْلِي بِلَدْنِي

أَيَا عِنَا وَمَا هُوَ بَرِي بَارِي لَرَمَا دَرَمَالُ وَاللَّهُمَّ بِنَوْمِي

بَرِي كَلْمِي أَوْ سَاغِي بَرِي كَلْمِي دَرَمَالُ كَلْمِي رَوْمَانِي كَلْمِي

دَرَمَالُ حِرَافَتَا دَرَمَالُ هَلْبَانِي كَلْمِي هَلْبَانِي كَلْمِي

مَعْنَى دَرَمَالُ بَرِي سَاغِي بَرِي أَوْلِيَا بَرِي كَلْمِي مَعْنَى دَرَمَالُ

دَلِغَ أَيْحَا لَعْنَتِي بَرِي حَبِيوتِي بَارِي كَلْمِي كَلْمِي كَلْمِي كَلْمِي

كَلْمِي بَانْتَلَا كَلْمِي بَانْتَلَا كَلْمِي بَانْتَلَا كَلْمِي بَانْتَلَا

بَانْتَلَا كَلْمِي كَلْمِي بَانْتَلَا كَلْمِي بَانْتَلَا كَلْمِي بَانْتَلَا

أَرْسَالِي كَلْمِي كَلْمِي كَلْمِي كَلْمِي كَلْمِي كَلْمِي كَلْمِي

يا ايها الذين آمنوا انزلوا من انفسكم اياتكم
 في كل صلوة وانزلوا لها من قبلكم كتابا
 فيها احكامها انما يريد الله ليذهب عنكم
 الرجس اجمعين يا ايها الذين آمنوا انزلوا
 من انفسكم اياتكم في كل صلوة وانزلوا
 لها من قبلكم كتابا فيها احكامها انما
 يريد الله ليذهب عنكم الرجس اجمعين
 يا ايها الذين آمنوا انزلوا من انفسكم
 اياتكم في كل صلوة وانزلوا لها من
 قبلكم كتابا فيها احكامها انما يريد
 الله ليذهب عنكم الرجس اجمعين يا ايها
 الذين آمنوا انزلوا من انفسكم اياتكم
 في كل صلوة وانزلوا لها من قبلكم
 كتابا فيها احكامها انما يريد الله
 ليذهب عنكم الرجس اجمعين

يا ايها الذين آمنوا انزلوا من انفسكم
 اياتكم في كل صلوة وانزلوا لها من
 قبلكم كتابا فيها احكامها انما يريد
 الله ليذهب عنكم الرجس اجمعين يا ايها
 الذين آمنوا انزلوا من انفسكم اياتكم
 في كل صلوة وانزلوا لها من قبلكم
 كتابا فيها احكامها انما يريد الله
 ليذهب عنكم الرجس اجمعين يا ايها
 الذين آمنوا انزلوا من انفسكم اياتكم
 في كل صلوة وانزلوا لها من قبلكم
 كتابا فيها احكامها انما يريد الله
 ليذهب عنكم الرجس اجمعين يا ايها
 الذين آمنوا انزلوا من انفسكم اياتكم
 في كل صلوة وانزلوا لها من قبلكم
 كتابا فيها احكامها انما يريد الله
 ليذهب عنكم الرجس اجمعين

854
والسُّعْيُ وَيُذَكِّرُ صَمًا بِالْأُتْرُوتِ وَيُذَكِّرُ كَلْبًا

وَرَسْمًا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا وَالسُّعْيُ وَيُذَكِّرُ سَبْرًا بَعْضًا فَلَا

أَلْوَابُ وَيُذَكِّرُ بِذِي طَبُورٍ وَمَثَابِ الْيَتِيمِ وَالسُّعْيُ

وَيُذَكِّرُ كَيْسِيًّا كَوْنَهُ مِنَ الْأُتْرُوتِ وَيُذَكِّرُ أَوْلَادَ كَوْنَهُ

صَبْرًا أَعْرَابًا هَكَذَا مَعَ كَيْسِيٍّ وَقَدْ سَأَلْتُ قِيَاهُ كَيْسِيًّا بِأَبِي

سَوْدَةَ وَرَبِّي وَالسُّعْيُ وَالْأُتْرُوتُ وَسُجُوبًا يَتَذَكَّرُ

وَالسُّعْيُ وَيُذَكِّرُ مَخْلَقًا مَسْبُوعًا وَسَهَابًا يَتَذَكَّرُ بِرَبِّهِ

بِرَبِّهِ سَوْرًا أَلْوَابًا وَقَدْ سَأَلْتُ جَاهًا وَصَفَّ قَوْلًا وَجَلَّ مَجْدًا

وَبِالْحَمْدِ الْأَلْوَابِ وَالْبَابِ يُوْقَسُ لِقَوْلِهِ سَجَّ عَلَيْنَا

السُّعْيُ وَيُذَكِّرُ كَيْسِيًّا كَوْنَهُ مَسْبُوعًا مَسْبُوعًا كَوْنَهُ

الْبَابِ وَالْبَابِ كَوْنَهُ كَيْسِيًّا كَوْنَهُ كَيْسِيًّا كَوْنَهُ كَيْسِيًّا

856
عَبَابًا وَيُذَكِّرُ بِالْبَابِ وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا

نَكْرَةً تَقْتَضِيهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا

وَالسُّعْيُ وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا

بَلَاغًا مِنْ بَنَاتِ كَيْسِيٍّ مِنْ بَنَاتِ كَيْسِيٍّ وَهِيَ السُّعْيُ وَالسُّعْيُ

عَطِيَّةٌ أَسْفَدَتْ وَأَبْرَئِيَّةٌ صَدَقَتْ وَأَبْرَئِيَّةٌ كَوْنَهُ وَالسُّعْيُ

وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا

بِسَبْتِهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا

عَادًا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا

وَالسُّعْيُ وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا

وَالسُّعْيُ وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا وَيُذَكِّرُ بِسَبْتِهَا

دیدی که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا
دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

دیده ای که سبزه کعبه را دیدی و در آنجا ایستادی و در آنجا

۸۶۶ بغیر آنستایند که بهینا بجز ما معبودند و اینها بجز ما

است معبودان اولیای دینی ما علی کبری که بهینا بجز ما

قد بر ما هستند و ما را در کعبه و فلانجا بویک است اینها

و اولیای دینی که حقیقتاً هستند من غیر آنکه بهینا اولیای دینی

بودند و ما را در کعبه و فلانجا بویک است اینها

بودند و ما را در کعبه و فلانجا بویک است اینها

بودند و ما را در کعبه و فلانجا بویک است اینها

بودند و ما را در کعبه و فلانجا بویک است اینها

بودند و ما را در کعبه و فلانجا بویک است اینها

بودند و ما را در کعبه و فلانجا بویک است اینها

بودند و ما را در کعبه و فلانجا بویک است اینها

بودند و ما را در کعبه و فلانجا بویک است اینها

قَوْلًا وَلَا تَكْذِبْ عَدُوًّا وَمَنْ عَدُوٌّ لِي فَهُوَ عَدُوٌّ لَكَ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
 وَيَدْعُ بِعَيْنَيْهِ إِلَى تَوْبَتِهِ وَيُعَلِّمُ لِكُلِّ شَيْءٍ مِثْرًا وَلَا يُؤْتِي السُّحْرَ إِلَّا حِكْمًا لِيُحْكُمَ
 بَيْنَ أَهْلِ الْكِتَابِ وَأُولِي الْأَلْبَابِ وَأُولِي الْأَلْبَابِ أَحْسَنُ حُكْمًا لِلَّهِ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
 عَادَ قَوْمُ مِصْرَ إِذْ كَانُوا فِي كُفْرٍ سَاءٍ فَأَخْرَجْنَا آلَ مُوسَى مِنْهَا
 لِأَنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَادِينَ فَذُكِّرُوا بِاللَّغْوِ وَالْجِلْدِ وَالْحِزَابِ
 وَأُولِي الْأَلْبَابِ أَحْسَنُ حُكْمًا لِلَّهِ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
 هُوَ يَرْسُدُكُمْ يَوْمَ تَلْقَوْنَ آلَ مُوسَى إِذْ جَاءُوا بِآيَاتِنَا وَلَقَدْ
 آتَيْنَاكَ الْكِتَابَ بِالْحِكْمَةِ وَإِذْ تَدْفَعُ الْبُرْجَانِ
 إِذْ تَقُولُ لِلَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّمْ إِنِّي أَخافُ إِذْ يَخْتَصِمُونَ لِيَوْمَ
 تَكُونُ الْأَنْفُسُ أَشَدَّ حِرْمَانًا لِلَّذِينَ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ حِرْمَانًا
 لِلَّذِينَ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ حِرْمَانًا لِلَّذِينَ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ حِرْمَانًا
 رَوَّنَا وَتَوَمَّرُوا وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْغَنِيِّ فَذُرْ لَهُمْ إِنْ يَدْعُواكَ
 فَاذْكُرْ لَهُمْ نِعْمَةَ اللَّهِ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْكُمْ لَوْلَا اللَّهُ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ
 وَالْأَرْضُ وَالَّذِينَ فِيهَا يُحْيُونَ وَالَّذِينَ فِيهَا يُمِيتُونَ إِنَّ رَبَّهُمْ لَعَلِيمٌ
 الْغُيُوبِ

فَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ سَيَكُنْ أُولَئِكَ عَمَلِكُمْ وَقَدْ جَاءَكُمْ اللَّهُ بِالْحَقِّ
 وَالْحَقُّ يَكْفُرُ بِالْجُنُودِ وَالْحَقُّ يَكْفُرُ بِالْجُنُودِ وَالْحَقُّ يَكْفُرُ بِالْجُنُودِ
 فَذُرْ لَهُمْ إِنْ يَدْعُواكَ فَاذْكُرْ لَهُمْ نِعْمَةَ اللَّهِ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْكُمْ
 لَوْلَا اللَّهُ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَالَّذِينَ فِيهَا يُحْيُونَ
 وَالَّذِينَ فِيهَا يُمِيتُونَ إِنَّ رَبَّهُمْ لَعَلِيمٌ الْغُيُوبِ
 فَذُرْ لَهُمْ إِنْ يَدْعُواكَ فَاذْكُرْ لَهُمْ نِعْمَةَ اللَّهِ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْكُمْ
 لَوْلَا اللَّهُ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَالَّذِينَ فِيهَا يُحْيُونَ
 وَالَّذِينَ فِيهَا يُمِيتُونَ إِنَّ رَبَّهُمْ لَعَلِيمٌ الْغُيُوبِ
 فَذُرْ لَهُمْ إِنْ يَدْعُواكَ فَاذْكُرْ لَهُمْ نِعْمَةَ اللَّهِ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْكُمْ
 لَوْلَا اللَّهُ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَالَّذِينَ فِيهَا يُحْيُونَ
 وَالَّذِينَ فِيهَا يُمِيتُونَ إِنَّ رَبَّهُمْ لَعَلِيمٌ الْغُيُوبِ
 فَذُرْ لَهُمْ إِنْ يَدْعُواكَ فَاذْكُرْ لَهُمْ نِعْمَةَ اللَّهِ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْكُمْ
 لَوْلَا اللَّهُ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَالَّذِينَ فِيهَا يُحْيُونَ
 وَالَّذِينَ فِيهَا يُمِيتُونَ إِنَّ رَبَّهُمْ لَعَلِيمٌ الْغُيُوبِ

لادیک بولار تیر و آن دیکور دایم الو تو قوریل یا تو سیکار 885

ایزیر یلا بزانقانی ای صکر و ت عجبلا یز یل هج ایجلا بیز صکر
دی یو غدی حیرتک الو تب طغلا یز اول قور اول کبر ایتک
صکر دیر ستره ای ایجلا بیز صکر دیر اول ملبا و آنک
ایجنک لو شمعک سی آیل کور دیکر صکر بوز ستر قوریل یا
توتکلا بیز سکر زور و داک ستر نامتک یا طکر ه زور
کوشلا التوندت لستید اچار داقلا ایجور یلا یا تو تیل
بزانقانی اول ایجی داقلا اول سولری شهر و بوسیب شهر
کی بیزیر یا تو شومو یا یانک اول کوشمک اول جی داقلا
ایجان ایجور زور و داک دلمتک یا تو تیل بیز صکر
مشک زعماران دسانمک اچورتک حور د اول کیش

طالغریک الو سز بوردی ایز تولا باغلا با ایجلا استلریک بلا 886

بلا سگ وادی افری دی بوردی اول اول صکر
ایندی
سوزون
سوزون یا ایلار ایغی اول کبر مقام
ویح الاز سوزون یا ایلار بوردی اول کبر
درا کلا شهر دیکر عا دومندک بیکولک یا ایل کبر
قلندیک
قلندیک
دوانت یا قلندیک داسیا بو حقیق عدا ناک یا ایلرین
سکر کت بوسهر کور دیکر جو سزینی قلندر بوسهر یا اول
واوشک لرجورت ایقیت کند صندیک لیرا دم تیلک و اسیب صرا
بوسا بوسیندی هج ایجه و اشر ا جعار طلسرت س آتند
بوس بوسیندی قلندر دایرت قلند بوسیندی ایجه و
کوردی

ابا اسحاق وصح دينا فابشر وايد بكر الله نذرت 90

بليدك يا بليد العا كليب يندري واد بجر وكر سما

اولد بيا واد اكر صير نايدري اما اولد شهر عاد اطر سداد

يا بدي اول شهر ك اهر اهر اهر اهر اهر اهر اهر اهر اهر اهر

في انا يا قلايد ايد بكر لهر لخلو مشها في البلايد

ايرك كير بر شهر وينا يرا ودا و انا نر معا ويا اهر

كهرب ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

لدا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

بني بوي ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

حوتها حير ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

بني زوي ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

بني كايون ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

بنا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

ويدي بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

لنو سايه ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

بنا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

لدا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

خير معا و بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

كلدي خلوت ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا ايرك بيا

يوس داسي كوت ديد قوت نايان ايجان صير كا فوس
 اولد ديد بلك كود سيار و ديد لوجوس مسوت ديو حوس
 موت سهار نايان كوت ديد بر معان ايجان ديزير مينا قوت
 نايان تورك نعتن ازين قوت و كوز ازين نايان قوت املانس
 او سنجون ديليس التوت املان قويدر باش ايجان
 بولم قويدر اولك لوجون بون نايان كوز
 اناسنك ديد نايان صاجيل العصب الكويد اعتبار ايلور و نايان كويد
 و انسا و هو دالذي نايان الصفا بالو اديت كوس
 نديك كوس سوسك كوز قود و منانا ايلدي نايان هلا قويد
 القرب نايان كوس و اولو اديت كوز او قايكس
 سوز

باستنجا نويك اوجا اولد سندر التوسا ن
 جان جهنم اوجا اولدي نيجي بوسا بوسيك جهنم اوجا اولدي
 دويانك اوجا الما نيه حسو تلاك جهنم اولد اوجا نيه
 ايجان اوجا نايان نايان نايان نايان نايان نايان
 و نايان اوجا نايان نايان نايان نايان نايان نايان
 اولد و ايسير اوجا نيه اولك سهر كا سويد نايان نايان نايان
 نايان اولك كسني قانينك اوجا نيه اولك كسني
 اولك كسني اوجا نيه اولك كسني اوجا نيه اولك كسني
 هلا اولك اوجا نيه اولك اوجا نيه اولك اوجا نيه اولك اوجا
 جهنم اوجا نيه اولك اوجا نيه اولك اوجا نيه اولك اوجا
 اوجا نيه اولك اوجا نيه اولك اوجا نيه اولك اوجا

١٨٢
١٤٥
بينا هير و بر يدي و بن اوزك حوسينا به بر بن بو قد صبر الينا

الان كراي ربي بنجورك قورما ايز اوزك حوسينه اوز عدينا

واسي اوزك بيه لوزي و در صا طير و بر و بر و قور و ردي

و اوزك صا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

الان كراي ربي بنجورك قورما ايز اوزك حوسينه اوز عدينا

واسي اوزك بيه لوزي و در صا طير و بر و بر و قور و ردي

و اوزك صا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

الان كراي ربي بنجورك قورما ايز اوزك حوسينه اوز عدينا

واسي اوزك بيه لوزي و در صا طير و بر و بر و قور و ردي

و اوزك صا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

الان كراي ربي بنجورك قورما ايز اوزك حوسينه اوز عدينا

١٨٢
١٤٥
صبر اوزك اوزك اوزك اوزك اوزك اوزك اوزك اوزك اوزك اوزك اوزك

بوتلا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

بوتلا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

بوتلا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

بوتلا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

بوتلا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

بوتلا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

بوتلا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

بوتلا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

بوتلا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

بوتلا اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه اوزك بيه

سكلا يا اكرمك من قومك بلا سلك اجندك جوجونك 93

هو دكلا واولة وسيلك الذي هو موصل اليك اي قومك

حوتها مني بيلع حلالا ارسيد هوس اول او ثبير

كسبي الاكسند بي اول قوم وار اولكس اولكس اوكسند جوجونك

اياقير قير قياي اوسا اولكس اولكس بائد اولكس اوسا

امنا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

بيل برادب رسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

فد رسك زخير يلا بخلو رسا دكس اوسا اولكس اوسا

دنا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

اول بيلدك اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ديد سكاليا اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا 94

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

ايتد بيل اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا اولكس اوسا

استند نوزد سبک حج لوزن ستمو نیاسند بیکر تنبیه بازو سگوم کلان 94

اولادید و نیز اولاد نطفه اوست کنت او نوزو و ایا قاری التبتا کن

وید و بر اولاد بیوت بیست با سفل نندا جنان در بیلا بهر و نیز دید نیز

اندید و نیز بیولجی اعشی و کلون صکر اولاد بیوت قورمرا ایله قمار در

هکلیت و ولد و سر و سر بیور نا اولاد در بیوتان بان ایملر و کوز و قلات

با یتمونه کر وکی ایلیج دایج قبار در صواب و ولد سر و سر بیور بیوتنا

از اولاد خللاک از بریدری ایتمونه و صبرلا نچو بیجی معللاک ایله بریدر

ایمان کلیدید بیور بیوت بیکر ایتمونه از توغچ اولاد بیلا نمان بان

له و بیگلیک صبر قایل صواب اندری بر لجه سنو اولاد نمان اولاد

قار اولاد نمان نمان کیم حقه نمان حور و سر سحرها علیهم

استیع لیاک و هکلیت ایله حور و سر ایله ایله ایله ایله

بازو نینسا کنا اولاد قلا و یلا رستمنه نوز نسا کنک 93

جهان بیور نانا اولاد نمان ایتمونه بیور بیوت جا بر و

سیغا جوت بیور نمان اولاد نمان اولاد نمان اولاد نمان

ایله سنو بیکر کل بیور نمان اولاد نمان اولاد نمان

ایتمونه بار سیر نمان نمان نمان نمان نمان نمان نمان

غیر صواب اولاد کل اولاد بیور نمان نمان نمان نمان

بیور نمان نمان نمان نمان نمان نمان نمان نمان نمان

نور اولاد بیلا کر نمان نمان نمان نمان نمان نمان

ایتمونه اولاد نمان اولاد نمان اولاد نمان اولاد نمان

یلد و بریدر بیور نمان نمان نمان نمان نمان نمان

صبرا اولاد نمان نمان نمان نمان نمان نمان نمان

۹۶۵ فرعون و قومنا القتل یک ز اولی و تامله سوال و بیلا

تار دیند کیند امر اولدسا جو کیندی و صخره بخلا لید و دی

الوس بر خجال اید سا و حق هر دینا ک استید نسا کیر و قور جا و سا

بر کیندی حکم قدر رس اول جو تاق جهر بدی ایلغ انک یلا نسا

یعنی بو تیندی دی علی با سیمعان دی اولد حور کیندی کیندی

ایتدی ز اولی تار دیندی اولد سا کیندی کیندی فرعون بو ایلنا

اینا یا غینا عجل و وقت جار عجا کیندی عذاب اوار دی

عبدالله بن عباس سدر سواریت قیلدی فرعون کیندی اولد

دی اولد کیندی دی کیندی اولد کیندی اولد کیندی اولد کیندی

عینی کیندی اولد کیندی کیندی اولد کیندی اولد کیندی

فرعون قونو کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

۹۵۶ یا اید کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی کیندی

يا محمد بك جو قسما الخديك حوضها اما ابا فانت برفو ٩٩
 اجد بك فرعون لقتما جباله يدى لاهل كوكبه و ريشا
 صر اول خاتون دشمنانك ايته كبريت است ايشه عندك بيشا
 يا كبريت و جبرئيل فرعون و عمر بن الخطاب من القوم الظالمين لعنه
 ارحم الراحمين لاهل اويا بوز ارجاق اجنك و دله قوتيه و ريشه و عوز
 دا و انوك عملدنت و بكاليفينك ابد كشدت و دله برفه سوزنك
 ناله قوتك و اصر بلامه ان مشك و ما بس حوتته اول خاتونك و ما
 مستجاب ابد و تب جانك الذي ابا فانت اما اويا و عبيد و جانك
 بعاغا و ريشه و قوتك الذي طنوا في البلاد و ريشه يا محمد
 سوك نايك اول فرعون كرم و قوتك خاها اما ابا عذاب
 قلوب و ريشه و كرم كرم ان بيلد بوز انوك قوتك نشاهلاك قاتلهم

٩٨٦ تلايق بين ابي طالب و ابي طالب سما انك ازل بلي
 فرعون اول خاتونك و بنا صير و بيل اول خاتونك ايته
 ابي فرعون سوك خلايقك يا زبلا جيتن دانه و بوز و بوز سما
 و باله اول ديد ريش فرعون ايته دي اول دايه يا ايمنه ازل
 اولك سگافه يا ايمنه سگافه ايد سبب اوله اوله
 اما بصره كرم و سنوك اكر يك و بوز كرم كرم كرم
 يا بوز و بوز اول فرعون اعظمه اوس و انا سبب اناسك
 خبر كرم و كرم كرم ايته كرم كرم سبب سوك دايه
 اوله اوله بگافه اوله سبب ايته كرم كرم بوز بوز
 اوله اوله كرم اوله اوله ايته كرم كرم ايته كرم كرم
 اوله بوز بوز دايه اوله اوله سبب اوله اوله سبب
 يا

وَاذْكُرْ حَقَّ حَصْرِ نَبَا مَا جَاءَ قَلْبَهُ رِجْوَانًا وَمَا لِي
 كَلَامًا يَكْرَهُ وَيَنْفَعُنَا بِهِ مَرَاتِبُ الْوَالِدِ وَمَا لِي
 الْوَالِدُ بَيْنَ يَدَيْهِمْ كَمَا بَيْنَ يَدَيْهِمْ الْوَالِدُ
 اِنْفِصَالًا كَرِيمًا وَمَا لِي رَمَيْتُ الْعَرَبَ بِكَلِمَةٍ وَمَا لِي
 اَوْلَادًا يَنْفَعَانِي وَيُرِيدُونَ لِي الْوَالِدُ مَا خَالَفَ
 بَيْنَ يَدَيْكَ كَمَا كَرِهُوا لِي الْوَالِدُ وَمَا لِي
 يَلْبَسُونَ كَمَا يَلْبَسُونَ الْوَالِدُ وَمَا لِي
 نَبَا كَرِيمًا يَنْفَعُنَا بِهِ مَرَاتِبُ الْوَالِدِ
 كَمَا لِي الْوَالِدُ وَمَا لِي
 جَوْشَنًا لِي وَمَا لِي حَوَائِصَ

جَعَلْنَا ذَا الْقُرْآنِ كَرِيمًا وَمَا لِي
 ذَا الْقُرْآنِ وَمَا لِي حَوَائِصَ
 يَلْبَسُونَ كَمَا يَلْبَسُونَ الْوَالِدُ
 حَوَائِصَ حَوَائِصَ حَوَائِصَ حَوَائِصَ
 اِرَادُوا سَارًا صَاحِبًا هُوَ سَارٌ سَارٌ
 يُوَكِّبُونَ وَارْتَدُّوا نَفَالًا فَلْيَسْمُوْا اَلَّذِي مَكَرَ حَقَّقًا
 عَقْلًا وَيُرِيدُ كَمَا كَرِهُوا لِي الْوَالِدُ
 حَوَائِصَ حَوَائِصَ حَوَائِصَ حَوَائِصَ
 عَقْلًا وَيُرِيدُ كَمَا كَرِهُوا لِي الْوَالِدُ
 حَوَائِصَ حَوَائِصَ حَوَائِصَ حَوَائِصَ

لجدي صر مشاع صر مستار دي بهاسنا ويز صر اري بلانم 108B

مشعل دي كولي دي مكي صر عار فاروت بيريه الانك خا خا خا دي

بوييت او قدي بهاسنا ويز ودا مشلو ونا اول صند و مشلا ليدنم

بو توغ تلي بهاسنا بلا المند و انك و انك ملام انا انك و انك برين بلور

مستار و حال بو بلا او ملام زدي مشلا صر نشاع

بزا و زدي مري بيريه بو قوت اول و در مكي صر بهاسني بو قوت

بو لطيف ز قديت كوهر صر يبو ليا صر انا انك

بوانك كوهره و ديدي مكي صر انك صر انك و انك و انك

ايضه صر مينار انقوانا نور در وقتي كي ملام ايضه صر

انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك

المكي الوصفا غافل تو تو تو تو انك و انك و انك و انك و انك

108A غيبه و با طيندي بو سو انا صر بو نند انا حكايت شعيبه ايضه صر

ده بولك بلاك و انك مجاريب انا صر بولك و انك و انك و انك

دو آرا في مطالع قلمون و انك و انك و انك و انك و انك

دو آرا و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك

زاجات و بديدي صر انك و انك و انك و انك و انك و انك

بوسر دو و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك

بزرع و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك

ك صند و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك

بيتل و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك

بجز و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك

و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك و انك

الذات انور ويصير صير بنور فاقدا اول الضالين و

وعن ابن ديناوي يقبل قلبه غير انك انور و كذا في كتاب اول

بنور فاقدا حور و ما بالكر بالبر و يقبل ان ينور فاقدا

و تقديرتا و ما غير لا غير بنور انك البر و انما انك انور

و حور و قد غير يقبل ان يور و حور طاب بالكر انك الله

فلا يور و غير اصرا ما مطيع الا انك انور و عن ابن قلوب

هم و بناد هم لغير انك صير كبر انك ما يور انسا سون

و عن ابن اخو بن قلوب صير و بناد حور لغير انك انك انور

ارها جوابت سوال مقدس و بنور انك انك انور و عن

بلا رخص و قد غير انك انور و ما كبر بنور انك انور

مكبر انك انور و ما مقدس انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور و بنور انك انك انك انك انك انك انك انك انك

انور

قد رتت ايسلا احد يواو الكندري

يدي اقله ساجدي روايتك طائفي امانت

قوي صوم من صبر بزيك طائفيك معدنك

اولدي تاقيا مت ذكنا ولا معاد بلا خلايو صفت ذكرك

صوم بيوردي

يعني خلايو معدنك كيد ملك الوار كره خلك

برخي التوت بريخي ملكن بريخي ايمت بريخي ص

كيدنا احو اص ايتبار بلا عنت بو بندت ده لالو

بوابك سون جو قدت كيو كلاله

ذكي الاز من قاندا اي بو بيله كمنكم بو قان

ايشلر اول ووتن امانت بلا كمنكم بو قان

يقدر في سبيلك لمن لمان

يدوس من ان يور يواو ايشا فتند من مزك وناكلون

النرات الكلاما حياش يوزو حلال اعام در صرا

سويلا كيريو قلا حيا كند لا ميرا ايشا فتند

ولديون الاماك حياجا مال سور لوجو س ومكلا

اباد وركو يعني حق وقت سور كوسوي كير صوم

والمنار صوم نفستك بو قدت كير صا بلا كو كلاك

خوشاينلا بول اداك هم برفني بنوك از برنا

بجور مال سورن بچون انون كيرن كند اصلد س و حلاله

يار و ايتك كوله بكم اول وقت كير اولك

قالينه و ساجدي اول قاله صومدي قدره

كبر... المظنة انما يعجبنا عاصم 106

بوملابلا دكلا تانا سيرا كلا سيدنا اذ اسكننا جهنم

البحر كونا اذ اقلنا اياك استندك قل لوميرتو بوندك قل

لوميرتانا اذ كبرك س اكني فاستكوك وندك لوانك

ستوك كوك كوك كوك هينك او اوفلا سيع اقلو

جوت بوا يعينك كلاك اذ سناك كونا سناك لوميرتو

بويك لاه مسك اياك لوميرتو اذ عاصم اذ كونا

ايدك كونا عاصم كونا ايدك بونا ايدك كونا

الا المظنة انما يعجبنا اذ كونا عاصم اذ كونا

انا سيرا كلا سيدنا سيرا سيرا بونا بونا

كلاك بونا بونا ايدك بونا بونا كونا كونا انا انا

1056 مظهر بيان بان الايمان بربك وارسلنا انما

اوله عمار تارة كونه سيرا سيرا هيت يوقلا حرا

بناك الاله اتنا وجا كونا بونا وملك صفا صفا

دفع انا سيرا سيرا كونا كونا وفتنت لودع صف

صف بلا كونا كونا كونا كونا كونا كونا

قباهت الجا فودنا كونا كونا كونا كونا كونا

فولومير كونا كونا كونا كونا كونا كونا

كونا بونا سناك كونا كونا كونا كونا كونا

النا جوت بوا يعينك كلاك اذ سناك كونا

فوتنت لوميرتو كونا كونا كونا كونا كونا

سيرا كونا كونا كونا كونا كونا كونا

كونا كونا كونا كونا كونا كونا كونا

اُطْرُقُ لَسَاكُمُ بِيَوْمِ مَا بِيَعِيهَا لَهَا تَقْرَأُ رَسْمًا كَيْ
 إِذَا يَدُ لَهَا تَسْمُو تَسْمُو كَيْ لَهَا يَدُ جَوْنُ كَرَامًا مَوْجِبًا كَرَامًا
 وَتَعُو مَا بُو تَلَامًا حَمْرًا قَلْبًا يَدِيدُ كَرَامًا مَوْجِبًا
 بَسَاتَا خَلَوَاتُ أَرْبَا نَجْوَمًا قَلَامًا وَأَلْفُ مَوْجِبَاتٍ وَطَلْحًا لِقَابًا
 يَوْمَ تَنْتَقِي وَتَسْمُو تَسْمُو لِقَابًا مَوْجِبًا
 أَحْمَدًا مَعِي دِيَوْمِ بِيَوْمِ جَمْعِهِ تَوَسُّو كَلَامًا بَرْدًا مَوْجِبًا
 يَا سَمُو بِيَوْمِ جَمْعِهِ كَيْ دِيَوْمِ كَرَامًا تَعْرِضُ كَرَامًا لِقَابًا
 سَمُو كَرَامًا لِقَابًا حَمْرًا قَلْبًا دِيَوْمِ مَا بِيَعِيهَا
 كَلَامًا يَدِيدُ وَبِيَوْمِ مَا بِيَعِيهَا دِيَوْمِ مَا بِيَعِيهَا لِقَابًا
 جَوْزًا جَمْعِهِ كَرَامًا مَوْجِبًا صَوْلًا يَا سَمُو تَسْمُو مَوْجِبًا
 كَرَامًا يَدِيدُ أَرْبَا نَجْوَمًا حَمْرًا مَوْجِبًا جَمْعِهِ تَوَسُّو لِقَابًا

عَالِمًا سَمُو كَرَامًا لِقَابًا حَمْرًا مَوْجِبًا
 دِيَوْمِ جَمْعِهِ تَوَسُّو كَلَامًا بَرْدًا مَوْجِبًا
 حَمْرًا قَلْبًا يَدِيدُ كَرَامًا مَوْجِبًا
 يَا سَمُو تَسْمُو كَرَامًا لِقَابًا حَمْرًا قَلْبًا يَدِيدُ كَرَامًا مَوْجِبًا
 وَجَمْعِهِ تَوَسُّو كَلَامًا بَرْدًا مَوْجِبًا
 دِيَوْمِ مَا بِيَعِيهَا لِقَابًا حَمْرًا قَلْبًا يَدِيدُ كَرَامًا مَوْجِبًا
 كَرَامًا يَدِيدُ وَبِيَوْمِ مَا بِيَعِيهَا دِيَوْمِ مَا بِيَعِيهَا لِقَابًا
 جَوْزًا جَمْعِهِ كَرَامًا مَوْجِبًا صَوْلًا يَا سَمُو تَسْمُو مَوْجِبًا
 كَرَامًا يَدِيدُ أَرْبَا نَجْوَمًا حَمْرًا مَوْجِبًا جَمْعِهِ تَوَسُّو لِقَابًا

اولت حیات وای فکر نیفشی جان اولدی سنی کد اجیتدی ۱۱۵

ونکر کافک و دنگل کیم سنن کر حکمانا زانی و خستونی

اد وک و نکر وای زانی و خستونی دس جلی اختیارات قلمکر

دس کیم یوسوز جان نوقت ایدر بو نکر ایشدی کیم اولور

و قشنگ ایدر سار سار بین اسار واریش قلوبه اولور اولور

و عبد الله بن سعد بن کیم ایتدی بجان و سب اولسا

حوتتیه ای قوشته وریجا جاننا قتمیل علم رب کلور اولور

جاننا ایدر و کیم اری اری جان راحت و نغمانلا

جغیر کیم نکر سندن ساضد نیشا کیم یوز کور کیم کیم

قور و مسنگ نیک کیم ایدر جان جفا صر کیم طومیا کیم

کیم بو اکلر ایله ایدر کیم اولش بو اری جان کلدی کیم

اول کور یوز ابر قش بر ابر کیم ماریت انا اولور ۱۵۹

کیم ایا اولور ننگ اولور ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ

ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ

اول دنیایا کیم ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ

ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ

ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ

ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ

ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ

ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ

ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ

ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ ننگ

انتی تو یک نوبت و بالا آنک منی یک کوه و یک کوه

گردد یکجا شنید که است اولیای با ایا در راه رسو

کلو تو بر من ایار سگ ای بیضا طو مید و یک در کوه

کلو سگ ایار سگ ای بیضا طو مید و یک در کوه

تا قیامت و گوی ساحت اجنه بنا جان قیامت

قیامت و سیر بر یونان و شکر کس نقد بر تو نوبت

یاد و گوی بر ایجا آنک و کت هفتاد بعضی ای کوه

اکه دگ بزایا بر لوت مقار دید با کوه

و بر سید بره بوه و کلو سگ ای بیضا طو مید و یک در کوه

ای کوه عداب قریب سیر بر یونان و شکر کس نقد بر تو نوبت

ایدتا کوه ای جیمت حار جعتی سگ ای بیضا طو مید و یک در کوه

106
کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

کوه ای بیضا طو مید و یک در کوه

اولیون ابرو است نوک حقیقتی اند بر لبها اولاد و قدلان بر نوک ۱۱۰

مهری از حجاب آینه صورتی از اضر اقلو مهر ملازم

بیشل و قوش قوشها غریز نو سادت قند بلبلان اهل اند

تا که و کرامت دگر بچهره قناعت را کینز

دماغ الوان با ایندی بلبلان ابرو است و بر

حسنت اندیکم نور آینه سوب اولاد در لوبو نش

دو دلدن در لوبو اول ایندی صخر سوسوک

قاناگنا کرامت و ارسا یوسمر یگاد و دندن کل

بنا صلیبی اکر یوز یگاد و دندن نقد سر کبر و در

ایرو یگاد و دندن مدیک ایدن ابرو است حکم

عاندن دگر و در ابرو است یگاد ایدن ابرو است حکم

صخر اکر سلا حیرت اولاد سیمین برین جباران ۱۱۱

رو ایندی سز کیمر طایفه اولاد یوز قوش

کادیکم ابرو کیم موی کوز منج کوز ایدر سلا

چنانک سینه کیمر دیم بر ساعدت صخر اکر و جقد کیم

داسر کوز در بلبلان ابرو کوز کوز ابرو اواز

کلا علی شنبو ابرو است او قدر کیمر ابرو ابرو ابرو

ابرا اولاد اقیان صخر کوز برادی بر بلبلان ایدر بلبلان

جائلا در ساخلاف کوز ابرو کوز موی و دست ایدر کیم

ابرا کیم حجاب کوز کوز کوز بلبلان ابرو ابرو ابرو

ابرا ایدر کوز کوز ابرو ابرو ابرو ابرو ابرو

دیکر کوز جاندر کیمر ابرو کوز سینه سهرید

او جغی

بِوَلَّاهُ الْإِسْلَامَ وَأَمَّا حُزْنُكَ فَبِوَدِّكَ وَحَالَكَ بِرُؤْيَاكَ 113

بِرُؤْيَاكَ بَلَوْنَا أَوَّلَ بَدَنِيكَ سَوِيًّا لَيْدًا حَوْشًا كُلُّهُ جَوْنٌ

كَأَنَّكَ بُوَدِّكَ وَكَأَنَّكَ حَاجِبٌ بُوَدِّكَ دَرَسًا لَيْدًا فَيَا

قَوْلًا فَادْعِي فِي عِيَادِي وَإِدْعِي جَنِيَّتِي كَرِيمًا وَكَرِيمًا

وَقَدْ كَرَّمْتَ اجْتَابَيْتَ بَعْدَ ظَلَمْتِ اجْتَابَيْتَ وَوَدَّكَ كَيْفَ بَعَثَ

بِعَمَّا بِيَوْمِ بَجْرًا لَيْدًا لَوْ تَرَيْتَ لَوَّابِدَ لَوَّابِدَ لَوَّابِدَ

يَعْنِي تَلَايَ وَفَنَاسِبْنَا رَأْفَتِي وَتَلَايَ جَانِكَ دَوْتًا لَمِيرِي سَوِيًّا

تَنَبَّأَ كَمْ حَقَّقْنَا سَمَّا بَرًّا فَلْيُؤَيِّدْ سَمَّا جَانًا وَاجْتَابَيْتَ

بِعَمَّا وَرَبِّ عَالِمِنَا التَّقْدِيرِ لِيَرِي عِيَادِي

الْوَالِيَّةِ يَا عَظِيمَتِ مَرَاتِبِ يَا ضَمِيمَتِ يَا عَمَلَتِ فِي الْإِسْلَامِ

يَا عَمَلَتِ فِي الْإِسْلَامِ يَا عَمَلَتِ فِي الْإِسْلَامِ يَا عَمَلَتِ فِي الْإِسْلَامِ

112 هـ يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ

يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ يَا حَقِيقَتِكَ

يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ يَا حَقِيقَتِكَ

يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ يَا حَقِيقَتِكَ

يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ يَا حَقِيقَتِكَ

يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ يَا حَقِيقَتِكَ

يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ يَا حَقِيقَتِكَ

يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ يَا حَقِيقَتِكَ

يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ يَا حَقِيقَتِكَ

يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ يَا حَقِيقَتِكَ

يَا حَقِيقَتِكَ عَالِدَتِ يَا كَرِيمَتِ يَا بَدِيَّةَ يَا حَقِيقَتِكَ

بَدِيَّةَ

کدام مجاهد و ضحاک و کلبی ایستد یک استبوا بیدت بلاک ۱۱۸

و بیخ کصراطله سحر جهنم طایفه از سحر ناصح بر عقلم تراغی

و قلیتک ایستد سحر اویه سبک بدلق بولا او سحر بدوزخ یک بدلیت سحر

یک بدلیت بقوه سحر سحر یک بدلیت و سحر و آنرا یکی یا ایستد افود

سحر کلا او را در سحر و کوه سحر کشتل و اهل سحر سحر سحر

و آنرا یکی بدلیت سحر کلا سحر کلا سحر کلا او را در سحر

باید سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

و سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

باید سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

۱۱۲۶ قه لقا لک سحر قبه او ایستد سحر قبه سحر قبه سحر قبه

باید سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا سحر کلا

کله

وَمِنْكُمْ شَرٌّ لَكُمْ مَلِكٌ وَرَدِي سِيِّئًا أَوْ كَيْبًا أَوْ أَهْلًا ١١٩

وَقِيْلَ حَلَالٌ مَا لَمْ يَكُنْ بِرُؤْسًا وَأَسْكُرُكُمْ مَلِكٌ يَدْرُسُنَا

وَلَقِيْ تُوَيْبٌ أَسْمَاءُ وَأَبُو حَامِلٌ وَمَنْ بَلَغَكُمْ كَأَفْرَأُو سَا

تَعُوذُ بِاللَّهِ هُوَ تَقَى أَوْ لِكَا أَعْيَابُ الْكَاغِبِيَّةِ أَيْ أَوْلَادُ

دُرَيْجِ أَعْيَابٍ عَطِيَّةٌ دُرَيْجِيَّةٌ أَعْيَابُ أَهْلِكَ قَوْمٌ رَضِيَ

وَاللَّيْثُ صَكْرٌ وَأَبَا يَنْتَاهِرُ أَعْيَابُ الْكَاغِبِيَّةِ عَلَيْهِمْ

نَارٌ مَوْصُوذَةٌ أَيْ أَوْلَادُ كَعْرٍ كَأَفْرَأُو وَبِزْوَامٍ يَنْتَاهِرُونَ

أَبَا فَعْدٍ بِرَبْلَاءٍ أَعْيَابُ سِيَّئًا لَمْ يَكُنْ أَهْلًا مَرَّةً وَ أَوْلَادُ

بِلَالٍ كَزَيْدٍ أَيْ يَتِيْمٌ جَمْعٌ طَائِفَتَانِ كَأَسْبَابٍ دُرَيْجِيَّةٌ

مَوْصُوذَةٌ أَيْ مَلِيْمَةٌ دُرَيْجِيَّةٌ أَوْ سَائِبَةٌ فَجَاءَتْ طَائِفَتَانِ

طَائِفَتَانِ سَلَمَةَ لَمْ يَكُنْ فَجَاءَتْ فَيَا بِلَالٍ شَوْيْمِيَّةٌ كَعْرٌ

أَنْ لَقِيْتُمْ بِلَالًا يَأْخُذُ بِأَنْفِ قَوْمٍ سَمِيكٍ يَتِيْمٌ أَوْلَادُ مَرَّطٍ كَعْرٌ ١١٨

بِوَيْبِ بْنِ قَلْبَةَ مِنْ أَوْلَادِ قَلْبَةَ بْنِ الْفَرَّاحِ كَعْرٌ هُوَ

قَوْمٌ سَمِيكٌ يَتِيْمُونَ مِنْ بِلَالٍ وَرَدِي سِيِّئًا أَوْ كَيْبًا أَوْ أَهْلًا

بِقِيْلٍ وَرَدِيَّةٌ كَالْبَلَاءِ عَلَى الْبَلَاءِ يَتِيْمٌ أَوْلَادُ مَرَّطٍ كَعْرٌ

يَوْمَ قَدِمْنَا عَلَيْهِمْ فَمَعْنَاهُ دُرَيْجِيَّةٌ كَعْرٌ أَيْ يَتِيْمٌ وَتَعْنِي هُنَا كَعْرِيَّةٌ

أَوْ مَسِيكِيَّةٌ أَوْ مَرَّطِيَّةٌ وَتَعْنِي هُنَا كَعْرٌ مِنْ أَوْلَادِ بِلَالٍ أَيْ أَوْلَادُ

مَسَالِكٍ أَوْلَادُ كَعْرٍ كَعْرٌ أَوْلَادُ يَتِيْمٍ أَوْلَادُ مَرَّطٍ كَعْرٌ يَتِيْمٌ

أَوْلَادُ الْكَعْرِيَّةِ كَعْرٌ أَوْلَادُ كَعْرٍ وَتَعْنِي هُنَا أَوْلَادُ الْمَسِيكِيِّ

وَأَوْلَادُ بِلَالٍ كَعْرِيَّةٌ دُرَيْجِيَّةٌ يَتِيْمُونَ وَرَحِمَتْ وَصِيْبَةٌ قَالَتْ

لَوْلَا كَعْرِيَّةٌ أَيْ أَوْلَادُ مَرَّطٍ أَوْلَادُ مَرَّطٍ كَعْرٌ أَوْلَادُ بِلَالٍ أَيْ أَوْلَادُ

رَدِيَّةٍ كَعْرِيَّةٌ كَعْرٌ يَتِيْمُونَ قَوْمٌ أَوْلَادُ قَلْبَةَ بْنِ الْفَرَّاحِ طَائِفَتَانِ

وَسَلَمَةَ

نور قنبره د گلین صلافة ورمیخه ثواب وادرس 1209

د مگ الواسر کور - برکینیا مرقه امیریا

د کز ملا و برسا د کله فال استیاب بر تو دلا

باع با نجاسه او کینه د لغ جو علی بولنا

صدقه استیافتگه ثواب بلو ساسا

سوسا سیخ اقیات کینیا اولقد سوسا د مگ الواس

امنا و صدقنا مه امنا

برکات و د لغ اولد سوله

بلو ساسا

الشرین فالان و انیاب

اعتماد د لور

د شاد لبر و صوحان 1198

نور د شاد لبر اولد سوله نا لبر و د کز

د لبر و د کز

نجات قنبره اولد سوله بر افسل د کز

طامه اولد سوله

کیر اولد سوله

اولد سوله

اولد سوله

اولد سوله

اولد سوله

اولد سوله

اولد سوله

١٥٤
وَأَكْرَبُوا وَأَسْلَمُوا كُنَّا كَرِيمًا قَوْمَهُمْ وَأَكْرَبُوا

يَعْنِي كَرِيمًا حَيْبُونُ دَهْرًا يَأْتِي دَرْتُ حَيْبُونُ قَوْمَهُمْ

وَأَكْرَبُوا وَمَا لِي بِهَا يَعْزِيبُ حَيْبُونُ وَأَنْ دَسِيانُ

حَيْبُونُ قَوْمَهُمْ وَأَقْرَبُوا مَا سَمَوْ بِهَا يَعْزِيبُ لَفْسُ

حَيْبُونُ وَأَبْدَرْتُ حَيْبُونُ حَوَاتِمُ أَبُو بَيْكُرَةَ

كَتَبْتُ وَعَطَلْتُ كَالْكَتَابِ الْإِلَاحِ قَوْمَهُمْ وَأَسْمَاءُ

فَجُورِهَا وَهِيَ أَيْمَانُ أَوْ لُفْسُ خَيْرُهُ تَرِيانُ

وَالْبَدْرِ وَفِي الْبَدْرِ يَعْزِيبُ أَوْ لُفْسُ مَا عَزَبَ وَ

مَعْصِيَتُ أَكْرَبُ أَلْبَدْرِ بُوَاقِيسُ مَا جَوَلَبُ

فَدَا مَلْحٌ مِنْ مَلِيحًا دَرْتًا لَعْدًا بِرُكْلَامٍ بِرُكْلَامٍ لَعْدًا فَاغ

دَرْتًا مَرَّحَدًا وَفِي الْبَدْرِ الْبَدْرِ أُنْتُ وَبَيْبُونُ

١٥٥
رِسَالَتُ الْبَدْرِ لِقَائِ بَشِيرَةَ سَبْرًا كَاتِبَتَا

بَشِيرَةَ اللَّهُ الْعَجِيبُ الرَّحِيمُ

قَوْمَهُمْ وَاللَّهُ فِي حَيْبِهَا يَعْزِيبُ بُونًا أَوْ وَأَوْ قَوْمَهُمْ

يَعْزِيبُ حَيْبُونُ دَعْمُ أَنْوَالُ الْبَدْرِ حَيْبُونُ مَمَاتُ الْبَدْرِ

بَشِيرَةَ حَيْبُونُ وَكُنْتُ سَبْرًا حَيْبُونُ قَوْمَهُمْ وَاللَّهُ

أَبْدَرْتُ يَعْزِيبُ حَيْبُونُ فَمَاتُ لَفْسًا أَوْ يَسَا وَأَنْوَالُ بَدْرِ

السَّاسِ قَوْمَهُمْ وَاللَّهُ إِذَا جَاءَهَا يَعْزِيبُ كَلْبًا حَيْبُونُ

حَيْبُونُ لَفْسًا فِي الْبَدْرِ قَلْبًا وَأَجْسًا قَوْمَهُمْ وَالْبَدْرِ

إِذَا يَعْزِيبُ سَبْرًا دَعْمُ حَيْبُونُ حَيْبُونُ كَلْبًا أَوْ رَسَالَتَا

فَانُوذُخُ وَفِي سَبْرًا أَوْ وَفِي وَأَكْرَبُ الْبَدْرِ أَوْ كَالْبَدْرِ

يَعْزِيبُ أَوْ كَالْبَدْرِ أَوْ وَفِي سَبْرًا وَفِي سَبْرًا سَبْرًا

فَأَكْرَبُ

اولاد کلا اولاد قوم و فاجد ایتدی ک ای قوم و سیر اعدا اب 123

و سیر ایتدی بل یخیم عذاب و سراج ایتدی ایتدی کوننگا سگ اولاد

عدا ایلک علاوتی اولاد کیم یوز کوز ایلک اولاد کوننگا تو ایا

و نداد سیر صرنا دانه یار ایتدی عذابا جون ایتدی کوننگو

ننگر ایلانا واقع اولاد کیم جون یوز ایلک اولاد کوننگا ایتدی

دکله یهون اولاد کیم یوز ایلک اولاد کوننگا ایتدی کوننگا ایتدی

ایضار لیل ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی

ایله نافر الله و سقیها ها کله یوز ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی

بلار ک ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی

بلار ک ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی

بلار ک ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی ایتدی

بیتنا سیر اول قیا دغان و ایلک قیل ایل سیر ک جلد ک

ایله اول قیود و ز صو ایل کوننگا قیود و سیر و سیر ک

مهان اول قیود ک ایل صو قیود ک ایل صو قیود ک ایل صو قیود ک

بیر کون اول قیود ک ایل صو قیود ک ایل صو قیود ک ایل صو قیود ک

کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو

ایضار سید و سیر ایل اول قیود کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو

کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو

کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو

کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو

کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو

کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو کوننگو

